

The Project Gutenberg eBook of Ryöstölapsi: Kertomus David Balfourin seikkailuista, by Robert Louis Stevenson

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ryöstölapsi: Kertomus David Balfourin seikkailuista

Author: Robert Louis Stevenson

Translator: O. E. Lampén

Release date: October 9, 2005 [EBook #16837]

Most recently updated: December 12, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RYÖSTÖLAPSI: KERTOMUS DAVID BALFOURIN SEIKKAILUISTA ***

Produced by Matti Järvinen, Tuija Lindholm and Distributed

Proofreaders Europe.

RYÖSTÖLAPSI

KERTOMUS DAVID BALFOURIN SEIKKAILUISTA

hänen ryöstöstään, haaksirikostaan, kärsimyksistään autiolla saarella, harhailuistaan Highlandin länsiosissa, tuttavuudestansa Alan Breck Stevart in ja muiden kuuluisien highlantilaisten jakobiittien kanssa; käsittäen kaiken mitä hän, Ebenexer Balfour of Shaws iksi väärin nimitetyn enonsa käsissä sai kärsiä; jonka kertomuksen on kirjoittanut hän itse ja nyt julaissut

Robert Louis Stevenson

Englanninkielestä suomentanut
O. E. Lampén

Ensimmäisen kerran julkaissut
Kustannusosakeyhtiö Otava 1910.

1 LUKU.

Lähtö Shawsin kartanoon.

Kertomukseni seikkailuistani alkaa muutamasta varhaisesta aamusta kesäkuussa armon vuonna 1751, jolloin viimeisen kerran otin avaimen isäni talon ovelta. Aurinko alkoi pilkistää esiin vuorenhuippujen takaa astellessani tietä pitkin. Ja saapuessani pappilan kohdalle visertelivät jo mustarastaat puutarhan sireeneissä ja sumu, joka päivän sarastaessa oli peittänyt laakson, alkoi nousta ja hälvetä.

Mr Campbell, Essendeanin pappi, odotti minua puutarhan portilla. Hän kysyi minulta olinko syönyt aamiaista, ja kuultuaan, etten mitään halunnut, hän tarttui käteeni molemmin käsin ja pisti sen hellästi kainaloonsa.

»Nyt, David poikaseni», lausui hän, »lähden minä saattamaan sinua kaalamolle asti pannakseni matkasi hyvälle alulle.»

Läksimme astelemaan äänettäminä eteenpäin.

»Onko sinusta ikävää lähteä Essendeanista?» kysyi hän hetken kuluttua.

»Jos tietäisin, sir», vastasin, »minne minun on mentävä tai mikä minusta on tuleva, vastaisin teille suoraan. Essendean on todella hauska paikka ja siellä olen elänyt onnellisena; mutta muualla en ole ollutkaan. Kun isäni ja äitini nyt ovat kuolleet, en ole heitä lähempänä täällä kuin Unkarissakaan, ja suoraan sanoen, jos tietäisin tulevani paremmaksi siellä minne nyt on minun mentävä, niin lähtisin ilomielin.»

»Niinkö?» lausui Mr Campbell. »Aivan oikein, David. Nyt on minun vain ilmoitettava sinulle kohtalosi tai se minkä siitä tiedän. Kun äitisi oli kuollut ja isäsi, tuo arvossapidetty kristitty, alkoi tuntea loppunsa olevan lähellä, antoi hän minun huostaani erään kirjelmän sanoen sen olevan sinun perintösi. 'Hetki kun minä olen kuollut', lausui hän, 'ja pesä on järjestetty sekä irtaimisto myyty (mikä nyt on tehty), jätä tämä kirjelmä poikani käteen ja opasta hänet Shawsin kartanoon, joka on Cramondin lähellä. Sieltä minä tuln ja sinne poikani palatkoon. Hän on järkevä poika', lopetti isäsi, 'ja vankka kävelijä, enkä epäile hänen pääsevän onnellisesti perille ja tulevan siellä hyvästi vastaanotetuksi.'»

»Shawsin kartanoon!» huudahdin minä. »Mitä yhteyttä isä paralla oli Shawsin kartanon kanssa?»

»Ei mitään», vastasi Mr Campbell. »Kuka sen on sanonut? Mutta sen perheen nimi, David poikaseni, on sama kuin senkin jota sinä kannat — Shawsin Balfour — vanha, kunniallinen ja maineikas suku, nykyisin ehkä jo sammunut. Myöskin sinun isäsi oli niin oppinut mies kuin hänen asemansa vaati. Ei kukaan johtanut koulua paremmin kuin hän, eikä hänellä ollut tavallisen opettajan käytös ja puhetapa, ja kuten itse muistat, soin minä aina mielelläni hänen seurustelevan säätyläisten kanssa pappilassa. Omat sukulaiseni Kilrennetin, Dunswiren, Minchin y. m. Campbellit ja muut tunnetut henkilöt olivat mielellään hänen seurassaan. Lopuksi, selvittääkseni asian perinpohjin, jätän tässä sinulle itse testamentin, jonka manalle mennyt veljemme on omakätisesti allekirjoittanut.»

Hän antoi minulle kirjelmän, jossa oli seuraava osoite: »Shawsin herran Ebenezer Balfourin käteen; jättää poikani David Balfour Shawsin kartanossa.» Sydämeni tykytti kovasti näiden suurten toiveiden koittaessa seitsentoista-vuotiaalle nuorukaiselle, Ettrickin köyhän maalaisopettajan pojalle.

»Mr Campbell», änkytin, »menisitkö te minun sijassani?»

»Varmasti», vastasi hän, »hetkeäkään epäilemättä. Tuollainen reipas poika kuin sinä kävelee Cramondiin, joka on Edinburgin lähellä, parissa päivässä. Jos taas nuo korkeat sukulaisesi — olen näet vakuutettu että he ovat sinun heimolaisiasi — käännyttaisivät sinut oveltaan, olisi sinun vain käveltävä pari päivää takaisinpäin kolkuttaaksesi pappilan ovelle. Mutta mieluummin toivoisin kuitenkin, että sinut otetaan hyvin vastaan, kuten isäsikin arveli, ja joka tapauksessa toivon sinun kehittyvän vielä kerran suureksi mieheksi. Ja nyt, David poikaseni, vaatii omatuntoni minua käyttämään hyväkseni tätä eronhetkeä varjellakseni sinua maailman kiusauksilta.»

Hän katseli ympärilleen löytääkseen mukavaa istuinta, huomasi tien vieressä suuren kiven, istuutui vakavan näköisenä sille, ja kun aurinko nyt paistoi kahden kukkulan välistä suoraan silmiimme, asetti hän nenäliinan varjoksi kolmikulmaisen hattunsa päälle. Siinä hän sitten etusormi kohotettuna varoitti minua monista vääristä uskoista, joihin en ollenkaan tuntenut kiusausta, ja kehoitti minua ahkerasti rukoilemaan ja lukemaan Raamattua. Senjälkeen hän teki minulle selkoa siitä suuresta kartanosta,

johon minun oli mentävä, sekä opasti minua miten siellä pitäisi käyttäytyä.

»Jokapäiväisessä elämässäsi ole nöyrä», sanoi hän. »Pidä mielessäsi» sanoi hän, »että vaikka oletkin ylhäistä sukua, olet kuitenkin maalla kasvanut. Elä saata meitä häpeään, David, elä saata meitä häpeään! Näytä siellä suuressa, varakkaassa kartanossa olevasi yhtä miellyttävä, yhtä viisas, kekseliäs ja vaitelias kuin muutkin. Mitä kartanonisäntään tulee — huomaa, hän on kartanonisäntä, — niin kunnia sille, jolle kunnia tulee. Huvikseen kartanonisäntää tottelee, — ainakin nuorukainen.»

»Lupaen teille koettaa seurata neuvojanne», vastasin.

»Hyvin puhuttu», virkkoi Mr Campbell lämpimästi. »Ja nyt, aineellisista asioista puhuakseni, täällä on minulla eräs käärö, jossa on neljä esinettä.»

Tätä sanoessaan hän kaivoi käärön vaivaloisesti esiin takkinsa hännystaskusta.

»Ensimmäinen näistä neljästä esineestä on sinun laillinen omaisuutesi: pieni rahasumma isäsi kirjoista ja huonekaluista, jotka minä olen ostanut, kuten alussa jo sanoin, myydäkseni voitolla tulevalle opettajalle. Toiset kolme ovat rouva Campbellin ja minun lahjojani, ja me olisimme erittäin iloiset, jos sinä ne ottaisit vastaan. Ensimmäisestä, joka on muodoltaan pyöreä, on sinulla suuri hyöty alkumatkallasi. Mutta, David, se on ainoastaan pisara meressä. Se auttaa sinua ainoastaan muutaman askeleen ja häviää kuin tuhka tuuleen. Toinen, joka on litteä ja neliskulmainen sekä kirjoituksella varustettu, tulee hyödyttämään sinua koko elämäsi ajan kuten tukeva sauva vaeltaessasi ja pehmeä päänalus sairastaessasi. Ja viimeinen, kuutiomainen, on avaava sinulle, sitä hartaasti toivon, tien parempaan elämään.»

Näin sanoen hän nousi seisoalleen, paljasti päänsä ja rukoili hetkisen ääneensä liikuttavin sanoin maailmalle lähtevän nuorukaisen puolesta. Sitten hän äkkiä sulki minut syliinsä ja puristi kiihkeästi rintaansa vasten, piti minua vähän matkan päässä itsestään katsoen minuun surullinen ilme kasvoillaan ja pyörähti sen jälkeen ympäri ja huutaen minulle hyvästit läksi puolijuoksua kiiruhtamaan takaisin samaa tietä, jota olimme tulleet. Jostakin toisesta se olisi arvattavasti näyttänyt naurettavalta; mutta minua ei naurattanut. Katselin hänen jälkeensä niin kauan kuin hän oli näkyvässä, eikä hän vähääkään hiljentänyt vauhtia eikä kertaakaan katsahtanut taakseen. Älysin nyt, että tuohon oli syynä suru, jonka poislähtöni hänelle tuotti, ja omatuntoni alkoi minua ankarasti soimata siitä että minä puolestani olin erittäin iloinen päästessäni pois täältä hiljaiselta maaseudulta suureen eloisaan kartanoon, keskelle rikkaita ja arvossa pidettyjä heimolaisiani.

»David, David», ajattelin itsekseni, »voitko todellakin olla niin kiittämätön? Voitko unhottaa vanhat muistot ja vanhat ystävät yhden ainoan nimen takia? Hyi, häpeä!»

Istuuduin kivelle, jolta tuo kunnan mies juuri oli lähtenyt ja avasin käärön nähdäkseni minkälaisia saamani lahjat olivat. Siitä, jota hän oli nimittänyt kuutiomaiseksi, en hetkeäkään ollut epätietoinen: se oli taskussa kannettava pieni Raamattu; pyöreä esine oli shillingin raha; ja kolmas, jonka niin ihmeellisesti piti minua auttaa sekä terveenä että sairaana, oli pieni pala keltaista, karkeaa paperia, johon punasella musteella oli kirjoitettu seuraavaa:

"Miten kielon nestettä valmistetaan.

Ota kielonkukkiä, purista niistä neste ja tislaa se kankaan läpi ja nauti siitä lusikallinen tahi pari tarpeen vaatiessa. Se saattaa mykät puhumaan, auttaa luuvalossa, vahvistaa sydäntä ja muistoa. Ja jos panet kukat tarkoin suljettuun lasiin, asetat sen muurahaiskekkoon ja kuukauden kuluttua otat sen keosta ulos, on kukista kerääntynyt nestettä, joka sinun on pantava pieneen lasipulloon. Se on hyvää sairaille ja terveille, miehille ja naisille."

Papin omalla käsialalla oli siihen lisätty:

"Jos niukahutat jonkun jäsenen, hiero sillä kipeää paikkaa ja vatsataudissa nauti sitä lusikallinen tunnissa."

Luonnollisesti nauroin tälle kaikelle. Mutta nauruni oli kuitenkin surunvoittoista, ja aivan kuin paeten heitin myttyäni sauvani päähän ja lähdin kaalamon yli kapuamaan sen toisella puolen kohoavalle kukkulalle. Tultuani viheriöivälle karjapolulle, joka kiemurteli kanervikon läpi, silmäsin viimeisen kerran Essendeanin kirkkoa, pappilan puistikkoa, hautausmaan reheviä pihlajoita, joiden alla äitini ja isäni lepäsivät.

2 LUKU.

Perille.

Kun minä seuraavana aamuna saavuin muutaman kummun laelle, näin koko edessäni olevan seudun vähitellen laskeutuvan meren rantaan, ja keskellä rannikkoa, muutamalla pitkällä vuorenselänteellä, savusi Edinburgin kaupunki kuin paras polttouuni. Lippu liehui linnan tornissa ja ankkuroituja laivoja keinui satamassa. Niin kaukana kuin olinkin, erotin selvään nämäkin yksityisseikat, ja maalaispoika kun olin, pani tämä näky sydämeni sykähtelemään.

Heti senjälkeen saavuin erään paimenen asunnolle ja sain siellä vähän tietoja Cramondin ympäristöstä. Vähän väliä kysellen tietä jatkoin matkaani Colintonin kautta pääkaupungista länteenpäin, kunnes saavuin Glasgowin tielle. Siellä näin ilokseni ja ihmeekseni rykmentin sotamiehiä, aivan yht'aikaa jalkaa polkien, marssivan soiton tahdissa, vanha, punakka kenraali harmaan hevosen selässä rivin toisessa päässä ja toisessa komppania krenatöörejä korkeine hattuneen. Nähdessäni noita punatakkeja ja kuullessani tuota suloista soitantoa, valtasi minut elämänhalu.

Vähän matkaa kuljettuani sain tietää olevani Cramondin pitäjässä ja aloin senvuoksi kysellä Shawsin kartanoa. Vaan se nimipä näytti hämmästyttävän niitä, joilta tietä tiedustelin. Alussa tuumailin, että yksinkertainen, maantiellä pölyyntynyt maalaispukuni oli kovin suuri vastakohta tuolle ylhäiselle kartanolle, jonne aijoin. Mutta saatuani parilta kolmelta saman silmäyksen ja saman vastauksen, aloin epäillä, että Shawsissa itsessään oli jotain omituista.

Päästäkseni varmuuteen, muutin kysymysteni muotoa, ja tavattuani muutaman avomielisen miehen, joka kärrynaisalla istuen ajeli kujaa pitkin, kysyin tältä, oliko hän koskaan kuullut puhuttavan kartanosta, jota nimitettiin Shawsin kartanoksi.

Hän pysäytti kärrynsä ja katseli minua aivan samalla tavoin kuin toisetkin, joilta aikaisemmin olin asiaa tiedustellut.

»No, miksi niin!» sanoi hän.

»Onko se suuri kartano?» utelin.

»Epäilemättä», vastasi hän, »se on suuri, ränstynyt kartano.»

»Vai niin», sanoin minä, »mutta entäs talonväki?»

»Talonväki?» huudahti hän. »Oletteko hullu? Eihän siellä ole ketään, jota talonväeksi voisi sanoa!»

»Mitä?» kysyin minä. »Eikö Mr Ebenezeriäkään?»

»Kyllä, kyllä», vastasi mies. »Kartanonisäntä siellä kyllä on, jos häntä tarkoitate. Mitä sinulla, miekkosella, hänelle on asiaa?»

»Arvelin siellä saavani jonkun toimen», vastasin minä koettaen näyttää niin rohkealta kuin mahdollista.

»Mitä?» huudahti mies niin kiivaasti, että hänen hevosesakin säikähti.

»No niin, mies kulta», jatkoi hän sitten, »se ei kuulu minuun; mutta sinä näytät rehti pojalta ja jos tahdot minua uskoa, niin pysy erilläsi Shawsista.»

Seuraava vastaantulija oli vilkas, pikkuinen mies, päässä kaunis, valkea tekotukka. Hän näytti minusta seudun parturilta, ja tietäen hyvin, että parturit ovat hyviä juorukelloja, kysyin minä häneltä suoraan, mikä Shawsin Balfour oli miehiään.

»Ai, ai», vastasi parturi, »ei mikään hyvä mies, ei ollenkaan hyvä mies», ja alkoi kärkkäästi kysellä, mitä minulla oli hänelle asiaa. Mutta minä olin häntä ovelampi, ja niin sai hän lähteä yhtä viisaana kuin oli tullutkin.

En kykene kuvaamaan, minkä iskun tämä antoi unelmilleni. Kuta hämäämpiä syytökset olivat, sitä ikävämmiltä ne minusta tuntuivat, ne kun olivat omiaan herättämään jos jonkinlaisia arveluita. Minkälainen tuo talo oikeastaan oli, johon tietä kysyttäessä koko pitäjän väki säpsähti ja jäi tuijottamaan kysyjään? Ja mikä tuo mies oli, jonka huono maine saattoi ihmiset väistymään syrjään? Jos Essendeaniin olisi ollut vain tunnin kävelymatka, olisin jättänyt seikkailuni siihen ja palannut Mr Campbellin luo. Mutta kun jo olin kulkenut niin pitkän matkan, esti jo yksistään häpeä minua

luopumasta yrityksestäni, ennenkuin saisin nähdä oliko syytöksissä perää. Oma arvontuntoni vaati jo minua tekemään niin, ja niin vastenmielisiltä kuin kuulemani asiat minusta tuntuivatkin ja niin haluton kuin kävelemiseen jo olinkin, kyselin edelleenkin tietä ja vaelsin eteenpäin.

Vähän ennen auringon laskua tapasin erään lihavan, kärttyisen näköisen naisen, joka tulla laahusti alas kukkulan rinnettä. Tehtyäni hänelle tavallisen kysymykseni, pyörähti hän tiukasti ympäri ja saattoi minut samalle kummulle, jolta hän juuri oli tullut. Sieltä hän osoitti minulle erästä suurta rakennusta, joka yksinäisenä seiso i keskellä niittyä lähimmässä laaksossa. Ympäristö mataloine kumpuineen ja metsän siimeksestä pilkistävine vesineen oli ihana ja viljavainiot näyttivät minusta reheviltä. Mutta itse rakennus näytti rappeutuneelta. Ei minkäänlaista tietä vienyt sinne. Savua ei noussut piipuista eikä merkkiäkään puutarhasta näkynyt. Sydäntäni ahdisti.

»Tuoko!» huudahdin.

Naisen kasvoilla kuvastui katkera viha.

»Siinä on Shawsin kartano», puhkesi hän puhumaan. »Verellä sitä on rakennettu, veri keskeytti sen rakennuksen ja veri on sille turmion tuottava. Katso», jatkoi hän, »minä syljen tähän maahan, minä kiroon sitä! Hirvittävä olkoon sen perikato! Jos tapaat kartanonisännän, kerro hänelle minun sanani, kerro hänelle, että Jennet Clouston on kaksitoista sataa ja yhdeksäntoista, kertaa kironnut hänet ja hänen väkensä ja vieraansa, poikansa, vaimonsa ja tyttärensä, — synkkä, synkkä olkoon heidän perikatonsa!»

Ja vaimo, jonka ääni puhuessa oli käynyt kaameaksi ja puoleksi laulavaksi, pyörähti äkisti ympäri ja meni matkaansa. Seisoin hiukset pystyssä siinä, mihin hän oli minut jättänyt. Siihen aikaan ihmiset vielä uskoivat noita-akkoihin ja kauhistuivat kirousta; ja tämä, ilmestyessään näin tärkeänä hetkenä kuin aave tien viereen estääkseen minua toteuttamasta aikomustani, herpasi jalkani.

Minä istuuduin ja aloin tuijottaa Shawsin kartanoon. Kuta kauemmin katsoin, sitä miellyttävämmältä näytti seutu. Kukkuvia orapihlajapensaita oli istutettu ylt'yleensä, lammaslauuma oli niityllä laitumella, parvi peltovariksia leijaili taivaalla ja kaikki osoitti suotuisaa maaperää ja ilmanalaa. Mutta tuo kasarmintapainen rakennus keskellä tätä ihanuutta turmeli unelmani.

Maakansaa kulki ohitseni pelloilla istuessani siinä ojan reunalla, mutta minulla ei ollut halua tervehtiä heitä. Vihdoin meni aurinko mailleen, ja silloin huomasin kellertävää taivasta vasten savua kohoavan ohuena kiemurana talosta. Minulle ei savu näkynyt juuri selvempänä kuin kynttilän suitsu, mutta se ilmaisi minulle kuitenkin, että sisällä oli tulta, lämpöä ja keittopuuhia sekä joku elävä asukas, joka tulen oli sytyttänyt. Se tyynnytti sydäntäni.

Läksin noudattelemaan pientä polkua, joka matkani suuntaan kiemurteli heinikossa. Polku oli todellakin vähäpätöinen ollakseen ainoa tie ihmisasuntoon; mutta muuta en löytänyt. Se vei minut kohta kivistä hakattujen pilarien luo, joiden vieressä oli pieni, katoton hökkel i. Pilarien päälle oli asetettu vaakunakilvet. Pääkäytävää siitä nähtävästi oli aiottu, mutta jätetty keskentekoiseksi. Rautaporttien asemesta oli pari säleaidan palasta kiinnitetty olkiköydellä pilarien väliin, ja kun ei jälkeäkään puutarhamuurista tahi käytävästä näkynyt, johti polku, jota myöten olin tullut, oikealta puolen pilarien ohi taloa kohti.

Kuta lähemmä taloa tulin, sitä synkemmäksi se muuttui. Se näytti puolivalmiin talon sivurakennukselta. Pääty, jonka olisi pitänyt liittyä päärakennukseen, oli lattiasta asti sein iä vailla ja taivasta vasten se näytti portaineen ja tikapuineen muurauspaikalta, jossa työ oli kesken. Useissa ikkunoissa ei ollut laseja, yölepakot lentelivät niistä ulos ja sisään kuin kyyhkys t kyyhkyslakasta.

Yö alkoi jo olla käsissä päästessäni talon luo. Kolmea alimmaista ikkunaa, jotka olivat pieniä ja jotenkin korkealla maasta, valaisi sisällä palavan pienen liekin lepattava kajastus.

Tämäkö se nyt oli tuo herraskartano, johon minun oli taivallettava? Noidenko seinien sisällä minä olin löytävä uusia ystäviä ja alkava onnellisemmän elämän? Niinköhän! Minun isäni talosta Essendeanissa loisti valo jo peninkulman päähän ja sen ovi avautui kerjäläisenkin kolkuttaessa!

Lähenin taloa varovasti, ja tarkasti kuunnellessani keksin jonkun sisällä kalistelevan astioita ja yskivän kuivasti. Mutta puhelua ei kuulunut eikä koiran haukuntaa.

Sikäli kuin pimeässä näin, oli ovi tehty yhdestä ainoasta suuresta puumöhkäl eestä ja vahvasti raudoitettu. Sydän kurkussa kopautin kerran ja jäin odottamaan. Talossa syntyi synkkä hiljaisuus eikä äännettömyyttä hetken aikaan häirinnyt muu kuin yölepakot pääni päällä. Kopautin uudelleen ja jäin taas kuuntelemaan. Korvani olivat jo silloin niin äännettömyyteen tottuneet, että selvään vo in erottaa kellon naksutuksen sisästä sen hitaasti sekunteja laskiessa. Jos talossa joku oli, pysyi hän hiljaa kuin hiiri ja pidätti henkeään.

Olin jo vähällä lähteä tieheni; mutta viha sai minussa silloin vallan. Rupesin voimaini takaa ryskyttämään ovea ja huutamaan Mr Balfouria. Olin juuri täydessä touhussa, kun kuulin yskintää suoraan pääni päältä. Perädyttyäni kiireesti jonkun matkaa ja silmätyäni ylös, näin eräässä ennenmainituista ikkunoista suureen yömyssyyn verhotun miehen pään ja pyssyn piipun.

»Tämä on latingissa», sanoi ääni.

»Minulla on täällä kirje Mr Ebenezer Balfourille, Shawsin herralle. Onko hän täällä?»

»Keneltä?» kysyi pyssymies.

»Ei hän ole siellä eikä täällä», vastasin, sillä vihani alkoi kiehua.

»Hyvä!» kuului vastaus, »voit jättää sen kynnykselle ja korjata luusi sieltä.»

»Sitä en tee», huudahdin. »Tahdon jättää sen Mr Balfourin käteen, kuten minua on käsketty tekemään. Tämä on tärkeä kirje.»

»On mikä?» kysyi ääni terävästi.

Minä toistin sanani.

»Kuka sinä itse olet?» kuului seuraava kysymys hetken äänettömyyden jälkeen.

»Nimeäni en häpeä», vastasin. »David Balfouriksi minua nimitetään.»

Olen varma, että vastaukseni sai hänet säpsähtämään, sillä minä kuulin pyssyn kolahtavan ikkunalautaa vasten; ja vasta pitkän aikaa vaiettuaan hän kysyi omituisella äänenpainolla:

»Onko isäsi kuollut?»

Hämmästyin tästä niin suuresti, etten saanut sanaakaan suustani, vaan jäin seisomaan kuin puusta pudonnut.

»Hän on kuollut», jatkoi mies, »epäilemättä, ja sentähden sinä olet siis tullut oveani jyskyttämään.»

Taaskin äänettömyys, mutta sitten hän lopetti päättäväisesti:

»No niin, ukkoseni, minä päästän sinut sisään.»

Sen sanottuaan hän hävisi ikkunasta.

3 LUKU.

Tutustun setääni.

Hetken perästä kuulin jonkun koluuttelevan salpoja ja ovi avattiin hyvin varovasti ja suljettiin taas heti kun olin päässyt sisään.

»Mene keittiöön eläkö koske mihinkään», sanoi ääni, ja sillä aikaa kuin talonisäntä itse asetteli salvat takaisin paikoilleen, haparoin minä pimeässä eteenpäin ja pääsin keittiöön.

Himmeästi palava kynttilä valaisi minulle autoimman huoneen, mitä koskaan olen nähnyt. Puoli tusinaa ruoka-astioita oli hyllyllä. Pöytä oli katettu illallista varten, johon kuului vadillinen kauravelliä ja kuppi kaljaa. Sarvesta tehty lusikka odotti vadin vieressä. Paitsi jo mainitsemiani, ei tässä suuressa, kivistä muuratussa, autiossa kamarissa ollut muita esineitä kuin joukko lukittuja kirstuja pitkin seiiniä ja munalukolla varustettu ruokakaappi nurkassa.

Heti kun viimeinen salpa oli paikallaan, tuli mies luokseni. Hän oli keskikokoinen, kumaraselkäinen, kapeaharteinen ja kasvoiltaan savenkarvainen olento. Iältään hän oli arvattavasti viiden- ja seitsemänkymmenen välillä. Yömyssy oli hänellä flanellista ja takin ja liivien asemesta oli yönuttu heitetty repaleisen paidan päälle. Partaansa hän ei näyttänyt pitkiin aikoihin ajaneen. Mikä minua kuitenkin enimmäkseen kiusasi ja pelästytti oli se, ettei hän hetkeksikään jättänyt minua silmistään, vaan ei myöskään katsonut suoraan silmiini. Hänen ammattinsa ja sukuperänsä oli arvoitus, jota järkeni ei

kyennyt ratkaisemaan, mutta enimmän hän näytti minusta Vanhalta, kunnottomalta palvelijalta, joka oli jätetty tähän suureen taloon ruokarahoillaan elämään.

»Onko sinun nälkä? kysäisi hän vilkaisten vatsapuoleeni, »jaksat kai syödä tuon vadillisen kauravelliä?»

Vastasin arvelevani, että se oli hänen oma illallisensa.

»Siitä ei väliä», sanoi hän, »minä tulen kyllä toimeen ilmankin. Minä pidän sitävastoin huolen oluesta, sillä se helpottaa yskääni.»

Hän joi kupin puolilleen, tähystellen juodessaan herkeämättä toisella silmällään minua, ja ojensi sitten äkkiä kätensä tokaisten: »Näytäppä se kirje tänne.»

Sanoin, että kirje oli Mr Balfourille eikä hänelle.

»Kenenkä sinä sitten luulet minun olevan?» sanoi hän, »Anna Aleksanderin kirje minulle!»

»Tiedätte isäni nimen?»

»Merkillistä olisi, jos en tietäisi», vastasi hän, »sillä minä olen isäsi oikea veli, ja niin vähän kuin näytätkin pitävän minusta, talostani ja hyvästä kauravellistäni olen sinun oikea setäsi, David poikaseni, ja sinä minun oikea veljenpoikani. Anna nyt kirje tänne ja rupea aterioimaan.»

Jos olisin ollut muutamaa vuotta nuorempi, niin häpeissäni, masentuneena ja pettyneenä olisin purskahtanut itkemään. Mutta nyt en saanut suustani sanaakaan, en pahaa enkä hyvää, vaan annoin hänelle kirjeen ja istuuduin vellivatini ääreen niin peräti haluttomana, kuin nuori mies konsaan voi olla syömään käydessään.

Sillä välin setäni käänteli kirjettä käsissään tulta vasten puolin ja toisin.

»Tunnetko tämän sisällön», kysäsi hän äkkiä.

»Näettehän itsekin», vastasin, »että sinetti on ehyt.»

»Näen kyllä», sanoi hän, »mutta miksi sinä tänne tulit?»

»Kirjettä tuomaan.»

»Vai niin. Mutta epäilemättä on sinulla ollut joitakin toiveita», jatkoi hän viekkaasti.

»Myönnän todellakin toivoneeni varakkaiden sukulaisteni, joita minulla kerrottiin olevan, auttavan minua. Mutta mikään kerjäläinen minä en ole. Minkäänlaista apua en teiltä odota enkä halua mitään, jota ei vapaatahtoisesti minulle anneta. Niin köyhältä kuin näytänkin, on minulla tosi-ystäviä, jotka ilolla auttavat minua.»

»So, so!» sanoi Ebenezer setä, »elähän nyt sentään nenälleni hyppää! Kyllä me vielä hyvin sovimme. Ja nyt, David, jos sinä jo olet saanut kylliksesi sitä kauravelliä, niin pistelisin minäkin sitä vähän illalliseni täytteeksi. Voi, voi», jatkoi hän saatuaan minut jättämään tuolin ja lusikan »tämä on maukasta ja terveellistä ruokaa, — tämä on erinomaista ruokaa, tämä kauravelli.» Hän murisi hetken itsekseen ja jatkoi sitten: »Isäsi oli muistaakseni aika herkkusuu; hän oli vankka syöjä, joskohta ei mässääjä, mutta minä en saattanut kuin maistaa ruokaa.» Hän otti kulauksen kaljaa ja se kai huomautti häntä isännän velvollisuuksista, sillä hän jatkoi: »Jos sinua janottaa, niin vettä on tuolla oven takana.»

Siihen en vastannut mitään, seisoin vain jäykkänä ja katsoa tuijotin vihasta kiehuen setääni. Hän puolestaan jatkoi syöntiään kuin mies, jolla ei ole aikaa vitkastella, ja silmäili milloin kenkiini milloin kotikutoisiin sukkiini. Ainoastaan kerran, kun hän uskalsi katsoa ylemmäksi, yhtyivät meidän katseemme. Ei edes varaskaan, joka on yllätetty toisen taskuja kopeloimasta, voi näyttää niin hämmästyneeltä kuin hän silloin. Se pani minut arvailemaan, johtuiko tuo arkuus liian pitkästä erakkoelämästä, vai oliko se häviävä jonkun aikaa yhdessä oltua ja setäni muuttuva aivan toiseksi mieheksi.

Näistä mietteistäni herätti minut hänen terävä äänensä.

»Onko siitä jo pitkä aika kuin isäsi kuoli?» kysyi hän.

»Kolme viikkoa.»

»Hän oli salaperäinen mies, tuo Aleksander, — salaperäinen ja vaitelias mies», jatkoi hän. »Nuorena ollessaan ei hän juuri paljoa puhellut. Ei kai hän koskaan kertonut minusta?»

»Ennenkuin te itse minulle ilmoititte, en edes tiennyt, että hänellä oli veli.»

»Hyvänen aika, eikä Shawsistakaan, arvelen?»

»Ei hän maininnut sellaista nimeäkään», vastasin minä.

»No kaikkea!» huudahti hän. »Lujaluontoinen mies!

Kaikkeen tähän hän näytti olevan erittäin tyytyväinen; mutta itseensä, minuun, vaiko isäni käytökseen hän oli tyytyväinen, se jäi minulle arvoitukseksi. Joka tapauksessa näytti kuitenkin vastenmielisyyttä ja ilkeys, joka hänessä minua kohtaan oli alussa herännyt, vähenevän, sillä hän hyppäsi seisoaalleen, tuli huoneen yli taakseni ja löi minua olalle.

»Kyllä me vielä hyvin sovimme», puhkesi hän puhumaan. »Minä olen jo iloinen, että päästin sinut sisään. Tulehan nyt makuupaikalleesi.»

Ihmeekseni ei hän sytyttänyt kynttilää eikä lamppua, meni vain muutamaan pimeään käytävään, alkoi ähkien ja puhkien kompuroida ylös pitkiä portaita ja pysähtyi avoimen oven eteen. Minä olin seurannut hänen kintereillään parhaani mukaan hapuillen ja tunnustellen tietä. Hän pyysi minua astumaan sisään, ilmoittaen tämän olevan minun huoneeni. Seurasin hänen pyyntöään, mutta pysähdyin muutaman askeleen otettuani ja pyysin tulta voidakseni käydä nukkumaan.

»Mitä vielä», sanoi hän, »onhan nyt kirkas kuutamo.»

»Eihän nyt valaise kuu eikä tähdet. Täällähän on pimeä kuin haudassa», koetin minä selittää. »En minä voi nähdä sänkyäkään.»

»Joutavia!» sanoi hän. »Tulta en minä kärsi huoneessa. Minä pelkään pahasti tulta. Hyvää yötä vain, David poikaseni.»

Ennenkuin ehdin tehdä uusia vastaväitteitä, paiskasi hän oven kiinni, ja minä kuulin hänen lukitsevan sen ulkoapäin. Nyt en tiennyt pitkö minun nauraa vai itkeä. Huone oli kylmä kuin kellari, ja vuode, jonka lopulta löysin, kostea kuin suosammal. Onneksi olin kuitenkin ottanut mukaan myttyäni ja peitteeni, ja käärien viimeainitun ympärilleni, heittäydyin suuren sängyn viereen ja vaivuin raskaaseen uneen.

Päivän koittaessa heräsin ja huomasin olevani suuressa huoneessa, jonka seinät oli verhottu nahalla ja huonekalut koruompeluksilla varustettu. Valoa virtasi sisään kolmesta suuresta ikkunasta. Kymmenen tahi parikymmentä vuotta sitten se oli varmaan ollut niin miellyttävä makuukamari kuin toivoa voi, mutta kosteus, lika ja huono hoito sekä hiiret ja hämähäkit olivat sen sillä välin piloille turmelleet. Moni ikkunanruutu oli sitäpaitsi rikki ja siivo huoneessa oli todella sellainen, että minä päätin setäni täällä viettäneen jonkun aikaa vihastuneiden naapuriensa piirittämänä — mahdollisesti Jennet Cloustonin piiritystä johtaessa.

Ulkona paistaa hellitteli aurinko, ja kun kurjassa huoneessani oli tavattoman kylmä, aloin koputtaa ja huutaa siksi kuin vanginbartianin tuli laskemaan minut ulos. Hän vei minut kaivolle rakennuksen takapuolelle ja kehoitti minua »pesemään naamani, jos halusin». Sen tehtyäni osailin omin neuvoin keittiöön, jossa setäni oli tehnyt tulen ja keitti parhaillaan kauravelliä. Pöydälle oli nyt asetettu kaksi vatia ja kaksi sarvilusikkaa, mutta kaljaa oli vain yksi kupillinen. Mahdollisesti ilmaisi katseeni kummastusta sen johdosta, ja setäni huomasi sen, koskapa hän kysyi ikäänkuin vastaukseksi mietteisiini, tekikö minun mieleni olutta — siksi hän kaljaansa nimitti.

Sanoin niin olevan asianlaidan, mutta hänen ei tarvitsisi siitä välittää.

»No, no!» tokaisi hän. »En minä tahdo kieltää sinulta mitään tarpeellista.»

Hän otti hyllyltä esiin toisen kupin. Mutta sen sijaan, että olisi täyttänyt sen kalja-astiasta, hän kaasi hämmästykseni siihen puolet toisesta kupista. Se oli jotain sellaista jalomielisyyttä, joka sai minut pidättämään henkeäni. Jos setäni todellakin oli saituri, oli hän niin juuriaan myöten, että hän miltei sai paheen arvokkaalta näyttämään.

Syömästä päästyämme setäni aukasi erään laatikon ja veti sieltä esiin savipiipun ja tupakkaa, josta otti piipun täyden, ennenkuin sulki takaisin laatikkoon. Sen tehtyään hän istuutui äänettömänä piippuaan imien ikkunan ääreen auringonpaisteeseen. Silloin tällöin hän käänsi harhailevan katseensa minuun, kysäisten aina silloin jotakin. Kerran hän virkkoi: »Entä äitisi?» Ilmoitettuani, että hänkin on kuollut, huudahti hän: »Hän oli kaunis tyttö!» Pitkän vaitiolon jälkeen hän kysyi: »Keitä ystäviä sinulla sitten on?»

Kerroin hänelle, että niitä olivat kaikki Campbell-nimisen perheen jäsenet, vaikka heistä ainoastaan

yksi, pappi, oli autellut minua. Mutta silloin aloin tuumia, että setäni sai liian tarkan selon asemastani, ja kun olin hänen kanssaan kahden kesken, en olisi tahtonut hänen pitävän minua turvattomana.

Hän näytti mietiskelevän itsekseen tätä seikkaa, ja hetkisen kuluttua hän lausuikin: »David, poikaseni, sinä olet osunut oikeaan paikkaan tullessasi setä Ebenezerin luo. Minulla on suuret tuumat sukumme suhteen ja minä aion kohdella sinua oikeudenmukaisesti. Mutta sillä välin kuin minä mietiskelen, mikä sinulle olisi paras toimi — lakimiehen, papin vaiko sotilaan, josta pojat enemmän pitävät — en kärsi Balfourien alentuvan ylämaalais-Campbellien joukon edessä, ja pyydän sentähden sinua pitämään kielesi lukossa. Ei yhtä kirjettä, ei minkäänlaista viestiä, ei niin sanaa kellekään: taikka — tuossa on oveni.»

»Setä Ebenezer», lausuin minä, »minulla ei ole pienintäkään syytä epäillä teillä olevan muita kuin hyviä aikomuksia minun suhteeni. Siitä huolimatta pitääkää mielessänne, että minä tunnen oman arvoni. Omasta tahdostani en suinkaan tullut luoksenne. Ja jos ajatte minut ulos, lähden empimättä.»

Hän näytti joutuvan kokonaan pois suunniltaan.

»So, so, poika», virkkoi hän. »Elähän nyt! Odota päivä tahi pari. En minä mikään noita ole, löytääkseni onnesi vellivadin pohjalta. Mutta annahan minulle aikaa päivä tahi pari, eläkö virka sanaakaan kellekään, niin toden totta teen sinulle oikeutta myöten.»

»Hyvä juttu», vastasin minä, »siinä on kylliksi. Jos tahdotte auttaa minua, olen siitä iloinen, eikä kukaan tule saamaan vihiä asiasta.»

Minusta näytti (liian aikaiseen, voin nyt sanoa) siltä kuin olisi setäni nyt vallassani, ja aloin sen tähden selvittää hänelle, että vuoteeni ja makuuvaatteeni täytyy tuulettaa ja panna kuivamaan auringonpaisteeseen, sillä sellaisessa pesässä en mitenkään saata nukkua.

»Sinunko vai minun taloni tämä on?» tiuskasi hän ankarasti ja vaikeni sitten äkkiä. »Ei, ei», jatkoi hän hetken perästä, »en minä sitä tarkoita. Mikä on minun on sinunkin, David poikaseni, ja mikä on sinun on minunkin. Veri on vettä sakeampi, eikä täällä ole muita eläviä olennoita kuin sinä ja minä.»

Ja sitten hän alkoi tehdä selkoa suvustamme, sen laajuudesta ja isästään, joka alotti talon rakentamisen, sekä itsestään, joka keskeytti rakentamisen, se kun muka oli jumalatonta tuhlausta.

Silloin päätin kertoa hänelle, mitä Jennet Clouston oli *käskenyt sanomaan*.

»Se roisto!» huudahti hän. »Kaksitoistasataa ja viisitoista — sehän on juuri niin monta päivää kuin on kulunut siitä kun sen roiston saatoin vararikkoon! No hyvä, David, hänet täytyy paistaa kuumilla kivillä ennenkuin minä olen tyydytetty! Noita-akka — ilmeinen noita-akka! Minä lähden lakimiesten puheille.»

Näin sanoen hän avasi erään arkun ja otti sieltä vanhat, mutta hyvin säilytetyt liivit ja takin sekä jotenkin hyvän huopahatun, kuitenkin ilman nauhaa. Ne hän puki kiireesti päälleen ja oli juuri ulos lähdössä, kun joku ajatus juolahti hänelle päähän.

»Minä en voi heittää sinua yksiksesi tänne taloon», sanoi hän. »Minun täytyy jättää sinut ulos ja lukita ovet.»

Veri syöksähti päähäni.

»Jos jätätte minut ulos lukittujen ovien taa, näette minut viimeisen kerran teille ystävällisenä.»

Kalpeana ja huultaan purren hän pyörähti silloin takaisin.

»Ei tällä tavoin», virkkoi hän vihaisesti katsellen huoneen nurkkaan, »ei tällä tavoin minun suosiooni päästä, David.»

»Hyvä herra», lausuin minä, »ikäanne ja sukulaisuutemme tähden en tahdo halveksua suosiotanne. Mutta minua on opetettu pitämään huolta itsestäni, ja vaikka te kuinkakin olisitte setäni ja sukulaiseni, en tahdo sellaisesta hinnasta ostaa teidän ystävyyttänne.»

Setä Ebenezer meni ikkunan luo ja katseli hetken aikaa ulos. Minä näin hänen vapisevan kuin iäkkään vanhuksen. Mutta kääntyessään minuun päin, väikkyi hymy hänen kasvoillaan.

»Hyvä», sanoi hän, »meidän täytyy antaa myöten ja hillitä itseämme. Minä en mene minnekään, siinä kaikki!»

»Setä Ebenezer», sanoin minä, »tämä ei mielestäni selvitä asiaa. Te kohtelette minua kuin varasta. Te ette kärsi minua täällä talossanne, sen osoitatte minulle joka sanallanne, joka hetki. Ei voi olla mahdollista, että te pidätte minusta. Ja mitä minuun itseeni tulee, niin olen puhunut teille tavalla, jolla

en luullut kellekään joutuvani puhumaan. Miksi tahdotte pidättää minua. Päästäkää minut pois. Antakaa minun mennä ystäväni luo, jotka pitävät minusta.»

»Ei, ei, ei, ei», sanoi hän kiihkeästi. »Minä pidän sinusta paljon. Kyllä me vielä hyvin sovimme. Ja taloni maineen takia en voi päästää sinua takaisin. Jää vain tänne ja ole ääneti, niin olet hyvä poika. Pysy vain täällä hiljaa jonkun aikaa, niin saat nähdä että me tulemme toimeen toistemme kanssa.

»Hyvä», sanoin minä hetken asiaa ajateltuani. »Minä jään tänne joksikin ajaksi. Onhan luonnollisempaa, että minua auttavat sukulaiseni eikä vieraat. Ja jollemme sovi yhdessä elämään, koetan parhaani mukaan katsoa, ettei syy siihen olisi minun.»

4 LUKU.

Joudun suureen vaaraan Shawsin kartanossa.

Vaikka päivä olikin alkanut niin huonosti, kului se siitä huolimatta jotenkin rauhallisesti. Päivälliseksi söimme taas kauravelliä kylmänä ja illalliseksi kuumana. Kauravelli ja kalja oli setäni ainoa ruoka. Hän puheli vähän ja senkin entiseen tapaansa, tehden yksikantaisen kysymyksen aina pitkän äänettömyyden perästä. Ja koettaessani saada hänet puhumaan tulevaisuudestani, vaikenin hän jälleen. Hän salli minun mennä huoneeseen, jonka ovi oli keittiön oven vieressä, ja sieltä löysin suuren joukon sekä latinan- että englanninkielisiä kirjoja, joiden parissa kului koko iltapuoli päivää erittäin hauskaasti. Aika kului todellakin niin nopeasti kirjojen ääressä, että aloin jo melkein tyytyä Shawsin luona olooni, eikä mikään muu kuin setäni näkeminen ja hänen vilkkuilevat silmänsä herättänyt minussa epäluuloja.

Eräs tekemäni löytö pani minut ajattelemaan. Se oli muuan kirjoitus erään Patrick Walkerin julkaiseman lentolehden päällyksessä. Kirjoitus oli selvästi isäni käsialaa ja kuului: »Veljelleni Ebenezerille, hänen viidentenä syntymäpäivänään.» Tämä oli minulle vaikea arvoitus siksi, että isäni olisi täytynyt, nuorempi veli kun luonnollisesti oli, joko suuresti erehtyä, tahi osata kirjoittaa komeata, selvää ja miehekästä käsialaa jo nuorempana kuin viisivuotiaana.

Koetin haihduttaa näitä mietteitä mielestäni, mutta vaikka otin esiin monta mieltäkiinnittävää teosta, vanhaa ja uutta, historiallisia, runo- ja kertomuskirjoja, oli aina tuo isäni käsiala silmäini edessä. Ja kun viimein menin keittiöön takaisin, kysyin ensi sanoikseni setä Ebenezeriltä oliko isäni ollut hyvin teräväoppinen.

»Aleksanderko? Ei ollenkaan!» kuului vastaus. »Minä opin paljoa helpommin. Minä olin nokkela poika nuorena ollessani! Ja entäs vielä, minä opin lukemaan samaan aikaan kuin hänkin!»

Tämä hämmästytti minua yhä enemmän. Mutta silloin pälkähti eräs ajatus päähäni ja minä kysyin, olivatko hän ja isäni kaksoiset.

Hän hyppäsi ylös tuolilta ja sarvilusikka kirposi hänen kädestään lattialle.

»Miksi sinä sitä kysyt?» tiuskasi hän ja tarttui rintaani katsoen tiukasti silmiini. Hänen silmänsä olivat pienet ja kiiluvat kuin linnun ja vilkkuivat omituisesti.

»Mitäs nyt?» kysyin minä levollisesti, sillä minä olin paljoa voimakkaampi häntä enkä vähällä säikähtänyt. »Kätenne pois rinnastani! Tällainen kohtelu ei kelpaa.»

Setäni näytti vaivalla hillitsevän itsensä.

»David, poikaseni», sanoi hän, »sinun ei pitäisi puhua kanssani isästäsi. Siinä syy.»

Hän istuutui hetkiseksi, yhä vain vapisten ja silmiään räpyttäen.

»Hän oli minun ainoa veljeni», lisäsi hän — ei kuitenkaan lämpimästi — otti sitten lusikkansa ylös lattialta ja rupesi jatkamaan keskeytynyttä syöntiään, mutta yhä vain tutisten.

Se, että hän oli käynyt minuun käsiksi, ja tuo äkillinen rakkauden ilmaus isä-vainajaani kohtaan oli minulle niin täydellisesti käsittämätöntä, että minä aloin sekä pelätä että toivoa. Toiselta puolen aloin epäillä, että setäni ehkä oli hullu ja mahdollisesti vaarallinenkin, toiselta puolen taas muistui vasten tahtoani mieleeni eräs kansansuussa kiertelevien rekiviisujen tapainen tarina muutamasta köyhästä pojasta, suurenlaisen omaisuuden laillisesta perijästä, ja hänen ilkeästä sukulaisestaan, joka koetti

anastaa hänen omaisuutensa. Tarina ei mielestäni oikeastaan minuun sopinut, sillä mitäpä setäni olisi tahtonut sukulaisesta, joka melkein kerjäläisenä oli tullut hänen ovelle koputtamaan, etenkin kun hänellä oli syytä pelätä tätä.

Näiden mietteiden johdosta, jotka kyllä minusta olivat kaikkea perää vailla, mutta jotka kuitenkin juurtuivat mieleeni, aloin nyt minäkin puolestani silmällä häntä salakavalasti, ja niin istuimme pöydän ääressä kuin kissa ja hiiri, kumpikin pitäen salaa toistaan silmällä. Hänellä ei enää ollut mitään minulle sanomista, ei hyvää eikä pahaa, mietiskeli vain ahkerasti jotain itsekseni. Ja kuta kauemmin me istuimme ja kuta enemmän minä häntä tarkastelin, sitä varmemmaksi tulin, että tuo jokin oli minulle vihamielistä.

Korjattuaan astiat pöydältä pois ja täytettyään piippunsa, samoin kuin aamullakin, hän veti tuolin uuninnurkkaan ja istui siellä hetken aikaa selin minuun piippuansa imien.

»David», sanoi hän viimein, »minä olen tässä mietiskellyt —.»

Hän oli taas hetken ääneti ja kertoi sitten sanansa

»Ennenkuin sinä synnyitkään, minä puolittain lupasin sinulle pienen summan rahaa», jatkoi hän. »Lupasin sen isällesi. Huomaa ettei siinä ollut mitään sitovaa. Oli vain miesten pilapuhetta viinin ääressä. No niin. Minä erotin rahat omistani — se oli suuri uhraus, mutta lupaus kuin lupaus — ja nyt niistä on kasvanut aivan tarkalleen — aivan penssilleen —», siinä hän taas vaikenä ja sanoa tokaisi sitten — »penssilleen neljänkymmenen punnan suuruinen summa!» Tämän sanottuaan hän heitti minuun olkansa yli merkitsevän silmäyksen ja lisäsi seuraavassa silmänräpäyksessä melkein hätäisesti: »Skotlantilaisen punnan!»

Kun Skotlannin punta on sama kuin Englannin shillinki[1], oli tuon muutaman sekunnin tuumailun synnyttämä erotus sangen suuri. Huomasin sitäpaitsi selvään, että koko juttu oli valhetta ja keksitty jossakin tarkoituksessa, josta minun täytyi saada selvä. Vastasin sentähden leikkisellä äänellä:

[1] Engl. punta (noin 25 Smk.) = 20 shillinkiä, 1 shillinki = 12 penssiä.

»Oho, muistelkaapa tarkemmin! Eiköhän se ollut Englannin puntaa!»

»Juuri niin sanoinkin», selvitti setäni. »Englannin puntaa! Ja jos tahdot mennä minuutiksi ulos katsoaksesi vain millainen ilma nyt on, haen rahat esiin ja kutsun sinut sitten takaisin sisään.»

Tein hänen pyyntönsä mukaan, myhäillen halveksivasti itsekseni sille, että hän luuli minut niin helposti pettävänsä.

Yö oli pimeä. Joku yksinäinen tähtönen pilkisti esiin pilvien lomasta. Ja seisoessani ulkona oven edessä kuulin tuulen kolkosti vaikeroivan kaukana kukkulain lomissa. Tuumailin itsekseni ilmassa olevan ukkosta, ollenkaan aavistamatta miten suuri merkitys sillä oli oleva minulle, ennenkuin ilta oli kulunut.

Kun minut kutsuttiin takaisin sisään, laski setäni kouraan kolmekymmentä seitsemän kultaista guinean[1] rahaa. Loput, pientä kulta- ja hopearahaa, hän piti kädessään. Mutta siinä hänen rohkeutensa petti ja hän pistikin ne omaan taskuunsa.

[1] 1 guinea = 21 shillinkiä.

»Siinä on», sanoi hän. »Se riittää sinulle. Minä olen omituinen mies, ja omituisella miehellä on omituiset tavat. Mutta sanani on sitova ja tässä on siitä todistus.»

Setäni näytti minusta sinä hetkenä niin saiturimaiselta, että tämä äkillinen anteliaisuus sai minut kokonaan hämilleni enkä kyennyt sanallakaan kiittämään häntä.

»Ei sanaakaan!» sanoi hän. »Elä kiitä minua. Minä en halua kuulla kiitoksia. Minä täytän velvollisuuteni. En mene väittämään, että jokainen olisi noin menetellyt. Mutta minä puolestani olen iloinen (vaikka olenkin tarkka mies) voidessani tehdä veljeni pojalle oikeutta myöten, ja minusta on hauskaa ajatella, että nyt sovimme elämään yhdessä kuten hyvät ystävät ainakin.»

Minä puolestani olin hänelle niin kohtelias kuin osasin. Mutta koko ajan ihmettelin, mitähän nyt oli tuleva ja miksi hän oli pidättänyt itselleen osan kallisarvoisista guineoista, sillä hänen sen johdosta antamaansa selitystä ei pikku lapsikaan olisi hyväksynyt.

Seuraavassa tuokiossa setäni vilkaisi taas minuun syrjäsilmillä.

»Ja nyt» sanoi hän, »palvelus palveluksesta.»

Sanoin olevani valmis osoittamaan hänelle kiitollisuuttani siihen määrään kuin olin velvollinen ja jäin odottamaan jotain tavatonta pyyntöä. Mutta kun hän viimeinkin rohkaisi puhumaan, oli hänellä vain sanottavana minulle (mielestäni aivan oikein), että hän alkoi jo vanheta ja lamautua ja että hän pyytäisi minua auttamaan häntä talon ja pienen puutarhan laittamisessa.

Lausuin olevani valmis auttamaan häntä.

»Hyvä», sanoi hän, »alota siis.»

Hän kaivoi taskustaan ruostuneen avaimen.

»Tässä on», sanoi hän, »avain porrastorniin rakennuksen tuonnimmaisessa päässä. Sinä pääset sinne ainoastaan ulkoapäin, sillä se osa taloa on keskeneräinen. Mene ovesta sisään, nouse sitten portaita ylös ja tuo tänne alas se laatikko, joka on portaiden päässä. Siinä on papereja», lisäsi hän.

»Saanko ottaa tulen mukaani, sir?» kysäisin minä.

»Ei, ei», vastasi hän nokkelasti. »Ei mitään valoa minun talossani.»

»Vai niin», sanoin. »Ovatko portaat hyvät?»

»Mainiot», vastasi hän, ja lisäsi, kun jo olin menossa: »Pysy likellä seinää. Portaissa ei ole käsipuita, mutta astuimet ovat varmat.»

Menin ulos synkkään yöhön. Tuuli yhä valitteli kaukana, vaikka Shawsin kartanolle ei päässyt henkäystäkään. Oli tavattoman pimeä ja minusta tuntui turvallisemmalta kulkea seinän vieraiksi kuin saavuin porrastornin oven kohdalle talon keskeneräiseen päähän. Minä olin juuri saanut avaimen reikään ja vääntänyt sitä, kun yhtäkkiä ilman tuulen henkäystä tai ukkosen jyrinää, koko taivas leimahti häikäisevän kirkkaaksi pimitäkseen seuraavassa silmänräpäyksessä yhtä synkkäksi kuin ennenkin. Minun täytyi peittää kädellä silmäni tottuakseni uudelleen pimeään ja torniin astuessani olin vielä puolisokea.

Sisällä oli niin pimeä että tuskinpa näki hengittääkään. Minä haparoin käsilläni ja jaloillani ympärilläni ja pian löysinkin seinän ja portaat. Seinä tuntui olevan sileäksi hakatusta kivistä. Portaatkin, vaikka olivatkin melkein liian jyrkät ja kaidat, olivat muuratut ja kiilloitetut. Astuimet olivat säännölliset ja vakavat jalan alla. Muistaen mitä setäni oli kaidepuista sanonut, pysyttäydin likellä seinää ja läksin pilkkosen pimeässä, pamppailevin sydämin, nousemaan ylös.

Shawsin kartano oli viisikerroksinen, ullakkoa lukuunottamatta. Minusta tuntui kuin raput ylempänä olisivat käyneet ilmakkaammiksi ja hiukan valoisammiksi. Mietiskellessäni syytä siihen leimahti toinen salama. Etten silloin huudahtanut ääneen, johtui siitä, että pelko kuristi kurkkuani, ja etten pudonnut alas, riippui enemmän taivaan armosta kuin omasta voimastani. Tunkeutuessaan seinän raoista sisään valasi salama joka sopukan ja minä huomasin kiipeäväni korkealla avonaisten rakennustelineitten päällä. Mutta tuo sama salama näytti myöskin minulle, että portaat olivat tavattoman kapeat ja että toinen jalkani sillä hetkellä oli ainoastaan parin tuuman päässä kuilun partaalta.

Nämä olivat siis nuo mainiot portaat, ajattelin, ja se ajatus sai minussa jonkunlaisen raivokkaan rohkeuden leimahtamaan. Setäni oli varmasti lähettänyt minut tänne joutuakseni suureen vaaraan, ehkä kuolemaankin. Minä vannoin ottavani selon siitä, mikä tuo »ehkä» oli, vaikka taittaisinkin niskani sen takia, ja läksin nelin kontin ryömien jatkamaan nousuani niin hitaasti kuin mahdollista, tunnustellen joka tuuman edessäni ja koettaen jok'ainoan kiven kestävyyttä. Pimeys näytti salaman jälkeen tulleen kahta synkemmäksi. Eikä siinä kaikki, sillä yölepakkojen äänekäs surina ylhäällä tornissa kiusasi korviani ja hämmensi ajatukseni. Ja alas lentäessään nuo ilkeät siivekkäät tupsahtelivat tuon tuostakin vasten kasvojani ja ruumistani.

Torni oli luullakseni kuusikulmainen ja jokaiseen rappujen käänteeseen oli asetettu erilainen suuri kivi, joka yhdisti eri porrastaksot toisiinsa. Kerran olin juuri pääsemässä sellaiseen nurkkaukseen, kun tapani mukaan tietä eteenpäin tunnustellessani, käteni luiskahtikin kivenkulman yli eikä sen takana tavannut muuta kuin tyhjyyttä. Portaat loppuivat siihen. Lähettää tottumaton kapuamaan niitä ylös pilkkosen pimeässä oli sama kuin lähettää hänet varmaan kuolemaan, ja vaikka minä olinkin turvassa, — siitä kiitos salamoille ja omalle varovaisuudelleni — sai jo paljas ajatuskin siitä perikadosta, johon olin joutumaisillani ja siitä kammottavasta korkeudesta, josta olisin pudonnut alas, minut kauhusta hikoilemaan ja herpasi minun jäseneni.

Mutta nyt tiesin mitä minun oli tekeminen. Minä käännyn takaisin ja läksin kopeloiden laskeutumaan alas vihasta kirvelevin sydämin. Puolimatkaan päästyäni tuli äkillinen ja ankara tuulenpuuska, joka tornia hetkisen puisteltuaan kuoli pois. Alkoi sataa ja ennenkuin pääsin maahan, tuli vettä taivaan täydeltä. Minä pistin pääni ovesta ulos ja katsoin pitkin seinää keittiöön päin. Ovi, jonka minä

lähtiessäni olin sulkenut, oli nyt auki ja heikko valon kajastus virtasi siitä ulos. Minä olin näkevinäni miehen haamun seisovan sateessa ikäänkuin kuuntelemassa. Silloin leimahti häikäisevä salama, ja sen valossa näin selvään setäni seisovan juuri siinä missä olin otaksunutkin. Salamaa seurasi tärisyttävä jyrynä.

Arveliko nyt setäni jyrinän syntyneen minun putoamisestani vai kuuliko hän siinä Jumalan äänen huutavan murhaa, jätän lukijan arvattavaksi. Varmaa vain on, että hänet valtasi kamala pelko ja että hän syöksyi sisään huoneeseen jättäen oven auki. Minä kiiruhdin niin hiljaa kuin mahdollista hänen jälkeensä ja päästyäni huomaamatta keittiöön, seisahduin tarkastelemaan häntä.

Hän oli jo ehtinyt avaamaan nurkkakaapin, ottanut sieltä suuren taskumatin paloviinaa ja istui nyt pulloineen pöydän ääressä selin minuun. Tuontuostakin puistatti väristys hänen ruumistaan ja hän ähki raskaasti. Vähänväliä hän vei pullon huulilleen ja joi raakaa väkijuomaa pitkin siemauksin.

Minä astuin likemmäksi, menin ihan hänen taakseen ja lyöden häntä olkapäille huudahdin. »Aha!»

Setäni päästi määkinän tapaisen parahduksen, levitti sylinsä ja tupertui lattialle kuin kuollut. Säikähdin siitä hiukan; mutta ennen kaikkea oli minun pidettävä huolta itsestäni enkä sentähden ollenkaan epäillyt jättää häntä virumaan siihen, mihin oli kaatunut. Avaimet riippuivat nurkkakaapissa, ja aikomukseni oli varustautua aseella ennenkuin setäni tointuisi ja kykenisi keksimään uusia konnuuksia. Nurkkakaapissa oli muutamia pulloja sisältäen nähtävästi lääkkeitä, sekä laskuja ja muita papereita, jotka minä kyllä olisin kernaasti lähemmin tarkastanut, jos vain minulla olisi ollut siihen aikaa. Vielä oli kaapissa joitakuita minulle arvottomia tarvekaluja. Kävin nyt arkkujen kimppuun. Ensimmäinen oli täynnä jauhoja, toisessa oli olkilyhteisiin kätkettynä rahapusseja ja papereita; kolmannesta löysin monenlaisten tavaroiden seasta — enimmäkseen olivat ne pukutarpeita — ruostuneen, kurjannäköisen ja tupettoman ylämaalais-tikarin. Piilotin sen liivieni sisäpuolelle ja käännyn setääni päin.

Hän virui samassa asennossa mihin oli tupertunutkin, kokoon kyyristyneenä ja toinen polvi ja käsi ojennettuna sivulle. Hänen kasvonsa olivat sinertävät ja hengityskin näytti lakanneen. Aloin peljätä hänen kuolleen. Noudin vettä ja kaasun sen hänen kasvoilleen. Siitä hän näytti vähän tointuvan ja alkoi liikutella huuliaan ja räpäytellä silmiään. Viimein hän katsahti ylös, ja kun hän huomasi minut, kuvastui hänen silmistään yli-inhimillinen pelko.

»Oletko sinä elossa?» sopersi hän. »Kuule mies, oletko sinä elossa?»

»Olenpa tietenkini», vastasin, »enkä siitä juuri teitä kiittele!»

Hän oli alkanut syvään huokaillen haukkoa henkeänsä.

»Sininen lasipullo —», sammalsi hän, »kaapissa — sininen lasipullo —.»

Hänen hengityksensä kävi yhä harvemmaksi.

Minä kiiruhdin kaapille ja löysinkin sieltä sinisen, reseptillä varustetun lääkepullon. Juokсутin sen kiireimmän kautta sedälleni.

»Se on entinen kipuni», sanoi hän toinnuttuaan hiukan. »Sydänvaiva, David.»

Minä asetin hänet istumaan tuolille ja silmäilin häntä. Toden totta kävi säälikseni noin sairaannäköinen mies, mutta minussa kiehui oikeutettu viha ja minä esitin hänelle kysymykset, joihin tahdoin selitykset: Miksi hän valehteli minulle joka sanassaan, miksi hän pelkäsi minun jättävän hänet; miksi hänestä oli vastenmielinen viittaus siihen, että hän ja isäni olivat kaksoset — »Siksikö, että se on totta?» kysyin. »Miksi hän oli antanut minulle rahaa, johon minulla varmasti ei ollut mitään oikeutta, ja lopuksi, miksi hän oli koettanut surmata minut.»

Hän kuunteli kaikki kysymykseni vaieten ja pyysi sitten päästä levolle.

»Minä vastaan sinulle huomenna», vakuutti hän »yhtä varmaan kuin tahdon kuolla.»

Hän oli niin heikon näköinen, etten voinut olla pyyntöön myöntymättä. Lukitsin kuitenkin hänet omaan huoneeseensa ja pistin avaimen taskuuni. Sen tehtyäni menin takaisin keittiöön, laitoin sinne sellaisen tulen, jota siellä ei moneen pitkään vuoteen oltu pidetty, ja kääriytyen peitteeseeni laskeuduin levolle arkkujen päälle ja vaivuin uneen.

5 LUKU.

Minä lähdin Queens Ferryyn.

Sinä yönä satoi paljon ja seuraavana aamuna puhalsi purevan kylmä luodetuuli ajaen repaleisia pilvenhattaroita edellään. Ennen auringon nousua ja viimeisten tähtien sammumista kävelin kuitenkin purolle ja uin eräässä sen syvässä pyörteessä. Kylmän veden vielä ihoani kihelmöidessä menin sisään, korjailin tulta, istuuduin sen ääreen miettiäkseni perinpohjin asemaani.

Nyt olin varma siitä että setäni oli viholliseni. Varmaa oli myöskin, että elämäni oli minun kädessäni ja että setäni oli paneva parhaansa saattaaksensa minut perikatoon. Mutta minä olin nuori ja uskalias ja kuten useimmilla maalaispojilla oli minullakin suuret käsitykset viekkaudestani. Olin tullut hänen ovelleen kerjäläisenä ja melkein lapsena. Hän oli kohdellut minua kavalasti ja väkivaltaisesti. Paras päätös asialle olisi, jos minä rupeaisin käskijäksi ja ohjaisin häntä kuin lammasta.

Istuin siinä tulen ääressä imien polveani ja naureskellen itsekseni. Ajatuksissani kuvittelin itseni puristavan häneltä salaisuuden toisensa perästä ja pääseväni tuon miehen käskijäksi ja ohjaajaksi. Kerrotaan, että Essendeanin noita oli tehnyt peilin, josta saattoi nähdä tulevaisuutensa. Sellaisen peilin täytyi olla valmistettu jostain muusta aineesta kuin hehkuvista hiilistä, sillä minä en nähnyt yhdessäkään niistä tulevaisuuden kuvista, joita siinä istuessani katselin, laivaa, karvalakkista merimiestä, kivusta lyijynraskaaksi käynnyttä päätäni, enkä merkkiäkään niistä kärsimyksistä, jotka odottivat minua.

Hetken kuluttua läksin pää täynnä ajatuksia nousemaan portaita vapauttaakseni vankini.

Hän toivotti minulle kohteliaasti hyvää huomenta. Minä vastasin alentuvasti ja itsetietoisesti hymyillen. Pian istuimme aamiaispöydän ääressä, ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunut.

»No, sir», kysyin minä ivallisella äänellä, »eikö teillä ole mitään sanomista minulle?» Ja kun en mitään selvää vastausta saanut, jatkoin: »On jo aika tulla ymmärtämään toisiamme. Te pidätte minua maalaispojan pöllönä, jolla ei ole enempää tervettä järkeä eikä rohkeutta kuin vellikapustalla. Minä taas luulin teitä hyväksi mieheksi, tai en ainakaan muita huonommaksi. Näyttää siltä kuin molemmat olisimme erehtyneet. Mitä syytä teillä on pelätä minua, pettää minua ja vaania henkeäni —?»

Hän murisi jotain leikistä ja että hän piti pienestä pilasta. Mutta nähtyään minun hymyilevän, hän muutti puhetapansa ja vakuutti minulle tekevänsä kaikesta selon heti kun olimme syöneet. Minä näin hänen naamastaan, ettei hänellä ollut valmista valhetta, minkä minulle syöttäisi, vaan että hän nyt oli täydessä touhussa jotain kelpaavaa keksiäkseen. Olin juuri aikeissa sanoa hänelle huomioni, kun joku koputti ovelle.

Pyytäen setääni pysymään paikallaan menin avaamaan ja näin oven takana puolikasvuisen, merimiespukuun puetun poikasen. Heti kun hän näki minut, tanssi hän muutamia askeleita merimiestanssia, josta en koskaan tähän asti ollut kuullut puhuttavankaan, sitä vähemmin nähnyt, näpäytellen sormiaan ja viskellen jalkojaan erittäin nokkelasti. Siitä huolimatta hän oli kylmästä sinisenä. Ja hänen kasvoillaan oli puoleksi itkevä, puoleksi naurava ilme, joka näytti kovin surkuteltavalta eikä ollenkaan sopinut yhteen tuon iloisen tanssin kanssa.

»Kuinkas voit, toveri?» kysyi hän narrimaisella äänellä.

Minä kysyin tyyneästi syytä hänen iloonsa.

»Ah, iloani!» sanoi hän, ja alkoi sitten laulaa:

»Se mulle on huvi, kun tullut on suvi,
se vuoden aika parhain»;

»No niin», sanoin minä, »jos sinulla ei ole mitään asiaa, jätän minä, julmasti kyllä, sinut oven taa.»

»Seis, veli!» huudahti hän. »Etkö sinä ollenkaan leikkiä ymmärrä? Vai tahdotko sinä, että minä saisin kuuman selkäsaunan? Minulla on kirje ukko Heasy-oasyt Mr Belflowerille[1].»

[1] Nimet vääristellyt. Heasy-oasy = Hoseason, Belflower = Balfour.

Puhuessaan hän näytti kirjettä.

»Ja kuule, toveri», lisäsi hän, »minä olen nälkäinen kuin susi.»

»Hyvä», sanoin minä, »tule sisään, niin saat palan haukatakseksi, jos sinä siitä mielevämmäksi tulet.»

Minä vein hänet sisään ja asetin istumaan omalle paikalleni, jossa hän ahnaasti kävi aamiaisemme jäännösten kimppuun, iskien tuon tuostakin minulle silmää ja kujehtien naamallaan tavalla, jota tuo hullu parka piti luullakseni miehekkäänä.

Sillä aikaa oli setäni lukenut kirjeen ja istui nyt ajatuksiinsa vaipuneena. Yhtäkkiä hän hyppäsi vilkkaasti ylös ja vei minut huoneen etäisimpään nurkkaan.

»Lueppa tämä», sanoi hän pistäen kirjeen käteeni.

Kirje, joka nyt on tuossa edessäni, kuuluu sanasta sanaan näin:

»Harwesin ravintolassa, Queens Ferryssä.

Sir, — täällä minä olen, köydet maissa, ja lähetän laivapoikani tuomaan tietoja. Jos teillä on entisten lisäksi jotain asiaa meren taa, on tänään siitä tieto annettava, sillä tuuli auttaa meidät nyt hyvin ulos salmesta. En koeta salata, että olen joutunut asiamiehenne, Mr. Rankeillorin kanssa riitaan, josta, jos siitä ei pian loppua tule, saatte odottaa tappioita. Minä olen asettanut vekselin nimellenne, kuten tämän reunaan on merkitty, ja jään teidän kuuliaisimmaksi, nöyryimmäksi palvelijaksenne.

Elias Hoseason.»

»Katsos nyt, David», lausui setäni, heti kun näki minun lopettaneen, »minulla on eräs uhkapeli käynnissä tämän Hoseasonin kanssa, joka on erään Dysartilaisen kauppalaivan, »Covenantin», kapteeni. Jos nyt sinä ja minä lähtisimme tämän pojan mukana, voisin minä käydä tapaamassa kapteenia Hawesissa taikka ehkä »Covenantissa» ja katsoa, olisiko hänellä joitain papereita allekirjoitettavina. Ja kun meillä on kyllin aikaa, voimme pistäytyä lakimiehen, Mr. Rankeillorin luo. Kaiken sen jälkeen mitä on tapahtunut, lienee sinulle vaikeata uskoa paljaita sanojani, mutta Rankeilloria sinä uskonet. Häntä käyttää puolet tämän seudun sivistyneistä asianajajanaan. Hän on kekseliäs mies, ja — näin ystäväysten kesken sanoen — erittäin arvossa pidetty. Hän tunsisi isäsi.»

Mietiskelin hetkisen. Hän pyysi minua lähtemään jonkunlaiselle lastauspaikalle, joka epäilemättä oli vilkasliikkeinen. Siellä ei setäni uskaltaisi panna toimeen mitään ilkitöitä, niistä jo suojelisi minua laivapojan läsnäolokin. Luulinpa melkein uskaltavani käydä lakimiehenkin luona, vaikka sedälläni saattoikin olla pahat aikomukset sitä esittäessään. Ja mahdollisesti halusin sisimmässäni nähdä lähemmältä merta ja laivoja. Lukijani on muistaminen, että minä olin elänyt kaiken ikäni sisämaan vuoristossa ja että ainoastaan kaksi päivää oli kulunut siitä kun ensi kerran näin meren leviävän eteeni kuin sinisen lattian ja purjelaivojen keinuvan siellä pieninä kuin leikkialukset. Minä tein päätökseni.

»No niin», sanoin, »lähtekäämme Ferryyn.»

Setäni pani hatun päähänsä, takin päällensä ja kiinnitti vanhan, ruostuneen sapelin sivulleen. Tuli sammutettiin, ovi pantiin lukkoon ja niin läksimme kävelemään.

Tuuli, joka näillä kylmillä seuduilla oli luoteinen, puhalsi meille kulkiessamme suoraan vasten kasvoja. Oltiin kesäkuussa. Ruoho oli valkeanaan päivänkukkia ja puut täydessä kukassa. Sinisistä kynsistämme ja kirvelevistä ranteistamme päättäen olisi luullut olevansa keskellä talvea ja luonnon valkovaippaa joulukuun huurteeksi.

Setä Ebenezer kulkea retusti pitkin ojaa, huojuen laidasta toiseen kuin vanha kyntömies työstään kotia tullessaan. Hän ei virkkanut sanaakaan koko aikana ja minä jouduin pakinoihin laivapojan kanssa. Hän kertoi nimensä olevan Ransome ja kulkeneensa meriä yhdeksänvuotiaasta asti, mutta ei voinut sanoa, kuinka vanha hän nyt oli, hän kun oli sotkeutunut laskuissaan. Hän näytti minulle maalauksia, joita oli hänen rinnassaan, paljastaen sen purevassa tuulessa estelystäni huolimatta — minä näet pelkäsin hänen siitä saavan kuolinvian. Puhuessaan hän lakkaamatta kiroili karkeasti, mutta enemmän ymmärtämättömän koulupojan kuin miehen tavoin. Hän kertoi kehastellen useista kauheista teoistaan, niinkuin viekkaista varkauksista, vääristä syytöksistä, vieläpä murhastakin; mutta kaikesta niin hajanaisesti ja niin turhamaisen kerskailevasti, että minä häntä surkuttelin enemmän kuin uskoin.

Kyselin häneltä prikestä, jonka hän selitti olevan parhaimman aluksen, mikä koskaan on meriä kyntänyt, ja kapteeni Hoseasonista, jota ylistellessään hän oli yhtä suurisanainen. Heasy-oasy (joksi hän aina väänsi laivurin nimen) oli hänen mielestään mies, joka ei pelännyt mitään, ei maallista eikä taivaallista, mies, joka, kuten ihmiset sanoivat, »laskisi täysin purjein viimeiseen tuomioon asti», ankara, pikainen, tunnoton ja raaka. Tätä kaikkea oli tuo laivapoika raukka oppinut ihaillemaan jonakin merimiehen ja miehekkyyden esikuvana. Ainoastaan yhden vian hän myönsi epäjumalassaan olevan. »Hän ei ole mikään merimies», myönsi hän. »Prikiä kuljettaa Mr Shuan. Hän on paras merimies mitä on olemassa, mutta patajuoppo, ja se on toden totta. Katsohan tätäkin», sanoi hän kääntäen sukkansa alas

ja näyttäen minulle suuren, avonaisen ja verisen haavan, joka sai minun vereni hyytymään. »Hän teki tämän — Mr Shuan teki tämän», selitti hän ylpeillen.

»Mitä!» huudahdin, »kärsitkö sinä tuollaista raakaa kohtelua häneltä. Ethän sinä ole orja, jotta sinua voitaisiin tuolla tavalla kohdella!»

»En ole», sanoi tuhmuri parka muuttaen äkkiä äänensä, »ja sen on hänkin näkevä. Katsos tätä», huudahti hän näyttäen minulle suurta tuppipuukkoa, jonka hän sanoi varastaneensa. »Yrittäköönpä hän vielä — kyllä minä uskallan — sen minä teen kuin teenkin. Eikä hän ole ensimmäinen!» Ja sanojensa vahvistukseksi hän taaskin kirosi karkeasti.

Minä en ole surkutellut ketään koko tässä maailmassa niin syvästi kuin tätä puolihullua olentoa. Ja minulle alkoi selvitä, että tämä priki »Covenant», hurskaasta nimestään huolimatta[1], oli tuskin parempi kuin meriä kulkeva vankila.

[1] Covenant = sovinto.

»Eikö sinulla ole ketään ystäviä?» kysyin minä.

Hän sanoi, että hänellä oli isä eräässä englantilaisessa satamassa, jonka nimeä minä en muista.

»Hän oli kunnan mies», lisäsi hän, »mutta on nyt kuollut.»

»Taivaan nimessä», huudahdin minä, »etkö sinä sitten voisi löytää mitään kunniallista tointa maalla?»

»Eikö mitä», sanoi hän näyttäen hyvin viekkaalta. »Kyllähän ne panisivat minut kauppa-alalle, mutta tietääkseni on se nykyistä tointani kahta pahempi.»

Minä kysyin häneltä, mikä voi olla kammottavampi kuin ala, jolla hän nyt oli. Siellähän ei uhannut hänen henkeään ainoastaan myrskyt ja meri, vaan myöskin hänen päällysmiestensä pöyristyttävä julmuus. Sen hän tunnusti todeksi; mutta sitten hän alkoi ylistellä elämäänsä, kuvailen miten hauskaa on astua maihin rahaa lakkarissa, tuhlata sitä kuin mies, ostaa omenia, kulkea nokka pystyssä ja hämmästyttää maanmoukkia.

»Eikä sitäpaitsi kaikki olekaan niin surkeaa kuin mitä äsken kerroin» lisäsi hän. »On siellä huonompiosaisiakin kuin minä. Esimerkiksi »kahdenkymmenen punnan ihmiset.» Näkisitpäähän sinä heidän tunteenpurkauksiensa. Kuulehan kun minä olen nähnyt miehen, varmaan yhtä vanhan kuin sinäkin, (hänen mielestään minä olin vanha) — niin, ja hänellä oli partakin — joka, heti kun olimme päässeet ulos joelta ja hän oli tullut selville asemastaan, alkoi parkua ja elämöidä niin mokomasti! Ja tiedätkös, kun minä tein hänestä surkeasti pilaa! Ja sitten on siellä vielä pikku paitaressujakin — pieniä minuun nähden. — Ja niitä minä pidän kurissa. Kun me milloin kuljetamme noita paitaressuja, on minulla omituinen köyden pätkä, jolla pidän heitä aisoissa.»

Siihen tapaan hän jatkoi selityksiään kunnes minulle selvisi, että hän »kahdenkymmenen punnan ihmisillä» tarkoitti noita onnettomia, jotka oli lähetetty meren taakse Pohjois-Amerikkaan orjuuteen, ja että nuo vielä onnettomimmat, viattomat olennot olivat lapsia, jotka oli yksityisistä syistä tai kostonhalusta ryöstetty kotoaan.

Saavuimme nyt kummun laelle ja alhaalla edessämme näkyi Ferry ja Hope. Forthin lahti näyttää tältä paikalta melkein leveältä joelta, joka pohjoisessa muodostaa hyvän lauttauspaikan ja ylemmässä päässään maan ympäröimän, laivoille suojaisan sataman. Keskellä kaitaisinta paikkaa on pieni saari, jossa on joitakuuta raunioita. Oikealle rannalle on rakennettu laituri lauttausta varten ja laiturin päässä, tien toisella puolen näin »Harwes Inn»iksi nimitetyn rakennuksen keskellä kaunista puistoa, jossa kasvoi tammia ja orapihlajia.

Queensferryn kaupunki on kauempana lännessä ja ravintolan ympäristö näytti tähän aikaan päivästä jotenkin autiolta, sillä laiva matkustajineen oli juuri lähtenyt pohjoiseen. Pienoinen ruuhi keinui kuitenkin laiturin vieressä ja muutamia merimiehiä nuokkui sen teljolla. Siinä oli, kuten Ransome ilmoitti minulle, prikin venhe kapteenia odottamassa ja noin puolen peninkulman päässä aivan yksinään ankkurissa, näkyi itse »Covenant». Laivassa valmisteltiin merelle lähtöä. Raakapuita asetettiin paikoilleen, ja kun tuuli oli maallepäin, saatoin kuulla merimiesten laulavan purjeita haalatessaan.

Kaiken sen jälkeen mitä matkalla olin kuullut, silmäilin laivaa katkeran vihaisesti ja surkuttelin sydämeni pohjasta kaikkia niitä ihmisraukkoja, joiden täytyi purjehtia sen mukana.

Kaikki kolme olimme pysähtyneet kummun laelle. Silloin minä harppasin tien yli setäni luo ja sanoin hänelle:

»Luullakseni on parasta sanoa teille, ettei mikään saa minua lähtemään

'Covenantiin'».

Hän näytti ikäänkuin heräävän unesta. »Oho», sanoi hän. »Mitä sinä sanoit?»

Minä toistin sanani.

»Hyvä, hyvä», vastasi hän, »meidän täytynee mielitellä sinua, luulen ma. Mutta mitä me täällä seisomme. Nyt on jäätävän kylmä, ja jollen erehdy, laitetaan 'Covenantia' juuri merikuntoon.»

6 LUKU.

Mitä Queens Ferryssä tapahtui.

Päästyämme ravintolaan vei Ransome meidät rappuja ylös muutamaan pieneen huoneeseen, jossa oli yksi vuode ja joka suurella kivihiilivalkealla oli lämmitetty uuni kuumaksi. Suuren pöydän ääressä, kamiinin edessä, istui suuri, tummaverinen ja totisennäköinen mies kirjoittamassa. Vaikka huoneessa olikin paahtavan kuuma, oli hänellä paksu, leukaan asti napitettu merimiesjakku päällään ja suuri korvien yli painettu karvalakki päässään. En koskaan ole nähnyt miestä, en edes tuomariakaan tuolillaan, joka olisi näyttänyt kylmäverisemmältä, mieltivämmältä ja itsetietoisemmalta, kuin tämä merikapteeni.

Sisään astuessamme hän nousi heti ylös ja tullen meitä vastaan tarjosi suuren kouransa Ebenezerille.

»Minä olen ylpeä teidät nähdessäni, Mr Balfour», sanoi hän kauniilla, syvällä äänellä, »ja iloinen, että tulitte ajoissa. Tuuli on mainio ja nousuvesi alkaa kohta laskeutua. Ennen yötä olemme May-saarella.»

»Kapteeni Hoseason», sanoi setäni, »te pidätte huonettanne kovin kuumana.»

»Se on minun tapani, Mr Balfour», vastasi laivuri, »minä olen kylmäluontoinen mies; minulla on kylmä veri, sir. Eivät turkit eivätkä villavaatteet, ei edes kuuma huonekaan saa minussa niinsanottua luonnonlaatua kuumenemaan. Niin on aina miesten laita, jotka ovat paistuneet kuuman ilmanalan merillä.»

»Aivan niin, kapteeni», vastasi setäni, »meidän on kunkin seurattava luontoamme.»

Mutta nyt kävi niin, että tällä kapteenin taipumuksella oli suuri osa minun onnettomuuksissani. Sillä vaikka olinkin itselleni luvannut, etten päästäisi sukulaistani näkyvistäni, olin kuitenkin niin kiihkeä näkemään merta lähempää ja niin kiusaantunut huoneessa vallitsevasta lämmöstä, että hänen pyytäessään minua »juoksemaan alas ja huvittelemaan hetkisen» olin kyllin hullu noudattaakseni pyyntöä.

Läksin siis pois jättäen nuo kaksi miestä istumaan pullon ja suuren paperikasan ääreen, ja kävelin ravintolaan tuovan tien yli rannalle. Tällaisella tuulella loiski rantaa vasten vain pieniä laineita, tuskin suurempia kuin sisäjärvestä näkemäni. Mutta ruohot rannalla olivat minulle tuntemattomia. Toiset olivat viheriöitä, toiset ruskeita ja pitkiä ja muutamissa kiilui pieniä vesikuplia, jotka särkyivät sormieni välissä. Niinkin kaukana lahden pohjukassa oli meriveden haju erittäin suolainen ja virkistävä. »Covenantkin» alkoi levitellä pitkin raakapuita käärittyjä purjeitaan. Ja kaikessa mitä näin, oli leima, joka saattoi minut ajattelemaan pitkiä matkoja ja vieraita maita.

Tarkastelin myöskin »Covenantin» ruuhen miehiä. He olivat isokasvuisia ja ahavoituneita. Muutamilla heistä oli päällään pusero, toisilla jakku ja joku oli kääräissyt värillisen nenäliinan leukansa alle. Eräällä oli pari pistoolia taskuissaan, kahdella tai kolmella kyhmyiset lyijypäiset kepit ja kaikilla tuppipuukot. Minä kulutin jonkun aikaa päivästä puhelemalla erään miehen kanssa, joka näytti vähemmän pelottavalta kuin hänen toverinsa ja kysyin häneltä milloin priki lähtee purjehtimaan. Hän sanoi heidän lähtevän matkalle niinpian kuin luode on loppunut ja ilmaisi ilonsa siitä, että pääsi ulos satamasta, jossa ei ollut kapakoita eikä viuluniekkoja. Mutta puhuessaan hän kiroili niin kauheasti, että minä kiireimmän kautta jätin hänet.

Menin takaisin Ransomen luo, joka näytti parhaimmalta koko tästä miesjoukosta. Hän tuli pian ulos ravintolasta juosten minun luokseni ja pyytäen pikarillista punssia. Ilmoitin hänelle etten minä anna hänelle sellaista tavaraa, sillä en minä eikä hän ollut vielä siinä iässä, jotta sellaiset nautinnot tulisivat kysymykseen. »Mutta lasin olutta voit kernaasti saada», lisäsin minä. Hän haukkui ja sätti minua; mutta

oli siitä huolimatta iloinen, kun sai olutta, ja hetken kuluttua istuimme pöydän ääressä, ravintolan etuhuoneessa, molemmat syöden ja juoden hyvällä ruokahalulla.

Siellä juolahti minulle mieleen, että kun isäntä oli tältä seudulta, oli minulle eduksi saada hänestä ystävä. Minä tarjosin hänelle tuolin, joka siihen aikaan pidettiin erinomaisena kohteliaisuutena vieraan puolelta. Mutta hän oli liian mahtava mies istuakseen sellaisten vähäpätöisten vierasten kanssa, kuin Ransome ja minä. Hän aikoi juuri poistua huoneesta, kun minä kutsuin hänet takaisin kysyäkseen tunsiko, hän Mr Rankeilloria.

»Aivan hyvin», sanoi hän. »Hän on erittäin kunniallinen mies. Mutta, sivumennen kysyen, sinäkö tulit sisään Ebenezerin kanssa?»

Vastattuani siihen myöntävästi, kysyi hän: »Ethän sinä ole hänelle sukua?»

Minä kielsin sen kokonaan.

»Sitä minäkin arvelin», sanoi isäntä; »mutta kuitenkin sinä muistutat vähän Aleksanderia.»

Siihen minä huomautin, että Ebenezer näytti olevan huonossa huudossa paikkakunnalla.

»Epäilemättä», vastasi isäntä. »Hän on ilkeä ukko ja monet, kuten Jennet Clouston ja useat muut, jotka hän on häätänyt pois taloistaan ja tiluksiltaan, näkisivät mielellään hänen roikkuvan köyden silmukassa. Ja kerran hänkin oli kaunis nuori mies. Mutta se oli ennenkuin alkoi kuulua huhuja Mr Aleksanderin kuolemasta.»

»Ja mitä siitä kerrottiin?» kysyin minä.

»No, että hän oli murhannut hänet», selitti isäntä. »Etkö ole koskaan kuullut siitä?»

»Miksi hän olisi murhannut hänet?» kyselin edelleen.

»Miksikäs muuten kuin saadakseen talon itselleen», vastasi hän.

»Talon? Shawsinko?»

»Tietääkseni juuri sen.»

»Vai niin», huudahdin. »Onko asiat sillä tavalla? Oliko minun — oliko Aleksander vanhin poika?»

»Olipa niinkin», vastasi isäntä. »Miksikäs hän muuten olisi hänet murhannut!»

Niin sanoen hän meni matkaansa, mitä hän alusta alkaen oli kärsimättömänä yritellyt.

Tietysti olin jo kauan sitten jotain tällaista aavistellut; mutta varmuus on toista kuin arvailu. Onnestani huumautuneena istuin nyt siinä enkä jaksanut uskoa, että tuo sama poika parka, joka tuskin pari päivää sitten oli tallustellut pitkin lokaista tietä Ettrickin metsästä, oli nyt yksi maailman pohatoista, omisti kartanon ja suuret tilukset ja voisi vaikka huomenna nousta hevosen selkään. Nämä ja monet muut suloiset ajatukset täyttivät pääni istuessani siinä tuijottaen ravintolan ikkunasta ulos ja välittämättä mistään mitä näin. Muistan vain nähneeni kapteeni Hoseasonin alhaalla laiturilla merimiesten luona puhuvan heille arvokkaasti. Pian hän läksi astumaan takaisin taloa kohti, eikä hänessä silloin huomannut merkkiäkään merimiehen kömpelyydestä. Hän päin vastoin piti muhkeata, suurikasvuista vartaloaan miehekkäästi pystyssä ja entinen tyyni, totinen ilme lepäsi hänen kasvoillaan. Epäilin voisivatko Ransomen kertomukset olla tosia, ne kun olivat niin räikeässä ristiriidassa miehen ulkonäön kanssa. Mutta oikeastaan ei hän ollut niin hyvä kuin olin kuvitellut, eikä aivan niin huono kuin Ransome oli sanonut, sillä todellisuudessa hänessä oli kaksi ihmistä ja paremman niistä hän jätti heti laivansa kannelle astuttuaan.

Seuraavassa tuokiossa kuulin setäni kutsuvan minua ja minä tapasin miehet seisomassa yhdessä tiellä. Kapteeni kääntyi puoleeni ja puhutteli minua juhlallisen toverillisesti (suuri kunnia nuorelle poikaselle):

»Sir», sanoi hän, »Mr Balfour on kertonut minulle suuria asioita sinusta, ja omasta puolestani minä pidän sinun katseestasi. Minä toivoisin viipyväni kauemmin täällä, jotta meistä voisi tulla paremmat ystävät. Mutta meidän täytyy käyttää parhaamme mukaan tämä vähä aika. Tule mukaamme prikilleni puoleksi tunniksi, siksi kunnes luode on loppunut, juomaan malja kanssani.»

Minä halusin kyllä nähdä laivaa sisältäkin kiihkeämmin kuin sanoin voi kertoa; mutta en tahtonut toisekseen antautua vaaraan ja siksi sanoin hänelle, että minulla setäni kanssa oli asiaa erälle lakimiehelle.

»Ei se mitään», sanoi hän, »setäsi mainitsi siitäkkin minulle. Laiva voi näet laskea sinut maihin kaupungin laiturille ja siitä ei Rankeillorin talo ole kuin kivenheiton päässä.» Siinä hän äkkiä kumartui ja kuiskasi korvaani. »Pidä sitä vanhaa kettua silmällä; hänellä on pahat aikomukset. Tule laivaan, jotta voin vaihtaa sanan kanssasi.» Ja pistäen kätensä kainalooni hän jatkoi sitten ääneensä, astellen venhettänsä kohti: »Kuulehan, mitä minä saan tuoda sinulle Carolinasta? Mr Balfourin ystävällä on oikeus käskeä. Rulla tupakkaa; intialaisia sulkateoksia; villi-eläimen nahan; kivipiipun; matkija-linnun, joka kissan tavoin naukumalla matkii kaikkia ihmisiä; vaiko kardinaali-linnun, joka on väriltään veripunainen? Valitse nyt vapaasti mieluisesi.»

Silloin olimme jo ehtineet venheen vierelle ja hän talutti minut siihen. Ei johtunut mieleenikään tehdä vastarintaa. Minä hullu kuvittelin löytäneeni hyvän ystävän ja auttajan ja olin iloissani kun sain nähdä laivan. Heti kun kaikki olimme astuneet paikoillemme, työnnettiin venhe laiturista ja se alkoi lipua pitkin veden pintaa. Olin niin ihastunut tähän uuteen kulkutapaan ja niin ihmeissäni matalasta asemastamme ja rannikon ulkonäöstä sekä siitä, että priki kasvoi yhä suuremmaksi, kuta lähemmäksi sitä tulimme, että saatoin tuskin käsittää, mitä kapteeni puhui, ja tietysti vastailinkin hänelle päin seiniä.

Heti kun olimme laskeneet laivan kylkeen — siinä minä kummailin laivan korkeutta, vuoroveden äänestä solinaa laivan kylkeä vasten ja merimiesten hauskoja hoilotuksia, joilla he työtään säestivät — käski Hoseason, selittäen hänen ja minun ensimmäisinä nousevan kannelle, laskea alas ison raa'an taljan. Siinä nostettiin minut ensin ilmaan ja laskettiin jälleen alas kannelle, jossa kapteeni jo oli minua odottamassa ja pisti heti kätensä kainalooni. Minä seisoin siinä hetkisen hieman pyörällä päästä, kun kaikki ympärilläni tuntui niin epävakaiselta, mahdollisesti vähän pelästyneenäkin; mutta samalla erittäin mielistyneenä kaikkiin näihin minulle outoihin seikkoihin. Kapteeni selitti minulle kuitenkin kummallisimmat, sanoi niiden nimet ja tarkoitukset.

»Mutta missä on setäni?» kysäsin äkkiä.

»Niin, siinä kysymys!» vastasi Hoseason äkillisen julman ilmeen väläyttäessä kasvoilleen.

Huomasin olevani hukassa. Pannen kaikki voimani liikkeelle, riistäydyin irti hänestä ja juoksin laivan reunalle. Totta tosiaan! Siellähän keinui venhe kaupunkia kohti ja setäni istui perässä. Minä päästin sydäntä särkevän huudon: — »Auttakaa, auttakaa! Murha!» — niin että lahden rannat kajahtivat ja setäni kääntyi istuimellaan ympäri ja näytti minulle kasvot, joista julmuus ja pelko kuvastui.

Muuta en nähnyt. Vankat kädet olivat jo tarttuneet minuun kiinni takaapäin, tuntui kuin ukonnuoli olisi minuun sattunut, silmäni iskivät tulta ja minä kaaduin tunnottomana alas kannelle.

7 LUKU.

Lähden merelle priki "Covenantissa".

Tullessani tuntoihini olin pimeässä ja tunsin kauheita tuskia. Huomasin olevani sidottu käsistä ja jaloista ja tavaton melu ympärilläni huumasi minua. Korviini tunkeutui veden loiskina kuin suunnattoman suuressa myllynrattaassa, raskaiden laineiden jyske, purjeiden jyminä ja merimiesten korvia särkevät huudot. Koko maailma tuntui päätä huimaavalla tavalla vuorotellen kohoavan ylös ja paiskautuvan alas. Ja niin kipeä ja runneltu oli ruumiini, ja pääni niin sekaisin, että kului kotvan, ennenkuin, aina vähän väliä uudesta tuskan puuskasta tajuntani menettäen, sen verran tulin tuntoihini, että kykenin käsittämään makaavani sidottuna tuon onnettoman laivan pohjalla, ja huomaamaan tuulen kiihtyneen. Samalla kun vaarallinen asemani minulle selvisi, valtasi minut synkkä epätoivo, kauheat omantunnon vaivat oman tyhmyyteni tähden ja katkera viha setääni kohtaan, ja minä pyöräyin vielä kerran.

Tainnoksista selvittyäni pelotti ja huumasi minua sama melske, sama ilkeä ja epätasainen kiikkuminen. Ja entisten kipujeni ja tuskijeni lisäksi tulin nyt merikipeäksi, maalaisena kun olin tottumaton vesillä oloon. Seikkailurikkaassa nuoruudessani sain monta kovaa kokea, mutta en yhtään sellaista, joka olisi ollut niin henkisesti ja ruumiillisesti perin pohjin masentavaa ja niin toivotonta, kuin nämä ensimmäiset tunnit prikillä.

Minä kuulin kanuunan laukaistavan ja arvelin myrskyn kiihtyneen niin tuimaksi, että meidän täytyi jo ampua hätälaukauksia. Toivo pelastuksesta, vaikkapa sen toisikin kuolema meren syvyyteen, oli

minusta tervetullut.

Syy laukaukseen ei kuitenkaan ollut se, vaan (kuten jäljestäpäin sain tietää) kapteenin totuttu tapa, josta tässä nyt mainitsen näyttääkseni että huonoimmallakin miehellä voi olla hellemmät puolensa. Olimme näet silloin olleet muutamien peninkulmien päästä sivuuttamassa Dysartia, jossa priki oli rakennettu ja jonne vanha rouva Hoseason, kapteenin äiti, oli joku vuosi sitten muuttanut asumaan. Olipa nyt »Covenant» menossa tai tulossa, ei se koskaan purjehtinut päivällä tämän paikan ohi laukaisematta tykkiä ja nostamatta lippua.

Ajan kulusta en tiennyt mitään. Yö ja päivä olivat yhtäläiset tässä pahanhajuisessa komerossa laivan sisimmässä sopessa, jossa minä viruin. Ja surkea tilani pitensi tunnit kaksinkertaisiksi. En sentähden voi sanoa, kuinka kauan siellä makasin odottaen kuulevani laivan murskautuvan jotain kalliota vasten tahi tuntevani sen keula edellä syöksyvän meren syvyyteen. Mutta uni vapautti minut viimein surullisista ajatuksistani.

Heräsin, kun käsilyhdyn valo lankesi suoraan kasvoilleni. Eräs pieni, noin kolmenkymmenen ikäinen, vihreäsilmainen ja porrötukkainen mies seiso vieressäni tarkastellen minua.

»No», sanoi hän, »kuinkas sinun laitasi on?»

Nyyhkytys oli vastaukseni.

Vieraani koetti sitten valtasuontani ja ohimoitani ja istuutui pesemään ja sitomaan haavaa päässäni.

»Ai, ai», puhui hän, »ilkeä haava. Mitä nyt, mies? Rohkaise mielesi! Ei maailma paha ole! Sinulle on vaan käynyt alussa hullusti, mutta vielä sinä menestyt paremmin. Oletko sinä saanut ollenkaan ruokaa?»

Vastasin, etten halunnut sitä. Sen kuultuaan hän antoi minulle tinatuopista vähän paloviinaa ja vettä ja jätti sitten minut jälleen yksikseni.

Kun hän seuraavan kerran tuli minua katsomaan, makasin puolinukuksissa silmät pimeässä selkiselällään. Meritaudin vaivoja en tuntenut, mutta sen sijaan huimasi ja pyörrytti päätäni kauheasti, ja sitä oli miltei vaikeampi kärsiä. Sitäpaitsi särki joka jäsentä, ja köydet, joilla olin sidottu, tuntuivat tulena polttavan. Haju komerossa vaivasi minua yhtä paljon kuin kivutkin ja pitkällä väliajalla, joka kului hänen viime käynnistään, murjoi minua kalvava pelko, jonka aiheuttivat milloin laivan rotat, jotka tuontuostakin juoksivat vasten kasvojani, milloin taas kuumeen tuottamat pöyristyttävät mielikuvitukset.

Laskuluukun auetessa paistoi lyhdyn heikko valo sisään mielestäni kuin taivaan kirkkaus, ja vaikka sen valossa näinkin ainoastaan laivan — vankilani — tukevat, mustat kannen niskatukit, olin melkein huudahtaa ilosta. Vihreäsilmainen mies laskeutui ensiksi alas portaita ja minä huomasin hänen horjahtelevan. Kapteeni tuli hänen perässään. Ei kumpikaan virkkanut sanaakaan. Edellinen vain laitteli siteitä ja tutki minua ja sitoi haavani kuten ennenkin. Sillä aikaa tarkasteli Hoseason minua omituisin synkin katsein. »Nyt, näette itsekin, sir», lausui edellinen, »kova kuume, ei ruokahalua, ei valoa, ei ruokaa; näettehän itsekin mihin tämä vie.»

»En minä ole mikään taikuri, Mr Riach», sanoi kapteeni.

»Antakaa minulle suostumuksenne, sir», pyysi Mr Riach, »onhan teillä hyvä pää hartioillanne ja hyvä skottilainen kieli käskeäksenne. Mutta minä tahtoisin, että tämä poika ilman mitään verukkeita otetaan pois täältä ja viedään kanssiin.»

»Teidän tahdostanne, sir, ei välitä muut kuin te itse», vastasi kapteeni; »mutta minä voin lausua sanan, jota on toteltava. Täällä hän on ja täällä hän pysyköön.»

»Otaksuen, että teille on maksettu tarpeeksi», sanoi toinen, »pyydän minä nöyrimmästi saada ilmoittaa ettei niin ole minun laitani. Minulle maksetaan kyllä, eikä suinkaan liiaksi, siitä että olen tämän vanhan saavin toisena perämiehenä, ja itse voitte aivan hyvin huomata, että koetan parhaani mukaan täyttää velvollisuuteni, mutta mistään muusta en ole palkkaa saanut.»

»Jos voisitte olla maljaan koskematta, ei minulla olisi teistä mitään valittamista», vastasi kapteeni, »ja minä rohkenen huomauttaa, että tekisitte parhaiten jos säästäisitte keuhkojanne kauravellinne jäähdyttämiseen, ettekä löpertelisi arvoituksia. Meitä tarvitaan kannella», lisäsi hän ankarammalla äänellä ja laski jo toisen jalkansa portaalle.

Mutta Mr Riach tarttui häntä hihaan.

»Otaksuen, että teille on maksettu jotta tekisitte murhan — —», alkoi hän.

Hoseason pyörähti kiivaasti häneen päin.

»Mitä tämä on?» karjaisi hän. »Mitä puhetta tämä on?»

»Näyttää siltä kuin se olisi puhetta, jota ymmärrätte», puhui Mr Riach katsoen toista vakavasti silmiin.

»Mr Riach! Minä olen purjehtinut kanssanne kolme vuotta», vastasi kapteeni. »Sillä ajalla olisi teidän pitänyt jo oppia minut tuntemaan. Minä olen itsepäinen ja pelkäämätön mies. Mutta tuo äskeinen puheenne — hyi, hyi — se lähtee huonosta sydäimestä ja pahasta omastatunnosta. Jos väitätte että poika kuolee — —.»

»Mitä, itsestäänkö —!» huudahti Mr Riach.

»No niin, sir, eikö siinä ole kylliksi?» sanoi Hoseason. »Viekkää hänet minne haluatte!»

Sen sanottuaan hän läksi nousemaan portaita ylös; ja minä, joka tämän kummallisen sananvaihdon aikana olin maannut äänettömänä, näin Mr Riachin, ivallisesti polviinsa asti kumarrellen, lähtevän hänen jälkeensä. Ja niin sairas kuin silloin olinkin, sain minä kaksi seikkaa selville: että perämies oli humalassa, kuten kapteeni oli huomauttanut, ja että minä hänestä, juopuneena tai selvänä, näytin saavan arvokkaan ystävän.

Viisi minuuttia sen jälkeen olin vapaa siteistäni. Minut autettiin muutaman miehen selkään, vietiin kansiin ja laskettiin lavitsalle huopapeitteiden päälle, jossa minä ensi työkseni menin tajuttomaksi.

Oli todella suloista avata jälleen silmänsä päivänvalossa ja huomata olevansa miesten seurassa. Kanssissa oli tilaa kyllin. Ylt'ympäriinsä oli siellä lavitsoita, joissa vahdista vapaita miehiä istui tupakoiden tahi makasi uneen vaipuneina. Kun päivä oli herttainen ja tuuli suotuisa, oli luukku auki ja sisään pääsi, ei ainoastaan suloinen päivänvalo, vaan laivan kallistuessa myöskin auringon kirkkaat säteet, jotka häikäisivät silmäni mutta samalla riemastuttivat minua. Tuskin olin vielä liikahtanut kun muuan miehistä toi minulle jotain Mr Riachin valmistamaa lääkejuomaa ja pyysi minua makaamaan liikahtamatta, niin pian tulisin taas terveeksi. Hän selitti, että luut olivat aivan rikkoutumatta: »Isku päähän ei merkitse mitään», sanoi hän. »Juuri minä sen annoin.»

Makasin siellä monet päivät kuin koppiinsa teljetty vanki ja tulin jälleen terveeksi. Siellä opin myöskin tuntemaan toverini. He olivat raakaa joukkoa, kuten merimiehet enimmäkseen ovat, miehiä, jotka elämän valoisista puolista olivat kokonaan osattomia. Heidän osanaan oli ajelehtia yhdessä oikullisilla merillä, eivätkä heidän päällysmiehensä suinkaan olleet parempia. Jotkut heistä olivat purjehtineet merirosvojen mukana ja nähneet asioita, joista puhuminenkin olisi häpeällistä. Muutamat taas olivat karanneet vankeudesta kuninkaan laivoissa ja kantoivat kahleita kaulassaan, jota eivät ollenkaan salanneetkaan. Ja kaikki olivat he sotajalalla parhaimpia ystäviään vastaan. En ollut kuitenkaan monta päivää oleskellut heidän seurassaan ennenkuin jo aloin hävetä ensimmäistä arvosteluani, jonka Ferryn laiturilla olin heistä itsekseni lausunut, sitä luuloani nimittäin että he olivat syntisiä julmureita. Ei yksikään mies ole läpeensä paha. Kullakin on omat vikansa ja ansionsa. Eivätkä nämä minun laivatoverini olleet poikkeuksena tästä säännöstä. Raakoja he toden totta olivat, mutta heillä oli paljon hyviäkin puolia. He olivat ystävällisiä, milloin sille tuulelle sattui, suorina minun laistanikin, yksinkertaista maalaispoikaa kohtaan ja olipa heissä vielä hiukan jätteitä kunniallisuudestakin.

Eräs heistä, yhteensä noin neljästäkymmenestä, saattoi tuntikausia istua vuoteeni reunalla ja puhua minulle vaimostaan ja lapsestaan. Hän oli kalastaja, joka oli menettänyt venheensä ja sitten joutunut aavoja meriä purjehtimaan. On jo vierähtänyt vuosia siitä, mutta häntä en ole unhottanut. Hänen vaimonsa, joka hänen sanansa mukaan oli »nuori häneen itseensä verraten», odotti turhaan miehensä palaavan. Ei koskaan saa hän enää laittaa aamuisin vaimolleen tulta takkaan eikä koskaan saa hän kannella lastaan vaimonsa sairastaessa. Monet näistä miehistä olivat, kuten tapahtumat myöhemmin osoittivat, viimeisellä matkallaan. He joutuivat pohjattomien aaltojen ja ihmissyöjien kalojen saaliiksi. On hyvin ajattelematonta puhua halveksien kuolemasta.

Heidän hyvistä teoistaan mainittakoon se että he jättivät minulle takaisin rahani, jotka oli jaettu miesten kesken, ja vaikka niitä olikin vain kolmas osa alkuperäisestä summasta, olin kuitenkin iloinen ne saadessani ja toivoin niistä paljon hyvää siellä vieraassa maassa jonne nyt olin matkalla. Laivan päämäärä oli Carolina, eikä sinun, lukijani, ole luuleminen, että minä olin menossa sinne yksistään maanpakolaisena. Orjakauppa oli jo silloinkin hyvin rajoitettu ja sittemmin siirtomaiden kapinan ja Yhdysvaltojen muodostumisen takia loppui se kokonaan. Mutta minun nuoruuteni aikana myytiin vielä valkoihoisia sinne orjiksi maatilojen omistajille, ja sellaisen kohtalon oli ilkeä setäni minulle aikonut.

Laivapoika Ransome, jolta ensin olin kuullut tästä halpamaisesta kaupasta, pistäysi toisinaan luokseni kansihytistä, jossa hän asui ja palveli. Alhaalla vankilassani hän milloin nuoleksi tuskaa valittamatta jotakin loukattua jäsentään, milloin taas manasi Mr Shuanin julmuutta. Se vihloi sydäntäni, mutta

miehet pitivät suuressa kunniaissa perämiestään, jonka he sanoivat olevan ainoan merimiehen koko joukkueesta eikä ollenkaan pahan miehen selvänä ollessaan. Minäkin tulin huomaamaan, että meidän molemmat perämiehemme olivat todellakin aivan vastakohtia. Mr Riach oli selvänä ärtyisä, häijy ja ankara ja Mr Shuan ei taas olisi hyttysellekään pahaa tehnyt muulloin kuin juovuksissa. Kyselin myöskin kapteenista; mutta minulle kerrottiin, etteivät juomat tehneet siihen rautaiseen mieheen mitään vaikutusta.

Niinä lyhyinä hetkinä, joina minulla oli tilaisuutta siihen, koetin parhaani mukaan tehdä Ransomesta miestä tai oikeammin poikaa. Mutta hän oli melkein epäinhimillisessä sielutilassa. Hän ei muistanut mitään muuta ajoilta ennen merille lähtöään kuin sen että hänen isänsä oli tehnyt kelloja ja että hänellä oli ollut asuinhuoneessaan rastas, joka osasi viserrellä laulun »Pohjoinen maa». Kaikki muu oli häneltä unhottunut näinä vuosina, joiden kuluessa hän oli saanut kärsiä kovuutta ja julmuutta. Mannermaasta oli hänellä omituinen, merimiesten kertomusten nojalla muodostettu käsitys. Siellä pantiin muka pojat orjuuteen n. k. kauppa-alalle, jossa oppipoikia tuon tuostakin pidettiin ilkeissä vankiloissa. Kaupungissa hän arveli joka toisen ihmisen olevan viettelijän ja joka kolmannen talon paikan, jossa merimiehiä myrkytetään ja murhataan. Minä koetin kyllä hänelle kertoa miten lempeästi minua oli kohdeltu mannermaalla, jota hän niin kovin pelkäsi, ja kuinka hyvin sekä ystäväni että vanhempani olivat minua ravinneet ja kuinka huolellisesti opettaneet. Jos häntä oli syvemmin loukattu, silloin hän saattoi itkeä katkerasti ja vanna karkaavansa laivasta; mutta milloin hän oli tavallisella hurjalla tuulellaan tai etenkin jos hän oli saanut lasin väkijuomaa kansihytissä, teki hän pilaa puheistani.

Mr Riach (taivas hänelle antakoon anteeksi) oli juuri se, joka antoi pojalle juomia. Epäilemättä hän teki sen hyvässä tarkoituksessa. Mutta paitsi sitä että väkijuomat turmelivat pojan terveyden, oli mitä surkeinta nähdä tuon onnettoman, yksinäisen olennon hoipertelevan ja hyppivän ja puhuvan päättömyyksiä. Muutamat miehistä nauroivat; mutta eivät suinkaan kaikki. Toisten muoto synkistyi — he ajattelivat ehkä omaa nuoruuttaan tahi omia lapsiaan — ja he pyysivät häntä lopettamaan turhan höpinänsä ja ajattelemaan mitä hän teki. Minä puolestani en iljennyt katsoa hänen menoaan, ja yhä vieläkin näen unissani tuon lapsi paran.

Tähän aikaan oli »Covenantilla» yhtämittäinen vastatuuli. Vastalaineet heittelivät sitä ylös ja alas. Laskuluukku oli sentähden melkein aina kiinni ja kanssia valaisi vain katossa häilyvä lyhty. Kaikille miehille oli nyt työtä. Purjeita täytyi joka tunti milloin enentää milloin vähentää. Miesten mielentilan ilmaisi heidän puheensa: aamusta iltaan kuului heidän lavitsoiltaan nurinaa, ja kun minun ei sallittu astua jalallani kannelle, voi arvata miten raskaaksi elämäni kävi ja miten kärsimättömänä odotin jotain vaihtelua.

Ja muutos olossani tapahtuikin, kuten pian saatte kuulla, mutta ensin on minun kerrottava eräästä keskustelustani Mr Riachin kanssa, joka antoi minulle jonkun verran voimia kantamaan huoliani. Tavattuani hänet kerran tarpeeksi humalassa — selvänä ei hän näet käynyt katsomassakaan minua — vein hänet muista erilleen ja kerroin hänelle koko elämäni vaiheet.

Hän sanoi niiden olevan aivan tarumaiset ja lupasi koettavansa parhaansa mukaan auttaa minua. Minulla pitäisi nyt olla paperia, kynä ja mustetta kirjoittaakseni muutamia rivejä Mr Campbellille ja Mr Rankeillorille, ja jos olin totta puhunut, panisi hän kymmenen yhtä vastaan siitä, että hän heidän avullaan kykenisi ajamaan asiani perille ja hankkimaan minulle oikeudenmukaisen asemani.

»Ja sillä aikaa», lausui hän, »pysy vain rohkeana! Et sinä ole ainoa, sen saatan sinulle sanoa. Moni mies, joka oikeastaan saisi satuloida hevostaan oman kotonsa ovella, hakkaa meren tuolla puolen tupakkaa. Sellaisia on lukemattomia. Elämä on todella muuttuvaista. Katsos minuakin! Minä olen tilanomistajan poika ja vähää vaille lääkäri. Ja täällä minä nyt olen Hoseasonin käskyläisenä.»

Minusta oli asianmukaista tiedustella hänenkin elämänvaihteitaan.

Vastaukseksi hän päästi pitkän vihellyksen ja sanoi:

»Ei minulla ole mitään sellaisia ollut. Minä vain puhuin pilaa.»

Ja niin sanoen hän kiiruhti pois kanssista.

8 LUKU.

Kansihytti.

Eräänä yönä, noin kello yhdentoista aikaan, tuli muuan mies Mr Riachin vahtihuoneesta, joka oli kannella, hakemaan jakkuaan alhaalta. Heti alkoivat miehet kanssissa kuiskailla toisilleen: »Nyt on Shuan viimeinkin hänet tappanut.» Nimeä ei kenenkään tarvinnut lausua, me kaikki ymmärsimme ketä tarkoitettiin. Mutta tuskin olimme vielä täysin asian käsittäneet ja sitä vähemmin ehtineet siitä keskustella, kun laskuluukku jälleen kiskastiin auki ja kapteeni Hoseason ilmaantui portaille. Hän tähysteli lyhdyn lepattavassa valossa tarkasti ympärilleen ja tullen sitten luokseni, lausui minulle kummakseni lempeällä äänellä:

»Poikani, sinua haluttaisiin kansiyhttiin palvelemaan. Sinä ja Ransome saatte vaihtaa makuusijoja. Laittauduhan nyt sinne peräpuoleen.»

Vielä hänen puhuessaan ilmestyi laskuluukulle kaksi miestä kantaen käsissään Ransomea. Juuri silloin kallistui laiva, ja lyhdyn heilahtaessa lankesi valo suoraan pojan kasvoille. Ne olivat aivan vahankarvaiset ja vääntyneet kamalaan hymyyn. Veri hyytyi suonissani ja minä vedin henkeäni kuin tukehtumaisillani.

»Korjaa luusi täältä peräpuolelle ja paikalla», ärjäisi Hoseason minulle.

Suin päin syöksyin minä portaita ylös kannelle ohi merimiesten ja pojan, joka ei hiiskahtanut eikä liikauttanut jäsentäkään.

Laiva syöksyi juuri huimaavaa vauhtia erään pitkän ja viheriän hyökylaineen läpi. Se oli oikealle puolen kallellaan ja tuulen kaartaman etupurjeen laidan alta näin mailleen menneen auringon vielä valaisevan taivaanrantaan. Tämä näky näin myöhään yöllä kummastutti minua suuresti. Minä en näet tiennyt, että me kiersimme Skotlannin pohjoista rannikkoa ja olimme nyt, vältettyämme Pentlandin vaaralliset virtapaikat, kaukana pohjoisessa, Orkney- ja Shetland-saarien välisillä vesillä. Minä, joka niin pitkän ajan olin viettänyt pimeään kanssiin suljettuna enkä tiennyt vastatuulista mitään, olin otaksunut purjehtivamme puolivälissä Atlantin valtameren. Paitsi sitä, että vähän ihmettelin näin myöhäistä auringonlaskua, en välittänyt koko asiasta. Ponnistelin vain peräpuolelle, pidellen kiinni köysistä laineiden vyöryessä kannen yli ja juosten eteenpäin tieni vapaana ollessa. Jos kannella olevat miehet, jotka aina olivat olleet minulle ystävällisiä, eivät olisi oikeassa hetkessä aina tulleet avukseni, olisin sillä matkalla varmasti joutunut aaltojen saaliiksi.

Kansiyhtti, jonne minut oli määrätty ja jossa tästä lähtien olin nukkuva ja palveleva, oli laivan kannesta noin kuusi jalkaa korkea ja prikin suuruuteen nähden erittäin tilava. Sisällä oli kiintonaainen pöytä ja penkki sekä kaksi lavitsaa, toinen kapteenille ja toinen molemmille perämiehille. Lattiasta kattoon saakka oli pitkin seiniä kirstuja, joihin olisi luullut mahtuvan koko päällystön omaisuuden ja vielä osan laivan muonavaroiestakin. Hytin alapuolella oli suurempi varastohuone, jonka sisäänkäytävä oli keskellä laivan kantta. Parhaimmat ruuat ja juomat sekä kaikki ruuti oli koottu kansiyhttiin ja kaikki ampuma-aseet kahta messinkitykkiä lukuunottamatta, riippuivat rivissä peräseinällä. Suurin osa miekoista oli myöskin siellä.

Yksi luukuilla varustettu ikkuna ja kattoikkuna ylhäällä katossa laski päivillä valoa sisään, ja koko pimeän osan vuorokautta paloi lamppu. Minun sisääntullessanikin oli lampussa tuli. Kovin kirkkaasti se ei valaissut, mutta siksi kuitenkin että sen valossa näin Mr Shuanin istuvan pöydän ääressä paloviinapullo ja tinatuoppi edessään. Hän oli suurikasvuinen, vankkarakenteinen ja hyvin musta mies. Siinä istuessaan hän tuijotti eteensä pöytään aivan kuin mielipuoli.

Minun sisääntulostani ei hän ollenkaan välittänyt eikä liikahtanut, vaikka kapteenikin tuli kohta perästani ja nojautui vierelleni lavitsaa vasten silmäillen synkästi perämieheen. Minä pelkäsin, syystä kyllä, Hoseasonia; mutta vaistomaisesti käsitin, ettei minun juuri nyt tarvinnut olla peloissani hänen tähtensä. Kuiskasin senvuoksi hänen korvaansa: »Mitenkä hänen laitansa on?» Kapteeni pudisti päätänsä kuin se, joka ei tiedä eikä tahdo ajatella, ja hänen kasvonsa olivat hyvin totiset.

Silloin astui Mr Riach sisään. Hän heitti kapteeniin silmäyksen, joka ilmaisi yhtä selvään kuin sanat, että poika oli kuollut, ja jäi seisomaan kuten mekin. Siinä seisomme nyt äänettöminä kaikki kolme tuijottaen Mr Shuaniin, ja tämä taas istui paikallaan sanaakaan virkkamatta ja katse eteensä pöytään kiinnitettynä.

Äkkiä hän kurotti kätensä tarttuakseen pulloon; mutta silloin astui Mr Riach askeleen eteenpäin, sieppasi pullon pois ja ärjäisi kiroten, paremmin hämmästyneenä kuin vihoissaan, että siitä hän oli maistellut aivan liiaksi, ja että koko laiva oli tuomittu perikatoon. Ja puhuessaan hän heitti pullon avoimesta vasemmanpuolisesta ovesta ulos mereen.

Silmänräpäyksessä oli Mr Shuan seisoallaan. Silmissään oli hänellä yhä tuo mielipuolen katse; mutta nyt se ilmaisi selvään murhan aikomusta. Ja jollei kapteeni olisi tullut väliin, olisi hän tehnytkin toisen murhan samana yönä.

»Istukaa!» karjaisi kapteeni. »Te sika, te viinasta hullu raukka, ettekö käsitä mitä olette tehnyt? Te olette surmannut pojan!»

Mr Shuan näyttikin ymmärtävän, sillä hän istuutui jälleen ja vei käden otsalleen.

»Niin», sanoi hän. »Hän toi minulle likaisen tuopin!»

Tämän kuultuamme silmäilimme me kolme hetken aikaa pelokkaina toisiimme. Sitten Hoseason meni ensimmäisen perämiehensä luo, tarttui häntä olkapäähän ja vei hänet vuoteelleen pyytäen häntä nukkumaan, aivan kuin olisi puhunut pahankuriselle lapselle. Murhamies ärjähteli kyllä vähän, mutta veti kuitenkin merisaappaansa jaloistaan ja totteli.

»Ah!» huudahti Mr Riach kammottavalla äänellä. »Teidän olisi pitänyt tulla väliin paljoa ennen. Nyt se on liian myöhäistä.»

»Mr Riach», sanoi kapteeni, »tämän yön tapahtumat eivät saa tulla tunnetuiksi Dysartissa. Poika putosi mereen, sir; siinä koko juttu; ja minä annan omasta taskustani viisi puntaa siitä että se on totta!» Ja kääntyen pöytään päin hän jatkoi: »Mutta miksi te heititte hyvän pullon mereen? Siinä teossa ei ollut järkeä. Noudappa sinä, David, minulle toinen. Ne ovat alimmaisessa laatikossa», neuvoi hän ja antoi minulle avaimen. »Teillekin on kyllä lasi tarpeen, sir», lisäsi hän Mr Riachille. »Se oli iljettävä näytelmä.»

He istuutuivat ja alkoivat kilautella lasejaan. Sillä aikaa murhaaja, joka oli hiljalleen vaikeroiden virunut tilallaan, kohottautui kyynäspäilleen ja katseli heitä ja minua.

Tämä oli ensimmäinen yö uudessa toimessani ja seuraavan päivän kuluessa totuin siihen täydellisesti. Minun oli tarjottava aterian aikana, jotka kapteeni aina söi määrättyillä tunteilla yhdessä silloin toimestaan vapaana olevan alapäällikkönsä kanssa, ja pitkin päivää sain noutaa ryyppyjä milloin kellekin kolmesta isännästäni. Yöt nukuin hytin perimmäisessä päässä lattialle levitetystä villapeitteellä. Se oli kylmä ja kova vuode ja ovien välissä kun oli, kävi siinä kova veto. Häiritsemättä en suinkaan saanut nukkua, sillä aina pistäytyi joku kannelta sisään saamaan ryyppyn ja vahteja vaihdettaessa saattoi pari heistä ja joskus kaikki kolmekin istuutua hyttiin juomaan maljan yhdessä. Kuinka he pysyivät terveinä, käsitan yhtä vähän kuin sitäkään, että minä säilytin siellä oman terveyteni.

Mutta toiselta puolen oli toimeni helppo. Pöydälle ei tarvinnut liinaa levittää, sellaista kun ei ollut; ruokana oli joko kaurajauhovelliä tai kuivaa hyvin suolaista lihaa paitsi kaksi kertaa viikossa, jolloin syötiin jauhokokkareita. Ja vaikka minä olinkin hyvin kömpelö ja, tottumattomana keinuvalla laivalla kävelemään, pudotin joskus kannettavani, olivat sekä Mr Riach että kapteeni erittäin kärsivällisiä kanssani. Tätä en voinut muuten ymmärtää, kuin että he siten koettivat tyynnyttää omaatuntoaan, ja tuskinpa he olisivat olleet niin hyviä minulle, elleivät Ransomea olisi niin julmasti kohdelleet.

Mitä Mr Shuaniin tuli, niin olivat juomat taikka hänen suuri rikoksensa, tai molemmat yhdessä saattaneet hänet pois järjiltään. Voinpa melkein sanoa, etten koskaan nähnyt häntä täydellä järjellä. Hän ei pitänyt minun siellä-olostani, tuijotti vain lakkaamatta minuun — joskus luullakseni pelokkaastikin — ja useat kerrat työnsi takaisin käteni, kun hänelle jotain tarjoilin. Minä olin alusta alkaen melkein varma siitä, ettei hän käsittänyt mitä oli tehnyt, ja jo toisena päivänä näyttäytyi luuloni todeksi. Olimme silloin kahden kesken. Hän oli pitkän aikaa katsonut minuun, kun hän yhtäkkiä hyökkäsi ylös istualtaan ja tuli kauhukseni luokseni. Mutta minun ei olisikaan tarvinnut pelätä häntä.

»Ethän sinä ennen ollut täällä?» kysyi hän vain.

»En, sir», vastasin.

»Täällä oli toinen poika»? kysyi hän uudelleen ja vastattuani myöntävästi sanoi hän: »Sitähän minäkin tässä», ja meni jälleen istumaan eikä virkkanut enää sanaakaan, viinan pyytämistä lukuunottamatta.

Voinee tuntua luonnottomalta, mutta niin inhottava kuin hän minusta olikin, surkuttelin häntä. Hän oli nainut mies ja hänen vaimonsa oli Leithissä. En muista oliko hänellä lapsiakin, mutta toivoakseni ei.

Elämäni ei ollut kovinkaan raskasta jäljellä olevana laivassa olo-aikanani, joka, kuten tulette näkemään, ei ollut varsin pitkä. Ruokani oli yhtä hyvää kuin kenentahansa heistä, ja etikassa säilytetyistä vihanneksistakin, jotka olivat suurimpana herkkuna, minä pääsin osalle. Jos olisin tahtonut, olisin vielä saanut juoda aamusta iltaan kuin Mr Shuan. Seuraa minulla oli ja laillaan hyvääkin. Mr Riach, joka oli ollut kimnaasissa, puheli hyvällä tuulella ollessaan minun kanssani kuin ystävä ja kertoi paljon hauskoja asioita, joista muutamat olivat opettavaisiakin. Ja kapteenikin, joka muuten enimmäkseen piti minut tarpeellisen välitmatkan päässä, saattoi toisinaan käydä puheliaksi ja kertoa minulle ihanista maista, joissa hän oli käynyt. Ransome paran varjo painoi luonnollisesti meitä kaikkia ja minua ja erittäinkin Mr Shuania kaikista raskaimmin. Sitäpaitsi oli minulla toinen, yksityinen huoli.

Olin näet näiden miesten minulle häpeällisessä palveluksessa, miesten, joita halveksin ja joista yksi oli ansainnut vähintäänkin hirsipuun. Se oli huolenani nykyisyydestä. Ja tulevaisuuteni — sen valossa näin vain raatavani orjana tupakkapelloilla neekerien parissa. Mr Riach ei ruvennut enää, arvattavasti varovaisuuden vuoksi, kanssani puheisiin asiastani, ja kapteeni, koettaessani lähestyä häntä, työnsi minut pois luotaan kuin koiran eikä tahtonut kuulla sanaakaan. Siten kului päivä toisensa jälkeen ja rohkeuteni väheni vähenemistään. Lopulta olin iloinen, kun sain edes tehdä työtä, joka esti minua ajattelemaasta.

9 LUKU.

Alan Breck ja hänen kultavyönsä.

Vähän toista viikkoa oli kulunut, ja sillä aikaa kävi huono onni, joka »Covenantia» oli tähän asti matkalla seurannut, yhä ilmeisemmäksi. Muutamina päivinä priki pääsi jonkun matkaa eteenpäin, toisina se taas ajautui suorastaan taaksepäin. Lopulta olimme joutuneet niin kauas etelään, että koko yhdeksännen päivän purjehdimme edestakaisin Cape Wrathin ja sen molemmin puolin kohoavien jylhien ja kallioisten rantain näkyvissä. Tämän johdosta pitivät päälliköt neuvottelun, jossa tehtyä päätöstä minä kyllä en ymmärtänyt, mutta sen seurauksen näin. Entistä epäedullista tuulta käytimme näet eduksemme ja laskimme etelää kohti.

Kymmenennen päivän illalla pienenivät laineet ja paksu valkoinen sumu kietoi kaiken märkään vaippaansa, niin ettei nähnyt prikin toisesta päästä toiseen. Koko iltapuolen päivää näin kannella käydessäni miesten ja päälliköiden tirkistelevän reilingin yli »tyrskyjä etsien», kuten he sanoivat. Vaikka tuosta en vähääkään ymmärtänyt, vainusin kuitenkin vaaraa, ja olin sen tähden peloissani.

Noin kello kymmenen aikaan yöllä, palvellessani Mr Riachia ja kapteenia illallis-pöydässä, laiva törmäsi voimakkaalla rytinällä jotakin vastaan, ja me kuulimme huutoja. Molemmat isäntäni hypähtivät ylös.

»Nyt ollaan karilla!» sanoi Mr Riach.

»Eikö mitä sir», vastasi kapteeni. »Olemme vain laskeneet jonkun venheen yli.»

He kiiruhtivat ulos.

Kapteeni oli oikeassa. Olimme sumussa purjehtineet muutaman venheen yli. Se oli mennyt keskeltä kahtia ja vajonnut pohjaan kaikkine väkineen yhtä lukuunottamatta. Pelastunut mies oli, kuten sittemmin kuulin, istunut perässä muiden hoitaessa airoja. Yhteentörmäyksessä oli venheen perä kohonnut ilmaan ja mies, hänellä kun olivat kädet vapaina eikä hänen polviin asti ulottuva verkaviittansa sanottavasti haitannut liikkeitä, oli silloin hypännyt ylös ja tarttunut prikin keularaakaan. Selvää oli, että miestä seurasi onni ja että hän oli tavattoman notkea ja voimakas, kun hän sillä tavalla pelastautui niin suuresta vaarasta. Ja kun kapteeni toi hänet kansihyttiin ja minä ensikerran loin silmäni häneen, oli hän yhtä levollisen näköinen kuin minäkin.

Hän oli lyhyenlanta, mutta kaunisvartaloinen ja vilkas kuin vuohi. Kasvot olivat avomielliset, mutta auringon paahtamat ja täynnä rokonarpia. Silmät olivat tavattoman vaaleat ja niissä oli jonkunlainen välkähtelevä, raivokas ilme, joka samalla kertaa veti puoleensa ja pelästytti katselijaa. Heitettyään päällystakin yltään hän pani pöydälle kaksi hopeahelaista pistoolia, ja vyöllä näin minä hänellä olevan suuren miekan. Hänen käyttöksensä oli sen lisäksi hieno, ja kapteenia hän puhutteli erittäin nokkelasti. Ensi silmäyksellä näin, että häntä oli minun pitäminen paremmin ystävänä kuin vihamiehenä.

Kapteenikin teki havannoitaan; mutta enemmän vaatteista kuin itse miehestä. Ja otettuaan päällystakin pois, näyttikin vieraamme todella liian hienolta kauppaprikin kansihyttiin. Hänellä oli näet sulilla varustettu hattu, punaiset liivit, mustat villasamettiset polvihousut sekä hopeanapeilla ja hopeaompeluksilla varustettu nuttu. Kallisarvoinen puku siis, vaikka nyt vähän sumusta ja vaatepäällä nukkumisesta turmeltunut.

»Minä olen pahoillani venheen takia, sir», virkkoi kapteeni.

»Siinä hukkui muutamia kunnan miehiä», vastasi vieras, »jotka ennemmin soisin jälleen tapaavani kuivalla maalla kuin pelastavani kymmenkunnan venhettä.»

»Teidän ystäviänne?» kysyi Hoseason.

»Ei teillä ole yhtään sellaista ystävää», vastasi toinen. »He olisivat kuolleet kuin koirat minun tähteni.»

»Mutta, sir», jatkoi kapteeni tarkastellen yhä häntä, »onhan maailmassa enemmän miehiä kuin venheitä, joihin he mahtuisivat.»

»Se on aivan totta», huudahti toinen, »ja te näytätte olevan sangen teräväjärkinen mies.»

»Minä olen ollut Ranskassa, sir», lausui kapteeni äänellä, josta selvään huomasi hänen sanoillaan tarkoittavan enemmän kuin näytti.

»Vai niin. Onhan siellä kyllä moni kunnan mies käynyt», vastasi toinen.

»Epäilemättä», jatkoi kapteeni, »ja koreatakkisetkin.»

»Soo-o!» huudahti vieras. »Vai sieltä päin se tuuli käy!»

Näin sanoen tarttui hän nopeasti pistooleihinsa.

»Elkähän olko niin kuumaverinen!» lausui kapteeni. »Elkää tehkö tyhmyyksiä ennenkuin näette onko sellaisia tarvis. Teillä on ranskalaisen sotamiehen puku yllänne ja skotlantilainen kieli suussanne; mutta niin on monella kunnan miehellä näinä aikoina, enkä minä siitä tahdo mitään pahaa puhua.»

»Niinkö? Kuulutteko te kunnialliseen puolueeseen?» kysyi koreatakkinen vieras, tarkoittaen kysyä: »oletteko jakobiitti», sillä tällaisissa valtiollisissa kiistoissa pitää kumpikin puolue itseään kunniallisena.

»Minä olen harras protestantti ja siitä kiitän Jumalaa», vastasi kapteeni. — Tämä oli ensi kerta, jolloin kuulin hänen puhuvan uskonnosta. Jälestä päin sain kuulla, että hän maissa ollessaan kävi ahkerasti kirkossa. — »Mutta minä voin tuntea sääliä vainottuja miehiä kohtaan.»

»Voitteko todellakin?» kysäisi jakobiitti. »No niin, sir. Ollakseni aivan suora teitä kohtaan ilmoitan, että olen yksi noita kunniallisia miehiä, jotka vuosina neljäkymmentäviisi ja kuusi olivat ahtaalla, ja jos minä joutuisin noiden punatakkisten käsiin, kävisi minun hullusti. Minä olin matkalla Ranskaan. Eräs ranskalainen laiva luovi täällä, ottaakseen minut mukaansa, mutta sumussa se meni huomaamattaan ohi — jonka toivoisin sydämestäni teidänkin tehneen! Ja nyt sanon teille: jos voitte laskea minut maihin siellä minne olin menossa, on minulla ystäviä, jotka runsaasti palkitsevat teille vaivanne.

»Ranskaan?» sanoi kapteeni. »Ei, sir; se ei käy päinsä. Mutta mistä te tulette — puhutaanpa siitä.»

Silloin hän sattui pahaksi onneksi huomaamaan minun seisovan nurkassani ja käski minut keittiöön laittamaan ruokaa vieraalle. Saatte olla varmat, etten käskyä täyttäessäni viivytellyt. Tullessani takaisin hyttiin näin miehen ottaneen vyöltään rahavyön ja heittäneen pari guineaa pöydälle. Kapteeni loi katseensa suuttuneen näköisenä ensin rahoihin, sitten vyöhön ja vieraan kasvoihin.

»Puolet siitä ja minä olen teidän miehenne», huudahti hän.

Toinen pisti rahat takaisin vyöhön ja piilotti sen liiviensä alle.

»Olen jo sanonut teille, sir», lausui hän, »ettei äyriäkään siitä ole minun omaisuuttani. Se on minun päällikköni, ja», jatkoi hän hattuunsa tarttuen, »samalla kun olisin tuhma asiamies, jos en raskisi, menettä muutamia kolikoita saadakseni loput perille, olisin kurja olento, jos ostaisin oman turvallisuuteni liian kalliisti. Kolmekymmentä guineaa, jos laskette minut maihin merenrannalla ja kuusikymmentä jos viette Linnhen lahteen. Sen saatte jos tahdotte; muussa tapauksessa tehkää mitä haluatte.»

»Todellako!» tuumi kapteeni. »Mutta jos jätän teidät sotamiesten käsiin?»

»Siinä tekisitte tyhmästi», vastasi toinen. »Päällikköni on menettänyt omaisuutensa, kuten kaikki muutkin kunnialliset miehet Skotlannissa. Hänen maatilansa on tuon Kuningas Yrjöksi nimitetyn miehen hallussa, ja tämän upseerit kantavat tai koettavat kantaa maatilaa verot. Mutta Skotlannin kunnian tähden pitävät alustalaisparat piileskelevästä isännästäänkin huolta, ja nämä rahat ovat juuri osa niistä veroista, joita Kuningas Yrjö himoitsee. Ja nyt, sir, te näytätte minusta asian ymmärtävältä mieheltä; viekää nämä rahat hallitukselle ja paljonko luulette niistä teidän osalle lankeavan!»

»Arvattavasti kovin vähän», sanoi Hoseason ja lisäsi sitten kuivasti, »jos he tietäisivät. Mutta luullakseni voisın, jos koettaisin, pitää suuni kiinni asiasta.»

»Mutta minä annan teidät ilmi!» huudahti vieras. »Pettäkää vain minut, niin minä petän teidät. Jos

minut otetaan kiini, tulevat he saamaan tietää kenen rahat ovat.»

»No niin», vastasi kapteeni, »kun sen kerran täytyy niin käydä, niin ei sille mitään mahda. Kuudestakymmenestä guineasta teen siis sen. Tässä on käteni.»

»Ja tässä on minun», lausui toinen.

Sen jälkeen kapteeni meni ulos, — mielestäni tavallista kiiruemmin — ja jätti minut vieraan kanssa kahden kesken hyttiin.

Tähän aikaan, muutama vuosi jälkeen 1745:n, palasi moni maanpakoon ajettu mies henkensä uhalla takaisin kotiseudulleen tapaamaan ystäviään tahi keräämään jonkun verran rahoja, ja jokapäiväisenä puheenaineena oli, miten erittäinkin karkoitettujen ylämaalais-johtajien alustalaiset elivät tarkasti säästääkseen rahoja heitä varten, ja kuinka heidän klaaniensa hoitajat uhmasivat sotilasvaltaa haaliakseen ne kokoon ja suuren sotalaivastomme vartioimisesta huolimatta kuljettivat ne heille meren toiselle puolen. Tästä kaikesta olin tietysti minäkin kuullut kerrottavan. Ja nyt oli tuossa edessäni mies, joka oli tuomittu kuolemaan ei ainoastaan sentähden, että hän oli kapinoitsija ja salakuljettaja, vaan myöskin siksi, että hän oli mennyt Ranskan kuninkaan Louis'in palvelukseen. Ja ikäänkuin tämä kaikki ei olisi vielä riittänyt, oli hänellä nyt ympärillään vyö täynnä kultaisia guinean rahoja. Mikä minun mielipiteeni olikin, en saattanut olla katselematta sellaista miestä vilkkaalla mieltymyksellä.

»Ja te siis olette jakobiitti?» alotin kantaessani ruokaa hänelle.

»Olenpa niinkin», vastasi hän ruveten syömään. »Ja sinä, pitkästä naamastasi päättäen olet whig?»[1]

[1] Whig eli Whigamore oli niiden nimi, jotka olivat kuningas Yrjölle uskollisia.

'Siltä väliltä', sanoin, jotten suututtaisi häntä, sillä todellisuudessa olin niin ankara whig, kuin Mr Campbell oli minusta saanut.

»Tyhmyyksiä!» sanoi hän. »Mutta kuuleppas sinä Mr 'Siltä väliltä', tämä pullosi on tyhjä; ja kovin surkeaa on, jos minun nyt pitää maksaa kuusikymmentä guineaa enkä saa edes ryyppyäkään kaupan päällisiksi.»

»Minä käyn noutamassa avaimen», lausuin ja astuin ulos kannelle.

Sumu oli yhtä sakea kuin ennenkin, mutta laineet olivat hävinneet melkein jäljettömiin. Priki oli pantu ankuriin, kun ei enää tiedetty missä oltiinkaan, eikä heikko tuuli ollut matkan suunnalle suotuisa. Jotkut miehistä tarkastelivat vielä merta, mutta kapteeni ja molemmat perämiehet seisovivat innokkaasti keskustellen keskellä laivaa. Heti pälkähti päähäni ettei heillä ollut hyvä mielessä, ja jo ensimmäiset sanat, jotka kuulin lähestyessäni hiljaa heitä, vahvistivat luuloni.

Ikään kuin olisi äkkiä keksinyt jonkun mainion tuuman huudahti näet Mr Riach:

»Emmeköhän saisi häntä viekotelluksi ulos kansiyhtistä!»

»Parempi on», vastasi Hoseason, »että hän pysyy vain siellä. Hänellä ei ole siellä tilaa käyttää miekkaansa.»

»Se on totta», sanoi Riach; »mutta hänen kiinniottaminen ei ole leikin tekoa.»

»Joutavia», lausui Hoseason. »Voimmehan mennä häntä puhuttelemaan, asettua toinen toiselle puolen häntä ja ottaa kiinni häneltä molemmat kädet. Ja jos se ei onnistu, hyökätään sisään molemmista ovista ja nujerretaan hänet allemme, ennenkuin hän ehtii paljastaa miekkaansa.»

Tämän kuultuani rupesin pelkäämään ja vihaamaan noita kavalaita, ahnaita ja verenhimoisia miehiä, joiden seurassa purjehdin. Ensinnäkin aion juosta tieheni, mutta tulin sitten rohkeammaksi ja sanoin:

»Kapteeni, vieras haluaa ryyppyä ja pullo on tyhjä. Tahdotteko antaa minulle avaimen?»

Kaikki kolme säpsähtivät ja kääntyivät minuun päin.

»Ahaa, kas tässä keino, jolla ampuma-aseet saadaan! huudahti Riach, ja jatkoi sitten minulle: »Kuuleppa, David. Tiedätkö missä pistoolit ovat?»

»Miksei», puuttui Hoseason puheeseen. »David tietää; David on hyvä poika. Katsos, David, tuo rajupäinen ylämaalainen on laivalle vaarallinen, paitsi sitä että hän on Kuningas Yrjön, Jumala häntä siunatkoon, katkera vihamies.»

Ei koskaan sitten laivalle tuloni oltu minua niin davideltu kuin nyt. Minä myöntelin vain, ikäänkuin kaikki mitä puhuttiin olisi ollut aivan luonnollista.

»Pulma on nyt siinä», jatkoi Hoseason, »että kaikki ampuma-aseemme, pienet ja suuret, ovat kansihytissä tuon miehen nokan edessä, samoin kuin ruutikin. Jos nyt minä, tahi jompikumpi perämiehistä menisi niitä ottamaan, heräisi hänessä epäluulo; mutta sinunlaisesi poika saattaisi huomiota herättämättä näpistää sieltä ruutisarven ja pistoolin tahi parikin. Ja jos tämän taidolla suoritat, pidän minä asian mielessäni, jos milloin olet hyvän ystävän tarpeessa — ja sellaista tarvitset ainakin Carolinaan päästyämme.»

Tässä kuiskasi Mr Riach hänelle jotain.

»Aivan oikein, sir», vastasi Hoseason ja lisäsi sitten minulle: »Ja kuulehan vielä, David, tuolla miehellä on vyö täynnä kultaa ja minä panen sanani pantiksi siitä, että pääset rahoista osalle.»

Sanoin tekeväni, kuten hän tahtoi, vaikka sydäntäni ahdisti niin, etten tahtonut saada sanaakaan suustani. Myöntymykseni saatuaan hän antoi minulle väkijuomakaapin avaimen ja minä läksin hitaasti kävelemään hyttiin päin.

Mitä minun oli tekeminen? He olivat koiria ja varkaita, he olivat ryöstäneet minut kotimaastani, he olivat murhanneet Ransome raukan. Pitkö minun nyt olla avullisena toiseen murhaan? Mutta toiselta puolen oli varma kuolema edessäni, sillä mitäpä voi poika ja mies, vaikka he olisivat olleet rohkeita kuin jalopeurat, laivan koko miehistöä vastaan!

Tuumailin vielä asiaa puolelta jos toiseltakin, saamatta sitä sen selvemmäksi, kun saavuin kansihyttyini ja näin jakobiitin lampun alla syövän rauhassa illallistaan. Silloin selvisi asia minulle yhtäkkiä. Minun ansioni se ei ollut eikä oma päätökseni saanut minua ottamaan tätä askelta. Ikäänkuin vaistomaisesti menin suoraan pöydän luo ja laskin käteni hänen olkapäälleen.

»Tahdotteko, että teidät murhataan?» lausuin.

Hän hypähti ylös ja loi minuun selvästi kysyvän katseen.

»Kaikki ovat murhamiehiä täällä», huudahdin. »Koko laiva on heitä täynnä. He ovat jo murhanneet pojan, ja nyt on teidän vuoronne!»

»No, no, eivät he vielä ole minua käsiinsä saaneet», sanoi hän ja jatkoi sitten katsoen veitikkamaisesti minuun: »Tahdotko sinä auttaa minua.»

»Tahdon, totisesti», vastasin. »Minä en ole varas, enkä vielä murhamieskään. Minä tahdon auttaa teitä.»

»No, mikä sinun nimesi sitten on?» kysyi hän.

»David Balfour», vastasin ja arvelin, että noin hienosti puettu mies tietysti piti ylhäisistä ihmisistä, lisäsin ensi kerran: »of Shaws».

Hänelle ei edes pälkähtänyt päähän epäillä minua, vaikka ylämaalainen on tottunut näkemään ylhäiset miehet mahtavassa asemassa; mutta hänellä itsellään kun ei ollut maatiloja, loukkasivat sanani hänen lapsellista turhamielisyyttään.

»Nimeni on Stewart», lausui hän kohoten seisolleen. »Alan Breckiksi minua nimitetään. Kuninkaallinen nimi minulla kyllä on, vaikka kannankin sitä koristelematta ja vaikka minulla ei olekaan minkään talorähjän nimeä sen peräkaneetiksi.»

Sen sanottuaan hän kääntyi tarkastelemaan puolustuslaitoksiamme.

Kansihytty oli rakennettu erittäin vahvaksi, jotta se kestäisi hyökylaineiden iskut. Sen viidestä aukosta olivat ainoastaan katto-ikkuna ja molemmat ovet siksi suuria että mies mahtui siitä. Ovet saattoi sitäpaitsi vahvasti sulkea. Ne olivat jyrävästä tammesta tehdyt ja uurroksissa kulkevat sekä varustetut haoilla, joilla ne tarpeen mukaan voi pitää kiinni tahi aukinaisina. Toinen niistä oli jo suljettu ja minä vahvistelin vielä sen salpoja. Mutta kun rupesin työntämään toistakin ovea kiinni, esti minut Alan siitä.

»David», lausui hän, »— en näet jaksa pitää mielessäni tuota sinun kartanoasi ja siksi uskallan kutsua sinua ainoastaan Davidiksi — tämä ovi on avoimena tärkein puolustuspaikkamme.»

»Vielä parempi se olisi suljettuna», huomautin.

»Ei ollenkaan, David», lausui hän. »Huomaa, että minulla on silmät ainoastaan yhdelle suunnalle, ja niin kauan kuin tuo ovi on auki ja minulla kasvot sinne päin, on suurin osa vastustajiani edessäni, jossa

minä toivoisin niiden aina olevan.»

Puistellen päätään ja tuumien, ettei hän ikimailmassa ollut kurjempia aseita nähnyt, hän antoi minulle seinältä miekan, joita siellä pyssyjen joukossa oli muutamia. Sitten hän asetti minut istumaan pöydän ääreen ja antoi minulle ruutisarven, pussillisen kuulia ja kaikki pistoolit, jotka hän käski minun lataamaan.

»Se on parempaa työskentelyä», sanoi hän, »jalosukuiselle herrasmiehelle kuin kaaputtaa lautasia ja kantaa ryyppyjä tervaisille merimiehille.»

Sen sanottuaan hän asettui keskelle lattiaa, päin oveen, paljasti suuren miekkansa ja teki sillä muutamia liikkeitä tutustuakseen huoneeseen, jossa hänen oli sitä käytettävä.

»Minun täytyy vain pistää eteenpäin», sanoi hän päätään pudistaen, »ja se on hyvin ikävä seikka. Siten ei ole paljon hyötyä miekkailutaidostani, joka nyt on ainoa pelastuksemme. Ala nyt sinä ladata pistooleja ja pane mieleesi mitä sanon.»

Lupasin olla tarkkaavainen. Rintaani ahdisti, suutani kuivasi ja silmiäni hämärsi. Ajatellessani sitä mieskarjaa, joka pian oli hyökkäävä päällemme, menin aivan sekaisin, ja prikin laitoja vasten loiskivat aallot, joihin ruumiini arvelin varhain huomenaamuna heitettävän, tekivät minuun kummallisen vaikutuksen.

»Ensiksikin», sanoi Alan, »kuinka monta meillä on vastassamme?»

Laskin heidät, mutta ajatukseni olivat niin sekaisin, että sain heidän lukunsa melkein kaksinkertaiseksi ja vastasin: »Viisitoista.»

Alan vihelsi.

»No niin», sanoi hän, »sille ei mitään mahda. Kuule vain nyt mitä sanon. Tästä ovesta, jossa päätaistelun luulen syntyvän, pidän minä huolen. Sinulla ei siinä ole mitään tekemistä. Muista vain ettet ammu tänne päin, vaikka minä joutuisinkin alakynteen, sillä ennemmin soisin kymmenen vihollista uhkaavan minua etupuolelta kuin sinunlaisen ystävän ampua paukuttelevan selkäni takana.»

Tunnustin, etten todellakaan ollut mikään mainio ampuja.

»Se oli rohkeasti sanottu», huudahti hän hyvin hämmästyneenä avomielisyydestäni. »Monella kunnan miehellä ei olisi päätä puhua noin suoraan!»

»Mutta, sir», huomautin, »takanasi on toinen ovi, jonka he ehkä murtavat.»

»Aivan niin», sanoi hän, »siinä onkin sinun osasi. Heti kuin olet ladannut pistoolit, tulee sinun kiivetä tuolle lavitsalle, josta käsin voit helposti vahtia ikkunassa, ja jos he rupeavat käymään käsiksi oveen, täytyy sinun ampua. Mutta siinä ei ole kaikki. Opetetaanpa sinua vähän sotilaaksi, David. Mitä muuta tulee sinun vartioida?»

»Kyllähän tuota kattoikkunaa», vastasin, »mutta silloin pitäisi minulla olla silmät takanakin, jotta voisoin pitää molemmista huolta. Vahtiessani näet toista, olen selin toiseen.»

»Se on totinen tosi», sanoi Alan. »Mutta eikö sinulla ole korvia?»

»Varmemmasti onkin!» huudahdin. »Täytyyhän minun kuulla, jos lasit särjetään.»

»Näky sinussa olevan hiukan järjen kipinäkin», lausui Alan leikillisesti.

10 LUKU.

Taistelu kansiyhtissä.

Mutta nyt oli lepoaikamme lopussa. Kannella olijat olivat odottaneet minua ikäväkseen asti, ja tuskin oli Alan lausunut viimeiset sanansa, kun kapteenin kasvot ilmestyivät avonaiseen oveen.

»Seis!» karjaisi Alan, ojentaen miekkansa häntä kohti.

Kapteeni pysähtyiinkin, mutta ei väistynyt askeltakaan.

»Miekka kädessä?» sanoi hän. »Onpa tämä kummallinen palkinto vieraanvaraisuudesta.»

»Ymmärrättekö?» lausui Alan. »Minä olen kuninkaallinen henkilö; minä kannan kuninkaan nimeä. Minun asemerkkini on tammi. Näettekö miekkaani? Se on katkonut kaulat useammalta whigamorelta kuin teillä on varpaita jaloissanne. Kutsukaa roskajoukkonne taaksenne, sir, ja käykää päälle. Kuta pikemmin taistelu alkaa, sitä sukkelammin tunnette tämän teräksen tunkeutuvan sisälmyksiinne.»

Kapteeni ei vastannut mitään Alanille, vaan heitti minuun vihasta säihkyvän silmäyksen. »David», sanoi hän, »tätä minä en unhota.» Hänen sanansa viilsivät ilkeästi sydäntäni.

Samassa hän hävisi ovelta.

»Katso nyt päätäsi», sanoi Alan, »sillä kohta alkaa leikki.»

Alan otti vasempaan käteensä tikarin siltä varalta, että joku pääsisi pujahtamaan hänen miekkansa alitse. Minä puolestani kiipesin raskain sydämin lavitsalleni syli täynnä pistooleja ja avasin ikkunan, jossa minun oli vahdittava. Ainoastaan pientä osaa kannesta saatoinkin pitää silmällä, mutta siinä olinkin tarpeeksi. Meri oli laannut aaltoilemasta eikä tuulen henkäyskään liikutellut purjeita. Laivalla vallitsi siten syvä hiljaisuus, jonka kestäessä minä olin selvään kuulevinani puhelun hyminää. Hetken kuluttua kuulin teräksen rämähtävän kantta vasten. Siitä arvasin, että nyt jaettiin siellä miekkoja, ja että joku oli pudottanut aseensa kannelle. Sitten oli taas kaikki hiljaa.

En tiedä, lienekö ollut peloissani, mutta sydämeni tykytti kuin linnun, yhtä tiheään ja yhtä lyhyeen. Silmiäni eteen laskeusi verho, jonka vähän väliä karkoitin, mutta joka yhä uudelleen ilmestyi. Toivoa ei minulla ollut nimeksikään. Mieltäni murjoi synkkä epätoivo ja jonkinlainen viha maailmaa kohtaan, ja sen tähden tahdoin myydä henkeni niin kalliista kuin mahdollista. Muistan koettaneeni rukoilla; mutta kiihottunut mielentilani ei antanut minulle aikaa ajatella sanoja. Toivoin vain että tappelu alkaisi ja kaikki olisi ohi.

Äkkiä se alkoikin. Ensin jalkojen töminää ja miesten mölinää, sitten Alanin riemuhuuto, aseiden kalsketta ja jonkun haavoittuneen parahdus. Vilkaisin taakseni olkani yli ja näin Mr Shuanin mittelevän ovelta miekkoja Alanin kanssa.

»Hän se juuri murhasi pojan!» huusin.

»Pidä huolta ikkunastasi», vastasi Alan: ja kääntyessäni paikalleni näin hänen lävistävän miekallaan perämiehen.

Olikin jo aika huolehtia tehtävästäni, sillä tuskin olin kääntänyt kasvoni takaisin ikkunaan päin, kun viisi miestä muurin-murtajan sijasta vara-raakapuu käsissään, juoksi ohitseni ja asettui asentoon murtaakseen oven. Pistoolia en ollut vielä koskaan lauaissut, harvoin kivääriäkään, sitä vähemmin ihmisolentoa kohti. Mutta nyt tai ei koskaan: ja juuri kun he heilauttivat raakapuuta, karjaisin minä: »Tuossa on teille!» ja ammuin heidän keskelleen.

Luultavasti laukaus osui, koska eräs heistä parahti ja horjahti askeleen taaksepäin. Muut hyökkääjistä pysähtyivät hämmästyneinä. Mutta minä en antanut heille aikaa miettimiseen, vaan ammuin toisen kuulan heidän päitensä yli. Kolmannella laukauksellani, joka sattui yhtä huonosti kuin toinenkin, he heittivät raakapuun käsistään ja juoksivat pois.

Nyt katselin taas ympärilleni kansiyhtissä. Se oli aivan täynnä ruidinsavua ja korvani tuntuivat menneen rikki paukauksista. Mutta siellä seisoivat Alan kuten äskenkin; siinä vain oli eroa, että hänen miekkansa oli veressä kahvaa myöten, ja itse hän näytti niin voitonriemua säteilevältä ja seisoivat niin uhkeassa asennossa, kuin olisi hän ollut aivan voittamaton. Aivan hänen edessään lattialla oli Mr Shuan kontallaan. Verta pulppusi hänen suustaan, ja kauhistuttava ilme kalmankalpeilla kasvoillaan hän vajosi hitaasti yhä alemmaksi. Juuri siinä minun katsellessani tarttui muuan takana seisovista häntä kantapäihin ja laahasi hänen ruumiinsa ulos kansiyhtistä. Luullakseni hän heitti silloin henkensä.

»Siinä on teille yksi whigejänne!» huudahti Alan ja kysyi sitten kääntyen minuun päin, olinko saanut mitään aikaan.

Ilmoitin tehneeni lopun yhdestä, luullakseni kapteenista.

»Ja minä olen toimittanut kaksi tieltä pois», sanoi hän. »Ei, verta ei ole vielä kylliksi vuotanut. He tulevat pian takaisin. Paikalleni, David! Tämä oli vain ryyppy ruuan alle.»

Asettauduin takaisin paikalleni, latasin laukaisemani kolme pistoolia ja rupesin vahtimaan sekä silmin

että korvin.

Vihollisemme neuvottelivat kannella lähellä minua ja niin kovalla äänellä, että maininkien loiskeessa kuulin sanan tai pari heidän keskustelustaan.

»Tämä oli Mr Shuanin syy», kuulin jonkun sanovan.

Toinen vastasi siihen: »Hiljaa, mies! Hän on maksanut osansa.»

Sitten alenivat taas äänet entiseksi muminaiksi. Kuulin vain jonkun heistä puhuvan melkein koko ajan kuin sotajuontaa esittäen ja sitten yhden toisensa jälkeen vastaavan hänelle lyhyesti, ikäänkuin määräyksen saatuaan. Siitä tiesin varmaan heidän hyökkäävän uudelleen ja ilmoitin huomioni Alanille.

»Juuri sitä tulee meidän rukoillakin», sanoi hän. »Jos me emme saa annetuksi heille selkään oikein perinpohjaisesti, et sinä enkä minä tule saamaan rauhaa. Mutta muista, että tällä kertaa on heillä tosi mielessä.»

Nyt olivat pistoolini valmiit, eikä minulla ollut muuta tekemistä kuin kuunnella ja odottaa. Ottelun kestäessä en ollut joutanut miettimään olinko peloissani, mutta nyt kun kaikki jälleen oli hiljaista, ei ajatuksissani ollut sijaa millekään muulle. Ne pyörivät vain terävissä miekoissa ja kylmän teräksen kanssa. Ja kuullessani seuraavassa tuokiossa hiipiviä askelia ja miesten vaatteiden kahinaa kansihytin seinää vasten heidän asettuessaan pimeässä paikoilleen, olisin mielelläni huudahtanut ääneen.

Askeleet ja kahina kuuluivat Alanin puolelta, ja minä aloin jo luulla osani taistelussa loppuneen, kun kuulin jonkun pudottautuvan hiljaa katolle pääni päällä.

Kuului meripillin vihellys ja se oli merkki. Parvi miehiä hyökkäsi miekka kädessä ovea kohti ja samassa iskettiin kattoikkuna sirpaleiksi. Aukosta pujottautui mies ja hyppäsi lattialle. Ennenkuin hän pääsi jaloilleen olin minä jo painanut pistoolin hänen selkäänsä vasten. Olisin hänet ampunutkin: mutta pistoolin suun koskettaessa häntä, ihmisolentoa, menin aivan tarmottomaksi enkä kyennyt vetämään liipasinta yhtä vähän kuin osasin lentääkään.

Alas hypätessään hän oli pudottanut miekkansa ja tuntiessaan pistoolinsuun selässään hän pyörähti heti ympäri ja kiroten karkeasti tarttui minuun kiinni. Joko minun rohkeuteni silloin palasi tai nousi pelkoni vastaavaan määrään, mutta kirkaisten ammuin minä häntä keskelle ruumista. Hän päästi mitä kamalimman ja ilkeimmän ähkinän ja kaatui lattialle. Samassa koskettivat toisen miehen kattoikkunasta riippuvat jalat päätäni. Tartuin toiseen pistooliin ja ammuin häneltä reidet läpi, ja mies solahti aukon läpi pudota möksähtäen alas toverinsa ruumiin päälle. Nyt ei ollut aikaa harhaan ampumiseen yhtä vähän kuin tähtäämiseenkään. Asetin sen tähden pistoolinsuun pudonneen ruumista vasten ja laukasini.

Olisin arvattavasti tuijottanut heihin liian kauan, mutta silloin kuulin Alanin huudahtavan ikäänkuin apua pyytäen ja se sai minut jälleen tajuihini.

Siihen asti hän oli pitänyt puoliaan ovella. Mutta eräs merimies oli, Alanin kamppaillessa toisen kanssa, pujahtanut hänen miekkansa alitse ja tarttunut hänen ruumiiseensa. Alan pisteli häntä vasemmalla kädellään tikarillaan, mutta mies riippui hänessä kiinni kuin iilimato. Eräs toinenkin oli murtautunut sisään ja seisoi jo miekka koholla. Oviaukko oli täynnä miesten naamoja. Luulin olevamme hukassa ja tarttuen miekkaani hyökkäsin sivulta heidän päälleen.

Mutta avuksi en ennättänyt. Iilimato päästi viimeinkin saaliinsa ja Alan, väistyttyään ensin taaksepäin saadakseen miekalleen tarpeellista tilaa hyökkäsi kuin karhu toisten päälle. He hajaantuivat hänen edessään kuin lampaat, pyörähtivät ympäri, ja läksivät kypälämäkeen kompastuen kiireessään toisiinsa. Alanin miekka välähteli keskellä pakenevaa vihollistemme parvea ja joka välähdyksen jälkeen kuului haavoittuneen kiljaisu. Luulin vielä olevamme hukassa, kun suureksi kummakseni huomasin kaikkien vastustajiemme hävinneen ja Alanin ajavan heitä takaa pitkin kantta kuin lammaskoira lampaita.

Ollen yhtä varovainen kuin rohkeakin, oli hän tuossa tuokiossa jälleen hytissä, ja silläaikaan merimiehet juoksivat yhä parkuen luullen hänen olevan heidän kintereillään. Kuulimme heidän yhdessä mylläkässä syöksevän kanssiin ja lyövän luukun jälkeensä kiinni.

Kansihytti näytti teurastushuoneelta. Kolme kuollutta makasi sisässä ja muuan virui kuoleman kielissä kynnyksellä. Ja Alan ja minä olimme voittajina ja vahingoittumatta.

Avoimin sylin hän lähestyi minua. »Tule syliini!» huudahti hän ja syleili ja suuteli minua kiihkeästi. »David», sanoi hän, »minä rakastan sinua kuin veljeäni. Mutta sano, veli», huudahti hän innoissaan, »enkö minä ole uljas miekkailija?»

Sitten hän kääntyi neljän vihollisensa puoleen, lävisti heistä jokaisen miekallaan ja vieritti toisen toisensa jälkeen ulos ovesta. Sitä tehdessään hän hymisi, lauleli ja vihelteli ikäänkuin jotain laulua

muistutellen. Mutta *hänen* muistuttelemisensa oli sama kuin laulun laatiminen. Koko ajan hänen kasvonsa hehkuivat ja silmissä oli loiste kuin lapsella saadessaan uuden leikkikalun. Hetken kuluttua hän istahti miekka kädessä pöydälle. Laulunpätkä, jota hän oli seipitellyt, alkoi sujua selvemmin ja selvemmin ja lopuksi hän puhkesi kovalla äänellä laulamaan geelinkielistä laulua. Usein jälkeenkäpäin hän lauloi sitä ja laulu tulikin aivan yleiseksi. Monet kerrat olen sitä kuullut ja se on vähitellen selvinnyt minulle:

Tämä on laulu Alanin kalvasta: tuli sen karasi, surmaksi varasi, Alan ei henkeä myy sillä halvasta.

Heit' oli monta, ja silmät ne hohti,
nostamaan nopeita
käsiä kopeita:
kalpa nous yksin kaikkia kohti.

Peuroja juoksee kukkulan laella,
häviten jälleen,
vuori jää tälleen,
pystyssä, yksin, ei varjossa vaella.

Tulkaatte kotkat korprien yöstä, saarilta meren, janoajat veren, saaliinne kimppuun jo saatte te syöstä.

Tämä laulu, jonka sekä sanat että sävelen hän seipitti voittomme hetkenä, ei ole aivan oikeudenmukainen minua kohtaan, joka koko ajan olin otellut hänen rinnallaan. Mr Shuan ja viisi muuta olivat joko kuolleet tai kokonaan taisteluun kykenemättömiä, ja näistä kuudesta olin minä lopettanut kaksi, ne, jotka tulivat kattoikkunasta. Sitäpaitsi oli vielä haavoitettuja neljä kappaletta ja niistä oli yksi, eikä suinkaan halpa-arvoisin, saanut haavansa minun kädestäni. Siten olin minäkin osaltani tappanut ja haavoittanut riittävästi tullakseni mainituksi Alanin runossa. Mutta runoilijan täytyy ajatella sointujaan; ja suorasanaisesti puhuessaan Alan oli minulle enemmänkin kuin oikeudenmukainen.

Silloin en vielä tiennytkään, että minulle oli tehty vääryyttä. Sillä lukuunottamatta sitä, etten ymmärtänyt sanaakaan geelinkieltä, olin pitkästä epätietoisesta odotuksesta ja vilskeestä ja jännityksestä molempien lyhyiden ottelujemme aikana, sekä ennen kaikkea pelosta miten omalta osaltani niissä suoriutuisin, niin väsynyt, että olin iloinen, kun sain heittäytyä istumaan. Rintani oli niin raskas, että tuskin saatoin hengittää. Nuo ampumani kaksi miestä ahdistivat minua painajaisen tavoin, ja yhtäkkiä aloin, tietämättä miksi, itkeä nyhkyttää kuin lapsi.

Alan taputti minua olkapäälle sanoen, että olin urhoollinen poika, mutta nukkumisen tarpeessa.

»Minä pidän ensiksi vahtia», lausui hän. »Joka tapauksessa on sinusta minulle suuri hyöty, enkä tahtoisi sinusta luopua vaikka saisin koko Appinin — vaikkapa vielä Breadalbanenkin.»

Tein siis itselleni vuoteen lattialle, ja pistooli kädessä ja miekka polvilla hän oli vahtina ensimmäisen vuoron, seinällä naksuttavan kapteenin kellon mukaan kolme tuntia. Sitten hän herätti minut ja vuorostani vahdin minä toiset kolme tuntia. Ennen vahtiaikani loppua oli jo aivan kirkas päivä. Aamu oli tyyni, meri lainehti uinaillen, keinutellen laivaa ja pannen veren kansiyhtin lattialla häilymään edestakaisin. Rankka sade lotisi kattoa vasten. Koko vahdinpito-aikanani ei kuulunut mitään mieltäkiinnittävää; ja peräsimen heilahduksista huomasin, ettei ketään ollut sitäkään hoitamassa. Miehistä oli todellakin (kuten sittemmin sain kuulla) niin moni haavoitettu tahi kuollut, ja loput niin masennuksissa että Mr Riachin ja kapteenin täytyi, kuten Alanin ja minunkin, olla vahdissa, tai muutoin olisi priki ajautunut kauniisti karille. Oli onni, että yö oli niin tyyni; heti sateen alettua tyyntyi näet tuuli. Laivan ympärillä kalastamassa lentelevien lokiien valittavista huudoista saattoi kuitenkin päättää, että tyyneestä huolimatta olimme ajautuneet jotenkin lähelle rannikkoa tai jotakuta Hebridien saarista. Viimein näinkin, katsellessani ulos hytin ovesta, oikealla puolen Skyenin korkeat louhikkoiset kummut ja vähän matkaa siitä peräänpäin omituisen Rum-saaren.

11 LUKU.

Kapteeni myöntyy.

Noin kello kuuden aikaan istuuduimme Alan ja minä aamiaista syömään. Lattia oli lasin sirpaleitten ja veritahrojen vallassa ja se vei minulta ruokahalun. Muuten asemamme oli miellyttävä, tavallaan hullunkurinenkin. Olimme näet ajaneet päälliköt ulos omasta hytistään ja käytettävämme olivat kaikki laivan juomat, niin viini kuin väkijuomatkin, sekä kaikki herkkuruuat, kuten vihannessäilykkeet ja hyvä leipä. Tämä jo oli itsessään kylliksi saamaan meidät hyvälle tuulelle; mutta suurimpana syynä leikillisyyteemme oli kuitenkin se, että Skotlannin kahden janoisimman miehen (Mr Shuan oli näet kuollut) täytyi laivan keulapuoleen suljettuina tyytyä juomaan, jota he enimmin vihasivat, — kylmään veteen.

»Saat nähdä», huomautti Alan, »eivätkö he piankin tule puheillemme. Miehen voi kyllä pidättää taistelemasta, mutta maistelemasta ei koskaan.»

Me viihdyimme hyvin toistemme seurassa. Alan puheli todellakin mitä herttaisimmin; ja ottaen pöydältä veitsen, hän leikkasi minulle takistaan yhden hopeanapeista.

»Nämä minä sain isältäni, Duncan Stewartilta», lausui hän, »ja yhden niistä annan nyt sinulle viime yön muistoksi. Ja kuljetpa sinä missä tahansa, ovat Alan Breckin ystävät kokoontuvat ympärillesi, kun vain näytät tätä nappia.»

Tämän hän sanoi ikäänkuin hän olisi ollut Kaarle Suuri ja sotajoukkojen käskijä. Ja niin suuresti kuin ihailenkin hänen rohkeuttaan, olin aina vaarassa nauraa hänen turhamaisuudelleen. Sanon vaarassa, sillä minua pelottaa jo ajatellakin sitä vihaa, joka hänessä olisi syttynyt jollen olisi hillinnyt naurunhaluani.

Heti kun olimme päässeet syömästä, alkoi hän kaivella kapteenin arkun sisällystä, kunnes löysi sieltä vaateharjan. Sitten hän riisui takin päältänsä ja rupesi tarkastelemaan pukuaan ja hankaamaan siitä pois tahroja niin suurella huolella, että sellaisen olin luullut olevan ainoastaan naisten tapana. Totta puhuen ei hänellä ollutkaan toista pukua, ja sitäpaitsi se sopi, kuten hän itse sanoi, vaikka kuninkaalle ja sentähden oli siitä pidettävä kuninkaallista huolta.

Nähdessäni, miten huolellisesti hän nyhti langat pois siitä, mistä oli napin leikannut, aloin pitää hänen lahjaansa arvokkaampana.

Hän oli vielä täydessä puuhassa, kun kuulimme Mr Riachin huutavan meitä pyytäen päästä puheille. Minä kiipesin kattoikkunan laidalle istumaan, pistooli kädessä ja kasvoiltani hyvin rohkean näköisenä, mutta sisimmässäni peläten lasin särkyvän, ja pyysin häntä puhumaan suunsa puhtaaksi. Hän tuli kansihytin luo ja nousi köysikimpun päälle, joten hänen leukansa tuli katon tasalle. Hetken ajan silmäilimme äänettöminä toisiamme. Luullakseni ei Mr Riach ollut ensi miehiä taistelussa eikä senvuoksi ollut saanutkaan pahempaa vammaa kuin haavan leukaansa, mutta hän näytti hyvin alakuloiselta ja väsyneeltä, kun oli ollut jalkeilla koko yön joko vahdissa tahi haavoitettuja hoitamassa.

»Tämä oli huono teko», lausui hän viimein päätään pudistaen.

»Se ei ole meidän syyämme», vastasin.

»Kapteeni tahtoi puhua ystäväsi kanssa», sanoi hän. »Voivathan he keskustella ikkunan ääressä.»

»Mutta emmehän tiedä mikä petos hänellä nyt on mielessä», huomautin.

»Ei mikään, David», vastasi mr Riach. »Ja jos hänellä olisikin, niin, suoraan sanoen, emme saisi miehiä mukaamme.»

»Ovatko asiat sillä kannalla?» huudahdin.

»Saatampa sanoa sinulle vielä enemmänkin», vastasi hän. »Niin ei ole laita ainoastaan miesten vaan minunkin, pelkään minä, David.»

Tätä sanoessaan hän hymyili minulle. »Ei», jatkoi hän sitten, »ainoa toivomme olisi päästä hänestä erillemme.»

Keskustelin asiasta Alanin kanssa ja päätökseksi tuli, että puheille pääsö myönnettiin ja molemmin puolin luvattiin heittää vihollisuudet siksi aikaa. Mutta Mr Riachilla oli muutakin asiaa. Hän pyysi minulta ryyppyä entisen ystävytemme nimessä ja niin hartaasti, että minä viimein ojensin hänelle tuopillisen paloviinaa. Hän joi siitä osan ja vei loput mukanaan, arvattavasti jakaakseen sen päällikkönsä kanssa.

Hetken kuluttua tuli kapteeni, kuten oli sovittu, erään ikkunan ääreen ja seiso siellä sateessa, kantaen kättään siteessä ja näyttäen niin kalpealta ja synkältä ja niin vanhentuneelta, että sydämeni soimasi minua, kun olin häntä ampunut.

Äkkiä Alan ojensi pistoolin hänen kasvojaan kohti.

»Pankaa tuo ase pois!» lausui kapteeni. »Enkö minä ole antanut sanaani, sir? vai tahdotteko te häväistä minua?»

»Kapteeni», vastasi Alan, »minä pelkään ettei sanaanne ole luottamista. Viime yönä te höpistitte ja löpistitte kuin toriämmä ja panitte sitten sananne pantiksi minulle, vahvistaen sen kädenlyönnillä; mutta aivan hyvin tiennette miten kävi. Häpeä sanallenne!»

»Hyvä, hyvä, sir», lausui kapteeni. »Vähän te hyödytte vannottelemisestanne. Mutta meillä on muutakin puhumista», jatkoi hän katkerasti. »Te olette saattaneet prikin häviöön. Minulla ei ole kylliksi miehiä jäljellä sitä hoitaakseni, ja ensimmäinen perämieheni, joka oli minulle välttämätön, on saanut miekkanne sisuksiansa läpi ja kuollut sanaakaan virkkamatta. Minulla ei ole muuta neuvoa, sir, kuin purjehtia takaisin Glasgowiin hankkimaan uusia miehiä, ja sieltä olette, jos haluatte, löytävä niitä, jotka voivat paremmin kanssanne puhella.»

»Vai niin?» huudahti Alan. »Mutta minä tahdon tosiaankin puhua heille! Vaikka koko tuossa kaupungissa ei olisi ketään, joka ymmärtää englanninkieltä, on minulla heille kaunis puhe pidettävänä! Viisitoista matruusia toisella puolen ja mies ja puolikasvuinen poika toisella! Ai, ai, mies paha, se on surkeaa!

Kapteeni sävähti punaiseksi.

»Ei», jatkoi Alan, »se ei käy päinsä. Teidän täytyy laskea minut maihin juuri siinä paikassa, mistä oli sovittu.»

»Mutta», väitti kapteeni vastaan, »minun ensimmäinen perämieheni on kuollut — itse tiedätte parhaiten millä tavalla. Ei kukaan meistä jäljelle jääneistä tunne tätä rannikkoa; ja se on vaarallisimpia purjehdusvesiä.»

»Minä annan nyt teidän valita», lausui Alan. »Laskekaa minut maihin joko Appinissa, Ardgourissa, Morvenissa, Arisaigissa tai Morarissa; taikka, sanalla sanoen, missä tahansa kolmenkymmenen peninkulman laajuusella alalla kotipaikastani lukien, lukuunottamatta kuitenkin Campbellien tiluksia. Onhan siinä alaa! Jos siihen ette osaa ohjata, täytyy teidän olla yhtä kunnoton purjehtija kuin taistelija. Ja minun kotipaikkani miehet purjehtivat pienillä kalastusvenheillään saaresta saareen millaisella ilmalla tahansa — vieläpä yölläkin, jos niikseen tulee.»

»Mutta pieni kalastusvenhe ei olekaan laiva», vastasi kapteeni. »Se ei ole syväkulkuinen.»

»No sama se, Glasgowiin sitten, jos haluttaa», sanoi Alan. »Teille saadaan siis lopultakin nauraa.»

»Vähät minä nyt naurusta välitän», vastasi kapteeni. »Mutta tämä kaikki maksaa rahaa.»

»Aivan niin, sir», sanoi Alan, »en minä mikään tuulenpieksäjä ole. Kolmekymmentä guineaa jos laskette minut maihin merenrannalla ja kuusikymmentä jos viette Linnhen lahteen.»

»Mutta, sir, täältä missä nyt olemme, ei ole kuin tunnin matka Ardnamurchaniin. Antakaa minulle kuusikymmentä, niin saatan teidät sinne.»

»Ja minäkö antautuisin vaaraan joutua punatakkien käsiin ollakseni vain teille mieliksi?» huudahti Alan. »Ei, sir. Jos tahdotte ansaita kuusikymmentä guineaa, on teidän vietävä minut omille alueilleni.»

»Mutta siten joutuisi priki vaaraan», väitti kapteeni, »ja teidän henkenne samalla.»

»Ottakaa tai olkaa ilman», vastasi Alan.

»Voisitteko te ollenkaan auttaa laivan ohjaamisessa?» kysyi kapteeni synkän näköisenä.

»Sitä en voi taata», vastasi Alan. »Minussa on enemmän miekkailijan (kuten itsekin olette nähnyt) kuin merimiehen vikaa. Mutta minut on monet kerrat noudettu täältä ja laskettu maihin tälle rannalle, ja pitäisi minun sentähden ainakin jonkun verran tuntea sen salakareja.»

Kapteeni pudisti synkkänä päätään.

»Jos minulta olisi tämän onnettoman luovimisen aikana tuhlaantunut vähemmän rahaa», lausui hän, »näkisin mieluummin teidät köyden silmukassa kuin sallisin prikini joutua vaaraan. Mutta olkoon niin kuin tahdotte. Niin pian kuin saan vähänkin tuulta (ja jos en aivan pahasti erehdy, onkin sitä jonkun verran tulossa) käytän sitä hyväkseni. Mutta vielä yksi asia. Joku kuninkaan laivoista saattaa tavata meidät ja panna tarkastuksen toimeen, johon minä en ole syypää. Tämä rannikko on täynnä risteilijöitä — te tiedätte kyllä minkätähden. No niin; jos niin sattuisi käymään, antanette kai silloin rahat minulle.»

»Kapteeni», vastasi Alan, »niin pian kuin merkkilipun näette, on teidän asianne kiiruhtaa pakoon. Mutta minähän kuulin, että teillä siellä keulapuolella on viinan puutos. Eiköhän tehtäisi tässä pieni vaihtokauppa: puteli paloviinaa kahdesta saavillisesta vettä.»

Se oli keskustelun loppuehdotus, ja molemmat puolet täyttivät sen tunnollisesti. Siten saimme me, Alan ja minä, viimeinkin pestä kansihytin ja hävittää tappamiamme miehiä muistuttavat verilätäköt. Ja kapteeni ja Mr Riach tulivat taas omalla tavallaan onnellisiksi, — viinaa saatuaan.

12 LUKU.

Kuulen Punaisesta Ketusta.

Olimme vielä kansihyttiä puhdistamassa kun pieni tuulenpuuska puhalsi pohjoisluoteesta. Sade lakkasi ja aurinko pilkisti esiin.

Mutta nyt minun täytyy antaa pieni selitys, ja hyvä olisi jos lukijalla olisi kartta apuna. Sinä päivänä, jona sumussa purjehdittiin Alanin venheen yli, olimme kulkemassa Pienen Minchin läpi. Taistelun jälkeisenä päivänä olimme kantautuneet Cannan-saaren itäpuolelle, tämän ja Eriska-saaren väliin Long Island-saaristoon. Suorin tie täältä Linnhen lahteen olisi nyt ollut ahtaan Mull-salmen kautta. Mutta kapteenilla ei ollut merikarttaa; hän ei uskaltanut viedä prikiään niin kauas saaristoon. Kun nyt tuulikin oli suotuista, päätti hän ennemmin kiertää Tiree-saaren länsipuolitse ja tulla siten suuren Mull-saaren eteläpuolelle.

Tuuli pysyi koko päivän samalla suunnalla pikemmin kiihtyen kuin laimentuen, ja iltapäivällä alkoivat laineet aavalta mereltä vyöryä jo ulommaisten Hebridien ympäri salmeen. Sisäsaaria kiertäessämme oli suuntamme lounainen, joten ensimmäiset jättiläislaineet tulivat sivulta heilutellen meitä pahasti. Mutta kun yön tultua käännyimme Tiree-saaren ympäri, joten suuntamme tuli enemmän itäiseksi, kävivät ne myötäisiksi.

Aamupäivä oli kuitenkin, ennenkuin hyökylaineet meidät yllättivät, erittäin ihana, meitä suosi kirkas auringon paiste ja joka suunnalla näkyi vuorisaa saaria. Alan ja minä istuimme kansihytissä, jonka molemmat ovet olivat auki, — tuuli oli näet myötäinen — ja poltimme yhden tai pari piipullista kapteenin hienoa tupakkaa. Silloin saimme kuulla toistemme elämänvaiheet, ja se oli erittäinkin minulle tärkeää kun minä siten sain tietoja jylhästä Highlannista, jonne pian olin joutuva. Siihen aikaan, jolloin tuo suuri kapina vielä oli tuoreessa muistossa, täytyi joka miehen tietää mitä teki, ohjatessaan kulkunsa noille kanervakankaille.

Kertomalla hänelle kaikki vastoinkäymiseni, olin hänelle esimerkkinä. Alan kuunteli kertomustani erittäin hyväntahtoisesti; mutta mainitessani hyvän ystäväni Mr Campbellin nimen, hän ponnahti ylös istualtaan sanoen vihaavansa kaikkia sen nimellisiä ihmisiä.

»Mutta», sanoin minä, »hän on mies, jonka ystävydestä ylpeilisit.»

»Campbellien kanssa en tahdo olla missään tekemisissä», huudahti Alan, »paitsi jos lyijypalasesta on kysymys. Minä vainoon heitä kaikkia kuin metsän eläimiä. Kuoleman kielissäkin kömpisin polvilleni kamarini ikkunan ääreen ampuakseni jotakuta heistä.»

»Mutta mitä sinä, Alan, Campbelleille kiukuttelet?»

»No niin», vastasi Alan, »sinä tiedät aivan hyvin että minä olen Appinin Stewarteja ja että Campbellit ovat kauan kiusanneet ja ryöstäneet sen nimisiä ihmisiä. Ovatpa he vieneet meiltä maatiluksiakin kavaluudella — mutta eivät koskaan miekalla», karjaisi hän iskien viimeistä sanaa lausueessaan nyrkkinsä pöytään. Mutta siitä en minä ollenkaan välittänyt, sillä tiesin alakynteen joutuneitten tavallisesti niin puhuvan. »Mutta he ovat tehneet vieläkin enemmän», jatkoi hän, »ja kaikki vain samassa tarkoituksessa: saadakseen mielet yhä enemmän kuohuksiin. He ovat valehdelleet kuin reppukerjäläiset sekä sanoissa että paperilla, mutta aina vain kietoutuen lain suojelemaan vaippaan.»

»Sinun, joka tuolla tavalla tuhlaat nappeihisikin», huomaustin, »en juuri luulisi kauppa-asioita paljon ymmärtävän.»

»Saattaa niin olla», vastasi Alan hymyillen. »Tuhlaavaisuuteni perin samalta mieheltä kuin nappinikin, isä paraltani, Duncan Stewartilta, rauha hänen sielulleen. Hän oli sukunsa uljain mies; ja paras

miekkailija koko Highlannissa, David, ja se on sama kuin koko maailmassa. Sen voin vakuuttaa, sillä hän se juuri minuakin opetti. Hän oli Black Watchissa siihen aikaan kuin väennosto niissä seuduissa toimitettiin, ja kuten muitakin jalosukuisia omillaaneläjiä, seurasi häntä palvelija kantaen matkoilla hänen pyssyään. Nyt sattui niin että kuningas halusi nähdä Highlannin miekkailijoita, ja isäni sekä kolme muuta valittiin Lontooseen lähetettäväksi, jotta hän saisi nähdä parhaimmat. He olivat olleet palatsissa ja kuningas Yrjön, kuningatar Karolinan ja tuon Cumberlandin, verikoiran, sekä monen muun, joiden nimet olen unhoittanut, läsnäollessa he näyttivät miekkailutaidon perinpohjin, viiptyen siinä kokonaista kaksi tuntia. Heidän lopetettuaan puhui kuningas, vaikka hän olikin tunnettu vääryyden tekijä, kauniita sanoja ja antoi joka miehelle kolme guineaa. Mennessään ulos palatsista täytyi heidän kulkea erään portinvahdin kojun ohi. Silloin juolahti isäni mieleen, että hän kun ehkä oli ensimmäinen jaloverinen highlantilainen, joka tämän portin kautta kulki, pitäisi hänen tuolle vahtiparalle selvään näyttää minkälaisia miehiä he ovat. Hän pisti siis kuninkaalta saamansa kolme guineaa portinvartijan kouraan ikään kuin se olisi ollut hänen tavallinen tapansa, ja jäljessä tulevat kolme toveria tekivät samalla tavalla; ja niin he tulivat kadulle hyötymättä penniäkään vaivoistaan. Mielipiteet ovat eriäviä siitä, kuka ensimmäisenä antoi rahansa portinvartijalle, mutta toden totta se oli juuri minun isäni, ja sen olen valmis näyttämään toteen sekä miekalla että pistoolilla. Niin, sellainen oli isävainajani, Jumala häntä armahtakoon!»

»Mielestäni hän ei ollut omiaan jättämään sinulle suuria perinnoita.»

»Siinä olet oikeassa», vastasi Alan. »Hän jätti minulle ainoastaan housut jalkojeni peitteeksi ja vähän muuta. Siinä juuri oli syy miksi tulin ruvenneeksi sotaväkeen, teko, joka on tahrannut kunniani parhaimmalla iässä ollessani ja vieläkin olisi raskauttava asianhaara, jos joutuisin punatakkien käsiin.»

»Mitä», huudahdin, »olitko sinä Englannin sotaväessä?»

»Olin», vastasi Alan. »Mutta Preston Pansin luona menin minä oikeassa olevien puolelle — ja se sovittaa jossakin määrin hairahdukseni.»

Minä en voinut oikein hyväksyä sellaista kantaa. Pidin näet sotaväestä karkaamista anteeksiantamattomana, kunniaa loukkaavana tekona. Mutta niin nuori kuin olinkin, olin kuitenkin liian viisas lausuakseni mielipidettäni julki.

»Ai, ai, Alan parka», sanoin vain, »sellaisesta on kuolema rangaistuksena.»

»Niin on kyllä», vastasi hän; »ja jos he saisivat minut käsiinsä, roikkuisi Alan pian köyden silmukassa. Mutta minulla on taskussani Ranskan kuninkaan antama valtakirja, jonka pitäisi ainakin osaksi suojella minua.»

»Sitä suuresti epäilen», sanoin.

»Minä epäilen itsekin», vastasi Alan kuivasti.

»Mutta taivaan tähden, hyvä ystävä», huudahdin, »sinä, joka olet tuomittu kapinoitsija, karkulainen ja Ranskan kuninkaan puoluelainen — mikä houkuttelee sinua takaisin tuohon maahan? Se on Jumalan uhmaamista!»

»Mitä vielä», vastasi Alan. »Minä olen käynyt siellä joka vuosi neljänkymmenen kuuden jälkeen!»

»Minkä tähden?»

»Minulla on palava halu saada nähdä ystäviäni ja maatani», vastasi hän. »Ranska on epäilemättä hyvä olinpaikka, mutta minä ikävöin kotipuolen kanervikkoja ja hirvilaumoja. Ja sitten on minulla muutamia asioita, joista minun on pidettävä huoli. Silloin tällöin minä saan muutamia nuorukaisia Ranskan kuninkaan palvelukseen rekryteiksi, ymmärräthän, ja siten ansaitseen aina jonkun kolikon. Mutta pääsyynä ovat päällikköni, Ardshielin asiat.»

»Muistaakseni oli sinun päällysmiehesi nimi Appin», huomautin.

»Niin kyllä; mutta Ardshiel on klaanin kapteeni», kuului hänen selityksensä, josta minä en kuitenkaan tullut hullua hurskaammaksi. »Katsos nyt, David, hän, joka koko miehuutensa iän on elänyt kuuluisana miehenä ja on syntyperältään ja nimeltään kuninkaallinen henkilö, on syösty sellaiseen alennustilaan, että hän elää eräässä Ranskan kaupungissa kuin mikäkin köyhä ja mitätön mies. Tuon miehen, jonka vihellystä neljäsataa miekkaa totteli, olen minä näillä omilla silmilläni nähnyt ostavan voita torilta ja kantavan sen kaalinlehdessä kotiinsa. Tämä ei ole ainoastaan katkeraa nähdä, vaan suuri häpeä meille hänen sukulaisilleen ja klaaninsa asukkaille. Tässä ihanassa maassa on lapsia, Appinin toivoja, joille täytyy opettaa aakkosia ja miekan käyttöä. — Appinin alustalaisten täytyy nyt maksaa veroa Yrjö kuninkaalle; mutta sydämeltään he ovat luotettavia, he ovat päälliköilleen uskollisia. Ja millä

rakkaudella, kurjuutta kärsimällä ja mahdollisesti uhkamielisyydelläkin, nuo ihmisparat haalivatkaan kokoon toisen veron Ardshielille. Ja, David, minä olen välittäjä, joka kuljetan ne perille.» Näin sanoen hän löi kädellään vyöhönsä, jotta guineat kilisivät.

»Maksavatko he molemmille?» huudahdin.

»Aivan niin, molemmille», vastasi hän.

»Mitä, kahdet verot?» kysyin uudelleen hämmästyneenä.

»Niin, David», sanoi hän. »Minä selitin erilailta kapteenille, mutta tämä on totta. Ja minua ihmetyttää miten vähän heitä tarvitsee siihen pakottaa. Mutta tämä on sukulaiseni ja isäni ystävän Glensin Jamesin työtä, James Stewartin, Ardshielin velipuolen. Hän juuri kantaa verot ja pitää niistä huolta.»

Silloin kuulin ensi kerran tuon James Stewartin nimen, joka sittemmin, siihen aikaan kuin hänet hirtettiin, tuli niin kuuluisaksi. Mutta tästä seikasta en paljoa välittänyt, koko huomioni kun oli kiintynyt noiden highlantilaisten jalomielisyyteen.

»Se on jaloa», huudahdin. »Minä olen whig, tai vähän parempi; mutta sittenkin minä sanon tätä jaloksi menettelyksi.»

»Sinä olet whig», vastasi Alan, »mutta sinä olet sivistynyt mies; siinä syy. Jos sinä olisit joku noita kirottuja Campbelleja, kiristelisit hampaitasi, tämän kuullessasi. Jos olisit »Punainen Kettu...»

Sitä nimeä lausuaessaan hän puri hampaitaan yhteen ja vaiken. Olen nähnyt julmistuneita hahmoja paljonkin, mutta en koskaan kauheampaa kuin nyt Alanin, mainitessaan »Punaisen Ketun» nimeä.

»Kuka sitten 'Punainen Kettu' on?» kysyin kauhistuneena, mutta tarkkaavaisena vieläkin.

»Kukako hän on?» huudahti Alan. »No niin, minä kerron sen sinulle. Kun klaanien miehet joutuivat Cullodenin luona tappiolle, joten hyvä asiamme meni myttyyn, ja hevoset kahlasivat vuohisiaan myöten Pohjan miesten jalossa veressä, täytyi Ardshielin paeta kuin ahdistetun hirven vuoristoon vaimoineen ja lapsineen. Meille oli vaikea tehtävä toimittaa hänet laivaan, ja hänen vielä kanervikossa piileskellessään nuo englantilaisroistot kävivät käsiksi hänen oikeuksiinsa. He riistivät häneltä oikeudet, anastivat hänen maatilansa ja riisuiivat aseet hänen alustalaisiltaan, miehiltä, jotka polvesta polveen olivat niitä kolmekymmentä vuosisataa kantaneet; menivätpä he niinkin pitkälle, että riistivät vaipat heidän selästään — ja nyt pidetään rikoksena tarttanin[1] käyttämistä; ja jos mies käyttää esimerkiksi hametta, [2] pistetään hänet heti vankikoppiin. Mutta yhtä he eivät voineet riistää: rakkautta, jota klaanin asukkaat tuntevat herraansa kohtaan. Nämä guineat ovat siitä todistuksena. — Maatiloille tulee nyt muuan mies, eräs Campbell, punatukkainen Glenuren Colin —.»

[1] Tarttan = olan yli heitetty ruudukas vaippa, joka kullakin klaanilla on erimallinen.

[2] Highlantilaisen kansallispukuun kuuluva hame, joka jättää polvet paljaksi. Suom. muist.

»Häntäkö sinä nimität Punaiseksi Ketuksi? kysyin keskeyttäen.

»Tahdotko hankkia minulle hänen hiusharjaksensa?» huudahti Alan raivokkaasti. »Aivan niin, hän juuri on tuo mies. Hän saapuu maatilalle, saa kuningas Yrjöltä kirjalliset todistukset siitä, että hän on Appinin maiden n. s. kuninkaallinen käskynhaltija. Alussa hän ei pidä suurta ääntä ja on Shnemus'in, Glensin Jamesin, päällikköni asiamiehen hyvä ystävä ja veli. Mutta pian hän sai kuulla tästä, mitä sinulle nyt olen kertonut, että nimittäin Appinin väki, arentilaiset, torpparit ja työkansa, käänsivät taskunsa nurin maksaakseen toisen veron ja lähettääkseen sen meren yli Ardshielille ja hänen lapsiparoilleen. Miksikä sinä nimititkään tätä, kertoessani sinulle äsken siitä?»

»Minä sanoin heidän käytöstään jaloksi, Alan», vastasin.

»Olet sinä sentään jonkun verran parempi kuin tavallinen whig!» tuumi Alan. »Mutta kun se saapui Colin Royn korviin, kiehahti hänessä Campbellien samea veri. Hän kiristeli hampaitaan juomatavaroilla katetun pöytänsä ääressä. 'Mitä, jottako yksi Stewarteista saa täältä palan leipää, enkä minä voi sitä estää?' Haa, sinä Punainen Kettu! jos minä joskus saan sinut pyssyn kantaman päähän, niin Jumala sinua armahtakoon!» (Alan vaiken hillitäkseen kiukkuaan). »No, David, mitä luulet hänen tehneen? Hän ilmoitti antavansa vuokralle kaikki arentitalot. Mustassa sydämessään hän ajatteli: 'Pian minä saan toisia arentilaisia, jotka tarjoavat enemmän kuin nämä Stewartit, Maccollit ja Macrobit (kaikki nimiä, David, jotka esiintyvät minun klaanissani) ja silloin', ajattelee hän, 'täytyy Ardshielin Ranskassa ruveta kerjäämään'.»

»No mitä siitä seurasi?» kysyin.

Alan pani pois kädestään piipun, jonka hän kauan sitten oli antanut sammua, ja laski kätensä polvilleen.

»Sitä et koskaan voisi arvata», vastasi hän. »Nämä samat Stewartit, Maccollit ja Macrobit, jotka maksavat kaksi veroa, yhden pakosta kuningas Yrjölle ja toisen hyvästä sydämestään Ardshielille, tarjosivat näet hänelle paremmat hinnat kuin kukaan Campbell koko laajassa Skotlannissa. Kaukaa — niinkin etäältä kuin Clyden rannoilta ja Edinburgin toiselta puolen — hän oli kyllä etsittänyt heitä ja pyytänyt heitä tulemaan. Yhdeltä Stewartilta oli näet nyt leipä ryöstettävä muutaman punatukkaisen Campbelli-koiran mieliksi!»

»Tämä on kummallinen, mutta kaunis kertomus, Alan. Ja vaikka olenkin whig, olen iloissani, että tuo mies joutui tappiolle.»

»Hänkö tappiolle? Vähänpä tunnet Campbelleja ja vielä vähemmän Punaista Kettua. Hänkö tappiolle? Ei; eikä joudukaan, ennenkuin hänen verensä lasketaan kankaalle! Mutta jos se päivä koittaa, David ystäväni, jolloin saan aikaa ja sopivaa tilaisuutta metsästämiseen, niin ei koko Skotlannissa kasva kylliksi kanervaa, suojellakseen häntä minun kostoltani!»

»Alan ystäväni», lausuin. »Sinä et menettele ollenkaan viisaasti etkä kristillisesti purkaessasi tuolla tavalla kiukkuasi. Sinun sanasi vahingoittavat yhtä vähän Ketuksi nimittämäsi miestä, kuin tekevät sinulle itsellesi hyvää. Kerro minulle selvään kertomuksesi! Mitä hän sitten teki?»

»Huomautuksesi on paikallaan, David», vastasi Alan. »Totta tosiaan eivät ne häntä vahingoita; enemmän siihen tarvitaan! Ja lukuunottamatta huomautustasi kristillisyydestä, josta minulla on kokonaan toinen mielipide, tai en ole ollenkaan kristitty, olen kanssasi yhtä mieltä tässä asiassa!»

»Olipa mielipiteet minkälaisia tahansa», vastasin, »tunnettu asia vain on, että kristinusko kieltää kostamasta.»

»Huomaa selvään», lausui Alan, »että sinua on Campbell opettanut! Heille ja heidän laisilleen olisi tämä erittäin mukava maailma, jos kanervapensaiden takana ei istuisi miehiä pyssy kädessä! Mutta se on sivuseikka. Minunhan piti kertoa, mitä Punainen Kettu sitten teki.»

»Niin, kerro siitä!»

»No niin, David. Kun hän ei päässyt hyvällä uskollisista alustalaisista erilleen, vannoi hän karkoittavansa heidät pahalla. Ardshielin täytyi kuolla nälkään, se oli hänen tarkoituksensa. Hän ei onnistunut saamaan niitä, jotka elättivät Ardshielia hänen pakopaikassaan, pois tiloiltaan vuokraamalla talot uudestaan; — mutta sen täytyi tapahtua laillisella tai laittomalla tavalla. Sen vuoksi hän keräsi nyt selkäsuojakseen lakimiehiä, todistuksia ja punatakkeja. Ja kaikkien seudun hyvien ihmisten täytyi lähteä matkaansa, poikien isäinsä kodista, paikoilta, jossa he olivat syntyneet ja kasvaneet ja leikkineet lapsuutensa ajan. Ja ketä ovat heidän seuraajansa? Paljasjalkaisia kerjäläisiä! Kuningas saa kauan odottaa verojaan; hän jää vähemmälle. Mutta eläköön vähän säästävämmin; mitä Punainen Colin siitä piittaa! Jos hän vain voi vahingoittaa Ardshielia, on hänen toivonsa täytetty, ja jos hän voi ryöstää ruuan päällikköni pöydältä ja pikku leikkikalut tämän lasten käsistä, marssii hän laulaen kotiinsa Glenureen.»

»Annapa minunkin sanoa sana tähän asiaan!» lausuin. »Jos pienempiin veroihin tyydytään, on varmaa, että hallituskin on mukana tässä jutussa. Se ei ole yksistään tuon Campbellin syyksi luettava, ystäväni, — siihen ovat syynä hänelle annetut määräykset. Ja mitäpä siitä olisi hyötyä, jos tappaisitkin tämän Colinin vaikka huomenna? Hänen sijaansa tulisi uusi käskynhaltija niin pian kuin hevoset jaksavat sinne nelistää.»

»Sinä olet kunnan poika tappelussa», sanoi Alan, »mutta, ystäväni, suonissasi virtailee whigien verta!»

Hän puheli kyllä ystävällisesti, mutta tyynen pinnan alla kiehui sellainen viha, että katsoin viisaimmaksi vaihtaa keskustelunainetta. Sanoin sentähden ihmetteleväni miten mies hänen asemassaan saattoi kiinni joutumatta käydä täällä, vaikka koko vuoristo oli täynnä sotaväkeä kuin piiritystilaan julistettu kaupunki.

»Se käy päinsä helpommin kuin sinä luuletkaan», vastasi Alan. »Metsätön mäen rinne on kuin leveä tie: jos yhdessä kohti on vahti, niin kuljetaan toisesta. Ja joka paikassa on siellä ystävien taloja ja ystävien navettoja ja heinäpieleksiä. Kun sitäpaitsi puhutaan, että maa on täynnä sotamiehiä, niin se on parhaimmassa tapauksessa vain tyhjä sananparsa. Sotamies ei täytä suurempaa alaa maata kuin hänen kenkensä pohjat. Minä olen kalastellut joella ja saanut oikein komean raudun ja vahti on ollut kumminkin toisella puolen. Ja kerrankin istuimme kanervapensaissa kuuden jalan päässä toisistamme, ja kuunnellen hänen vihellystään opin erään kauniin kuninkaallisten laulun. Tämä laulu se oli», lausui hän viheltäen säveleen.

»Eikä nyt sitäpaitsi», jatkoi hän, »ole enää asiat niin kireällä kuin vuonna neljäkymmentäkuusi. Ylämaa on, kuten he sanovat, rauhoitettu. Ja ihmekös tuo, kun he Cantyresta Kap Wrathiin saakka ovat riistäneet mielestään kaikki ampuma-aseet ja miekat asukkailta, lukuunottamatta kuitenkin niitä, jotka nuo huolelliset ihmiset olivat piilottaneet katto-olkiin! Mutta yhden asian minä tahtoisin tietää, David; kuinka kauan maa pysyy rauhoitettuna? Ei kovinkaan kauan, arvelet kai, kun sellainen mies kuin Ardshiel on pakojalalla ja Punaisen Ketun tapainen istuu hänen kotonaan naukkiensa viiniä ja köyhiä rasittaen. Mutta vaikea on päättää, mitä kansa tahtoo kärsiä ja mitä se ei tahdo. Tai kuinka on selitettävissä se seikka, että Punainen Colin saa rauhassa ratsastella minun kotiseudussani, Appinissa, ilman että kukaan lähettää kuulaa hänen kalloonsa?»

Sen sanottuaan Alan vaipui ajatuksiinsa ja istui pitkän aikaa synkkänä ja äänettömänä.

Tahdon liittää tähän, mitä minulla on muuta sanottavaa ystävästäni. Hän oli taitava musiikkimies, erittäinkin säkkipillin soittamisessa. Omalla murteellaan hän oli etevä runoilija; hän oli lukenut paljon ranskan ja englanninkielisiä teoksia; oli hyvä onkimies, tarkka ampuja ja verraton miekkailija, niin lyhyellä kuin omalla erikoisella miekallaankin. Hänen vikansa olivat jokaisen huomattavissa, ja minä tunsinkin ne kaikki. Pahimman niistä, lapsellisen kärkkäytensä loukkautumaan ja nostamaan riitaa, hän, muistaen taisteluamme kansiyhtissä, hillitsi minun kanssani puhellessaan. Mutta tekikö hän sen siksi, että minä olin hyvin suorittanut osani siinä, vai siksi, että minä olin ollut hänen verrattoman urhoollisuutensa todistajana, sitä en voi sanoa. Sillä vaikka hän suuresti pitikin toisten rohkeudesta, ihaili hän kuitenkin enimmänsä Alan Breckin uljuutta.

13 LUKU.

Haaksirikko.

Oli jo myöhäinen yö ja niin pimeä kuin tähän vuoden aikaan saattoi olla (oli siis vielä jotenkin valoisaa), kun kapteenin pää ilmestyi kansiyhtin ovelle.

»Tulkaa nyt ulos», sanoi hän, »ja koettakaa, kykenettekö luotsin virkaa toimittamaan.»

»Onko tämä joku teidän konnankoukkujanne?» kysyi Alan.

»Näytänkö minä nyt sellaiseen halukkaalta?» tiuskasi kapteeni. »Minulla on muutakin ajattelemista, — prikinä on vaarassa!»

Hänen huolestuneista kasvoistaan ja etenkin katkerasta äänestä, jolla hän viimeiset sanansa lausui, näimme selvään, että hän puhui täyttä totta, ja me astuimme sen tähden, Alan ja minä, mitään petosta pelkäämättä kannelle.

Taivas oli kirkas, tuuli puhalsi navakasti ja oli purevan kylmä. Päivän kajastus väikkyi vielä taivaan rannalla ja melkein täysi kuu paistoi kirkkaasti. Priki purjehti aivan liki tuulta kiertäessään juuri Mullsaaren lounaista kulmaa, jonka kukkulat, Ben More sumun peittämine huippuineen muita korkeammalla, olivat suoraan alahangan puolella. Vaikka Covenant ei oikeastaan noussut hyvin tuuleen, kiiti se kuitenkin viskelehtäen ylös ja alas ja lännestä tulevien maininkien takaa ajamana vinhaa vauhtia laineiden halki.

Yö oli siis jotenkin suotuista purjehtimiseen, ja minä aloin jo ihmetellä, mikä kapteenia mahtoi vaivata, kun hän, laivan kohotessa erään korkean hyökylaineen päälle, viittasi kädellään ja käski meitä katsomaan. Kaukana alahangan puolella näimme kuun valossa välkkyvän veden kohoavan yhtäkkiä ilmaan kuin suihkulähteestä ja heti sen jälkeen kuulimme hiljaista pauhinaa.

»Tiedättekö mitä tuo on?» kysyi kapteeni synkästi.

»Siellä murtuvat laineet salakareja vastaan», vastasi Alan. »Mutta nythän te tiedätte missä ne ovat ja muutahan teidän ei tarvitsekaan tietää.»

»Niin kyllä», lausui Hoseason, »jos se olisi ainoa.»

Ja ikäänkuin hänen sanojensa vahvistukseksi kohosi samassa kauempaa etelässä toinen vesipatsas ilmaan.

»Kas tuolla!» huudahti kapteeni. »Näettehän itsekin. Jos minä olisin tiennyt näistä salakareista, jos

minulla olisi ollut merikartta, tahi jos Mr Shuan olisi jäänyt eloon, en kolmestakymmenestä guineasta, ei, en edes kolmestasadastakaan olisi tuonut prikiäni tällaiseen louhikkoon! Mutta te, sir, jonka piti meitä ohjata, eikö teillä ole sanaakaan sanottavana?»

»Minä tuumailen tässä», vastasi Alan, »että nämä mahtavat olla noita niin sanottuja Torran Rockseja[1].»

[1] Torran Rocks = Tyrskyvät kalliot. Suom. muist.

»Onko niitä paljonkin?» kysäsi kapteeni.

»Minä en kyllä ole mikään luotsi», vastasi Alan, »mutta muistaakseni on niitä kymmenen peninkulmaa.»

Mr Riach ja kapteeni vilkasivat toisiinsa.

»Kai täällä jossakin on väylä niiden läpi?» kysyi kapteeni.

»Epäilemättä», vastasi Alan, »mutta missä? Mutta mieleeni muistuu nyt että kareja pitäisi rannempana olla harvemmassa.»

»Todellako? No sitten meidän, Mr Riach, täytyy laskea enemmän tuuleen; meidän tulee päästä niin lähelle Mull-saaren kärkeä kuin tuuli sallii; ja silloin jo suojaa maa meitä tuulelta ja tämä louhikko jää alahangan puolelle. Muuta neuvoa ei nyt ole. Yrittäkäämme siis!»

Näin sanoen hän antoi käskyn perämiehelle ja lähetti Riachin keulamastoon tähystelemään. Kannella oli ainoastaan viisi miestä, Hoseason ja Mr Riach niihin luettuna. Siinä oli kaikki, jotka olivat työhön kykeneviä — tai ainakin kykeneviä ja halukkaita. Siksi täytyi Mr Riachin kiivetä mastoon. Siellä hän istui nyt tähystellen ympärilleen ja yhtämittää ilmoitellen huomioitaan kannella olijoille.

»Etelässä meri on epäilyttävän näköinen», huusi hän ja lisäsi hetken kuluttua: »Maan puolella näyttää selvemmältä.»

»Olkoon menneeksi, sir», lausui Hoseason Alanille, »me koetamme teidän osoittamaanne tietä. Mutta minun mielestäni voisin yhtä hyvin uskoa sokeaa viuluniekkaa. Rukoilkaa Jumalaa, että olisitte oikeassa.»

»Jumalaa rukoilenkin», sanoi Alan minulle. »Mutta missä minä olen kuullut tästä väylästä puhuttavan? No niin, no niin, kohtalolleen ei voi mitään.»

Saapuessamme lähemmä niemen kärkeä alkoi kareja ilmestyä tuhkatieheään aivan tiellemmekin, ja useat kerrat käski Mr Riach meitä muuttamaan suuntaa. Joskus tuli hänen käskynsä aivan viime hetkellä, sillä eräskin kari oli niin likellä prikin ylälaitaa, että aallon murtuessa sitä vastaan tyrskyt lensivät kannelle saakka kastellen meidät likomäriksi.

Valoisassa yössä näimme nuo salakarit yhtä selvään kuin päivällä ja se kai teki tilamme vielä tuskaisemmaksi. Minä näin myöskin kapteenin kasvot, kun hän seiso siellä perämiehen vieressä kohotellen vuorotellen toista ja toista jalkaa ja tuontuostakin puhaltaen käsiinsä, mutta lakkaamatta kuunnellen ja tähystellen ja näyttäen järkähtämättömältä kuin korven honka. Ei hän eikä Mr Riach ollut osoittautunut taistelussa eteväksi, mutta nyt minä näin, että he omalla alallaan olivat pelkäämättömiä, ja minä ihmettelin heitä vieläkin enemmän huomattessani Alanin käyneen kalmankalpeaksi.

»David», lausui hän, »tällaista loppua en ole itselleni toivonut!»

»Mitä, Alan», huudahdin, »pelkäätkö sinä?»

»En», vastasi hän huuliaan kostutellen, »mutta täytynee sinunkin myöntää, että tällainen kuolema olisi kovin epämiellyttävä.»

Vähän väliä käänellen milloin toiselle milloin toiselle puolen välttääksemme jotakin salakaria, mutta lakkaamatta kohoten vain tuuleen ja ohjaten maata kohti, olimme jo silloin päässeet Iona-saaren ympäri ja lähenimme Mull-saaren sivua. Vuorovesi virtasi niemen luona hyvin voimakkaana ja heitteli pahasti prikiä. Kaksi merimiestä hoiti ohjauksiratasta ja joskus täytyi Hoseasonin itsensäkin olla heille apuna. Näytti hyvin kummalliselta, kun kolme vankkaa miestä koko ruumiinpainollaan väänsi ratasta, mutta se ponnisti vastaan kuin elävä olento, työntäen miehet takaisin. Tässä olisi ollut meille suurikin vaara tarjona, jollei meri niillä paikoin olisi ollut karitonta. Sitäpaitsi ilmoitti Mr Riach mastosta, että hän edessä päin näki selvää vettä.

»Te olitte oikeassa», lausui Hoseason Alanille. »Te olette pelastanut prikin, sir; minä muistan tämän tilinteossa välillämme.» Ja minä olen varma, ettei hän ainoastaan aikunut, vaan olisi tehnytkin sen mitä

lupasi, sillä niin suuriarvoinen oli »Covenant» hänelle.

Mutta nämä ovat vain minun omia arvelujani, sillä asiat eivät käyneet niin kuin hän oli arvellut.

»Laskekaa vähän alemmaksi!» huusi Mr Riach. »Kari on tuulenpuolella.»

Mutta samassa ryösti vuorovesi prikin mukaansa, vieden tuulen sen purjeista. Priki kääntyi toiselle puolen joutuen taas tuuleen ja seuraavassa silmänräpäyksessä se iski karia vasten sellaisella jysäyksellä, että me kaikki lensimme kannelle pitkällemme ja Mr Riach oli vähällä pudota alas mastosta.

Minä olin pian jaloillani. Kari, jolle laiva oli ajanut, oli lähellä Mull-saaren lounaista kärkeä, erään pienen Erraid nimisen saaren edustalla. Viimemainittu näky matalana ja mustana alahangan puolella. Toisinaan kuohuivat hyökyaallot suoraan ylitsemme, toisinaan taas ryskyttivät prikiä karia vasten, jotta me selvään kuulimme kuinka se pirstoi runkoon kallioihin. Purjeiden mahtavasta jyminästä, tuulen vingunnasta ja vaahdosta, jota kuun valossa näin lentelevän ympärillämme, sekä vaaran tunteesta oli pääni kai mennyt melkein sekaisin, koska minulla ei ollut selvää käsitystä siitä mitä näin.

Samassa huomasin Mr Riachin ja miesten puuhaavan ruuhan ympärillä. Juoksin heitä auttamaan yhä vieläkin ollen päästä pyörällä, mutta heti kun kävin työhön käsiksi, selkeni ajatuskyky. Ruuhan vesille saaminen ei ollut suinkaan helppo asia, sillä se oli keskellä laivaa ja kaikenlaista kalua täynnä, ja suuremmat hyökylaineet pakottivat meidät tuontuostakin lakkaamaan työstä ja alkamaan taas uudelleen. Mutta milloin vain saatoimme, teimme työtä kuin hevoset.

Sillä aikaa olivat kaikki haavoitetut, jotka vain kykenivät, kömpineet kannista kannelle ja ryhtyneet hekin auttamaan; kun taas toiset, jotka avuttomina viruivat lavitsoillaan, kiusasivat minua huutaen ja anoen pelastusta.

Kapteeni ei välittänyt mistään mitään. Näytti siltä kuin hän olisi yht'äkkiä tullut tylsämieliseksi. Hän seisoi yhdessä kohti pidellen maston köysistä, puhellen itsekseen ja parahtaen joka kerran kun laiva kolahti kallioihin. Priki oli hänelle kuin vaimo ja lapsi. Päivästä päivään hän oli välinpitämättömänä katsellut miten Ransome parkaa rääkättiin; mutta kun prikistä tuli kysymys, näyttivät sen saamat jysäykset koskevan häneenkin.

Koko siltä ajalta kun ruuhan kanssa työskentelin, en muista mitään muuta, kuin sen että katsoen sivulleni rannalle päin, kysyin Alanilta mikä maa se oli. Hän vastasi sen olevan hänelle mitä pahimman, sillä se oli Campbellien maata.

Olimme käskeneet erään haavoitetuista pitämään silmällä laineita ja varottamaan meitä. Meillä oli jo ruuhi melkein merikunnossa, kun tämä mies kirkasi: »Herran tähden, pidelkää!» Hänen äänestään kuulimme, että nyt oli jotain tavatonta tulossa. Ja aivan oikein huutoa seurasikin niin mahtava hyökylaine, että se nosti prikin ylös ilmaan ja paiskasi sitten kyljelleen. Joko nyt huuto tuli liian myöhään, tai pidin minä liian heikosti kiinni, en voi päättää; mutta laivan äkkiä heilahtaessa lensin minä kaidepuiden yli mereen.

Minä vajosin, sain vettä suuni täyteen, kohosin veden pinnalle, näin vilaukselta kuun ja vajosin uudelleen. Sanotaan, että kolmannen kerran vajoaa liian syvälle. Minua ei silloin saane laskea muiden ihmisten joukkoon, sillä minua ei haluta panna paperillekaan kuinka monta kertaa vajosin ja kohosin taas takaisin pinnalle. Koko ajan pyöritteli, riuhtoi ja puristeli vesi minua ja sulki sitten taas kokonaan märkään syliinsä. Kaikki tämä sai minut niin pois suunnilta, etten surrut enkä pelännyt.

Yhtäkkiä huomasin pitäväni kiinni jostain pyöreästä puusta, joka auttoi minua jonkun verran, ja samassa olin tynnessä vedessä ja aloin saada tajuntani takaisin.

Puu, josta olin saanut kiinni, oli vara-raaka. Kauhistuini huomattessani kuinka kauas prikistä olin ajautunut. Koetin huutaakin; mutta se oli selvästi jo äänen kuulumattomissa. Priki pysyi vielä koossa, mutta olin liian kaukana ja liian alhaalla nähdäkseni olivatko he jo saaneet ruuhan vesille vai eivät.

Huutaessani huomasin, että osa vedenpinnasta prikin ja minun välillä ei ollut niin myrskyistä, mutta kuohui kuitenkin vielä valkoisena, ja kuun valossa näin sen olevan aivan täynnä pyörteitä ja vesikuplia. Toisinaan koko tuo ala heilahti sivulle kuin elävän matelijan häntä; toisinaan se taas hävisi silmänräpäykseksi kokonaan ja kuohahti sitten uudelleen. En voinut ymmärtää mitä ilmiö merkitsi, ja se sai minut yhä enemmän pelkäämään sitä. Mutta nyt tiedän että sen täytyi olla vuoroveden synnyttämä voimakas virta, joka oli kuljettanut minua niin kovaa vauhtia ja pyöritellyt niin armottomasti ja sitten ikäänkuin leikkiin kyllästyneenä heittänyt minut ja vara-raa'an maan puolelle.

Nyt olin aivan yhdessä kohti ja aloin tuntea, että voi yhtä helposti kylmettyä kuoliaaksi kuin nukkuakin. Erraidin ranta oli lähellä. Kuun valossa näin selvään kanervikot ja kiiltokiven kimaltelevan kallioissa.

»Jos nyt en jaksa päästä tuonne asti, olen hukassa», ajattelin itsekseni.

En osannut ollenkaan uida, kotiseudullani kun Essenin vedet ovat kovin vähäpätöiset; mutta kun tartuin raakapuhun molemmiin käsiin ja potkin jaloillani taaksepäin, huomasin pian liikkuvani. Raskasta oli työ ja surkean hidasta kulku; mutta noin tunnin ajan potkittuani ja pulikoituani pääsin onnellisesti mataloiden kumpujen reunustamaan hietarantaiseen lahdelmaan.

Meri oli siellä aivan tyyni, tyrskyjen kohinaa ei kuulunut; kuu paistoi kirkaana ja minä tuumailin itsekseni, etten koskaan ollut nähnyt niin autiota ja yksinäistä paikkaa. Mutta se oli kuivaa maata; ja kun vesi viimeinkin kävi niin matalaksi että saatoin jättää raakapuun ja kahlata pohjaa myöten maalle, en voi sanoa olinko enemmän väsynyt vai kiitollinen. Joka tapauksessa olin kuitenkin sekä väsynyt että kiitollinen; väsyneempi kuin koskaan sinä yönä, ja Jumalalle yhtä kiitollinen kuin — sitä toivon — usein muulloinkin olen ollut, vaikka en koskaan suuremmalla syyllä.

14 LUKU.

Saarella.

Samalla kun laskin jalkani rannalle, alotin seikkailujeni onnettomimman ajan. Kello oli puoli yksi yöllä ja vaikka maa suojasikin tuulelta, oli yö kylmä. En uskaltanut istuutua, sillä pelkäsin paleltuvani, vedin vain kengät jaloistani ja kävelin paljain jaloin edestakaisin hietikolla. Mieltäni painoi sanomaton ikävä. Siellä ei kuulunut ihmisten eikä karjan ääniä, kukko ei laulanut vaikka ensimmäisen kieunnan aika jo oli käsissä. Kaukaa ulapalta kuului laineiden pauhu ja se johdatti mieleeni oman ja ystäväni vaaranalaisen aseman. Kun samalla tulin ajatelleeksi käveleväni meren rannalla moiseen aikaan ja sellaisessa kolkossa erämaassa, valtasi minut epämääräinen pelko.

Heti kun päivä alkoi sarastaa, panin kengät jalkaani ja läksin kiipeämään kukkulalle. Se oli vaikein kiipeäminen, mihin koskaan olen ryhtynyt. Koko matkan kiertelin suurien graniittilohkareiden välissä tahi hypin toiselta toiselle. Päästyäni kukkulan huipulle oli jo selvä päivä. Prikistä ei näkynyt merkkiäkään. Se oli kai laineen mukana kohonnut karilta ja uponnut. Ruuhtakaan ei näkynyt missään. Valtamerellä ei näkynyt yhtään purjetta eikä maalla niin laajalti kuin sitä näin, yhtään taloa eikä ihmisiä.

En uskaltanut ajatella, kuinka toverieni oli käynyt, enkä katsella kauemmin näin autiota maisemaa. Olihan minulla ilman sitäkin kylliksi päänvaivaa märistä vaatteistani, väsymyksestäni ja nälkää potevasta vatsastani. Läksin sentähden vaeltamaan itäänpäin pitkin eteläistä rantaa toivoen löytäväni talon, jossa saisin lämmitellä ja mahdollisesti myöskin kuulla jotain kadottamistani tovereista. Pahimassa tapauksessa nousee kuitenkin pian aurinko, niin ajattelin, ja kuivaa vaatteeni.

Vähän aikaa kuljettuani pysäytti minut salmi tahi meren lahti, joka näytti pistävän kauas maan sisään. Minulla kun ei ollut mitään keinoa päästä yli, täytyi minun muuttaa suuntaa ja lähteä kiertämään sen ympäri. Kulkeminen oli vieläkin mitä tukalinta. Koko Erraid ja sen puolinen osa Mull-saarta, jota nimitetään Rossiksi, on näet täynnä mitä suurimmassa sekasorrossa makaavia tavattoman kookkaita graniittilohkareita, joiden välissä luikertelee kanervikko. Alussa näytti lahti kapenevan kuten olin odottanutkin, mutta hetken perästä se alkoi hämmästykseksi jälleen laajeta. Tämän huomattuani koetin vaivata päätäni miettimällä mitenkä asiani nyt olivat, pääsemättä kuitenkaan selville, kunnes viimein matkaa jatkaessani näin maan edessäni nousemistaan nousevan. Silmänräpäyksessä selvisi minulle silloin, että olin joutunut pienelle hedelmättömälle saarelle, jota suolainen meri joka suunnalla ympäröi.

Sen sijaan, että aurinko olisi noussut kuivaamaan minua, alkoikin sataa ja nousi paksu sumu, joten tilani oli surkuteltava.

Seisoin vavisten sateessa ja tuumailin mitä olisi tehtävä. Juolahti silloin mieleeni, että ehkäpä lahden yli pääseekin kahlaamalla. Menin suorinta tietä takaisin rannalle ja astuin veteen. Mutta tuskin olin kahlannut kolmea metriä rannasta kun äkkiä upposin umpipäähän, ja että minä olen elävien joukossa riippuu enemmän Jumalan armosta kuin omasta viisaudestani. Tässä onnettomuudessani en kyllä kastunut entistä pahemmaksi, se kun oli mahdotonta, mutta sitä enemmän alkoi minua kylmätä. Kadotettuani nyt toisenkin toivoni, olin vielä monin verroin onnettomampi.

Äkkiä juolahti nyt raakapuu mieleeni. Sehän oli kuljettanut minut vuolaan vuorovesivirran poikki; täytynee sen helposti kannattaa tämän pienen ja tyynen lahdenkin yli. Tuossa tuokiassa läksin

rohkaistuneena samoamaan takaisin kukkulan yli tuodakseni raakapuun lahdelle. Kulkuni oli kaikin puolin hankalaa ja jos toivo ei olisi minua kannustanut, olisin arvattavasti viskautunut maahan kuolemaan. Minua vaivasi kova jano, liekö siihen sitten ollut syynä suolainen merivesi vai yhä kiihtyvä kuume; ja matkani varrella täytyi minun vähän väliä pysähtyä juomaan suonsilmäkkeiden sammaleista vettä.

Saavuin viimein, enemmän elävänä kuin kuolleena lahdelle, jossa olin noussut maihin. Ensi silmäyksellä näin, että raaka nyt oli kauempana kuin jättäessäni sen. Kolmannen kerran astuin mereen. Hiekka oli hienoa ja kovaa ja merenpohja aleni loivasti. Siten voin kahlata niin kauas, että vesi ulottui melkein niskaani ja pienet laineet lipattivat kasvojani vasten. Mutta sitten eivät enää jalkani ylettyneet pohjaan enkä uskaltanut mennä etemmäksi. Ja raakapuu kellui rauhassa noin parikymmentä jalkaa kauempana.

Aina tähän pettymykseen saakka oli käytökseni ollut hillittyä; mutta päästyäni nyt rannalle heittäydyin maahan ja puhkesin itkuun.

Saarella viettämäni hetket ovat minulle vieläkin niin kamalia ajatella, että minun täytyy vaan kosketellen kertoa niistä. Kaikissa kertomuksissa, joita olen lukenut haaksirikkoisista, on ihmisillä ollut taskut täynnä työkaluja, tahi on joku tavaralaatikko, ikäänkuin tahallansa, ajautunut heidän kanssaan rannalle. Minun kohtaloni oli kokonaan toisenlainen. Taskuissani ei ollut mitään muuta kuin rahaa ja Alanin hopeanappi, ja sisämaassa kasvanut kun olin, oli minulla yhtä vähän tietoja kuin nyt apuneuvoja.

Tiesin kuitenkin, että vedessä eläviä kuoriaiseläimiä pidetään hyvänä ruokana ja kallionlohkareitten välistä löysin paljon simpukoita, joita alussa en tahtonut saada irti kallion kyljestä, kun en tiennyt, että siinä täytyi liikkua sukkelasti. Sitäpaitsi oli siellä vielä eräitä toisiakin, pienempiä simpukoita.

Nämä olivat ainoana ravintonani. Söin ne semmoisina kuin löysin, kylminä ja raakoina, mutta minä olin niin nälkäinen, että nekin tuntuivat herkullisilta.

Mahdollisesti oli aika sopimaton simpukkain syömiseen, tai oli saartani ympäröivässä merivedessä jotain vahingollista; sillä heti syötyäni niitä ensimmäisen vatsantäyden alkoi minua pyörryttää ja oksennuttaa ja pitkän aikaa makasin puolikuolleena. Toisen kerran koettaessani samaa ruokaa, — minulla ei totisesti ollut muuta — onnistuin paremmin ja voimani elpyivät. Mutta koko saarellaolo-aikanani en koskaan voinut olla varma, minkälainen vaikutus ateriallani kulloinkin oli. Toisinaan meni kaikki hyvin; mutta toisinaan sairastuin ruuastani ilkeään tautiin enkä voinut käsittää, mikä simpukkalaji oli minulle vahingollinen.

Koko päivän satoi kuin korvosta kaataen ja saareni valui vettä kuin uitettu vasikka, eikä siinä löytynyt jalansijaakaan kuivaa maata. Laskeutuessani sinä yönä levolle kahden lohkareen väliin, jotka muodostivat vähän katontapaista pääni päälle, saivat jalkani tyytyä vesilätäkössä virumiseen.

Toisena päivänä kiertelin saarella joka suunnalle. Se oli yltäänsä samanlaista, autiota louhikkoa. Saarella ei ollut muita eläviä olennoita kuin metsälintuja, joita mielelläni olisin jonkun teurastanut, sekä lokkeja, jotka pitivät rantakallioilla tavatonta meteliä. Lahti, tahi oikeammin salmi, joka erotti saareni Ross-nimisestä osasta mannermaata, laajeni pohjoisessa merenlahdeksi, joka taas aukeni Ionan salmeen. Tämän paikan valitsin nyt asuinpaikakseni.

Siihen olikin minulla painavia syitä. Sillä puolen saarta oli pieni sikolätin tapainen koju, jossa kalastajat olivat nukkuneet, joutuessaan kalastusretkillään tälle saarelle. Mutta sen turvekatto oli pudonnut kokonaan sisään, joten minulle ei kojusta ollut mitään hyötyä, se kun ei suojellut minua edes niinkään paljon kuin kallion lohkareet. Tärkeämpää oli, että rannalla löytyi viljalti simpukoita, joista elin. Vuoroveden laskettua sain niitä tunnissa poimituksi suuren kasan ja se oli minulle kieltämättä mukavaa. Mutta painavampikin syy oli minulla. En ollut vielä vähääkään tottunut saaren kammottavaan tyhjyyteen, vaan katselin yhä ympärilleni kuin takaa-ajettu mies, toivoen näkeväni jonkun ihmisolennon. Täältä näin nyt Ionan suuren vanhanaikaisen kirkon sekä ihmisasuntojen katot häämöttävän vuoren rinteellä meren lahden toisella puolen. Toiselta suunnalta taas, Rossin mataloiden maisemien ylitse, näkyi aamuin ja illoin savua kohoavan taivasta kohti kuin laakson pohjassa sijaitsevasta kartanosta.

Tuota savua katselin tavallisesti silloin kun olin läpimärkä ja viluissani ja yksinäisyydestä puolihulluna. Ajattelin takkavalkeaa ja ihmisseuraa, kunnes sydämeni oli pakahtua. Sama oli Ionasta näkyvien kattojenkin vaikutus. Oli miten oli, mutta ihmisten kotien ja mukavan elämän katseleminen, vaikka se kohottikin kärsimykseni huippuunsa asti, piti minussa vielä toivonkipinää vireillä ja teki minulle jo inhottaviksi käyneiden raakojen simpukoiden syönnin mahdolliseksi sekä pelasti kauhunteesta, joka minut aina valtasi ollessani yksin kuolleiden kallioiden, lintujen, sateen ja kylmän meren keskellä.

Sanon, että se piti toivonkipinää vireillä, ja kuitenkin näytti hyvin mahdolliselta, että minä olin

kuoleva tänne kotipuoleni rannikolle kirkontorni ja ihmisasunnoista kohoava savu silmäini edessä. Huolimatta siitä, että pimeän tuloon asti katselin tarkkaavaisesti eteeni keksiäkseni venheen salmessa tai ihmisiä Rossin kentillä, kului toinen päivä ilman että apua minulle saapui. Sade ei lakannut. Laskeuduin levolle aivan läpimärkänä ja tuntien kurkussani ankaraa tuskaa, mutta hiukan lohdutettuna siitä, että olin sanonut hyvää yötä lähimmille naapureilleni, Ionan asukkaille.

Kaarle Toinen on sanonut, että Englannin ilmanalaa voi kestää taivasalla kauemmin kuin minkään muun maan. Tämä on hyvin kuninkaan tapaista, jolla on palatsi ja kuivia vaatteita varalla. Mutta hänellä on täytynyt olla parempi onni pakomatallaan Worcesterista kuin minulla tällä kurjalla saarella. Nyt oli sydänkesä, ja sadetta oli jo kestänyt enemmän kuin kaksikymmentäneljä tuntia, eikä taivas seestynyt ennenkuin kolmannen päivän iltana.

Se oli tapauksista rikas päivä. Aamulla näin punahirven komeine sarviruunuineen seisovan sateessa saaren korkeimmalla huipulla; mutta heti kun se huomasi minun nousevan kallionlohkareen alta, juoksi se tiehensä toiselle puolen saarta. Arvelin sen uineen salmen yli, vaikka en voinutkaan käsittää mitä mikään elävä olento Erraidilla teki.

Hetken perästä juoksennellessani simpukkain keruussa, hämmästyin kun yksi guinean raha putosi eteeni kalliolle ja vierähti siitä mereen. Merimiehet eivät olleet, jättäessään minulle rahani takaisin, pidättäneet itselleen ainoastaan kolmatta osaa koko alkuperäisestä summasta, vaan myöskin isäni nahkakukkaron, ja siitä saakka olin pitänyt rahojani irrallaan taskussani, jonka suu oli napilla suljettu. Nyt näin, että tasku oli rikki, ja minä tartuin nopeasti siihen käsin kiinni. Mutta se oli samaa kuin sulkea tallin ovi vasta sitten kun paras hevonen oli varastettu. Queensferryn rannalta lähtiessäni oli minulla ollut likemmä viisikymmentä puntaa; nyt en enää löytänyt kuin kaksi guineaa ja yhden hopeashillingin.

Pian löysin vielä kolmannen guinean, joka kiilteli maassa turpeen palasella. Kolme puntaa ja neljä shillinkiä Englannin rahassa oli siis tuon pojan koko omaisuus, joka oli suuren maatilan laillinen perijä ja joka nyt nälkään kuolemaisillaan harhaili saarella jylhän ylämaan kaukaisimmassa sopukassa.

Tämä keksintö teki minun asemani yhä tukalammaksi, ja kolmantena aamuna olikin tilani toden teolla surkuteltava. Vaatteeni alkoivat mädätä. Erittäinkin sukkani olivat kokonaan rikki, joten sääreni olivat aivan paljaat. Alituisesta märkyydestä olivat käteni käyneet aroiksi. Kurkkuni oli kipeä, voimani vähentyneet, ja ruoka, jota minun oli pakko syödä, etoi niin sydäntäni, että sen paljaasta näkemisestä tulin melkein sairaaksi.

Ja pahin oli vielä tulematta.

Erraidin luoteisessa osassa oli jotenkin korkea kallio, jolle oli tapani tuon tuostakin kiivetä, ei senvuoksi, että kärsimyksiltäni olisin saanut rauhaa missään erityisessä paikassa, lukuunottamatta niitä hetkiä jolloin nukuin, vaan siksi että sen huippu oli tasainen ja sieltä voi pitää silmällä koko salmea. Mutta alituisella kuljeksimiselläni sateessa rasi vain liiaksi itseäni.

Heti kun aurinko pilkisti esiin, laskeuduin kuitenkin pitkäkseni mainitulle kallion huipulle kuivaillakseni itseäni. En voi sanoa kertoa miten virkistävä ja vahvistava auringon säteiden vaikutus oli. Ne saivat minut jälleen toivomaan pelastusta, jota jo olin alkanut epäillä, ja uudella innolla tarkastelin merta ja Rossia. Kallioni eteläpuolella peitti eräs ulkoneva saaren osa aavan meren katseiltani. Siten saattoi venhe tietämättäni tulla tältä suunnalta hyvin lähelle minua.

Yhtäkkiä ilmestyikin ruskeapurjeinen kalastusvenhe parin kalastajan kera mainitun niemekkeen takaa kiitäen kovaa vauhtia Ionaan päin. Minä päästin äänekkään huudahduksen, laskeusin sitten polvilleni kalliolle ja kädet kohotettuina rukoilin heitä. He olivat kyllä kuulomatkan päässä — saatoimpa nähdä heidän tukkansakin värin, ja epäilemättä he huomasivatkin minut, sillä he huusivat jotain geelin murteella ja nauroivat. Mutta venhe kiiti vain edelleen suuntaansa muuttamatta Ionaa kohti aivan silmäini edestä.

En saattanut uskoa ihmisiä niin raaoiksi, vaan juoksin pitkin rantaa kivetä kivelte huudellen heille surkealla äänellä. Sittenkin kun venhe oli jo ääneni kuulumattomissa, huusin ja huiskutin yhä heille. Ja kun venhe katosi kokonaan näkyvistäni, luulin sydämeni halkeavan. Koko tänä kärsimysten aikana en itkenyt kuin kahdesti. Ensi kerran, kun en saanut kiinni raakapuuta ja toisen, kun nämä kalastajat olivat kuuroja huudoilleni. Mutta nyt itkin ja paruin kuin pahankurinen lapsi repien kynsilläni turpeita ja hieroen kasvojani maata vasten. Jos paljas toivo voisi tappaa ihmisen, niin eivät nuo kalastajat olisi enää aamua nähneet, enkä minä saareltani palannut.

Kun pahin vihani oli asetunut, täytyi minun taas ruveta syömään, mutta inhoni ravintoani kohtaan oli käynyt niin suureksi, että vaivalla voin sitä hillitä. Parempi olisikin ollut, jos olisin nähnyt nälkää, sillä simpukat myrkyttivät taaskin minut. Kaikki entiset tuskani vaivasivat minua, kurkkuni oli niin kipeä, että tuskin saatoin mitään niellä. Ruumistani värisytti niin että hampaat kalisivat, ja minut valtasi tuo

kamala pahoinvoinnin tunne, jolle ei Skotlannin eikä Englannin kielissä nimeä löydy. Luulin kuolevani ja sovitin välini Jumalan kanssa antaen kaikille ihmisille anteeksi. Heti kun tällä tavoin olin valmistautunut ottamaan pahinta vastaan, selveni järkeni. Huomasin, ettei ensi yönä tule kosteus haittaamaan. Vaatteeni olivat suurimmaksi osaksi kuivaneet, ja toden totta oli asemani parempi kuin koskaan saarelle tuloni jälkeen. Ja niin menin kiitollisin tuntein levolle.

Seuraavana päivänä, neljäntenä kamalasta elämästäni saarella, tunsin ruumiinvoimani hyvin heikoiksi. Mutta aurinko paistoi, ilma oli ihana ja se, minkä simpukoita sain syödyksi, sopeutui hyvin elimistöni ja virkisti rohkeuttani.

Tuskin olin ehtinyt takaisin kalliolleni, jonne aina heti syötyäni kiipesin, kun huomasin venheen tulevan salmea pitkin ja mielestäni ohjaavan kulkuansa minuun päin.

Paikalla valtasi minut rajaton toivo ja pelko samalla kertaa. Arvelin, että nuo eiliset miehet olivat kai alkaneet katua julmuuttaan ja tulivat nyt takaisin avukseni. Mutta kun ajattelin uuden pettymyksen mahdollisuutta, murtui mieleni. Käännyin senvuoksi selin mereen enkä katsahtanut venheeseen päin ennenkuin olin laskenut useita satoja. Venhe tuli vieläkin saarta kohti. Käännyin uudelleen siihen selin ja laskin nyt, sydämeni jyskyttäessä kuin ulos rinnasta pyrkien, täysinä tuhansia niin hitaasti kuin suinkin voin. Mutta sitten ei ollut enää epäilemistä. Se tuli suoraan Erraidiin!

En voinut kauempaa hillitä itseäni, vaan juoksin rannalle ja etenin siitä kiveltä kivelle hyppien niin kauas kuin pääsin. Oli kerrassaan ihmeellistä etten silloin hukkunut, sillä kun minun viimeinkin täytyi pysähtyä, vapisivat jalat allani ja suuni oli niin kuiva, että minun täytyi kostuttaa sitä merivedellä, ennenkuin kykenin huutamaan.

Koko ajan oli venhe tullut likemmäksi ja nyt saatoin erottaa, että siinä oli sama venhe ja samat miehet kuin eilenkin. Sen näin heidän hiuksistaan, jotka toisella olivat vaaleankeltaiset ja toisella mustat. Mutta nyt oli heidän kanssaan kolmas mies, joka näytti hienompaan luokkaan kuulualta.

Heti kun he pääsivät siksi lähelle, että voimme helposti puhella, laskivat he purjeen alas ja pysähtyivät. Pyynnöstäni huolimatta he eivät tulleet lähemmäksi, ja, mikä minua enimmän pelästytti, tuo uusi mies puisteli nauraen päätään puhuessaan ja katsellessaan minua.

Sitten hän nousi seisomaan venheessä ja puhui pitkän aikaa minulle nopeasti ja käsillään merkkejä tehden. Sanoin hänelle etten ymmärtänyt sanaakaan geelinkieltä. Siitä hän sydämystyi, ja minä aloin aavistaa, että hän luulikin puhuvansa englanninkieltä. Kuunneltuani erittäin tarkasti, keksin sanan »mistä tahansa» useat kerrat, mutta kaikki muu oli geelinkieltä ja minulle samaa kuin kreikka tai hebreaa.

»Mistä tahansa», sanoin osoittaakseni kuulleen, ainakin muutaman sanan.

»Niin, niin — niin, niin!» huudahti hän ja katsoi sitten tovereihinsa ikäänkuin tahtoen sanoa: »Englanninkieltähän minä sittenkin puhuin», ja alkoi jälleen yhtä itsepäisenä selvittää minulle jotain geelinkielellä.

Tällä kertaa sain selville erään toisen sanan »vuorovesi». Nyt aloin toivoa. Muistin, että hän aina oli viittonut kädellään Rossiin päin.

»Tarkoitatteko, että kun vuorovesi on laskeutunut —?» huusin, mutta en voinut lopettaa.

»Niin, niin», sanoi hän. »Vuorovesi.»

Sen kuultuani pyörähdin selin neuvonantajaani, joka oli uudelleen alkanut nauraa päätään pudistellen, hypin kiveltä kivelle takaisin samaa tietä kuin olin tullutkin ja läksin juoksemaan saaren yli sukkelammin kuin koskaan sitä ennen. Noin puolessa tunnissa olin jo tuon salmen tahi lahden rannalla, ja totta tosiaan, se oli kuivanut pieneksi puroksi, jonka yli kahlatessani ei vesi noussut kuin polviin asti. Ilosta parkaisten nousin Mull-saaren rannalle.

Se, jolla vähänkin on tietoja meren tavoista, ei olisi päivääkään pysynyt Erraidissa, joka on ainoastaan n. s. ajoittainen saari. Lukuunottamatta sitä aikaa kuukaudessa, jolloin laskuvesi on kaikkein alimmillaan voi saareen päästä tahi sieltä tulla kaksi kertaa vuorokaudessa joko aivan kuivin jaloin tai ainakin kahlaamalla. Minäkin, jonka silmäin edessä vuorovesi nousi ja laski merenlahdessa, ja joka pidin silmällä laskuvettä saadakseni helpommin simpukkani — minäkin, jos vaan olisin ruvennut asiaa miettimään sen sijaan että kirosin kohtaloani, olisin varmasti pian keksinyt salaisuuden ja päässyt vapaaksi. Ei siis ollut ollenkaan ihmeellistä, etteivät kalastajat olleet minua ymmärtäneet. Paremminkin oli se ihmeellistä, että he koskaan olivat arvanneet minun surkean väärinkäsitykseni ja viitsivät tulla takaisin. Olin kärsinyt kylmää ja nälkää tällä saarella melkein sata tuntia. Mutta ilman kalastajia olisivat luuni tyhmyyteni tähden arvattavasti jääneet sinne valkenemaan. Ja vaikka näinkin kävi, sain sen

kalliisti maksaa, en ainoastaan aikaisemmilla kärsimyksilläni, vaan myöskin nykyisellä tilallani. Sillä vaatteeni olivat kuin kerjäläisen, itse kykenin tuskin kävelemään ja kipeätä kurkkuaani kirveli kauheasti.

Olen nähnyt häijyjä ja hulluja ihmisiä, paljon molempia; ja uskon, että kummatkin saavat lopulta palkkansa; mutta hullut ensin.

15 LUKU.

Poika, jolla oli hopeanappi. Mull-saaren halki.

Rossiksi nimitetty osa Mull-saarta, jonne nyt nousin, oli yhtä epätasainen ja tietön kuin äsken jättämäni saari. Se oli aivan täynnä soita, orjantappurapensaita ja suuria kiviä. Mahdollisesti löytyi siellä teitä niille, jotka tunsivat seudun erittäin hyvin, mutta minulla ei ollut muuta johdattajaa kuin oma vainuni eikä muuta tienviittaa kuin Ben More.

Ohjasin kulkuni niin hyvin kuin voin savua kohti, jonka saareltani olin usein nähnyt. Niin väsynyt kuin olinkin ja niin vaikeaa kuin olikin päästä eteenpäin, saavuin kuitenkin noin kello viiden tai kuuden aikaan aamulla talolle, joka sijaitsi pienen laakson pohjassa. Talo oli matala ja jotenkin pitkä. Katto oli turpeista ja seinät hakkaamattomista kivistä. Eräällä multapenkereellä talon edustalla istui auringon paisteessa vanha mies imien piippuaan.

Hän osasi ainoastaan vähän englanninkieltä, mutta sain kuitenkin selville, että laivatoverini olivat päässeet onnellisesti rannalle ja syöneet juuri tässä talossa haaksirikon jälkeisenä päivänä.

»Oliko heidän joukossaan eräs herrasmiehen tapaan puettu mies?» kysyin.

Hän kertoi että heillä kaikilla oli karkeat, harmaat takit; mutta yhdellä, joka tuli yksinään, oli polvihousut ja sukat, sen sijaan että muilla oli merimieshousut.

»Vai niin», sanoin, »hänellä kai oli sulitettu hattu?»

Hän kielsi. Kaikki olivat he olleet paljainpäin kuten minäkin.

Ajattelin ensin että Alan oli arvattavasti kadottanut hattunsa; mutta sitten johtui sade mieleeni ja senvuoksi pidin luonnollisempaa että Alan oli varovaisuuden vuoksi pistänyt sen päällystakkinsa alle. Ajattellessani, että ystäväni oli pelastunut ja muistaessani hänen turhamaisuuttaan pukunsa suhteen, vetäytyi suuni hymyyn.

Vanhus vei sitten käden otsalleen ja sanoi että minä kai olin se poika, jolla oli hopeanappi.

»Olen; mitä sitten!» vastasin vähän ihmeissäni.

»Hyvä», lausui vanhus, »silloin on minulla sinulle muuan sana sanottavana. Sinun tulee seurata ystävääsi Torosayn kautta hänen kotipuolelleen.»

Sitten hän tiedusteli minulta, miten tänne olin tullut, ja minä kerroin kaikki vaiheeni. Etelämaan mies olisi varmasti nauranut, mutta tämä vanha arvonmies — nimitän häntä siten hänen käytöksensä takia, vaikka puku hänellä olikin takapuolelta rikki — kuunteli minua koko ajan totisena ja sääliväisenä. Lopetettuani hän otti minua kädestä kiinni, vei minut mökkiinsä — sen parempi ei talo ollut — ja esitteli vaimolleen, aivan kuin tämä olisi ollut kuningatar ja minä ruhtinas.

Vaimo asetti eteeni kauraleipää ja kylmää teerenpaistia taputtaen olkapäätäni ja hymyillen koko ajan minulle, kun hän ei osannut ollenkaan englanninkieltä. Ja vanhus, jottei jäisi vaimostaan jällelle, laittoi minulle maalaisviinastaan väkevää palanpainetta. Syödessäni ja myöhemmin maljoja maistelllessani voin tuskin uskoa hyvää onneani. Huonekin, vaikka se oli täynnä turpeensavua ja hatara kuin seula, näytti minusta palatsilta.

Nauttimani juoma rupesi minua kovasti hiottamaan ja nukuttamaan, ja ystävällinen talonväki antoi minun mennä levolle. Seuraava päivä oli jo melkein puolissa ennenkuin läksin matkalle. Kurkkuni oli jo terveempi ja voimani olivat täydellisesti virkistyneet hyvistä uutisista. Vaikka koetinkin itsepäisesti tyrkyttää, ei vanhus ottanut mitään maksua. Antoipa hän vielä vanhan hatunkin päähäni. Eihän minun tarvitsisi kyllä siitä mainita, mutta tuskin olin poissa talon näkyvistä, kun jo hyvin epäilevästi hänen lahjaansa tarkastellen pesin sen lähteessä tien vieressä.

Ajattelin itsekseen: »Jos nämä nyt ovat noita raakoja ylämaalaisia, niin soisin kotiseutuni ihmiset vielä raaemmiksi.»

Taivalsin eteenpäin noin puolen tuntia. Matkallani tapasin paljon ihmisiä muokkaamassa pieniä, kurjia peltojaan, joiden ei olisi luullut elättävän kissaakaan, tai paimentamassa pieniä aasinkokoisia nautaeläimiään. Ylämaalaispuku kun oli lain kautta kielletty ja kansaa pakotettiin käyttämään alamaalaisia vaatteita, joita se katkerasti vihasi, tarjosivat heidän vaihtelevat pukunsa eriskummaisen näyn. Muutamat käyttivät vain alusvaatteita, joiden päälle oli heitetty vaippa tahi päällystakki. Housujaan he kantoivat selässään ikäänkuin hyödyttömänä taakkana. Muutamat jäljittelivät tartaania pienistä ruudukkaista ja monivärisistä vaatekaistaleista kokoonkyhäämillään vaipoilla, jotka näyttivät aivan vanhojen ämmien topatuilta sänkypeitteiltä. Toiset taas kantoivat vieläkin ylämaalaisen tartaania, mutta olivat, kiinnittämällä vaipan päät jalkojen välissä laskoksille, muuttaneet sen hollantilaisten housujen näköiseksi vaatekappaleeksi. Kaikki sellainen jäljittely oli rangaistuksen uhalla kielletty ja viranomaiset seurasivat tavallisesti ankarasti lakia toivoen siten juurineen hävittävänsä kansallishengen. Mutta tällä syrjäisellä, meren ympäröimällä saarella ei siitä juuri välitetty ja vielä vähemmän annettiin ketään ilmi.

He näyttivät elävän suuressa köyhyydessä, ja se olikin luonnollista, kun ryöstäminen nyt oli mahdotonta ja päälliköt olivat maanpaossa. Maanteillä ja vieläpä sellaisellakin syrjäpolulla, jota minä seurasin, häiritsivät kerjäläiset kulkijoita. Siinä huomasin taaskin eroituksen tämän ja kotiseutuni välillä. Alamaamme kerjäläiset — itse yliopistolaisetkin, jotka kulkevat kerjuulla erityisestä luvasta — olivat nöyriä ja imartelevia, ja jos heille antoi plack'in[1] pyytäen senkin vaihtamaan, jättivät he kohteliaasti boddlen[2] takaisin. Mutta nämä ylämaalais-kerjäläiset olivat röyhkeitä, pyysivät almuja ainoastaan ostaakseen itselleen nuuskaa eivätkä antaneet mitään takaisin.

[1] Plack = vanha skottilainen vaihtoraha (= noin 3 penniä).

[2] Sama, arvoltaan noin 1/6 penniä. Suom. muist.

Tämä ei nyt kyllä minuun sen enempää kuulu, kuin minkä siitä matkani varrella sain kärsiä. Lähemmin koski minua se, että ainoastaan harvat osasivat täällä englanninkieltä ja nekin, jotka osasivat, eivät, etenkin jos kuuluivat kerjäläisten heimokuntaan, suinkaan olleet halukkaita auttamaan sillä minua. Tiesin Torosayn olevan määräraikkani. Koetin hokea heille sitä nimeä ja viittoa, mutta sen sijaan että olisivat vain yksinkertaisesti näyttäneet kädellään suunnan, he laskettelivat pitkän pinollisen geeliläisiä sanoja, jotka olivat saada minut hulluksi. Ihme ei olisi siis ollut, vaikka olisin mennyt harhaan yhtä monta kertaa kuin pysähdyin.

Noin kello kahdeksan aikaan yöllä saavuin viimeinkin väsyneenä erälle yksinäiselle talolle, jonne pyysin päästä sisään. Taloon ei minua laskettu ennenkuin mieleeni juolahti koettaa kullaan vaikutusta tässä köyhässä maassa. Panin guinean rahani sormieni väliin ja kohotin käteni. Se vaikutti. Talonmies, joka tähän asti ei ollut osaavinaan sanaakaan englanninkieltä, ja oli merkeillä käskenyt minua menemään matkaani, alkoi nyt äkkiä puhua sitä välttävän selvästi ja suostui viidestä shillingistä antamaan minulle yösjän ja opastamaan minut seuraavana päivänä Torosayhin.

Sinä yönä nukuin levottomasti, sillä pelkäsin rosvoja. Mutta sen huolen olisin voinut säästää itseltäni, sillä isäntäni ei ollut rosvo, vaan ainoastaan rutiköyhä ja suuri petturi. Yksin hän ei ollut köyhyydessä elänyt, sillä seuraavana aamuna täytyi meidän yhden guineoistani vaihtaaksemme, kulkea viisi peninkulmaa[1] ennenkuin tulimme talolle, jossa hän sanoi rikkaan asuvan. Tämä oli arvattavasti Mullsaaren pohatta. Mutta tuskinpa hän sitä nimeä olisi etelässä saanut, sillä häneltä itseltään meni kaikki rahat, talosta kaivettiin joka nurkka ja haettiinpa vielä naapuristakin lisää ennenkuin hän sai kokoon kaksikymmentä shillinkiä hopeassa. Ylijäävän shillingin hän piti itse väittäen, ettei hän voinut pitää »niin suurta summaa käsillä». Muuten hän oli hyvin kohtelias ja puhelias, pyysi meitä molempia ruokailemaan perheensä kanssa ja laittoi meille hienoon porsliinimaljaan punssitodin, johon minun kurja oppaani niin ihastui, että kieltäytyi lähtemästä matkalle.

[1] Tarkoitetaan aina englannin peninkulmaa, joka on noin 1,6 kilometriä. Suom. muist.

Minä aloin jo sydämystyä ja vetosin pohattaan (Hektor Maclean oli hänen nimensä), joka oli todistajana kuullut sopimuksemme ja nähnyt minun maksavan viisi shillinkiä. Mutta Macleanin oli saanut osansa juomasta. Hän huusi vain, ettei kukaan kunnan mies erkane punssimaljalle pyydettyä hänen pöytänsä äärestä. Ei siis auttanut muu kuin istua ja kuunnella jakobiitin maljapuheita ja geelinkielisiä lauluja, siksi kuin kaikki tulivat aivan päihinsä ja hoipertelivat vuoteelle tai latoon yölevolle.

Seuraavana päivänä, matkani neljäntenä, olimme ylhäällä jo ennen kello viittä aamulla; mutta kurja oppaani istuutui uudelleen pullon ääreen ja kello oli jo kolme päivällä ennenkuin sain hänet talosta pois. Kuten lukija tulee näkemään, huomasin kuitenkin pian pettyneeni hänen suhteensa.

Niin kauan kuin kuljimme Mr Macleanin talon edessä olevaa laaksoa alas, kävi kaikki hyvin. Oppaani vilkkuili vain lakkaamatta olkansa oli ja kysyessäni syytä siihen sain vain irvistyksen vastaukseksi. Tuskin olimme päässeet erään kummun taa ja joutuneet pois talon näkyvistä, kun hän ilmoitti, että Torosay oli suoraan edessäni ja että tuo vuorenhuippu (jota hän osotti kädellään) oli paras tienviittani.

»Siitä minä hyvin vähän välitän», sanoin, »kun te kuitenkin kuljette mukamani.»

Tuo häpeämätön rosvo vastasi minulle geelinmurteella ettei hän osannut englanninkieltä.

»Kunnon toverini», sanoin, »minä tunnen aivan hyvin teidän englanninkielen taitonne elpymiset ja ehtymiset. Sanokaahan mikä sen nyt saa elpymään. Tahdotteko enemmän rahaa?»

»Viisi shillinkiä lisää», vastasi hän. »Sillä on asia autettu.»

Mietin hetkisen ja tarjosin sitten kaksi, jotka hän ahnaasti otti vastaan selittäen että hänen kielitaitonsa heti elpyi — »onneksi», sanoi hän, mutta minä luulen että se paremminkin oli onnettomuudeksi.

Kaksi shillinkiä ei auttanut häntä kuin muutaman peninkulman eteenpäin. Sitten hän istuutui tiepuoleen riisuen housut jalastaan kuin levolle mennäkseen.

Vihani kiehahti. »Soo-ho!» huudahdin. »Ettekö enää osaakaan englanninkieltä?»

»En», vastasi hän röyhkeästi.

Nyt loppui mielenmalttini ja minä kohotin käteni lyödäkseni. Mutta hän heittäytyi taaksepäin, vetäisi puukon ryysyistään ja irvisti kuin villi kissa. Silloin hyökkäsin hänen päälleen unhottaen kaiken muun paitsi vihani, työnsin vasemmalla kädelläni hänen veitsensä syrjään ja iskin oikealla häntä vasten suuta. Olin vankka ja sisukas poika ja hän oli vain pikkuinen mies. Raskaasti hän kaatui eteeni, ja veitsi kirposi onneksi hänen kädestään.

Otin sekä puukon että housut maasta, toivotin hänelle hyvää huomenta ja läksin jatkamaan matkaani jättäen hänet sinne paljasjalkaiseksi ja aseettomaksi. Kulkiessani naureskelin itsekseni, sillä tiesin varmaan menetelleeni tuota roistoa kohtaan aivan oikeudenmukaisesti. Ensiksikin hän tiesi ettei hän voinut saada minulta enempää rahaa; sitten maksoivat housut näillä seuduin ainoastaan muutaman pennyn ja lopuksi hän kantoi vastoin lakia puukkoa, joka oikeastaan olikin tikari.

Noin puolen tuntia käveltyäni tapasin kookkaan, ryysyisen miehen, joka kulki jotenkin nopeasti, mutta kopeloi sauvalla eteensäpäin. Hän oli aivan sokea ja sanoi olevansa uskonopettaja, joka voisi tehdä minut autuaaksi. Mutta hänen kasvonsa olivat minusta vastenmieliset: ne näyttivät synkiltä, uhkaavilta ja salaperäisiltä. Kulkiessamme vierekkäin huomasin äkkiä pistoolin teräspiipun pistävän esiin hänen takkinsa taskusta. Sellaisen aseiden kantamisesta oli ensi kerralla sakkoa viisitoista puntaa ja toisella lähtö siirtomaihin. Enkä minä voinut käsittää, miksi uskonopettaja kulki aseellisena, ja mitä sokea mies pistoolilla teki.

Kerroin hänelle oppaastani, sillä minä ylpeilin vähän teostani, ja turhamaisuuteni voitti tällä kertaa viisauteni. Mainitessani viidestä shillingistä huudahti hän niin kovasti, että minä päätin olla mitään virkkamatta toisista kahdesta, ja olin iloinen kun hän ei voinut nähdä kasvojeni ilmeitä.

»Oliko se liian paljon?» kysyin vähän epävarmasti.

»Liian paljon!» huusi hän. »Minä itse opastan teidät Torosayhin viinaryypystä ja sallin teidän kaupan päälle nauttia seurastani, minun, joka olen jotenkin oppinut mies.»

Sanoin etten käsittänyt kuinka sokea mies voi olla oppaana, mutta hän vain nauroi äänekkäästi ja sanoi, että hänen sauvallansa olivat silmät, jotka kelpasivat vaikka kotkalle.

»Ja päälliseksi Mull-saarella», jatkoi hän, »jossa tunnen jokaisen kiven ja kanervapensa. Katsokaapa nytkin», lausui hän viittoen oikealle ja vasemmalle ikäänkuin sanojaan vahvistaakseen, »tuolla alhaalla virtaa puro, ja sen yläpäässä on pieni kumpu, jonka laella näkyy kivi. Aivan sen kummun juurelta kulkee tie Torosayhin, ja tämä kun on ajotie, on se kovaksi poljettu ja näyttää kanervikossa ruoholta.»

Minun täytyi tunnustaa, että hän oli kaikinpuolin oikeassa ja lausuin ihmetteleväni sitä.

»Haa, ei se ole mitään ihmeellistä. Uskottekos nyt, että ennen näitä viimeisiä tapahtumia, silloin kun tässä maassa oli aseita, minä osasin ampua? Osasinpa toden totta!» huudahti hän ja lisäsi sitten nokkelasti: »Jos teillä on sellaista kapinetta kuin pistoolia, niin voin näyttää teille miten ammutaan!»

Sanoin, ettei minulla sellaista kapinetta ollut, ja väistyin hänestä ulommaksi. Mitähän jos hän olisi

tiennyt, että hänen pistoolinsa pisti selvästi esiin taskusta, ja että minä näin auringon kimaltelevan sen piipussa! Mutta onnekseni ei hän siitä mitään tiennyt, vaan luuli aseensa olevan hyvässä kätöksessä ja piilossa syrjäisten silmiltä.

Sitten hän alkoi hyvin viekkaasti kysellä minulta mistä tulin, olinko rikaskin ja voisinko vaihtaa hänelle viidenshillingin rahan, jonka hän sanoi itsellään olevan nahkalaukussaan. Koko ajan hän koetti lähennellä minua ja minä taas välttelin häntä. Seurasimme nyt jonkinlaista karjanpolkua, joka luikerteli kummun yli Torosayta kohti, ja kiertelimme toisiamme kuin mehiläiset kekonsa ympärillä. Vahvemuudestani olin niin varma, että tämä sokkosilla leikkiminen alkoi minua huvittaa. Mutta uskonopettaja kiivastui kiivastumisestaan ja lopulta hän alkoi kiroilla geelinmurteella ja kopeloida sauvallaan jalkojani.

Silloin sanoin hänelle, että taskussani oli pistooli yhtähyvin kuin hänelläkin, ja jollei hän marssi kummun yli suoraan etelään, lähetän totisesti kuulan hänen kalloonsa.

Heti hän muuttui ystävälliseksi. Mutta koetettuaan jonkun aikaa turhaan minua lepytellä hän rupesi uudelleen geelinmurteella kiroilemaan minua ja meni sitten matkaansa. Näin hänen sauvallaan kopeloiden kävelevän suoraan soiden poikki ja orjantappurapensaiden läpi, kunnes hän kääntyi muutaman kummun taa ja hävisi näkyvistäni seuraavaan laaksoon.

Suuntasin kulkuni jälleen Torosayta kohti ja olin mielissäni, kun minun ei tarvinnut sellaisen oppineen miehen kanssa vaelttaa. Päivä oli minulle onneton, ja nämä kaksi miestä, joista hädin tuskin olin päässyt erilleni, olivat pahimmat mihin vuoristossa kuljeksiessani yhdyin.

Torosayssa Mull-salmen rannalla oli ravintola, josta oli näköala salmen yli mannermaalle, Morveniin päin. Ravintoloitsija, Maclean hänkin, kuten sain tietää, kuului hyvin ylhäiseen sukuun. Ravintolaliikettä pidetään näet ylämaissa paljon kunniallisempana kuin meillä, mahdollisesti senvuoksi että tahdotaan päästä vieraanvaraisuudesta osallisiksi taikka myöskin siksi, että sellainen liike on oikea laiskottelijan ja juopon toimi. Ravintolan isäntä puhui sujuvasti englanninkieltä, ja kuultuaan että minulla oli jonkun verran koulusivistystä, hän koetti ensin taitoani Ranskan kielessä, jossa minä heti jouduin alakynteen, ja sitten latinankielessä, mutta kumpi siinä oli taitavampi, en kykene päättämään. Tämä hauska kilpailu teki meistä pian ystävykset, ja minä istuuduin juomaan punssia hänen kanssaan — tai oikeammin katselemaan hänen juopotteluaan — kunnes hän tuli niin humalaan, että purskahti olkapäähäni nojautuen itkemään.

Ikäänkuin sattumalta näytin hänelle Alanin nappia, mutta selvää oli, ettei hän koskaan ollut nähnyt sitä eikä tiennyt mitään koko asiasta. Oikeastaan olikin hänellä vähän vihankaunaa Ardshielin suvun jäseniä ja ystäviä kohtaan ja ennen juopumistaan hän luki sujuvalla latinalla kirjoitetun pilkkarunon, jonka hän oli sepittänyt erittäin purevaan, valittavaan muotoon muutamasta mainittuun sukuun kuuluvasta henkilöstä.

Mainitessani uskonopettajastani hän pudisti päätään ja sanoi, että sain kiittää onneani, kun olin päässyt hänestä erilleni. »Se on hyvin vaarallinen mies», lausui hän. »Duncan Mackiegh on hän nimeltään. Hän ampuu varmasti maaliin monen yardin päästä ja häntä on monet kerrat syytetty ryöväyksistä maanteilla ja kerran murhasta.»

»Paras tästä kaikesta on», sanoin, »että hän nimittää itseään uskonopettajaksi.»

»Miksikäs ei», vastasi hän, »kun hänellä juuri sellainen virka onkin. Duartin Maclean antoi sen hänen toimekseen, kun hän oli sokea. Mutta ehkä se olikin hyvin tehty, sillä mies on aina matkalla, kulkien paikasta paikkaan kuulustellen nuoren kansan uskonnontaitoa, ja epäilemättä se innostuttaa miesparkaa.»

Lopulta kun isäntäni ei enää jaksanut juoda enempää, opasti hän minut vuoteelleni ja minä laskeuduin hyvillä mielin levolle. Olin näet kulkenut jalkaisin suurimman osan laajasta Mull-saaresta, Erraidista Torosayhin. Matkaa tuli linnuntietä viisikymmentä peninkulmaa, mutta tekemieni kierrosten kanssa lähemmä sata, ja sen olin taivaltanut neljässä päivässä tarvitsematta ollenkaan rasittaa itseäni. Olinpa vielä paljon paremmissa voimissa ja paremmalla mielellä tämän pitkän patikkamatkan suoritettua kuin sitä alkaessa.

16 LUKU.

Poika, jolla oli hopeanappi. Matkalla Morvenin yli.

Mannermaan puolella sijaitsevan Kinlochalinen ja Torosayn väliä kulkee lauttausvenhe säännöllisesti. Rannat molemmin puolin salmea ovat suuren Macleanin klaanin maita ja melkein kaikki ihmiset, jotka olivat lauttavenheessä samalla kuin minäkin, kuuluivat mainittuun klaaniin. Sitävastoin oli lautturin nimi Neil Roy Macrob, ja kun Macrob oli yksi Alanin klaanilaisten nimiä ja Alan itse oli lähettänyt minut juuri tälle lauttauspaikalle, koetin päästä Neil Royn kanssa puheille kahden kesken.

Tässä täpötäydessä venheessä se oli tietysti mahdotonta ja kulku oli hidasta. Oli aivan tyyni, ja venhe oli niin kurjasti varustettu, ettei airojakaan voitu käyttää kuin yhtä toisella ja kahta toisella puolen. Miehet koettivat kuitenkin panna parastaan matkan jouduttamiseksi ja matkustajat vuorottelivat heidän kanssaan soutamisessa. Ja kaikki yhteisesti huvensivat hetkiä laulamalla geeliläisiä venhelauluja. Laulu kun kaikui, meri-ilma oli raikasta, mieliala kepeä ja sää herttainen, muodostui ylikulusta matka, jota mielellään muistelee.

Mutta surullinen osansa oli silläkin. Alinen lahden suulla huomasimme suuren valtamerilaivan ankkurissa. Ensin arvelin sitä kuninkaan risteilijäksi, joita tällä rannikolla makaili kesät ja talvet estämässä yhdysliikettä Ranskan kanssa. Tullessamme lähemmäksi tunsimmekin sen kauppalaiivaksi, ja, mikä minua vielä enemmän kummastutti, näimme ettei ainoastaan sen kansi, vaan myöskin merenrannikko oli mustanaan ihmisiä. Ruuhia liikkui myötänsä laivan ja rannan väliä. Päästessämme vieläkin lähemmäksi alkoi kuulua korviimme äänekkäitä valitushuutoja, joita laivalla ja rannalla olijat vaihtoivat keskenään.

Nyt käsitin, että alus olikin siirtolaislaiva, joka oli lähdössä siirtomaihin Amerikassa.

Laskimme lauttausvenheen laivan kylkeen ja siirtolaiset kurottautuivat kaiteen yli ojennellen itkien käsiään matkatoverejani kohti, joissa heillä oli muutamia läheisiä ystäviä. Siinä olisimme arvattavasti kauankin viipyneet, sillä he eivät näyttäneet välittävän ollenkaan ajan kulumisesta, jollei viimein laivan kapteeni, joka huudoista ja epäjärjestyksestä näytti joutuneen melkein pois suunniltaan, olisi tullut laivan laidalle ja pyytänyt meitä poistumaan.

Neil noudatti heti pyyntöä. Laulun sävel venheessämme muuttui nyt surulliseksi ja siihen yhtyivät sekä laivassa että rannalla olijat, joten se kaikui nyt kaikilta suunnilta kuin hautausvirsi. Monelta mieheltä ja vaimolta venheessämme näin soutuessakin valuvan kyyneleitä pitkin poskipäitä, eikä kaikki nämä näkemäni ja kuulemani ollut minuunkaan syvästi vaikuttamatta.

Kinlochalinessa sain Neil Royn viedyksi toiselle puolen laituria ja lausuin, että hän varmaan oli Appinin miehiä.

»Miksikäs en?» vastasi hän.

»Minä etsin erästä henkilöä», jatkoin, »ja nyt juolahti mieleeni, että teillä kai on tietoja hänestä. Alan Breck Stewart on hänen nimensä.» Sen sijaan, että olisin näyttänyt hänelle nappia, koetin pistää shillinkiä hänelle kouraan.

Hän väistyi. »Te loukkaatte minua syvästi», lausui hän. »Tällä tavalla ei kunniallinen mies suinkaan käyttäydy toista kohtaan. Mies, jota kysytte, on Ranskassa, mutta vaikka hän olisi laukussani ja teidän vatsanne täynnä shillinkejä, en sittenkään pienimmälläkään tavalla vahingoittaisi häntä.»

Huomasin menetelleeni väärin ja tuhlaamatta aikaa anteeksipyyntöihin näytin hänelle nappia.

»Se on toinen asia», sanoi Neil, »siitä laidasta teidän olisi tullut alun pitäen alkaa! Mutta jos olette poika, jolla on hopeanappi, on kaikki hyvin, ja minua on käsketty pitämään huolta teidän turvallisuudestanne. Mutta anteeksi, jos puhun suoraan!» lisäsi hän. »On eräs nimi, jota teidän ei pidä koskaan lausua, ja se on Alan Breck. Ja sitten on eräs tapa, jota teidän ei pidä koskaan yrittää uudelleen, nimittäin: tarjota kunnialliselle ylämaalaiselle likaisia rahojanne.»

Minun ei ollut suinkaan helppo puolustautua, sillä totta puhuen en ollut uneksunutkaan, että hän oli kunnonmies, ennenkuin hän itse sen ilmoitti. Neilillä taas ei ollut vähääkään halua jatkaa keskustelua kanssani, vaan hän kiirehti ilmoittamaan mitä tietä minun oli kuljettava. Yö oli minun vietettävä Kinlochalinen ravintolassa, seuraavana päivänä tuli kulkea Morvenin läpi Ardgouriin ja olla yötä Claymoren Johnin talossa, jolle tulostani oli ilmoitettu. Kolmantena päivänä oli kuljettava muutaman lahden yli Corranin kohdalta ja erään toisen lahden yli Balachulishin luota. Sitten piti kysellä tietä Glensin Jamesin taloon, joka oli Aucharnin luona Appinin Durorissa. Suuri osa oli siis venematkaa, sillä meri vuorien juuria kierrellessään uurtaa näillä seuduilla syviä vuonoja vuoristoon. Sellainen seutu on vaikea pitää valtansa alla ja hankala matkustaa, mutta se tarjoo paljon ihmeellisen jylhiä ja sydäntä kouristavia näköaloja.

Neil neuvoi minua vielä olemaan puhelematta kenenkään kanssa matkallani, välttämään whigejä, Campbelleja ja »punatakkeja», väistymään tiepuoleen ja piilottautumaan pensaaseen, heti kun näin jonkun viimemainittuja tulevan, sillä »heihin yhtyminen ei ole koskaan eduksi». Ja yleensä tuli minun käyttäytyä kuin rosvon tai jakobiittien asiamiehen, joksi Neilkin oli arvattavasti minua luullut.

Kinlochalin ravintola oli kuin kurjin sikolätti, täynnä savua, syöpäläisiä ja äänettä ylämaalaisia. En ollut tyytymätön ainoastaan yöpaikkaani, vaan myöskin itseeni, kun Neiliä olin niin kollomaisesti kohdellut, ja minä tuumailin jo, että surkeampaan asemaan tuskin voi joutua. Mutta siinä erehdyin, kuten pian sain kokea. Tuskin olin näet ollut ravintolassa puoltakaan tuntia, seisoen enimmäkseen ovensuussa suojellakseni edes vähänkin savulta silmiäni, kun puhkesi rajua ukkosilma, hyökylaineet kohosivat aina kummulle asti, jolla ravintola oli, ja talon toinen pää joutui veden valtaan. Yleisön käytettäväksi aiotut talot olivat tähän aikaan koko Skotlannissa hyvin kehnot. Ei siis ollut mikään ihme, että minun täytyi kahlata uunin luota makuusijalleni vedessä, joka nousi yli kengänvarsieni.

Jo alkumatkasta seuraavana päivänä kohtasin pienen, lihavan ja totisennäköisen miehen, joka käveli hitaasti, jalkaterät ulospäin, lukien väliin kirjaa, väliin taas kulkien mietteissään ja pitäen sormeaan kirjan välissä merkinä. Hänen pukunsa oli siisti ja kuosiltaan selvästi papillinen.

Huomasin, että hän oli toinen uskonopettaja, mutta kokonaan toista laatua kuin tuo Mull-saaren sokea mies. Hän olikin yksi niistä, joita Edinburgin »Seura Kristinuskon levittämistä varten», lähettää ylämaan raaimpiin paikkoihin saarnaamaan evankeliumia. Hänen nimensä oli Henderland. Puheessaan hän käytti leveätä etelämaalaisen murretta, jota jo olin alkanut kaivata, ja kun sitäpaitsi olimme kotoisin samoilta paikoilta, huomasimme pian, että meillä oli paljon yhteisiä harrastuksia. Hyvä ystäväni Essendeanin pappi oli näet lomahetkinään kääntänyt geelinkielelle koko joukon virsiä ja uskonnollisia kirjoja, joita Henderland käytti työssään ja piti erittäin arvokkaina. Sekin kirja, jota hän kohdatessamme lueksi, oli juuri yksi niitä.

Tiemme kun oli sama Kingairlochiin asti, lyötyimme heti yhteen seuraan. Matkalla hän pysähtyi puhuttelemaan jokaista kulkijaa ja työmiestä, jonka vain tapasimme tai sivuutimme. Vaikka en luonnollisesti ymmärtänyt heidän keskustelujaan, päätin kuitenkin että Mr Henderlandin täytyi olla suuressa suosiossa näillä seuduilla, sillä minä huomasin monen kaivavan esiin nuuskarasiansa ja tarjoavan hänelle hyppysellisen nuuskaa.

Ilmoitin hänelle niin paljon asioitani, kuin katsoin viisaaksi, se on: kaikki muut, paitsi Alania koskevat, ja sanoin olevani matkalla Balachulishiin tapaamaan erästä ystävää. Arvelin näet että Aucharn tahi Duror olivat liian huomattavat paikat, ja että niistä olisi voinut ruveta minua epäilemään.

Hän kertoi taas puolestaan minulle paljon työstään ja kansasta, jonka keskuudessa hän työskenteli, piileskelevistä katolilaisista papeista ja jakobiiteista, aseiden poisottamisesta, puvuista ja mainitsi monta muuta aikojen ja näiden seutujen tapahtumaa. Mielipiteiltään hän tuntui suvaitsevalta ja moitti parlamenttia monessa kohti, erittäinkin sen vuoksi, että se oli vainonnut niitä, joilla oli kansallispuku, ankarammin kuin aseellisia.

Tämän hänen suvaitsevaisuutensa tähden päätin kysyä häneltä Punaisesta Ketusta ja Appinin alustalaisista. Mielestäni piti niiden kysymysten tuntua hyvin luonnollisilta näillä seuduilla matkustajan huuilta.

Hän sanoi niitä ikäviksi asioiksi. »Ihmeellistä on», lausui hän, »mistä alustalaiset saavat rahoja, sillä heidän elämänsä on paljasta nälännäkemistä. — Eihän teillä, Mr Balfour ole nuuskaa? — Ei. — No parempi onkin, että olen ilman sitä. — Niin, nuo alustalaiset, joista oli puhe, ovat epäilemättä tavallaan pakotetut siihen. Durorin James Stewart, jota nimitetään Glensin Jamesiksi, on Ardshielin, klaanin päällikön, velipuoli, ja hän on mies, jota pidetään suuressa kunniaissa ja joka puuhaa innokkaasti. Sitten on vielä eräs mies, jota nimitetään Alan Breckiksi — —.»

»Ah, kuinkas hänen laitansa on?» huudahdin.

»Kuinkas tuulen, joka puhalsi siellä missä sen humina kuului?» vastasi Henderland. »Hän on täällä eikä ole täällä, tänään hän on täällä, mutta huomenna poissa: oikea metsäkissa. Vaikka hän nyt tuosta ohdakepensasta tarkastelisi meitä, en sitä ollenkaan ihmettelisi. Eihän teillä ole nuuskaa, vai kuinka?»

Vastasin ettei minulla ollut ja huomautin että hän oli jo ennenkin minulta samaa asiaa kysynyt.

»Kuka tiesi», sanoi hän, »mutta minusta on kummallista, ettei teillä sitä ole. No niin; tuo Alan Breck on rohkea, häikäilemätön mies, Jamesin oikea käsi. Hänet on jo tuomittu kuolemaan, mutta hän ei säikähdä mitään, ja vaikka vainooja olisi jo hänen selässään kiinni, saisi hän kuitenkin työnnettyksi tikarin sen rintaan.»

»Eipä ole kertomuksenne hausimpia, Mr Henderland», virkoin minä. »Jos kummallakin puolen on

vain vihaa ja vainoa, niin en halua kuulla enempää.»

»Eipä niinkään», vastasi Mr Henderland. »Heissä on rakkauttakin ja itsensäkieltämistä, joka saa teidän ja minun laiset häpeämään. Heissä on jotain hienotunteisuutta, jos ei juuri kristillistä, niin ainakin inhimillistä hienotunteisuutta. Myöskin Alan Breck on, sen mukaan kuin olen kuullut, kunnioitusta ansaitseva mies. Kirkkomme palveluksessa on moni mies, Mr Balfour, jota maailma pitää kunniaassa, mutta joka saattaa olla monta vertaa huonompi mies kuin tuo harhaan joutunut ihmisveren vuodattaja. Oli miten oli, meidän pitäisi vain ottaa heistä oppia. — Tuumitte kai nyt, että minä olen liian kauan oleskellut ylämaalla?» lisäsi hän katsoen hymyillen minuun.

Vastasin, etten niin ajatellut, ja että itsekin olin ylämaalaisissa huomannut paljon ihmettelyn arvoista, ja olihan sitäpaitsi itse Mr Campbellkin ylämaalainen.

»Se on totta», vastasi hän. »Se on puhdasta verta.»

»No, miten kaks kuninkaan tilanhoitajan laita on?» kysyin.

»Colin Campbellinko?» vastasi Henderland. »Hän on pistänyt päänsä mehiläispesään.»

»Hänhän kuuluu väkipakolla ajavan arentilaiset tiloiltaan pois?»

»Kyllä», vastasi hän, »mutta sen asian laita on niin ja näin. Ensin ratsasti Glensin James Edinburgiin, hankki sieltä avukseen muutaman lakimiehen — Stewartin tietysti, sillä he vetävät kaikki yhtä köyttä — ja sai toimitukset keskeytetyiksi. Sitten tuli Colin Campbell vuorostaan Edinburgiin ja sai ylimmät viranomaiset puolelleen. Ja nyt on kerrottu minulle että ensimmäinen arentilainen muuttaa huomenna. Muutto alkaa Durorissa, aivan Jamesin ikkunain edessä, ja se ei näytä minusta ollenkaan viisaalta.»

»Luuletteko että he tarttuvat aseisiin?» kysyin.

»Niin luulen», vastasi Henderland. »Heiltä on kyllä riistetty aseet, — tai ainakin niin luullaan — mutta siitä huolimatta on heillä koko joukko terästä kätöksissä. Ja silloin tulevat sotamiehet Colin Campbellin avuksi. Mutta siitä huolimatta — jos olisin hänen vaimonsa en saisi rauhaa, ennenkuin olisin tuonut hänet sieltä takaisin kotia. Ne ovat viekkaita veitikoita nuo Appinin Stewartit.»

Minä kysyin olivatko he pahempia kuin heidän naapurinsa. »Eivät», vastasi hän, »ja se onkin pahin juttu. Sillä jos Colin Roy saakin Appinissa tuumansa toteutetuksi, on hänen alotettava alusta Mamoressa, joka on yksi Cameronien tiluksia. Kuningas on asettanut hänet molempien käskynhaltijaksi ja kummastakin täytyy hänen ajaa arentilaiset pois. Ja minun mielipiteeni on, puhuakseni teille suoraan, se, että jos hän toisesta pääsee ehjin nahoin, saa hän surmansa toisessa.»

Niin kävelimme puhellen suuren osan päivää, kunnes Mr Henderland viimein, lausuttuaan mielihyvänsä minun seurastani sekä siitä että oli tavannut Mr Campbellin ystävän — Campbellin, »joksi» sanoi hän »rohkenen nimittää meidän Sionin-liittomme sulokielistä laulajaa» — esitti, että tyytyisimme tänään lyhyempään päivämatkaan ja jäisimme yöksi hänen taloonsa vähän matkaa Kingairlochin toisella puolen. Totta puhuen olin siitä erittäin iloinen, sillä en juuri kaivannut Claymoren Johnia, ja kun oppaani ja lautturi olivat minulle vielä tuoreessa muistissa, pelkäsin vähän outoja ylämaalaisia. Sovimme siis asiasta kädenlyönnillä ja iltapäivällä saavuimme yksinäiseen taloon Linnehlahden rannalle. Ardgourin jylhien vuorien tämänpuoleinen rinne oli jo varjossa, mutta Appinin kukkuloita valaisi vielä aurinko. Lahti oli tyyni kuin sisämaanjärvi, eikä hiljaisuutta häirinyt muu kuin rantoja kierrellessään kirkuvat kalalokit. Koko seutu näytti niin juhlalliselta ja eriskummaiselta.

Tuskin olimme päässeet Henderlandin asunnon ovelle, kun hän suureksi kummastuksekseni — olin näet jo tottunut ylämaalaisien kohteliaisuuteen — hyökkäsi hyvin epäkohteliaasti ohitseni sisään, tarttui muutamaan pulloon ja sarvilusikkaan ja alkoi ammentaa nenäänsä nuuskaa tavattomat määrät. Sitten hän aivasti oikein sydämensä pohjasta ja katsoi, hassunkurinen hymy huulillaan, olkansa yli minuun.

»Minä olen tehnyt erään lupauksen», selitti hän. »Olen pyhästi luvannut, etten pidä nuuskaa mukanani. Kieltämättä se on vaikea kieltämys; mutta ajattellessani marttyyrejä, ei ainoastaan tämän skottilaisen seurakuntamme, vaan myöskin Raamatussa kerrottuja, häpeän minä mainitessani siitä.»

Heti kun olimme syöneet — kaurajauhovelli ja hera olivat hänen pääasiallisena ruokanaan, — muutti hän muotonsa juhlalliseksi ja sanoi että Mr Campbell oli jättänyt hänen velvollisuudekseen tutkistella suhdettani Jumalaan. Minun teki mieleni nauraa hänelle tuon nuuskajutun jälkeen, mutta hän ei ollut kauankaan puhunut, kun jo kyöneleet nousivat silmiini. On olemassa kaksi ominaisuutta, joihin ei koskaan kyllästy: hyvyys ja nöyryys. Kumpaistakaan niistä emme saa liiaksi nauttia tässä myrskyisessä maailmassa kylmien ja ylpeiden ihmisten keskuudessa. Mutta Mr Henderlandin sanoista huokui molempia. Ja vaikka koko lailla pöyhkeilin seikkailuistani ja siitä että olin niistä loistavasti suoriutunut, nöyryytti hän minut pian, ja minä lankeisin polvilleni tuon yksinkertaisen ja köyhän miehen viereen ja

olin sekä ylpeä että iloinen siitä.

Ennen levolle menoamme hän otti mökkinsä turveseinässä olevasta huononäköisestä ruokasäiliöstä kuusi penssiä, tarjoten niitä minulle matka-avuksi. En tiennyt miten ottaa vastaan niin tavattoman hyvyyden todistusta. Hän pyysi minua kuitenkin niin innokkaasti, että katsoin parhaaksi täyttää hänen tahtonsa ja jättää hänet köyhemmäksi kuin itse olin.

17 LUKU.

"Punaisen Ketun" kuolema.

Seuraavana päivänä Mr Henderland löysi miehen, jolla oli oma venhe ja joka aikoi iltapäivällä lähteä Linnhe-lahden yli Appinin puolelle kalastamaan. Miehen, joka oli hänen puoluelaisiaan, hän sai lupaamaan minut mukaansa. Sillä tavalla minä pääsin pitkästä, päivän kävelymatkasta ja säästin maksut kahden lauttauspaikan käyttämisestä, joiden kautta minun muussa tapauksessa olisi täytynyt kulkea.

Päivä oli jo puolissa, kun läksimme rannasta. Taivas oli pilvessä ja aurinko pilkisti vain pilvien raoista esiin. Meri oli täällä syvä ja tyyni, tuskinpa värekään karehti sen pinnalla, ja minun täytyi maistella vettä ennenkuin uskoin sen suolaiseksi. Kalliot olivat molemmilla puolilla korkeita, jyliä ja kaljuja. Pilvien synnyttämässä varjossa ne näyttivät mustilta ja synkiltä, mutta auringon paisteessa kimaltelivat niillä pienet, lirisevät purot. Kolkoilta näyttivät nämä Appinin seudut, ja kuitenkin rakastivat niitä ihmiset niinkin paljon kuin Alan.

Ainoastaan yksi seikka ansaitsee mainitsemista. Kohta kun olimme rannasta lähteneet, valaisi aurinko muuanta pientä helakanpunaista joukkuetta, joka aivan vesirajassa liikkui pitkin rantaa pohjoista kohti. Sen väri oli hyvin samanlainen kuin sotamiesten takkien, ja tuon tuostakin näkyi sieltä väläyksiä aivan kuin auringon säteiden sattuessa kirkkaaseen teräkseen.

Kysyin soutumieheltäni mikä tuo ilmiö oli. Hän arveli sitä punatakki-joukkueeksi, joka oli tulossa Fort Williamista Appiniin kurittamaan sen arentilaisparkeria. Asia oli minulle vakavaa laatua. Joko nyt senvuoksi, että tulin ajatelleeksi Alania, tai oliko siihen syynä vain jonkunlainen aavistus, mutta minusta he tuntuivat vastenmielisiltä, vaikka näinkin vasta toisen kerran Yrjö kuninkaan joukkoja.

Ohjatessamme Leven-lahteen, tulimme niin lähelle rantaa, että minä pyysin päästä maalle. Soutumieheni, joka oli kunniallinen mies ja uskonopettajalle antamalleen lupaukselle uskollinen, olisi kyllä mielellään vienyt minut Balachulishiin, mutta kun siten olisin joutunut kauemmaksi salaisesta päämäärästäni, panin minä vastaan ja pääsin viimein maalle Lettermoren (eli Letternoren, molempia käytetään) metsän kohdalla Appinissa, Alanin kotiklaanissa.

Se oli vankkaa koivumetsää, joka kasvoi muutaman lahden yli nojautuneen kallion äkkijyrkällä ja louhisella rinteellä. Halkeamia ja sananjalkain peittämiä kuiluja oli siellä tuhkatieheässä. Rinteen keskustan yli kulki kompassineulan suuntaan tie tahi ratsaspolku, jonka päässä löysin lähteen ja istuuduin syömään Mr Henderlandin antamia voileipiä ja miettimään asemaani.

Kokonainen pilvi pisteleviä hyttysiä tuli siihen kiusakseni, mutta enemmän kuin ne, vaivasivat minua omat ajatukseni, joissa epäily jo oli saanut jalansijaa. Mitä piti minun tehdä, mitä varten yhtyä Alanin laiseen mieheen, joka oli lainsuojaton ja mahdollisesti murhaaja. Enköhän tee paljon viisaammin, jos lähden suoraa päätä etelämaahan takaisin, luottaen suunnan suhteen omaan vaistooni ja suorittaen kulut omasta kukkarostani. Mitähän Mr Campbell ja Mr Henderland minusta ajattelevat, jos he joskus maailmassa saavat tietää tyhmyyteni ja uhkarohkeuteni.

Sellaiset epäilykset saivat minussa nyt suuremman vallan kuin koskaan ennen.

Istuessani siinä mietteissäni alkoi metsästä kuulua miesten ääniä ja hevosten kavioiden kopsetta. Erästä tienmutkasta tulikin pian neljä matkustajaa näkyviin. Polku oli sillä kohdalla niin kivinen ja kapea, että he kulkivat jäljekkäin ja taluttivat suitsista hevosiaan. Ensimmäinen heistä oli kookas, punatukkainen herrasmies, jolla oli käskevä ilme tulipunaisilla kasvoillaan. Hän piti hattua kädessään ja viuhtoi sillä itseänsä; hänellä näytti olevan hiottavan kuuma. Toisen tunsin siististä, mustasta puvustaan ja valkeasta tekotukastaan lakimieheksi. Kolmas oli palvelija ja hän kantoi osan vaatteistaan tarttaanissa, josta näin, että hänen herransa oli ylämaalainen ja joko lainsuojaton tai muuten erittäin

hyvissä väleissä hallituksen kanssa, sillä tarttaani oli laissa kielletty. Jos näihin asioihin olisin ollut paremmin perehtynyt, olisin tuntenut tarttaanin värit Argynlen s. o. Campbellien tunnusmerkiksi. Palvelijalla oli, kuten ylellisyyttä rakastavien matkustajain tapa oli näillä seuduilla, suuri matkalaukku kiinnitettynä hevosen selkään ja satulankaareissa riippui pussi sitroonia, joita nautitaan punssin kera.

Mitä neljänteen mieheen tulee, joka päätti jonon, olin hänet nähnyt jo ennenkin ja äkkiä tunsin hänet oikeudenpalvelijaksi.

Heti kun näin miehet, päätin, — en käsitä mistä syystä — jatkaa seikkailujani loppuun saakka, ja kun ensimmäinen heistä oli kohdallani, kohottauduin pensaikosta ja kysyin häneltä tietä Aucharniin.

Hän pysähtyi ja katseli minua mielestäni vähän kummallisesti. Kääntyen lakimieheen päin hän sanoi sitten: »Mungo, moni mies pitäisi tätä paremmin varoitusmerkkinä kuin paljaana tiedusteluna. Olen nyt matkalla Duroriin suorittamaan tehtävää, jonka tunnette, ja tässä nousee poikanen pensaikosta kysellen, olenko matkalla Aucharniin.»

»Glenure», vastasi toinen, »tästä asiasta ei kannattaisi leikkiä laskea.»

Molemmat miehet olivat nyt aivan lähelläni ja tuijottivat herkeämättä minuun. Toiset kaksi olivat pysähtyneet noin kivenheiton matkan päähän heidän taakseen.

»Ja ketä sinä Aucharnista etsit?» kysyi Glenuren Colin Roy Campbell, eli n. s. »Punainen Kettu», sillä, seisauttamani mies oli juuri hän.

»Sitä miestä, joka asuu siellä», vastasin.

»Glensin Jamesia», virkkoi Glenure mieltävästi ja jatkoi sitten lakimiehelle: »Onkohan poika keräilemässä hänen väkeään, vai mitä arvelette?»

»On tai ei», vastasi tämä. »Joka tapauksessa on parasta, että odotamme täällä, kunnes sotamiehet yllättävät meidät.»

»Jos te olette minun tähteni levottomia», lausuin, »niin saatan sanoa, etten ole hänen enkä teidän miehiänne, vaan kunniallinen Yrjö kuninkaan alamainen, joka ei ole kenellekään kiitollisuuden velassa eikä pelkää ketään.»

»Hyvin puhuttu», vastasi tilanhaltija. »Mutta uskallanko kysyä, mitä tällä kunniallisella miehellä on näin kaukana kotipaikaltaan tekemistä ja miksi hän etsii veli Ardshielia? Minä käsken täällä, se minun täytyy sinulle sanoa. Olen useimpain näiden tilojen kuninkaallinen käskynhaltija ja minun jäljestäni tulee kaksitoista ruotua sotamiehiä.»

»Olen kuullut maaseuduilla kuiskailtavan», lausuin vähän närkästyneenä, »että te olette kovakourainen mies.»

Hän tuijotti yhä epäilevän näköisenä minuun. »Sinulla on rohkeat puheet», sanoi hän viimein, »mutta minä pidän avomielisyydestä. Jos jonakin muuna päivänä olisit tiedustellut minulta tietä James Stewartin ovelle, olisin minä neuvonut sen ja rukoillut sinulle Jumalan onnea. Mutta tänään — mitä arvelette Mungo?» kysyi hän kääntyen jälleen lakimieheen päin.

Mutta samassa kun hän kääntyi, kuului ylempää kallion rinteeltä laukaus, ja Glenure kaatui tielle.

»O-oh, minä kuolen — minä kuolen!» hoki hän.

Lakimies oli tarttunut häneen kiinni ja piteli häntä käsissään palvelijan seisoessa kädet ristissä vierellä. Haavoitettu antoi kauhua kuvastavan katseensa liukua toisesta toiseen ja hänen äänensä väre tunki sydämeeni.

»Varokaa itseänne! Minä kuolen!» lausui hän.

Hän koetti avata vaatteitaan ikäänkuin haavaa katsoakseen, mutta sormet lipuivat nappien sivu. Samassa tunki syvä huokaus hänen rinnastaan, pää painui olkapäätä vasten ja hän oli hengetön ruumis.

Lakimies ei virkkanut sanaakaan, mutta hänen kasvonsa olivat yhtä kalpeat kuin kuolleenkin, ja niistä kuvastui mitä katkerin kiukku. Palvelija puhkesi itkemään ja parkumaan kuin pikku lapsi. Minä taas tuijotin kauhuissani heihin. Virkamies oli heti laukauksen kuultuaan juossut takaisin kiirehtimään jäljessä tulevia sotamiehiä.

Viimein lakimies laski kuolleen veriinsä tielle ja kohottausi vavisten seisoalleen.

Hänen liikuntonsa sai kai minutkin heräämään järkiini, sillä heti kun hän oli jaloillaan, ryntäsin minä

kapuamaan vuoren rinnettä ylös huutaen: »Murhaaja, murhaaja!»

Niin nopeasti oli tämä kaikki tapahtunut, että päästyäni ensimmäisen jyrkänteen huipulle, josta näki osan kaljuja kallioita, huomasin murhaajan kiiruhtavan vähän matkan päässä pois päin. Hän oli kookas mies ja päällään oli hänellä kullatuilla napeilla varustettu musta takki ja kädessä pitkä lintupyssy.

»Täällä!» kirkaisin. »Minä näen hänet!»

Sen kuultuaan murhamies vilkaisi olkansa yli taakseen ja läksi juoksemaan. Samassa hän hävisi koivujen sekaan ja tuli sitten näkyviin koivikon ylälaidalta kiipeillen siellä jyrkännettä ylös kuin apina. Sitten hän hävisi muutaman kalliokielekkeen taa, enkä enää sen koommin nähnyt häntä.

Minäkin olin juossut koko ajan ja olin jo jotenkin korkealla, kun kuulin jonkun käskevän minua pysähtymään.

Olin nyt ylemmän metsikön reunassa ja kun pysähtytyäni vilkasin taakseni, näin koko metsättömän rinteän alapuolellani.

Lakimies ja oikeudenpalvelija seisoivat vielä tiellä suoraan allani ja huusivat ja viuhtoivat käsillään minua tulemaan takaisin. Vasemmalta puolen heitä alkoi punatakkeja, musketit käsissä, ilmestyä metsästä vuoren juurella.

»Miksikäs minä tulisin takaisin?» huusin heille vastaukseksi. »Tulkaa te tänne!»

»Kymmenen puntaa sille, joka ottaa tuon pojan kiinni!» kuulin lakimiehen huutavan. »Hän on heidän rikostoverinsa. Hänet oli asetettu tänne puhuttelemaan meitä.»

Kuulin nämä sanat aivan selvään, vaikka ne olivatkin lausutut sotamiehille eikä minulle, ja minut valtasi kauhu, jota en koskaan vielä ollut tuntenut. On kokonaan toisenlaista olla menettämällä henkensä kuin olla vaarassa kadottaa sekä henkensä että kunniansa. Tuomioni tuli sitäpaitsi äkkiä ja aavistamatta kuin salama pilvettömältä taivaalta. Siinä minä seisoin kauhusta aivan jähmettyneenä ja kokonaan avuttomana.

Sotamiehet rupesivat hajautumaan. Toiset läksivät juoksemaan ja toiset ojensivat pyssynsä minua kohti estääkseen minua pakenemasta. Ja minä seisoin yhä paikallani.

»Pistäydy tänne puiden väliin», lausui ääni aivan vierelläni.

Tottelin ääntä, vaikka tuskin tiesinkään mitä tein ja heti kun liikahtin, kuulin pyssyjen paukahtavan ja kuulien vinkuvan koivikossa.

Puiden varjossa seisoivat Alan ongenvapa kädessä. Hän ei tervehtinyt minua, eikä siihen ollut aikaakaan, sanoi vain: »Tule!» ja läksi juosta vilistämään pitkin rinnettä Balachulishiin päin. Minä porhalsin hänen jälkeensä.

Juoksimme milloin koivujen lomitse, milloin taas kumarassa matalien pengermien taitse, tai ryömimme nelinkontin kanervikossa. Vauhtimme oli niin ankara, että sydämeni tuntui pakahtuvan kylkiluita vasten, eikä minulla ollut aikaa ajattelemiseen enkä hengästyksissäni saanut sanaakaan suustani. Muistan vain ihmeekseni huomanneeni, että Alan tuostakin ojentautui suoraksi ja katsoi taaksensa. Silloin kuulin aina kaukaa sotamiesten karjuntaa ja ilonhuutoja.

Neljännestunnin juostuamme pysähtyi Alan, heittäytyi pitkäkseen kanervikkoon ja kääntyi minuun päin.

»Nyt on tärkeä hetki käsissä», sanoi hän. »Tee niinkuin minäkin jos henkesi on sinulle kallis!»

Ja yhtä kovaa kyytiä kuin äskenkin, mutta paljon varovaisemmin, läksimme kiirehtimään takaisin pitkin vuorenrinnettä, mutta nyt vähän korkeammalta. Lettermoren ylemmässä metsikössä, siellä missä hänet olin tavannut, viskautui Alan viimein maahan ja jäi siihen makaamaan painaen päänsä sananjalkapensaikkoon ja läähättäen kuin koira.

Sivujani pakotti, päätäni pyörrytti ja kuiva ja kuuma kieleni riippui suusta ulkona. Pikemmin kuolleena kuin elävänä heittäydyin hänen vierelleen.

Puhelen Alanin kanssa Lettermoren metsässä.

Alan selvisi ensiksi. Hän nousi ylös ja meni metsän laitaan. Sieltä hän tarkasteli vähän ympärilleen, tuli takaisin ja istuutui.

»No, David», lausui hän, »olihan se kuuma leikki!»

Minä en virkkanut mitään, en edes päätänikään nostanut. Olin nähnyt suuren, punakan ja iloisen herrasmiehen saavan surmansa murhaajan kädestä, ja se surullinen näky oli vielä minulla tuoreessa muistissa. Eikä se ollut kuin osaksi syynä levottomuuteeni. Olihan murhattu mies, jota Alan vihasi, ja minä olin tavannut Alanin metsissä piileskelemässä ja nähnyt hänen pakenevan sotamiehiä. Ja samantekevää oli, oliko Alan ampuja vai ainoastaan käskijä. Ainoa ystäväni tässä jylhässä seudussa oli siis mitä julmin murhamies. Minä pelkäsin häntä, enkä voinut katsoa häntä suoraan silmiin. Olisin kernaammin maannut yksinäni sateessa kylmällä saarellani kuin tässä lämpimässä metsässä murhaajan vierellä.

»Oletko vielä väsyksissä?» kysyi hän.

»En», vastasin pitäen yhä päätäni sananjalkain seassa. »En ole nyt väsyksissä. Voinhan minä puhuakin. Sinun ja minun täytyy erota», lausuin. »Minä pidin sinusta paljon, Alan, mutta sinun tiesi eivät ole minun tieni: ne eivät ole Jumalan. Sanalla sanoen, meidän täytyy erota.»

»Ilman jonkunlaista syytä voin tuskin erota sinusta, David», vastasi Alan juhlallisesti. »Jos sinulla on jotain minun mainettani vastaan, niin, vanhan ystävytemme tähden, sano minulle mitä se on. Ja jos seurani on vain käynyt sinulle vastenmieliseksi, on minun asiani ottaa selvä, onko minua paneteltu.»

»Alan, mitä tämä merkitsee? Tiedäthän aivan hyvin, että tuo Campbell makaa verissään tiellä.»

Hän vaikeni hetkeksi.

»Etkö koskaan ole kuullut», sanoi hän sitten, »tarinaa Miehestä ja Hyvistä ihmisistä?» — Hyvillä ihmisillä hän tarkoitti keijukaisia.

»En», vastasin, »enkä tahdo kuullakaan.»

»Luvallasi, Mr Balfour, kerron sen kuitenkin sinulle», lausui Alan. »Mies, josta on kysymys, oli ajautunut muutamalle kalliolle meren keskellä, jolla Hyvät ihmiset tavallisesti levähtivät leijaillessaan saariston halki. Kalliosaarelle on annettu nimeksi Skerryvore eikä se ole kaukana siitä missä kärsimme haaksirikon. No niin; tuo mies rukoili niin liikuttavasti saada nähdä pientä lastaan ennen kuolemaansa, että Hyvien ihmisten kuningas viimein armahti häntä ja lähetti yhden joukostaan viemään pussissa ilmojen halki lasta hänelle. Tämä laski sen miehen vierelle hänen nukkuessaan, ja kun hän heräsi, näki hän vieressään laukun, jonka sisällä oli jotain liikkuvaa. Mutta nyt oli tuo mies yksi niitä, jotka epäilevät kaikessa pahan piilevän, ja varmuuden vuoksi hän työnsi ensin tikarinsa laukun läpi ennenkuin avasi sen ja näki siellä lapsensa kuolleena. Minun mielestäni, Mr Balfour, olet sinä ja tuo mies jotenkin samanlaisia.»

»Tarkoitatko sillä, ettet sinä ollut ollenkaan siihen osallisena?» huudahdin nousten istumaan.

»Tahdon ensiksi sanoa sinulle, Mr Balfour of Shaws», lausui Alan, »että jos minä olisinkin aikeissa murhata jonkun herrasmiehen, niin en sitä tekisi omalla maallani, etten tuottaisi klaanilleni ikävyyksiä; ja jos otteluun aikoisin, niin en kuljeksisi ongenvapa olalla.»

»Totta puhut», myönsin minä.

»Ja nyt», jatkoi Alan, paljastaen tikarinsa ja laskien erikoisella tavalla kätensä sen päälle, »vannon minä kautta Pyhän Raudan, etten ole ollut siinä osallisena, en ajatuksin enkä töin.»

»Siitä kiitän Jumalaa!» huudahdin tarjoten hänelle käteni.

Hän ei ollut sitä näkevinään.

»Ja liian suurta melua on tässä nyt pidetty yhden ainoan Campbellin takia!» lausui hän. »Ei heistä tietääkseni puutosta ole!»

»Oikeastaan et voisikaan», huomautin, »moittia minua, sillä muistat kai aivan hyvin, mitä minulle prikillä puhuit. Mutta kiusaus ja teko ovat kokonaan eri asioita, ja siitä kiitän Jumalaa. Kaikki joudumme aina kiusaukseen; mutta ottaa toinen kylmäverisesti hengiltä, Alan!» Enempää en hetken aikaan saanut sanotuksi. »Tiedätkö kuka sen teki?» lisäsin sitten. »Tunnetko tuon mustatakkisen miehen?»

»En ole aivan varma siitä minkälainen hänen takkinsa oli», vastasi Alan vältellen, »mutta olen muistavinani, että se oli sininen.»

»Sininen tai musta; mutta tunsitko hänet?» tiuskasin.

»En minä voisi juuri hänen ulkomuodostaan mennä hyvällä omallatunnolla valalle», vastasi Alan. »Kyllä hän meni aivan läheltäni, mutta merkillistä on, että minun juuri silloin piti sattua sitomaan kengännauhojani kiinni.»

»Voitko vanhoa, ettet tunne häntä?» huudahdin osaksi suutuksissani, osaksi huvitettuna hänen verukkeistaan.

»En vielä», vastasi hän, »mutta minä olen erittäin nopea unhottamaan, David!»

»Mutta yhden seikan huomasin aivan selvään», lausuin, »sen nimittäin, että sinä tahallasi vedit sotamiesten huomion puoleemme!»

»Aivan oikein», vastasi Alan. »Niin olisi jokainen kunnonmies menetellyt. Sinä ja minä olimme viattomia.»

»Sitä suuremmalla syyllä olisi meidän pitänyt erehdys oikaista, kun meitä syyttömästi epäiltiin! Viattomuutemme olisi tullut ilmi.»

»Oho, David», lausui Alan. »Viattomilla on aina tilaisuus puhdistautua oikeuden edessä, mutta pojalle, joka laukauksen ampui, on luullakseni kanervikko paras paikka. Niiden, jotka eivät ole antautuneet mihinkään vaikeuksiin, pitäisi tarkemmin ajatella niiden asemaa, jotka sen ovat tehneet. Ja se on oikeata kristillisyyttä. Sillä jos kaikki olisi ollut päinvastoin, ja tuo poika, jota en aivan selvään nähnyt, olisi ollut meidän housuissamme ja me hänen — mikä olisi hyvin helposti voinut tapahtua — niin luulenpa, että me itse olisimme olleet hänelle sangen kiitollisia, jos hän olisi kiinnittänyt itseensä sotamiesten huomion.»

Nämä sanat kuultuani minä langetin tuomioni Alanista. Mutta hän näytti niin viattomalta ja puhui niin vilpittömästi ja oli niin valmis uhraamaan itsensä täyttääkseen sen, mitä hän piti velvollisuutenaan, että sanat kuolivat huulilleni. Mieleeni muistivat Mr Henderlandin sanat: »meidän itsemme pitäisi ottaa oppia näistä hurjista ylämaalaisista». Nyt minulla oli siihen tilaisuus. Alanin oikeuskäsitteet olivat selvästi nurinkurisia, mutta hän oli valmis uhraamaan henkensä niiden vuoksi.

»Alan», minä virkoin, »minä en sano, että tämä minun ymmärtääkseni on oikeata kristillisyyttä, mutta mukiinmenevää kuitenkin. Tässä käteni toisen kerran.»

Hän tarttui käteeni molemmin käsin ja selitti, että minä varmaankin olin hänet lumoihin pannut, koskapa hän saattoi antaa minulle anteeksi mitä tahansa. Sitten hän muuttui hyvin vakavaksi ja sanoi, ettei meillä ollut aikaa tuhlata lörpötyksiin, sillä meidän täytyi molempien paeta tästä maasta; hänen siksi että hän oli karkulainen ja että koko Appin nyt tullaan nuuskimaan nurkasta nurkkaan ja jokaisen täytyy antaa itsestään tarkka selonteko; minun taas siksi että minut aivan varmaan sekoitetaan murhaan.

»Se ei merkitse mitään!» virkoin minä aikoen antaa hänelle pienen ripityksen, »minä en ollenkaan pelkää maani lainkouraa.»

»Ikäänkuin tämä olisi sinun maatasi!» Alan virkkoi »ja ikäänkuin sinut täällä Stewartien maassa asetettaisiin oikeuden eteen!»

»Onhan tämä Skotlantia!» huomaustin.

»Minusta sinä, mies, olet toisin ajoin perin kummallinen», Alan lausui. »Murhattu on Campbelleja. Asia tulee käsiteltäväksi Inverarassa, Campbellien pääpesässä, siellä missä viisitoista Campbellia istuu tuomarintuoleilla ja suurin Campbell — herttua — kopeilee penkillä. Lainkourastako puhuit, David? Se on totta totisesti aivan samanlainen kuin se, joka äsken tapasi Glenuren tien vieressä!»

Täytyy tunnustaakseni, että tämä minua vähän pelästytti ja olisi pelästyttänyt enemmänkin, jos olisin tiennyt miten lähelle totuutta Alanin kuvaus osasi. Ainoastaan yhdessä kohti hän liioitteli. Valamiehissä istui näet ainoastaan yksitoista Campbellia, mutta kun loputkin neljä olivat herttuasta riippuvaisia, tultiin kuitenkin jotenkin samaan tulokseen.

Väitin vieläkin, että hän arvosteli väärin Argylen herttuaa, joka, vaikka olikin whig, oli siitä huolimatta viisas ja kunniallinen aatelismies.

»Myönnetään, myönnetään», virkkoi Alan. »Mies on whig, se on tosi, enkä taas väitäkään, ettei hän olisi hyvä alustalaisilleen. Mutta mitähän klaanilaiset sanoisivat, kun Campbell on ammuttu, eikä ketään siitä hirteen vedettäisi ja heidän oma päällikkönsä istuu ylituomarina? Mutta olenhan minä jo usein huomauttanut», lisäsi Alan, »ettei teillä alamaalaisilla ole vähääkään tietoa siitä mikä on oikein ja mikä väärin.»

Tämä jo minua nauratti ja ihmeekseni yhtyi Alankin minuun ja nauroi yhtä iloisesti kuin minäkin.

»Ei, ei», hän puhui, »me olemme Ylämaassa, David, ja kun minä käsken sinua juoksemaan, niin silloin juokse. Kieltämättä on vaivaloista hiiviskellä ja nähdä nälkää kanervikossa, mutta vielä raskaampaa on virua telkien takana punatakkien vankilassa.»

Minä tiedustelin, minne aioimme paeta, ja kuultuani alamaiden olevan päämäärämme taivuun mielummin hänen mukaansa lähtemään. Olin näet jo ruvennut kärsimättömänä odottamaan hetkeä, jolloin pääsisin takaisin setäni kimppuun. Sitäpaitsi Alan vakuutti niin varmasti, ettei tässä asiassa ollut puhetta oikeudesta, että minä aloin jo pelätä hänen olevan oikeassa. Kaikesta vähimmin halusin kuolla hirsipuussa, ja tuon kamalan laitoksen haamu kuvastui tavattoman selvänä ajatuksissani — aivan sellaisena kuin olin sen kerran nähnyt muutaman arkkiveisun alkukuvassa — ja järkytti kokonaan luottamukseni tuomioistuimeen.

»Olen valinnut, Alan», lausuin, »minä lähdän sinun mukaasi.»

»Mutta huomaa», vastasi Alan, »että se on helpommin sanottu kuin tehty. Sinun täytyy nukkua ilman makuuvaatteita kovalla alusella ja monta kertaa kestää hiukaisevaa nälkää. Kanervikko on oleva vuoteesi, elämäsi kuin vainotun hirven, ja nukuttavakin on sinun ase kädessä. Monta vaivaloista askelta on sinun otettava, ennenkuin olemme perillä. Minä sanon kaiken tämän jo lähtiessä, sillä se on elämää, jonka minä juurta jaksain tunnen. Mutta jos kysyt, onko sinulla mitään muuta neuvoa, vastaan: ei. Joko lähdet kanssani kanervikkoja samoilemaan tai menet hirsipuuhun.»

»Helppo on tässä valita», lausuin, ja me löimme kättä suostumuksen merkiksi.

»Vilkaistaanpa nyt uudelleen punatakkeja», virkkoi Alan ja vei minut metsikön koilliseen reunaan.

Puiden välistä näimme suuren osan vuoren rinnettä, joka jyrkkänä laskeutui aina lahden rantaan saakka. Maisema oli jylhää; suuret ulkonevat kallionlohkareet, kanervikot ja pienet koivuviidakot kohtasivat kaikkialla katselijan silmää. Kaukana Balachulishissa päin kiiruhti pieni parvi punatakkeja kumpuja ylös ja alas ja pieneeni pienenemistään. Ei kuulunut enää heidän hoilauksiaan. Luullakseni he tarvitsivat keuhkojensa toimintakykyä muuhun. Mutta he seurasivat vieläkin polkua ja luulivat epäilemättä meidän olevan aivan heidän edessään.

Alan katseli heitä itsekseen hymyillen.

»Kyllä heitä väsymys tapaa, ennenkuin saavat tehtävänsä täytetyksi. Sinä ja minä, David, voimme nyt hengähtää hetkisen, haukata vähän leipää ja ottaa naukun pullostani palan paineeksi. Sitte lähdemme patikoimaan Aucharnia, päällikköni Glensin Jamesin taloa kohti, josta minun täytyy noutaa vaatteeni, aseeni ja rahaa matkaa varten. Ja sitten, David, huudahdamme: 'eteenpäin! Olkoon onni seuranamme!' ja teemme pienen matkan kanervikon halki.»

Istuudimme siis uudelleen, mutta nyt syömään ja juomaan. Paikaltamme näimme auringon laskeutuvan jylhään ja autioon vuoristoon, jonne minun nyt oli toverini seurassa lähdettävä.

Sekä siinä istuessamme että myöhemmin matkalla. Aucharniin kertoi kumpikin meistä seikkailunsa. Alanin vaiheista kerron tässä nyt sen, mikä niistä on huvittavaa tai tarpeellista.

Heti kun hyökylaine oli ohi, oli hän juossut laivan laidalle ja nähnyt minun vuorotellen ilmestyvän ja häviävän aallokossa. Viimein hän oli vilaukselta nähnyt minun pitävän kiinni raakapuusta. Se oli saanut hänet toivomaan, että minä sittekin pääsisin mahdollisesti maalle, ja antamaan nuo ohjeet ja käskyt, jotka olivat tuoneet minut — syntieni tähden — tänne onnettomaan Appiniin.

Sillä välin olivat prikillä olijat saaneet ruuhen vesille, ja pari kolme heistä istui jo siinä, kun tuli toinen, edellistä suurempi hyökylaine, joka kohotti prikin ylös karilta. Jos priki ei olisi tarttunut muutamaan salakarun ulkonevaan osaan, olisi laine sortanut sen meren pohjaan. Ensi kerran karille ajaessaan laiva oli tarttunut kiinni keulastaan, joten perä oli alimpana. Mutta nyt oli perä kohonnut ilmaan ja keula työntäynyt veden alle, jolloin vesi alkoi syöksyä kanssiin.

Jo sen kertominenkin mitä sitten seurasi, karkoitti veren Alanin kasvoilta. Kanssissa makasi näet lavitsoillaan mihinkään kykenemättöminä vielä kaksi miestä, ja nämä, nähdessään veden virtaavan sisään ja luullen laivan uppoavan, alkoivat parkua niin sydäntäsärkevästi, että kaikki kannella olijat

työntyivät yksi toisensa jälkeen ruuheen ja tarttuivat airoihin. Ei ollut vielä kahtakaansataa metriä laivan ja ruuhen väliä, kun kolmas vesivuori tuli. Se kohotti prikin kepeästi karin yli. Hetkeksi pullistuivat vielä sen purjerepaleet ja se näytti niiden ajamana liikkuvan eteenpäin, mutta vajosi hitaasti koko ajan. Priki painui yhä syvempään aivankuin näkymätön voima olisi vetänyt sitä alaspäin, ja viimein peittivät laineet priki »Covenantin» Dysartista.

Rannalle soutuessa ei kukaan virkkanut sanaakaan, sillä kaikki olivat hukkuvien huutojen synnyttämästä kauhusta huumauksissa. Mutta tuskin he olivat astuneet maalle, kun Hoseason heräsi aivan kuin unesta ja pyysi heitä ottamaan Alanin kiinni. Miehillä ei kuitenkaan ollut siihen halua ja he vetäytyivät ulommaksi, mutta Hoseason käyttäytyi kuin verivihollinen ja kirkui miehille, että Alan oli yksin, että hänellä oli suuri summa rahaa, että juuri hän oli syynä prikin haaksirikoon ja toverien hukkumiseen, ja että tässä oli nyt sekä kosto että ansio samalla kertaa tarjona. Heitä oli seitsemän yhtä vastaan, eikä tässä osassa rantaa ollut minkäänlaista kallionseinää, jota vasten Alan olisi voinut selkensä nojata. Merimiehet alkoivat jo hajaantua ja hiipiä hänen taakseen.

»Silloin» kertoi Alan, »se punatukkainen pieni mies — en muista hänen nimeänsä.»

»Riach.»

»Niin juuri, Riach! Hän tuli avukseni ja kysyi miehiltä, eivätkö he ollenkaan pelänneet rangaistusta, ja sanoi: 'Kävi miten kävi, minä asetun ylämaalaisen selkäsuojuksi.' »Hän ei ole mikään huono mies, tuo pieni, punatukkainen mies», jatkoi Alan. »Hänessä on vähän kunniallisuudenkin kipinää!»

»On kyllä», sanoin. »Hän oli tavallaan ystävällinen minuakin kohtaan.»

»Niin hän oli Alaniakin kohtaan», Alan virkkoi, »ja totta puhuen, minusta oli hänen menettelynsä erittäin hyvä. Mutta huomaa, David, että prikin haaksirikko ja miesparkojen huudot olivat vielä hänellä tuoreessa muistissa, ja luullakseni oli juuri se syynä hänen käytökseensä.»

»Niin minäkin luulen», vastasin, »sillä alussa hän oli yhtä kiivas kuin kuka tahansa toisista. Mutta mitäs Hoseason siitä tuumi?»

»Olen muistelevinani, ettei hän siitä suinkaan pitänyt», vastasi Alan. »Mutta se pieni mies käski minua juoksemaan, ja kun se minusta oli järkevä huomautus, noudatin paikalla hänen käskyään. Vilkaistessani heihin viimeisen kerran, näin heidän kääriytyneen yhteen nippuun rannalle, aivan kuin ihmiset, jotka eivät ole juuri hyvässä sovussa keskenään.»

»Mitä sillä tarkoitat?» kysyin.

»Sitä, että minä näin nyrkkien heiluvan ja yhden miehen lentävän tantereeseen kuin vaatemytyn. Mutta minä katsoin parhaaksi livistää sieltä heti tieheni. Siinä osassa Mull-saarta löytyy näet muutamia Campbelleja, jotka eivät suinkaan ole minunlaiseni kunnonmiehen ystäviä. Muussa tapauksessa olisin viivähtänyt siellä ja lähtenyt itse sinua etsimään tai ainakin mennyt pienen miehen avuksi.» (Tuntuu vähän naurettavalta Alanin tapa kuvata Mr Riachin kokoa, sillä toinen ei ollut toistaan pienempi). »Läksin siis», jatkoi hän, »juoksemaan edelleen minkä vain kädästä pääsin ja kaikille, keitä tapasin, huusin että rannalla oli laivahylky. Eivätkä he pysähtyneetkään minua puhuttelemaan. Olisitpa nähnyt kuinka he yksi toisensa perään läksivät juosta hölkkäsemään rantaa kohti! Ja sinne päästyään he huomasivat juosseensa vain huvikseen, ja se tekee aina hyvää Campbellille. Minä luulen, että priki vajosi kokonaisena pohjaan eikä hajonnut. Mutta sinulle se oli onneton tapaus, sillä jos rannalle olisi kapulakaan ajautunut, olisivat he kyllä nuuskineet joka paikan ja löytäneet pian sinutkin.»

19 LUKU.

Kauhun talo.

Yö saavutti meidät kävellessämme, ja pilvet, joita iltapäivällä oli alkanut nousta, taajenivat ja synkkenivät. Vuodenaikaan nähden oli sentähden tavattoman pimeä. Tie, jota kuljimme, vei pitkin louhikkoisia vuorenrinteitä, ja vaikka Alan kiiruhti empimättä eteenpäin, en voinut käsittää, miten hän voi pysyä oikealla tolalla.

Noin kello puoli yhdentoista aikaan saavuimme viimein muutaman kummun laelle ja näimme tulia alapuolellamme. Jonkun talon ovi oli nähtävästi auki ja siitä virtasi takkavalkean ja kynttilän valoa ulos.

Rakennusten ympärillä touhusi viisi tai kuusi ihmistä palavat tulisoihdut kädessä.

»Nyt on James päästä sekaisin», sanoi Alan. »Jos nyt tässä olisi meidän sijastamme sotamiehiä, joutuisi hän hyvin tukalaan asemaan. Mutta arvattavasti on hänellä vahdit valtatiellä ja hän tietää varmaan, ettei yksikään sotamies tunne sitä tietä, jota me tulimme.»

Sitten hän vihelsi erikoisella tavalla kolme kertaa. Oli omituista nähdä, miten ensimmäisellä vihellyksellä kaikki soihdut pysähtyivät ikäänkuin niiden kantajat olisivat säikähtäneet ja kuinka kolmannella vihellyksellä touhu alkoi uudelleen entiseen tapaan.

Rauhoitettuamme siten pihalla puuhaajien mielet, laskeuduimme alas kummulta. Pihaportilla oli meitä vastassa suurikasvuinen, kaunis ja yli viisikymmentä vuotta vanha mies, joka lausui jotain Alanille geelinmurteella.

»James Stewart», sanoi Alan, »pyydän sinua puhumaan skotinkieltä. Minulla on täällä mukani eräs nuori mies, joka ei ymmärrä geelinmurretta. Tässä hän on», lisäsi hän pistäen kätensä kainalooni, »eräs nuori kunnonmies alamaalta, tilanomistaja sitäpaitsi, mutta luullakseni on hänelle parasta, ettemme hänen nimeään mainitse.»

Glensin James kääntyi hetkeksi minuun päin ja tervehti minua erittäin kohteliaasti. Seuraavassa tuokiossa hän jo puheli Alanin kanssa.

»Tämä oli kamala tapaus; siitä on ikävyyksiä tälle seudulle», lausui hän käsiään väännellen.

»Mitä vielä!» vastasi Alan. »Sinun täytyy ottaa asian hyvätkin puolet lukuun. Muista, että Colin Roy on kuollut!»

»Mutta, totta puhuen», lausui James, »toivoisin minä hänen jälleen elävän! Helppoa on kerskailla edeltäpäin, mutta nyt se on tehty; ja kuka saa siitä syyn niskoilleen? Murha tapahtui Appinin alueella — muista se, Alan, Appin saa siitä vastata, ja minä olen perheellinen mies.»

Keskustelun aikana katselin minä palvelijoita. Toiset seisoivat tikapuilla ja kaivelivat rakennusten katto-olkia, joista he vetivät esiin pyssyjä, miekkoja ja muita sota-aseita, toiset kantoivat niitä pois. Kauempaa notkosta kuuluvista kuokkien iskuista päätin että he kaivoivat aseet maahan. Vaikka he kaikki olivatkin niin touhuissaan, ei heidän työssään ollut minkäänlaista järjestystä. Useampia miehiä töytäsi aina samaa pyssyä kantamaan ja tyrkki toisiaan palavilla soihduillaan. Tuontuostakin keskeytti James puhelunsa Alanin kanssa antaakseen käskyjä, joita ei kuitenkaan kukaan noudattanut. Soihtujen valossa kuvastui kaikkien kasvoilta kiire ja kauhistus, ja vaikka kukaan ei puhunut muuten kuin kuiskaamalla, kuului heidän puhelunsa sekä hätäntyneeltä että vihaiselta.

Muuan tyttönen tuli nyt ulos huoneesta kantaen jotain kääröä tai myttyjä. Usein on minua jälestäpäin naurattanut, muistaessani kuinka Alanin huomio heräsi heti kun hän näki tytön.

»Mitäs tyttösellä on mytyssään?» kysäsi hän.

»Olemme juuri laittamassa taloa järjestykseen, Alan», vastasi James pelokkaalla ja vähän liehakoivalla tavallaan. »He tulevat nuuskimaan jokaisen nurkan Appinissa, ja meillä täytyy olla kaikki paikat paikoillaan. Parhailtaan hautaamme pyssyjä ja miekkoja sammalikkoon; ja tuo on luullakseni sinun ranskalainen pukusi. Meidän täytyy kai haudata sekin.»

»Haudata minun ranskalaiset vaatteeni!» huudahti Alan. »Totta toisen kerran, se ei saa tapahtua!»

Niin sanoen hän tarttui kääröön ja poistui navettaan muuttamaan pukuaan. Siksi aikaa hän jätti minut sukulaisensa huomaan.

James vei minut keittiöön. Siellä istuuduimme pöydän ääreen ja alussa hän puheli ja nauroi kanssani erittäin ystävällisesti. Mutta yhtäkkiä valtasi hänet uudelleen synkkämielisyys. Hän istuksi otsa rypyssä ja kynsiään pureskellen eikä muistanut minua kuin aika ajoin. Lopulta hän antoi minulle vain sanan tai pari ja vaivaloisen hymyilyn ja vaipui jälleen omiin pelon hämmentämiin ajatuksiinsa. Hänen vaimonsa istui valkean ääressä ja itki painaen kasvojaan käsiinsä. Vanhin poika oli kyyryllään lattialla ja selaili suurta paperipinkkaa työntäen aina tuontuostakin jonkun niistä tuleen. Muuan punakkapospinen palvelijatar penkoi sillä aikaa suurella kiireellä joka paikan huoneessa ja voivotteli lakkaamatta. Ja vähän väliä pisti joku miehistä päänsä ovesta sisään ja kysyi mitä oli tehtävä.

Lopulta ei James enää jaksanut pysyä paikoillaan, vaan pyysi saada minun luvallani olla epäkohtelias ja poistua seurastani. »Ei minusta ole juuri seuraksi, sir», sanoi hän. »Minä en nyt kykene muuta ajattelemaan kuin tuota kamalaa tapausta ja onnettomuutta, jonka se on tuottamaisillaan viattomille ihmisille.»

Vähän sen jälkeen hän huomasi poikansa polttavan paperia, joka hänen mielestään olisi pitänyt säilyttää. Silloin puhkesi hänen kiihottunut mielialansa esiin tavalla, jota oli vaikea katsella. Useat kerrat hän löi poikaansa.

»Oletko hullu?» huusi hän. »Tahdotko nähdä isäsi hirsipuussa roikkuvan?» Ja unohtaen minun läsnäoloni hän sadatteli geelinmurteella pitkän aikaa poikaansa, joka ei vastannut mitään. Mutta hänen vaimonsa, kuullessaan hirsipuusta mainittavan, heitti esiliinan kasvoilleen ja nyyhkytti entistä äänekkäämmin.

Tällaista menoa oli minun, vieraan ihmisen, kiusallista kuulla ja nähdä, ja olin iloinen, kun Alan tuli takaisin päällään entinen hieno ranskalainen pukunsa, — vaikka oikeastaan se oli nyt melkein liian kulunut ja kutistunut ansaitakseen 'hienon' nimen. Talon toinen poika vei sitten minut vuorostani muuttamaan vaatteita, joiden tarpeessa jo kauan olin ollut. Sain myöskin hirvennahasta tehdyt ylämaalaiskuosiset kengät, jotka alussa tuntuivat vähän oudoilta, mutta totuttuani niihin, erittäin mukavilta jaloille.

Poissa ollessani oli kai Alan kertonut matkansa vaiheet, sillä kaikki näyttivät tietävän, että minä olin pakomatalla hänen kanssaan, ja laittoivat nyt matkavarustuksiamme kuntoon. Molemmille meille annettiin miekka ja pistooli, vaikka koetinkin vakuuttaa etten edellistä osannut käyttää. Saatuamme vielä vähän ampumavaroja, pussin kaurajauhoja, rautaisen pannun ja pullon oikeaa ranskalaista paloviinaa, olimme valmiit matkalle lähtemään. Rahoja tosiaankin puuttui vielä. Minulla oli noin kaksi guineaa jäljellä, ja kun Alanin vyö oli jätetty toisiin käsiin, ei tällä uskollisella välittäjällä ollut kuin seitsemäntoista penssiä koko omaisuudestaan jäljellä. Mitä Jamesiin tuli, oli hän Edinburgin matkoilla ja käräjänkäynnillään arentilaisten hyväksi köyhdyttänyt itsensä niin täydellisesti, ettei hän saanut kokoon enempää kuin kolme shillinkiä ja viisi ja puoli penssiä ja senkin suurimmaksi osaksi kuparissa.

»Tämä ei vetele», tuumi Alan.

»Sinun täytyy löytää jostain lähistöltä turvallinen piilopaikka ja lähettää sana minulle», sanoi James. »Ymmärräthän, Alan, että sinun täytyy selvittää ehjin nahoin tästä jutusta. Nyt ei ole aikaa jäädä odottamaan paria guineaa. He ovat varmaan saaneet sinusta vihiä ja etsivät sinua. Ja minä olen vakuutettu siitä, että he syyttävät sinua tämänpäiväisestä tapauksesta. Siitä saamme kärsiä sekä sinä että myöskin minä, joka olen sinun sukulaisesi ja pitänyt sinua luonani täällä ollessasi. Ja jos he syyttävät minua —», hän vaikenä ja pureskeli kalpeana sormiaan. »Se olisi ikävä juttu ystävillemme, jos minut hirtetään.»

»Se olisi surkea päivä Appinille», lausui Alan.

»Se päivä pyörii nyt päässäni», puhui James. »Voi mies paha, Alan! Sinä ja minä olemme lörrötelleet kuin kaksi mielipuolta!» huusi hän lyöden nyrkkinsä seinään, jotta koko talo kajahti.

»Totta on mitä puhut, ja tämä alamaalais-ystäväni», lausui Alan nyökäyttäen päätään minuun päin, »on puhunut minulle järkeviä asioita. Kumpahan vain olisin totellut häntä.»

»Mutta kuulehan nyt, Alan», jatkoi James entiseen tapaansa. »Jos he panevat minut kiinni, niin silloin juuri tarvitset rahaa. Sillä huolimatta siitä mitä minä ja sinä olemme tässä puhuneet, on meidän kahden tulevaisuus kovin synkkä, kuten käsittänet. Sinä saat vielä nähdä, että minä itse tahdon syyttää sinua; minä tarjoan palkinnon päästäsi; sen teen! Onhan se kyllä ikävä juttu näin läheisten ystävysten kesken, mutta jos minua syytetään tästä kamalasta tapauksesta, tulen minä puolustamaan. Ymmärrätkö?»

Hän puhui kiihkeästi ja tarttui Alanin takinkaulukseen.

»Kyllä ymmärrän», vastasi Alan.

»Sinun täytyy jättää nämä seudut — jättää Skotlanti — sinun ja sinun alamaalais-ystäväsi! Sillä minä syytän myöskin alamaalais-ystävääsi. Etkös sitä käsität, Alan, sano, että käsität!»

Alan näytti punastuvan. »Tämä on kovin vaikeaa minulle, joka toin hänet tänne, James», lausui hän nostaen päänsä pystyyn. »Minähän tulen siten petturiksi!»

»Kuule, Alan!» huudahti James. »Katso asioita oikeassa valossa! Hänet leimataan joka tapauksessa syylliseksi. Mungo Campbell syyttää epäilemättä häntä; mitä siis haittaa jos minäkin häntä syytän? Ja sitäpaitsi olen minä, Alan, perheellinen mies.»

Molemmat vaikenivat hetkeksi.

»Ja sitten vielä Alan: tuomarit ovat Campbellelle!» lisäsi James.

»Yksi seikka tässä on huomattava», lausui Alan miettiväisenä, »se nimittäin ettei kukaan tiedä hänen

nimeään.»

»Eikä tule koskaan tietämäänkään, Alan! Tuossa on käteni», huudahti James, aivan kuin hän todellakin olisi tiennyt nimeni ja luopui nyt jostain edusta. »Mutta se puku, joka hänellä oli päällään, hänen ikänsä ja ulkomuotonsa ja muut sellaiset seikat? Ne minun ainakin täytynee ilmoittaa!»

»Tuumasi kummastuttavat minua», lausui Alan ankarasti. »Aiotko sinä kavaltaa pojan lahjallasi? Annatko sinä ensin uuden puvun ja sitten petät hänet?»

»Ei, ei, Alan», vastasi James. »Mutta se puku, jonka hän riisui päältään, se, jossa Mungo hänet näki.»

Minusta näytti James kuitenkin pelokkaalta. Hän koetti käyttää kaikkia mahdollisia keinoja hyväkseen, ja uskallanpa väittää, että hän näki koko ajan silmänsä edessä verivihollisiensa istuvan tuomaripenkeillä ja hirsipuun tämän näyn taustana.

»No, sir», lausui Alan minuun kääntyen, »mitä sinä tästä sanot? Sinä olet täällä minun kunniallisuuteni turvissa, ja minun asiani on katsoa, ettei mitään tehdä vasten tahtoasi.»

»Minulla on ainoastaan muuan sana sanottavana», vastasin, »sillä tähän sanakiistaan nähden olen kokonaan syrjäinen. Mutta yleisen oikeuskäsitteen mukaan on selvää, että on syytettävä oikeaa henkilöä, tässä tapauksessa siis ampujaa. Lykätäkää syy hänen päälleen, usuttakaa vainoojat hänen jälkeensä ja antakaa kunniallisten viattomien ihmisten olla rauhassa.»

Mutta sen kuultuaan huudahtivat Alan ja James kauhistuksesta ja pyysivät minua pitämään suuni tukossa, sillä siitä ei voisi olla puhettakaan. He kysyivät minulta että mitähän Cameronit siitä ajattelisivat — kysymys, josta minulle selvisi, että joku Mamoren Cameroneista oli murhaaja — ja enkö käsittänyt, että poika joutuisi silloin kiinni? »Sitä et selvästi ole tullut ajatelleeksi», tuumivat he niin viattoman totisina, että käteni valahtivat hervottomina sivuilleni ja minä kadotin kaiken toivon mielipiteeni lopullisesta voitosta.

»Vai niin», lausuin, »no syyttäkää sitten minua, kun teitä haluttanee, syyttäkää Alania, syyttäkää Yrjö kuningasta! Kaikki kolme me olemme viattomia ja juuri niistä näyttää nyt kysymys olevan. Mutta, sir», lisäsin Jamesille toinnuttuani ensin suuttumuksestani, »olenhan minä Alanin ystävä, ja jos hänen ystävilleen voin olla avuksi, en vaaroja säikähdä.»

Katsoin parhaaksi antaa suostumukseni jonkun kauniin syyn nojalla, sillä minä näin Alanin käyneen mieltäväksi. Ja sitäpaitsi — päättelin itsekseni — heti kun käänän heille selkäni, ottavat he kuitenkin minut mukaan syytöskirjaansa, joko sitten suostun siihen tahi en. Mutta siinä huomasin erehtyneeni. Tuskin olin näet nuo sanat lausunut, kun Jamesin vaimo karkasi ylös tuoiltaan, tuli luoksemme ja itki ensin minun ja sitten Alanin olkaa vasten kiittäen Jumalaa hyvydestämme hänen perhettänsä kohtaan.

»Sinä, Alan, täytät täten vain luonnollisen velvollisuutesi», sanoi hän. »Mutta tämä poika, joka on vain käymässä täällä ja on nähnyt meidät surkeimmassa asemassa ja rakkaan puolisoni touhuavan kuin armon kerjääjän, poika, jonka oikeuden mukaisesti tulisi jaella käskyjä kuin kuninkaan, — niin, teidän tähtenne on sydämeni surullinen senvuoksi, etten tiedä nimeänne. Mutta onhan minulla teidän kasvopiirteenne! Ja niin kauan kuin sydämeni tykkii rinnassani, olen ne säilyttävä muistissani, ajatteleva niitä ja siunaava niitä.»

Sen sanottuaan hän suuteli minua ja puhkesi uudelleen niin valtaviin nyyhkytyksiin, että minä jäin aivan häpeissäni seisomaan siihen.

»Jo riittää, jo riittää», lausui Alan hyvin hajamielisen näköisenä. »Päivät valkeavat heinäkuussa kovin aikaiseen. Ja huomenna on Appinissa kova kiire, rakuunoita vilisee, »Cruachan»[1] -huutoja kajahtelee ja punatakkeja juoksentelee kaikkialla. Silloin on sinun ja erittäinkin minun oltava muualla.»

[1] Campbellien käyttämä sotahuuto. Suom. muist.

Jätimme hyvästi ja läksimme jälleen matkalle ohjaten kulkumme vähän enemmän itäänpäin. Yö oli lauhkea ja sysimusta, ja tiemme kulki melkein samanlaisia louhikkoisia seutuja kuin ennenkin.

20 LUKU.

Pako kanervikossa. Louhikossa.

Riensimme eteenpäin milloin juosten milloin kävellen, ja aamupuoleen yötä kiirehdimme yhä enemmän kulkuamme. Vaikka seutu näytti aivan autiolta, oli siellä kuitenkin kumpujen peitossa ihmisten taloja ja mökkejä, joita sivuutimme luullakseni ainakin parikymmentä. Aina kun sellaiselle saavuimme, jätti Alan minut tielle ja meni itse koputtamaan seinään ja puhutteli hetkisen ikkunassa nukkumasta herätettyä asukasta. Tällä tavalla levitettiin tietoja, ja näillä seuduin oli se niin tärkeä velvollisuus, että Alanin henkensä edestä paetessaankin täytyi pysähtyä täyttämään sitä ja niin sukkelaan kulkivat tiedot suusta suuhun, että enemmässä kuin puolessa niistä taloista, joissa kävimme, tiedettiin jo murhasta. Toisissa taas, sen mukaan kuin taampana seisoessani kuulin ja sain selvää vieraasta kielestä, synnytti uutinen enemmän kauhua kuin kummastusta.

Kaikesta kiirehtimisestämme huolimatta alkoi päivä sarastaa meidän vielä ollessa kaukana turvallisemmista paikoista. Olimme silloin muutamassa tavattoman laajassa, kallionlohkareitten peittämässä laaksossa, jonka läpi virtasi kuohuva joki. Jylhät vuoret ympäröivät laaksoa, eikä siinä kasvanut puita eikä ruohoa. Jälkeenpäin olen arvellut, että se arvattavasti oli Glencoen laakso, sama, jossa tuo verinen taistelu Wilhelm kuninkaan aikana taisteltiin. Mutta mitä seutuja me yleensä samoilimme, en vielä kukaan tiedä, sillä me seurasimme milloin oikoteitä, milloin taas teimme pitkiä kierroksia. Kulkumme oli sitäpaitsi kiireellistä ja enimmäkseen yön aikaan, ja paikannimet, joita kysyin, olivat geelinkielisiä, joten ne ovat sitä helpommin unehtuneet.

Päivän ensimmäinen kajastus valaisi siis silmäimme eteen mainitun kolkon paikan, ja minä näin Alanin rypistävän otsaansa.

»Tämä ei ole minulle eikä sinulle sopiva paikka», lausui hän. »Tänne he asettuvat vahtimaan.»

Niin sanoen läksi hän juoksemaan entistään kiivaammin alas joen rantaan erääseen paikkaan, missä kolme kallionlohkarettä jakaa joen kahteen haaraan. Vesi syöksyi uomassaan kumeasti pauhaten, ja putouksen päälle muodostivat hyrskyt ohuen sumuvaipan. Alan ei katsahtanut puolelle eikä toiselle, vaan hyppäsi suoraapäätä keskimmäiselle kalliolle ja heittäytyi siellä nelinkontin pysähtyäkseen vauhdistaan. Kallio oli näet pieni ja hän oli nähtävästi viskautunut sen toiselle laidalle. Tuskin oli minulla aikaa välimatkan mittaamiseen tai vaanivan vaaran ajattelemiseen, kun jo olin syöstäytynyt hänen jälkeensä ja hän oli ottanut vastaan ja seisauttanut minut.

Siinä nyt seisoimme rinnatusten pienellä, hyrskyistä liukkaalla kalliolla. Edessämme oli vielä leveämpi kuilu ja joka suunnalla viskoi vihainen virta vesisuihkuja ilmaan. Nähdessäni missä olin valtasi minut lamauttava pelko ja minä vein käden silmiäni eteen. Alan tarttui minuun ja ravisti minua. Näin hänen puhuvan, mutta vesiputouksen ärjynnältä ja hämmentyneeltä mielentilaltani en kuullut mitään. Näin vain, että hän oli kiukusta punaisena, ja että hän polki jalkaa kalliioon. Samalla silmänluonnilla näin myöskin ohitse kiitävän veden ja ilmassa leijailevan sumun; mutta sitten suljin silmäni ja ruumistani puistatti.

Seuraavassa tuokiossa oli jo Alan asettanut viinapullon huulilleni ja pakottanut minut juomaan. Viina ajoi veren takaisin päähäni. Asettaen kätensä torvelle suunsa eteen hän karjaisi sitten korvaani: »Hyppää tai huku!» ja kääntyen selin minuun hän hyppäsi virran toisenkin haaran yli ja pääsi onnellisesti rannalle. Olin nyt yksinäni kalliolla, jossa siten oli minulla parempaa tilaa. Paloviina suhisi korvissani. Äskeinen esimerkki oli vielä tuoreena edessäni ja ymmärrykseni kyllin selvä käsittääkseni, että nyt tai ei koskaan oli minun hypättävä. Kyyristäydyin alas ja ponnistin eteenpäin tuolla epätoivoisella kiukulla, joka on joskus antanut minulle voimia rohkeuteni pettäessä. Ainoastaan käteni ulottuivat kuitenkin perille. Ne luiskahtivat irti rantakalliosta, tarttuivat jälleen siihen kiinni ja taas luiskahtivat. Soluin jo alas joen uomaan päin kun Alan sai minusta kiinni, ensin tukasta, sitten kauluksesta ja kiskoi minut ylös kalliolle.

Sanaakaan virkkamatta hän puhaltui uudelleen juoksuun ja minun täytyi kompuroida jaloilleni ja lähteä juoksemaan hänen jälkeensä. Olin ennenkin ollut väsynyt, mutta nyt tuntui koko ruumiini olevan kipeä ja aivan kuin möyhyksi piesty, ja sitäpaitsi olin vielä paloviinasta hiukan juovuksissa. Juoksuni oli horjuvaa ja pistokset alkoivat käydä niin ankariksi, että olivat vähällä masentaa minut kokonaan. Kun Alan viimein pysähtyi muutaman tavattoman suuren kiven juurelle, joita siinä paikassa oli suuri joukko, ei se suinkaan ollut David Balfourille liian aikaiseen.

Sanoin, että kivi oli tavattoman suuri, mutta oikeastaan niitä olikin siinä kaksi, jotka ylhäällä vetäytyivät yhteen. Molemmat ne olivat noin kaksikymmentä jalkaa korkeat ja näyttivät ensi silmäyksellä mahdottomilta kavuta ylös. Alankin (vaikka hänellä voi sanoa olleen neljä kättä) sai tehdä kaksi onnistumatonta kiipeemis-yritystä. Vasta kolmannella, ja silloinkin vain noustuaan olkapäilleni ja ponnistettuaan niistä niin voimakkaasti, että luulin solisluuni taittuneen, hän pääsi ylös. Päästyään kivelle hän laski nahkavyönsä alas ja sen ja parin kivensyrjässä löytyvän pienen nikaman avulla kapusiin hänen vierelleen.

Nyt älysin, miksi sinne olimme kiivenneet. Nämä kaksi kivenmöhkälettä, jotka ylhäältä olivat koverot

ja vinosti yhteen kallistuneet, muodostivat näet teevadin kaltaisen syvennyksen, jossa kolme tai neljä miestä voi maata piilossa.

Koko aikana ei Alan ollut virkkanut sanaakaan. Oli vain juossut ja kapuillut niin vihasella ja mielettömällä kiireellä, että minä arvasin hänen pelkäävän pahasti jotain epäonnistumista. Kalliollekaan päästyämme ei hän suutaan avannut eikä edes lieventänyt ryppyjä otsallaan, heittäytyi vain pitkälleen ja kohottaen ainoastaan toisen silmänsä rintavarustuksemme yläpuolelle, tarkasteli ympärillemme kaikkiin ilmansuuntiin. Aamu oli jo valennut aivan kirkkaaksi. Me näimme laakson kiviset seinämät, sen louhikkoisen pohjan ja joen, joka koskisenä virtasi laaksoa pitkin. Mutta missään ei näkynyt ihmisasunnosta kohoavaa savua, eikä yhtään elävää olentoa, lukuun ottamatta muutamia, erästä vuorennpyppylää kierteleviä, kirkuvia kotkia.

Vihdoinkin kirkasti hymy Alanin kasvoja.

»No nyt meillä on onnistumisen toivoa», lausui hän ja silmäillen minua mielihyvällä lisäsi sitten: »Et sinä ole oikein reipas hyppääjä.»

Arvattavasti näytin loukkaantuneelta hänen arvostelustaan, koska hän jatkoi paikalla: »No vähät siitä väliä! Pelätä yritystä ja kuitenkin tehdä se, se todistaa että mies on mitä urhein. Ja olihan siinä sitäpaitsi vettä, ja vesi on ainetta, joka pelottaa minuakin. Ei, ei sinun tarvitse hävetä, vain minun.»

Kysyin minkävuoksi.

»Minkäkö vuoksi!» vastasi hän. »Minä olen tänä yönä ollut aikamoinen pässinpää. Ensiksikin eksyin väärälle tielle, eksyin Appinissa, omassa kotiseudussani. Sentähden yllätti meidät päivä paikassa missä meidän ei koskaan olisi pitänyt olla. Siitä hyvästä on asemamme tässä kivellä vähän vaarallinen ja kirotun epämukava. Toiseksi — ja se on kaikesta pahinta miehelle, joka on niinkin paljon samoillut kanervikkoja kuin minä — olen lähtenyt ilman vesipulloa, ja koko pitkä kesäpäivä täytyy meidän nyt lojua tässä ilman mitään muuta juomaa kuin paloviina. Ajattelet ehkä, että se on vähäpätöinen asia, mutta ennen yön tuloa, David, saan kyllä sinulta siitä kuulla.»

Halusin jälleen kunnostaa itseäni ja tarjouduin juoksemaan joelle ja täyttämään pullon vedellä, jos hän ensin tahtoi tyhjentää siitä viinan.

»Enpä mielelläni heittäisi viinaakaan hukkaan», vastasi hän. »Se on tehnyt sinulle suuren palveluksen tänä yönä. Muussa tapauksessa — se on minun vähäarvoinen mielipiteeni — aikailisit sinä vieläkin tuolla vesikivellä. Ja, mikä on vielä tärkeämpää, sinä olisit vielä voinut huomata, kun olet niin teräväjärkinen, että Alan Breck Stewart käveli ehkä tavallista kiivaammin.»

»Sinäkö!» huudahdin. »Sinähän juoksit, minkä kypälästä pääsi!»

»Niinkö?» vastasi Alan. »No, sama se. Ole vain siinä uskossa. Silloin ei ollut aikaa siekailemiseen. Ja nyt olemme puhelleet kylliksi. Laittaudu sinä, poika, levolle, minä vahdin.»

Noudatin kehotusta ja panin maata. Ylhäälle kallionlohkareitten väliin oli kasaantunut vähän sammaleista multaa, jossa kasvoi joitakuita sananjalkoja. Siinä oli nyt vuoteeni. Viimeinen ääni, minkä kuulin, oli kotkien kirkuminen.

Luullakseni oli kello yhdeksän tienoilla aamua, kun minut herätettiin jotenkin kovakätisesti, ja minä huomasin Alanin painavan kättään suutani vasten.

»Hsst!» kuiskasi hän. »Sinä kuorsasit.»

»No, onko se nyt niin vaarallista?» tokaisin, kummastellen hänen kasvojensa hätäistä ja synkkää ilmettä.

Hän kurkisti kiven särmän yli ja viittasi minua tekemään samoin.

Päivä oli nyt kirkas ja kuuma, ja taivas pilvetön. Laakso levisi allamme selväpiirteisenä kuin kuvataulu. Noin puolen mailin[1] päässä rannasta oli punatakkien leiripaikka. Sen keskellä leimusi suuri nuotio, jonka ääressä muutamia miehiä hommasi keittopuuhissa. Lähellä sitä, muutaman meidän kivemme korkuisen kallion laella seisoi vahti. Hänen aseensa välkkyivät auringon paisteessa. Pitkin joenrantaa näkyi toisia vahteja, jotka oli asetettu toisin paikoin tiheään toisin taas harvempaan. Muutamia heistä oli sijoitettu, kuten nuo ensin mainitsemankin, korkeammille paikoille, toiset taas maahan, jossa he astuskelivat edestakaisin. Kauempana, laakson yläpäässä, jossa maa oli aukeampaa, oli vahtiketjun jatkona hevosmiehiä, joiden näimme siellä ratsastelevan edestakaisin. Alempana laaksossa oli jalkaväkeä, mutta kun joki siellä, yhdyttyään erään sivuhaaran kanssa, äkkiä leveni, oli heitä vain hyvin harvassa eivätkä he vahtineetkaan muuta kuin kaalamoita ja kiviä joiden avulla olisi voinut päästä joen yli.

[1] Mile (maili) = Englannin maapeninkulma, = vähän yli 1 1/2 kilometriä. Suom. muist.

Kerran vain katsahdin tätä ja painauduin takaisin vuoteelleni. Tuntui vähän kummalliselta nähdä nyt laakson, joka auringon noustessa oli aivan autio, aseita välkkyvän ja punaisia takkeja ja polvihousuja vilisevän.

»Siinä nyt näet», sanoi Alan. »Tätä minä juuri pelkäsin, että he nimittäin asettuvat joen puolelle vahtiin. Noin pari tuntia sitten alkoi heitä tulla, ja sinä, mies, olet vain nukkunut raskaasti! Paikkamme on tässä vaarallinen. Jos he nousevat vuorelle, voivat he helposti keksiä meidät kaukoputkella. Mutta jos he pysyttelevät vain laaksossa, ei meillä ole hätää. Vahteja on joen alapäässä harvemmassa, ja yön tultua koetamme pujahtaa heidän ohitsensa.»

»Mitäs me teemme siihen asti?» kysyin.

»Lojumme tässä ja paistumme», vastasi Alan.

Ja »paistumista» olikin koko päivä. Täytyy muistaa, että me makasimme paljaalla kivellä kuin pannukakku lautasella. Päivä paahtoi meitä säälimättä, ja kivi kuumeni niin, että siihen tuskin voi koskea. Pienellä sananjalkojen peittämällä maatumalla, joka pysyi vähän viileämpänä, ei ollut sijaa kuin yhdelle kerrallaan. Vuorotellen makasimme paljaalla kalliolla, ja siinä oli jotenkin samanlaisessa asemassa kuin marttyyri, jota kidutettiin tulirautoilla. Tulen ajatelleeksi miten merkillistä oli, että samassa ilmanalassa, ainoastaan muutaman päivämatkan päässä, voi kärsiä niin julmasti ensin kylmästä saarellani ja nyt kuumuudesta tällä kalliolla.

Koko aikana oli meillä karvas paloviina ainoana juomisena ja sen nauttiminen pahensi vain tilaamme. Pulloa koetimme pitää niin kylmänä kuin mahdollista hautaamalla sen multa, ja kostuttamalla sitten viileällä viinalla rintaa ja ohimoitamme saimme vähän helpotusta.

Sotamiehet tarkastelivat koko päivän laakson pohjaa, milloin vaihtaen vahtivuoroja, milloin taas pienissä joukoissa samoillen kallionlohkareitten välissä. Niitä oli taajalti ja tiheässä, joten miehen etsiminen niiden seassa oli samaa kuin hakea neulaa heinätukosta. Ja kun heidän tehtävänsä oli niin toivoton, olivat he sitä huolimattomampia. Näimme tuontuostakin sotamiesten viiltävän kanervikkoja pistimillään ja kylmä väristys kävi silloin ruumiini läpi. Toisinaan he kiertelivät meidänkin kiveämme ja silloin uskalsimme tuskin hengittäääkään.

Kuta pitemmälle päivä ehti, sitä hitaammin ja vaivaloisemmin kuluivat meiltä tunnit kivellä. Alustamme kävi näet yhä kuumemmaksi ja auringonpaahde yhä sietämättömämmäksi. Lisäksi täytyi kärsiä pyörrytystä, pahoinvointia ja luuvalon tapaisia tuimiam pistoksia. Mieleeni muistui silloin, ja ovat usein jällestäpäinkin muistuneet, skottilaisen virtemme säkeet:

"Sua kuuvaloyö ei järjiltä lyö,
ei päivän aurinko pistä."

Ja todellakin suojeli meitä ainoastaan Jumalan armeliaisuus auringonpistoksesta.

Lopulta, noin kello kahden aikana, kävi olomme aivan sietämättömäksi, ja meidän täytyi nyt kestää kiusausta yhtä hyvin kuin kipujakin. Aurinko oli näet jo painunut hiukan länteen ja loi kiven itäpuolelle vähän varjoa. Sillä puolen oli myöskin sotamiesten katseilta turvassa.

»Kuolema kuin kuolema!» lausui Alan, ja pudottautui kiven särmän yli alas varjonpuolelle.

Hetkeäkään kadottamatta seurasin häntä ja putosin pitkin pituuttani maahan, niin heikko ja niin pyörryksissä olin pitkällisestä kitumisesta. Siinä viruimme sitten tunnin tai pari, velttoina kuin lankavyyhti. Ruumistamme pakotti kiireestä kantapähän, ja jokainen sotamies joka vain olisi osunut sinne, olisi keksinyt meidät. Ketään ei kuitenkaan tullut kiven sille puolen. Kaikki sivuuttivat kiven vastakkaiselta puolelta, joten se nytkin oli meidän suojamme.

Vähitellen palautuivat voimamme, ja sotamiehet kun nyt pysyttelivät lähempänä jokea, ehdotti Alan, että koettaisimme lähteä liikkeelle.

Ainoastaan yksi seikka pelotti minua tänä hetkenä, ja se oli takaisin kivelle nouseminen. Kaikki muu oli minulle tervetullut. Laittauduimme siis viivyttelämättä lähtökuntoon ja aloimme hiipiä kiveltä kivelle, vuoroin madellen niiden suojassa vatsallamme, vuoroin juosten sydän kurkussa toisen taa.

Tarkasteltuaan pintapuolisesti tämän puolen laaksoa, ja ollen ehkä vähän uneliaita kuumuudesta, eivät sotamiehet enää olleet niin valppaita, vaan nukkuivat paikoillaan tai pitivät ainoastaan joen pengermiä silmällä. Vältellen laakson pohjaa ja painuen samalla, vuoria kohti, etäännyimme taukoamatta heidän läheisyydestään. Mutta tämä yritys oli vaikein mihin koskaan olen ryhtynyt. Siinä olisi pitänyt olla silmiä sadottain joka paikassa ruumista, pysicsäseen piilossa tällä epätasaisella maalla

ja niin taajaan sijoitetun vahtijoukon silmäkantamilla. Aukean paikan yli juostessa ei tullut yksistään nopeus kysymykseen, vaan täytyi myöskin silmänräpäyksessä saada selville paikan asema ja jokaisen kiven vakavuus, jolle jalkansa laskee. Ilma oli näet nyt niin tyyni, että kiven vierähtäminenkin kajahti kuin pyssynlaukaus ja kaiku toisteli sitä kukkuloiden ja kumpujen välissä.

Auringon laskuun olimme niinkin hitaasti kulkiessa päässeet hyvän matkaa eteenpäin, vaikka kallionlohkareelle asetettu vahti näkyi vielä aivan selvään. Mutta silloin tapasimme jotakin, joka hälvensi kaiken pelkomme. Se oli syvä kuohuinen puro, joka tässä kohti muodosti putouksen, yhtyäkseen alempana olevaan jokeen. Purolle päästyämme heittäysimme maahan ja pistimme pään ja olkapäät veteen, enkä voi sanoa kumpi tuntui suloisemmalta, puistutusko, joka kävi ruumiin läpi kylmän veden virratessa päällemme vaiko nautinto, jolla vettä joimme.

Kun rantatörmät estivät meidät näkymästä sotamiehille, makasimme siinä kaikessa rauhassa, joimme yhä uudelleen ja uudelleen, valelimme rintaamme ja annoimme käsiemme viiltää virrassa, kunnes kylmä rupesi niitä vihavoimaan. Virkistyiimme siitä ihmeellisesti ja otimme lopulta jauhopussin esiin ja laitoimme rautaisessa pannussa »drammachia». Vaikka se on ainoastaan kylmään veteen sekoitettuja kaurajauhoja, tulee siitä kyllin hyvä ateria nälkäiselle miehelle, ja milloin ei ole tuliaineita tahi sattuu, kuten nyt me, sellaiseen asemaan, ettei voi tulla tehdä, on se kanervikon kulkijain paras auttaja.

Heti kun yön varjot alkoivat laskeutua läksimme jälleen taipaleelle. Alussa etenimme yhtä varovasti kuin ennenkin, mutta sitten rohkeammin, kävellen suorina ja pitkin askelin. Kulkumme oli hyvin vaivaloista, kun täytyi milloin kiivetä ylös jyrkkiä vuorenrinteitä, milloin kapuilla kuilujen partaita pitkin. Auringon laskettua oli taivas vetäytynyt pilveen ja yö oli pilkkoisen pimeä. Väsymystä en sanottavasti tuntenut, mutta sen sijaan alati pelkäsin putoavani tai luiskahtavani alas rinteiltä, eikä minulla matkan suunnasta ollut aavistustakaan.

Vihdoin nousi kuu ja näki meidän vieläkin pysyvän tiellä. Kuu oli loppupuoliskolla ja enimmäkseen pilvien peitossa. Mutta hetkisen kuluttua se pilkisti esiin ja näytti minulle joukon mustia vuorenhuippuja. Kaukana allamme välkkyi sen valo kapean merenlahdelman pinnalla.

Molemmat silloin pysähdyimme, minä hämmästyneenä löytäessäni itseni korkealta, ja kuten minusta näytti pilvien päällä kävelemästä. Alan taas määrätäkseen suuntamme.

Hän oli nähtävästi mielissään ja varma siitä että olimme poissa kaikkien vainoojien kuuluvilta, sillä koko loppuosan öisestä marssistamme hän kulutti viheltäen sotaisia, reippaita ja surullisia sävelmiä, tanssikkappaleita, jotka panivat jalan kepeämmin nousemaan, minun eteläisen kotiseutuni säveliä, jotka saivat minut halajamaan kotiin seikkailuiltani. Ja nämä kaikki olivat matkatovereinani jylhässä, synkässä ja autiossa vuoristossa.

21 LUKU.

Pako kanervikossa. Corrynakeighin rotko.

Heinäkuun alussa valkenevat päivät kyllä aikaiseen, mutta oli vielä pimeä saapuessamme määräraikkaamme rotkolle muutaman korkean vuoren laella. Rotkon läpi juoksi puro ja sen toisella puolen oli kallioon muodostunut matala luola. Koivuja kasvoi siellä harvahkona, kauniina metsänä, mutta kauempana ne vaihtuivat mäntyihin. Puro oli täynnä taimenia, ja metsä sepelkyyhkysää. Vuoren aukealla puolen isokuovit viheltelivät lakkaamatta ja käkiä siellä oli niinikään lukuisasti. Rotkon suulta näkyi osa Mamoria ja merenlahti, joka eroitti sen Appinista. Olimme niin huimaavan korkealla, että maiseman katselemisesta riitti minulle koko ajaksi ihmettelemistä ja ihailemista.

Rotkon nimi oli Corrynakeigh, ja vaikka se oli niin korkealla ja niin lähellä merta että pilvet sen usein peittivät, oli se ylipäänsä miellyttävä paikka, ja ne viisi päivää, jotka siinä vietimme kuluivat onnellisesti.

Luola oli makuuhuoneemme ja vuoteemme laitoimme kanervapehkoista, joita sitävarten kävimme leikkaamassa. Peittona meillä oli Alanin päällystakki. Muutamassa puron polvessa oli suojaisia syvennyksiä, jonne uskalsimme laittaa pienen nuotion. Sen ääressä lämmittelimme itseämme, milloin pilvet peittivät rotkon, keitimme kaurajauhovellimme ja paistoimme pienet taimenet, jotka pyydystimme käsin purosta kivien alta ja rantaonkaloista. Se olikin meidän pääasiallisena toimena ja huvituksena. Paitsi sitä, että jauhomme säästyivät siten pahempien päivien varalle, kului meiltä aika hauskaasti kun vyötäisiin asti

alastomina pulikoimme purossa pyydystäen kilvan kaloja. Suurimmat taimenet, mitkä saimme, olivat noin neljännesnaulan painoisia. Mutta ne olivat rasvaisia ja hyvänmakuisia, ja kun ne paistoi hiillillä, puuttui ainoastaan suolaa, jotta olisi saanut oikein herkkuruuan.

Väliaikoina Alan opetti minua miekan käyttöön, sillä kunnottomuuteni siinä kiusasi häntä. Sitäpaitsi luulen hänen hyvinkin mielellään ryhtyneen harjoitukseen, jossa hän oli niin paljon minua etevämpi, kun minä kalastuksessa vein hänestä joskus voiton. Miekkailua hän käytti oikeastaan rangaistuksena, sillä koko harjoitusten ajan hän haukkui minua jotenkin hillittömästi ja ahdisti niin ankarasti, että luulin hänen jo lävistävän minut miekallaan. Usein teki mieleni livistää pakoon, mutta seisoin kuitenkin paikallani ja opin siten ainakin pysymään varman näköisenä puolustusasennossa, joka usein on kaikki mitä tarvitaan. Vaikka siten en koskaan ollut vähääkään opettajani mieliksi, en sentään ollut aivan tyytymätön itseeni.

Sillä ei tarvitse luulla että olisimme unhottaneet päätarkoituksemme, pakenemisen.

»Kotvan kestää», lausui Alan minulle ensimmäisenä aamuna, jonka rotkossa vietimme, »ennenkuin punatakeille pälkähtää päähän etsiä meitä Corrynakieghistä. Meidän on nyt sentähden lähetettävä sana Jamesille, jotta hän hankkii meille rahat.»

»Mutta millä tavoin saamme viestin hänelle?» kysyin. »Olemmehan täällä autiossa seudussa. Emme uskalla sitä vielä jättää, eivätkä kai linnutkaan rupea sanansaattajiksemme. En ymmärrä miten on meneteltävä.»

»Etkö?» vastasi Alan. »Kylläpä sinussa, David, ei ole kekseliäisyyttä!»

Sen sanottuaan hän vaipui ajatuksiinsa tuijottaen hiillockseen. Hetken perästä hän otti puunpalasen, muodosteli siitä ristin ja mustasi sen haarukat hiilellä. Sitten hän katsoi vähän arasti minuun ja lausui:

»Etköhän lainaisi minulle nappiani? Lahjan takaisin pyytäminen ei kyllä ole tavallista, mutta minä tunnustan, etten mielelläni leikkaisi toista nappia.»

Annoin hänelle napin. Sen hän pujotti päällystakistaan repimäänsä vaatekaistaleeseen, jolla oli sitonut ristin kokoon, ja kiinnitettyään siihen vielä pienen koivun- ja petäjänlehvän, hän katseli laitostaan tyytyväisenä.

»Vähän matkan päässä täältä on pieni Koalinsnacoan niminen kylä. Siellä asuu muutamia minun ystäviäni, joiden käsiin voin uskoa henkeni, ja toisia, joista en ole niin varma. Katsos nyt, David. Meidän päistämme luvataan palkinto. Jameskin lupaa niistä palkinnon, ja mitä Campbelleihin tulee, niin he eivät koskaan säästä rahaa, milloin vain on kysymys jonkun Stewartin vahingoittamisesta. Jos asiat toisin olisivat, voisin milloin tahansa mennä Koalinsnacoaniin ja uskoa henkeni heidän käsiinsä yhtä helposti kuin ottaa jonkun omiin turviini.»

»Mutta asiain tällä kannalla ollessa?»

»Silloin minä käyn siellä kenenkään näkemättä», vastasi Alan. »Kaikkialla on huonoja, ja mikä pahinta, heikkoja ihmisiä. Pimeän tultua hiivin siis kylään ja asetan tämän tekeleeni John Breck Maccollin ikkunaan. Hän on hyvä ystäväni ja Appinin »bouman».[1]

[1] Boumanneiksi nimitettiin Skotlannissa tilan vuokraajia, jotka ovat ruvenneet isännän kanssa yhtiöön ja jakavat hänen kanssaan maatilatuloja. Suom. muist.

»Aivan kernaasti voit sen tehdä», lausuin. »Mutta jos hän sen löytääkin, niin mitä on hänen siitä ajateltava?»

»Toivon, että hän olisi vähän teräväjärkisempi mies, sillä pelkäänpä pahoin ettei hän paljoakaan siitä käsitä! Mutta näin olen minä ajatellut. Tämä risti vivahtaa vähän arpakapulaan, jonka kiertäminen meidän klaaneissamme merkitsee kokoontumista. Vielä hän ymmärtää aivan hyvin, ettei klaani aio tehdä kapinaa, kun kapula on asetettu ikkunaan ilman minkäänlaista kirjoitusta. Hän tuumii siis: »Klaani ei aio tehdä kapinaa, mutta jotakin tämä merkitsee.» Silloin hän huomaa nappini, joka on ennen ollut Duncan Stewartin, ja ajattelee: »Duncanin poika on kanervikossa ja tarvitsee minua.»

»Saattaa niin käydä», sanoin minä. »Mutta vaikka hän arvaisikin tarkoituksen, on Forthin ja tämän välillä hyvä joukko kanervikkoja.»

»Se on aivan totta», vastasi Alan. »Mutta silloin huomaa John Breck koivun ja männyn lehdet, ja päättää — jos hänellä on vähänkään järkeä, jota minä epäilen — että »Alan piileskelee metsässä, jossa kasvaa sekä koivuja että petäjiä». Sitten hän lisää: »Sellaista metsää ei näillä seuduilla ole monessa paikassa», ja tulee luoksemme Corrynakieghiin. Ja jos hän ei tule, niin periköön piru hänet, sama se minulle, sillä silloin ei hän ansaitse edes suolaa velliinsä.»

»Kas vain», sanoin tehden hänestä vähän pilkkaa, »oletpa sinä aika kekseliäs! Mutta eikö sinulle olisi yksinkertaisempaa kirjoittaa hänelle muuan sana?»

»Sepä mainio huomautus, Mr Balfour», hän vastasi tehden vuorostaan minusta pilaa. »Tosiaankin olisi minulle paljon yksinkertaisempaa kirjoittaa hänelle, mutta sen lukeminen olisi John Breckille hankala juttu. Hänen pitäisi ensin käydä koulua pari kolme vuotta ja mahdollisesti väsyisimme me odottamiseen.»

Samana yönä Alan vei arpakapulan kylään ja asetti sen John Breckin ikkunaan. Takaisin tullessaan hän oli levoton, sillä koirat olivat ruvenneet haukkumaan ja ihmisiä juossut asunnoistaan ulos. Luulipa hän kuulleensa aseidenkin kalinaa ja nähneensä yhden punatakin muutamalla ovella. Koko seuraavan päivän oleksimme sentähden metsän reunassa, ja pidimme tarkasti vahtia voidaksemme, jos tulija oli John Breck, ohjata hänet heti luoksemme, tai jos se oli punatakki, hyvissä ajoin paeta.

Puolenpäivän tienoissa huomasimme miehen kiertelevän aukeaa vuorenrintettä ylös ja varjostaen kädellään silmiään katselevan tullessaan ympärilleen. Heti kun Alan hänet huomasi, vihelsi hän. Mies kääntyi ja tuli jonkun matkaa meitä kohti. Alan vihelsi toisen kerran ja mies tuli lähemmäksi. Sillä tavalla ohjasimme hänet vähitellen luoksemme.

Hän oli ryysyinen, hurjannäköinen, parrakas mies, iältään noin neljänkymmenen vaiheilla, rokonarpien rumentama ja näytti sekä tuhumalta että julmalta. Vaikka hän puhui huonosti ja murteellisesti englanninkieltä, pyysi Alan kuitenkin — seuraten entistä kaunista tapaansa, milloin minä olin läsnä — ettei hän puhuisi geelinkieltä. Mahdollista on, että vieras kieli sai hänet näyttämään vielä hitaammalta kuin hän oikeastaan olikaan; mutta minusta vain näytti, ettei hänellä ollut paljon halua auttaa meitä ja että sekin vähä oli pelosta ja pakosta.

Alan tahtoi häntä viemään sanan Jamesille, mutta »boumanni» ei siitä tahtonut kuulla puhuttavankaan. »Minä unhotan sen», kirkui hän ja vaati vain kirjettä, muuten hän uhkasi jättää meidät oman onnemme nojaan.

Nyt arvelin Alanin joutuneen ymmälle, sillä kirjoitusneuvoja ei meillä tässä erämaassa ollut. Mutta hän olikin nokkelampi kuin luulinkaan. Hän etsi metsästä sepelkyyhkynen siipikynän, josta sitten muodosti kynän. Mustetta hän laittoi sekoittamalla ruutia veteen, ja repäisten nurkan ranskalaisesta sotilasvaltakirjastaan, jota hän kuletti taskussaan kuin mitäkin hirsipuusta suojelevaa taikakalua, hän istuutui kirjoittamaan seuraavat rivit:

»Rakas sukulaiseni. — Tee hyvin ja lähetä tämän tuojan mukana rahat siihen paikkaan, jonka hänelle olen ilmoittanut.

Sinun uskollinen serkkusi,
A. S.»

Kirjelmän hän uskoi miehelle, joka lupasi kiirehtiä niin paljon kuin suinkin ja läksi kirjeineen laskeutumaan alas kummulta.

Kolme kokonaista päivää oli hän poissa, mutta noin kello viiden aikaan kolmannen päivän illalla kuulimme metsästä vihellyksen, johon Alan vastasi. Heti ilmestyi »boumanni» puron rannalle etsien meitä silmillään oikealta ja vasemmalta. Hän ei ollut nyt niin pahantuulisen näköinen kuin ennen ja epäilemättä hän olikin hyvillään saatuaan niin vaarallisen tehtävänsä loppuun suoritetuksi.

Seudun uutisina hän kertoi, että maa oli täynnä punatakkeja, että aseita oli löydetty ja ihmisiä sentähden saatettu joka päivä onnettomuuteen, että James ja hänen palvelijansa oli, rikokseen osallisuudesta epäiltyinä, pistetty Fort Williamin vankilaan. Kaikille suunnille tuntui ilmoittelun, että Alan Breck oli ampuja, ja hänestä ja minusta oli levitetty julistus, jossa luvattiin meistä sadan punnan palkinto.

Nämä olivat meille mitä ikävimpiä uutisia, ja lyhyt kirjelmä, jonka rouva Stewart oli John Breckin mukana lähettänyt, oli läpeensä haikeaa valitusvirttä. Siinä hän pyysi hartaasti Alania välttämään kiinnijoutumista, vakuuttaen, että jos hän kerran joutuu sotamiesten käsiin, ovat sekä hän että James mennyttä kalua. Rahasumma, jonka hän lähetti, oli kaikki minkä hän oli saanut kerjätyn tai lainatuksi, ja hän rukoili Jumalaa, että tulisimme sillä toimeen. Lopuksi — kirjoitti rouva — liitti hän mukaan julistuksen, jossa meistä puhuttiin.

Sitä paperia tarkastimme uteliaisuudella ja pelolla — aivan kuin olisimme katsoneet peiliin ja samalla vihollisen pyssyn suuhun saadaksemme selville onko hänellä todellakin tosi mielessä. Alanin tuntomerkeiksi oli siinä ilmoitettu: »pieni, rokonrikkoma ja notkealiikkeinen mies, iältään kolmenkymmenen viiden vaiheilla, päässä sulitettu hattu, pukunaan ranskalainen, sinivärinen ja hopeanapeilla varustettu silkinuttu, jonka koruompelukset ovat jo suurimmaksi osaksi vaalenneet,

punaiset liivit ja mustat, nukkakankaasta tehdyt polvihousut». Minusta oli sanottu: »suuri, vahva, noin kahdeksantoista vuotias poika, päällä vanha, hyvin repaleinen sininen nuttu, vanha ylämaalais lakki, pitkät, kotikutoiset liivit, siniset polvihousut; kintut paljaat, kengät alamaalaista kuosia ja kärjistä rikki, puhuu alamaalaisten tavoin, ja on parraton».

Alan oli mielissään, kun hänen komeutensa oli hyvin muistettu ja niin tarkoin kerrottu. Koruompeluksista lukiessaan hän vain käänsi katseensa paperista niihin vähän loukkaantuneen näköisenä. Mitä minuun tuli tarjosin minä mielestäni julistuksen mukaan surkean näyn. Mutta toisekseen olin siitä hyvillänikin, sillä vaihdettuani entiset ryysyni pois, ei kuvaus enää ollut vaarallinen, vaan paremminkin päinvastoin.

»Alan, sinun pitäisi vaihtaa pukua», huomautin.

»Eikö mitä», vastasi hän. »Minulla ei ole toisia vaatteita. Näyttäisipä se somalta jos palaisin Ranskaan »bonnetti»[1] päässä!»

[1] Ylämaalaisen kansallispukuun kuuluva kankaasta tehty lieriömäinen lakki. Suom. muist.

Tämän hänen vastauksensa johdosta tulin ajattelemaan, että jos eroan Alanista ja hänen kielittelevistä vaatteistaan, minun ei tarvitse pelätä kiinnijoutumista, vaan voin liikkua julkisesti asioillani. Eikä siinä kaikki, sillä jos otaksutaan, että minä joudun yksinäni kiinni, ei minua vastaan ollut mitään syytöksiä, mutta jos joudun tuon murhaajaksi luullun miehen seurassa vangiksi, oli asemani hyvin vakava. Näistä mietteistäni en kyllä kehdannut virkkaa mitään, mutta sellaisia ajatuksia liikkui kuitenkin mielessäni.

Näitä seikkoja tulin ajatelleeksi vieläkin enemmän, kun sanansaattajamme veti esiin viheriän kukkaron, jossa oli neljä guineaa kullassa ja vähää vaille guinea hopearahoissa. Summa oli kyllä suurempi kuin minun. Mutta Alanin olikin vähän vaille viidellä guinealla päästävä aina Ranskaan asti, ja minun vaille kahdella vain tälle puolen Queensferryn. Jos kaikki otetaan huomioon, ei Alanin seura ollut minulle ainoastaan hengenvaarallinen, vaan myöskin kukkaroani rasittava.

Mutta niin ei kunniallinen seuralaiseni ajatellut. Hän luuli vain palvelevansa, auttavansa ja suojelevansa minua. Mitä minun oli siis tekeminen muuta kuin pysyä ääneti ja tyynenä tyytyä osaani!

»Onhan tämä vähän pienenlainen summa», tuumi Alan pistäen rahat taskuunsa, »mutta eikö tuo riittäne tarpeisiini. Jos nyt te, John Breck, tahdotte antaa minulle nappini, lähdemme tämän kunnan miehen kanssa matkalle.»

Mutta »bouman», harailtuaan ensin karvoista tehdyssä pussissaan, joka ylämaalaisen tapaan riippui hänellä etupuolella — jalassa oli hänellä sitävastoin alamaalaisten merimieshousut — alkoi mulkoilla pahasti silmillään ja sanoi lopuksi: »Minä olen tainnut kadottaa sen.»

»Mitä!» ärjäisi Alan, »oletko sinä hukannut minun nappini, jonka olen saanut isältäni? Silloin täytyy minun ilmoittaa sinulle, että tämä oli pahin päivätyö, minkä kuuna kulloisna ikänäsi olet tehnyt.»

Puhuessaan Alan pani kädet polvilleen ja katsoi mieheen ivahymy huulillaan ja silmissä välke, joka ennusti pahaa hänen vihollisilleen.

Mahdollista on että mies puhui totta, mahdollista myöskin että hän aikoi pettää, mutta huomaten sitten olevansa autiossa seudussa yksin meitä kahta vastaan, katsoi hän itselleen parhaimmaksi turvautua totuuteen. Pääasia vain on, että hän oli äkkiä löytävinään napin ja ojensi sen Alanille.

»Oikein, tämä puhuu Maccollien kunniallisuuden puolesta», lausui Alan ja jatkoi sitten minulle: »Tässä on nappisi takaisin. Minä kiitän sinua siitä, että raskit napista luopua. Se on teko, joka on todistuksena ystävydestäsi minua kohtaan.»

Sitten hän jätti »boumannille» lämpimät hyvästit. »Sillä», sanoi hän, »sinä olet tehnyt minulle suuren palveluksen ja antautunut uhkarohkeaan yritykseen. Minä olen aina antava sinulle hyvän miehen nimen.»

John Breck läksi viimein omalle suunnalleen ja Alan ja minä pannen kapineemme yhteen taakkaan, poistuimme toiselle jatkaaksemme pakomatkaamme.

Pako kanervikossa. Suolla.

Käveltyämme pysähtymättä ja rivakasti noin seitsemän tuntia, olimme varhain aamulla vuorijonon toisessa päässä. Edessämme levisi epätasainen ja autio alanko, jonka yli meidän nyt oli kuljettava. Aurinko oli vielä alhaalla ja paistoi suoraan silmiimme. Suosta kohosi ohut, savunkaltainen sumu, joten — Alanin sanojen mukaan — alangolla voi olla vaikka kaksikymmentä eskadroonaa ratsuväkeä, ilman että meillä niistä oli aavistustakaan.

Istuuduimme sentähden eräälle vuoren rinteeseen pengermälle odottamaan sumun haihtumista, laitoimme »drammachia» ja pidimme sotaneuvottelun.

»David», lausui Alan, »tämä on vähän vaarallinen paikka. Majailemmeko nyt tässä yöhön asti, vai uskallammeko eteenpäin?»

»Jos siinä on kaikki, niin käykäämme eteenpäin», vastasin minä.

»Niin, mutta kun siinä ei ole kaikki, ei edes puoletkaan», puhui Alan. »Asemamme on nyt seuraava: Appinissa odottaa meitä varma kuolema, etelässä on kaikki Campbellien aluetta eikä siis sinne ole ajattelemistakaan. Pohjoiseen ei meillä kummallakaan ole asiaa, ei sinulla, joka aijot Queensferryyn, eikä minulla jonka matka pitää Ranskaan. Itäänpäin voimme siis suunnata kulkumme.»

»Tehkäämme se!» vastasin iloisesti. Mutta itsekseni ajattelin: »Parasta olisi meille molemmille, että sinä lähdet yhdelle suunnalle ja annat minun mennä toiselle.»

»Mutta huomaa, että idässä on suo edessämme», lausui Alan. »Jos sinne lähdemme, antaudumme uhkapeliin. Mihin kummaan tuolla lakealla, aukealla kentällä piiloon pistäytyy? Heti kun punatakit pääsevät jonkun kummun yli, voivat he nähdä meidät peninkulmien päästä, ja silloin saat pian maistaa heidän hevostensa kavioista. Se ei ole paikka meitä varten ja uskallanpa lisätä, että se on vielä vaarallisempi päivällä kuin yöllä.»

»Kuule, Alan, mitä minä olen tästä ajatellut. Appinissa odottaa meitä kuolema. Rahoja ei meillä suinkaan ole liiaksi, jauhoista puhumattakaan. Kuta kauemmin he meitä etsivät, sitä likemmä arvaavat he olinpaikkamme. Kaikkiolla olemme siis vaarassa, ja lupaan sanallani ponnistaa eteenpäin, kunnes kaadumme.»

Alan ihastui. »On hetkiä», lausui hän, »jolloin sinä olet aivan liian viekas ja liian whigimäinen minunlaiseni kunnonmiehen seuraksi, mutta on toisiakin hetkiä, jolloin sinä osoittaudut rohkeaksi, ja silloin juuri rakastan minä sinua kuin veljeäni.»

Sumu haihtui ja alanko levisi eteemme autiona kuin meri. Ainoastaan riekot ja töyhtöhyypät kirkuivat siellä ja kaukana idässä liikkui hirvilauma pienenä pisteenä. Suurimmaksi osaksi se oli punaista kanervikkoa, muu ala enimmäkseen suota, heteikköä ja sammaltuneita vesilammikoita. Muutamin paikoin oli kulovalkea polttanut maanpinnan mustaksi ja toisin paikoin oli kokonaisia metsiä kuivuneita mäntyjä, jotka seistä töröttivät siellä kuin luurangot. Elottomamman näköistä erämaata ei missään näe, mutta sotamiehiä ei siellä näkynyt ja se oli meille tärkeintä.

Laskeuduimme siis alas autiolle kankaalle ja alotimme vaivaloisen ja monimutkaisen kulkumme itää kohti. Joka haaralla ympäröivät meitä, — se tulee muistaa — vuorenhuiput, joilta meidät voitiin nähdä milloin hyvänsä. Sentähden täytyi meidän seurata notkopaikkoja, ja kun ne kääntyivät pois meidän suunnastamme, liikkua aukealla kentällä mitä huolellisimmin. Joskus, puolikin tuntia yhteen menoon, meidän täytyi ryömiä kanervapehkosta toiseen kuin metsämiehen ollessaan likellä hirveä. Päivä oli taas kirkas, aurinko paahtoi kuumasti. Vesi viinapullostamme loppui pian, ja jos olisin arvannut minkälaista oli ryömiä puolet matkasta vatsallaan ja kävellä loput melkein polviin asti kumarassa, olisin varmaan luopunut sellaisesta murhaavasta uhkayrityksestä.

Ponnistaen ja leväten ja uudelleen ponnistaen taivalsimme eteenpäin aamupäivän ja puolenpäivän tienoissa paneuduimme maata sankkaan kanervapehkoon. Alan piti ensin vahtia. Mielestäni olin tuskin silmäni ummistanut kun hän jo herätti minut vahtimaan vuorostani. Kummallakaan meillä ei ollut kelloa, jonka mukaan olisimme eläneet. Sen puutteessa pisti Alan kanervan oksan pystyyn maahan. Kun pensaarvarjo oli ehtinyt siihen, oli minun herätettävä hänet. Mutta nyt olin minä niin väsyksissä että olisin voinut nukkua kaksitoista tuntia yhtä päätä. Uni kangerti kurkussani ja jäseneni lepäsivät, vaikka ajatukset olivatkin valveilla. Kanervikon kuuma tuoksu ja ahertavien mehiläisten surina tekivät minuun saman vaikutuksen kuin olutjuusto, ja tuon tuostakin kohautin päätäni huomaten menneeni unen horrokseen.

Viimeisen kerran herätessäni huomasin olleeni kokonaan toisessa maailmassa ja arvelin auringon jo kulkeneen hyvän matkaa rataansa. Vilkas kanervan oksaan ja olin vähällä parahtaa, sillä minä näin

laiminlyöneeni luottamustoimeni. Pääni oli mennä sekaisin pelosta ja häpeästä, ja katseltuani ympärilleni, tuntui sydämeni pysähtyvän. Osasto ratsuväkeä oli näet maatessani laskeutunut alangolle ja tuli nyt kaakosta melkein suoraan meitä kohti viuhkan muotoisesti hajaantuneena ja ratsastellen notkopaikoissa edestakaisin.

Herätettyäni Alanin vilkasi hän ensin sotamiehiin, sitten merkkiin ja auringon asemaan ja puristi kätensä nyrkkiin heittäen minuun samalla kertaa vihaisen ja huolestuneen silmäyksen. Muulla tavalla ei hän minua nuhdellut.

»Mitäs nyt on tehtävä?» kysyin.

»Meidän on leikittävä jänistä», vastasi hän. »Näetkö tuota vuorta?» kysyi hän sitten osoittaen koilliseen.

»Kyllä», vastasin.

»Sitä kohti on nyt meidän riennettävä. Sen nimi on Ben Alder, ja on se jylhä, autio vuori täynnä kumpuja ja kuiluja. Ja jos sinne ehdimme ennen aamua, voimme vielä pelastua.»

»Mutta Alan», huudahdin, »sitenhän joudumme aivan sotamiesten tielle!»

»Sen tiedän aivan hyvin», vastasi Alan, »mutta jos meidät ahdistetaan takaisin Appiniin, olemme molemmat mennyttä miestä. Joutuin nyt siis, David!»

Sen sanottuaan hän läksi juosta vilistämään nelinkontin niin tavattoman nopeasti, että olisi voinut luulla sen olevan hänen tavallinen kulkutapansa. Koko ajan hän seuraili notkoja, joissa olimme parhaiten suojassa. Muutaman näistä oli kulovalkea polttanut tai ainakin kärventänyt ja siitä nousi nyt kasvoihimme, jotka olivat likellä maanpintaa, sokaiseva, tukahduttava savuntapainen tomu. Vesi oli kaukana ja nelinkontin juokseminen tekee niin herpaisevan heikoksi ja väsyneeksi. Jäseniäsi pakoittaa ja ranteet kuoleutuvat ruumiisi painon alla.

Vähän väliä, päästyämme johonkin suureen kanervapehkoon, lepäsimme ja läähätimme hetken aikaa. Taivuttaen syrjään kanervia, tarkastelimme takaa tuleviin ratsumiehiin. He eivät olleet huomanneet meitä, vaan kulkivat suoraan eteenpäin. Heitä oli luullakseni puoli eskadroonaa ja kulkiessaan he tarkastivat erittäin huolellisesti noin parin peninkulman levyisen alan. Olin herännyt viime hetkessä. Jos olisin nukkunut vähänkin kauemmin, olisi meidän täytynyt paeta aivan heidän edessään, sen sijaan että nyt olimme heidän sivullaan. Nytkin voi pieninkin onnettomuus ilmaista meidät ja kun riekko sattui pyrähtämään siipiään räpyttäen lentoon, makasimme hiljaa kuin hiiret, uskaltuen tuskin hengittäääkään.

Pakotus ja velttous ruumiissani, sydämen jyskytys, kipu käsissäni ja alituisen pölyn ja tuhkan synnyttämä kirvely silmissäni ja kurkussani olivat pian käyneet niin sietämättömiksi, että olisin ilomielin luopunut koko yrityksestä. Ainoastaan Alanin pelko piti minussa teennäistä rohkeutta sen verran yllä, että jatkoin kulkuani. Mitä häneen itseensä tuli — on muistettava, että hänellä oli päällystakki päällään — oli hän ensin käynyt hehkuvan punaiseksi, mutta ajan pitkään alkoi hänen kasvoilleen ilmestyä valkoisia täpliä. Hänen hengityksensä oli vinkuvaa ja äänessä ei ollut vähääkään inhimillistä sointua, kun hän lepoaikoinamme kuiskaili huomioitaan korvaani. Siitä huolimatta ei hän näyttänyt ollenkaan kadottaneen rohkeuttaan eikä hänen notkeutensa vähenneen. Minun täytyi ihmetellä miehen kestävyyttä.

Ensimmäisten yön varjojen laskeutuessa kuulimme viimein torven törähdyksen ja vilkaistessamme kanervien yli taaksemme näimme sotamiesten alkavan kokoontua. Hetken kuluttua he olivat jo laittaneet nuotion ja asettuneet melkein keskelle erämaata yön pitoon.

Silloin pyysin ja rukoilin, että mekin panisimme maata.

»Tänä yönä ei levätä!» vastasi Alan. »Nuo sinun väsyneet ratsumiehesi pitävät tästä lähtien vuoret hallussaan eikä yksikään siivetön olento pääse silloin pois Appinista. Me luiskahdimme loukusta viime hetkessä ja panisimmeko nyt vaaralle alttiiksi sen mitä siten olemme voittaneet? Ei, ei, huomispäivä on löytävä meidät jossain turvallisessa paikassa Ben Alderilla.»

»Alan, ei minulta tahtoa puutu, vaan voimia», selitin. »Jos voisni, niin tekisin. Mutta niin totta kuin elän, en voi.»

»Sama se», tokaisi Alan. »Minä kannan sinua.»

Katsoin häneen nähdäkseni, laskiko hän leikkiä, mutta niin ei ollut asian laita, pienellä miehellä oli tosi mielessä. Sellainen lujuus sai minut häpeämään.

»Paina päälle!» huudahdin. »Minä tulen perästä.»

Hän heitti minuun silmäyksen aivan kuin tahtoen sanoa: »Oikein, David», ja läksi vihasinta vauhtiaan rientämään eteenpäin.

Yön tullen pimenei vähän ja ilma muuttui koleammaksi. Taivas oli pilvetön. Oltiin heinäkuun alussa ja kaukana pohjoisessa. Yön pimeimmillään ollessa olisi kyllä hyvät silmät olleet tarpeen, mutta talviseen aikaan on keskipäivälläkin joskus pimeämpi. Runsas kaste kostutti maanpinnan aivan likomäräksi ja virkisti minua vähäisen. Kun huokaamaan pysähdyttyämme minulla oli aikaa katsella ympäristöäni ja minä näin miten kirkas ja miellyttävä yö oli, kuinka vuorien haamut näyttivät uinailevan sen helmassa ja miten nuotio takanamme tuikki valoisana pilkkuna aavikon keskellä, valtasi minut äkkiä vihanpuuska, kun minun täytyi vielä rehkiä vaivaloisesti eteenpäin ja niellä matelijain lailla maan tomua.

Päätän siitä, mitä kirjoista olen lukenut, luulen ettei monikaan kynäniekka ole koskaan ollut oikein todenteolla väsyksissä. Muussa tapauksessa kuvaisi hän sitä räikeämmin värein. Minä en välittänyt vähääkään elämästäni, en menneestä enkä tulevasta, tuskinpa edes muistinkaan, että sellainen poika kuin David Balfour oli olemassa. Itseäni en ajatellut, vaan sen sijaan jokaista uutta askelta, jonka epätoivoissani arvelin olevan viimeiseni. Ajattelin Alaniakin, mutta vihasena, sillä hän oli syynä kärsimyksiini. Sotilasalalla oli Alan paikallaan. Upseerin asia on saada miehet herkeämättä ponnistamaan eteenpäin, silloin kun he ymmärtämättömyydessään jäisivät paikalle lepäämään — jos heillä tilaisuus siihen sattuisi — ja joutuisivat surman suuhun. Ja uskallanpa väittää, että minä olisin käynyt kunnollisesta sotamiehestä, sillä viime tunnit olin siinä vahvassa uskossa, ettei minulla ollut mitään muuta neuvona kuin totella niin kauan kuin kykenin ja kuolla totellen.

Päivä alkoi sarastaa — vuosien perästä, minun mielestäni. — Silloin olimme jo päässeet suurimmasta vaarasta ja saatoimme kävellä jaloillamme sivistyneiden ihmisten tavoin tarvitsematta enää raakalaisten lailla ryömiä nelinkontin. Mutta hyvänen aika, minkälainen pari mahdoimme ollakaan, kävellessämme kumarassa kuin vanhat vaarit, hoiperrellen kuin ensi askelia ottavat pikkulapset ja kalpeina kuin ruumiit. Sanaakaan ei vaihdettu. Kumpikin kulki suu kiinni puristettuna ja eteensä tuijottaen ja nosteli jalkojaan kuin näyttelijät, jotka markkinaväen huviksi nostelevat painoja. Sillä välin kirkuivat riekot kanervikossa yksitoikkoista virttään ja idän kulma valkeni hitaasti ennustaen päivän nousua.

Sanoin, että Alankin teki samoin kuin minä. En kyllä häneen kertaakaan katsonut, sillä omien askeleitteni tarkkaamisesta oli minulle kylliksi huolta. Mutta selvää on, että hänkin oli yhtä tylsistynyt väsymyksestä kuin minä ja että hän yhtä vähän kuin minäkään katsoi minne menimme, sillä muuten emme olisi astuneet suoraa päätä väijytykseen kuin umpisokeat miehet.

Se tapahtui näin. Laskeuduimme muutamaa kanervien peittämää kumpua alas ja kuljimme kuin viuluniekka akkoineen, Alan edellä ja minä askeleen pari jälempänä, kun yhtäkkiä kanervikko rasahti ja kolme tai neljä parrakasta miestä hyökkäsi päällemme. Seuraavassa silmänräpäyksessä olimme selällämme ja kummankin kurkkua kohti ojennettiin tikari.

Luullakseni en koko tapauksesta välittänyt mitään. Tämän kovakouraisen kohtelun synnyttämät tuskat eivät enää tuntuneet minussa, sillä siksi ankarat olivat kärsimykseni jo ennestään ja niin iloinen olin päästessäni pitkälleni, ettei uhkaava tikarikaan minulle mitään merkinnyt. Viruin siinä tuijottaen minua pitelevän miehen kasvoin. Muistan, että ne olivat auringon paahtamat ja että hänen silmänsä olivat vaaleat, mutta minä en pelännyt häntä. Kuulin Alanin supattavan erään toisen miehen kanssa geelinmurteella, mutta mitä he puhuivat, oli minulle aivan yhdentekevää.

Keskustelusta oli kumminkin seurauksena, että miehet pistivät tikarinsa tuppeen, ottivat meiltä aseet pois ja asettivat meidät istumaan vastakkain kanervikkoon.

»He ovat Clunyn miehiä», sanoi Alan. »Paremmiin ei meille olisi voinut käydä. Me odotamme nyt täällä näiden etuvartijain kanssa, kunnes he saavat lähetetyksi päällikölleen sanan minun tulostani.»

Cluny Macpherson, Vourichin klaanin päällikkö, oli kuusi vuotta sitten riehuneen kapinan johtajia. Hänen päästään oli luvattu palkinto, ja minä olin luullut että hän ja muut jäljelle jääneet tämän äärimmäisen puolueen johtajat olivat jo kauan sitten paenneet Ranskaan. Niin väsynyt kuin olinkin, sai uutinen minut puoleksi hereille.

»Mitä», huudahdin, »onko Cluny vielä täällä?»

»Onpa niinkin!» vastasi Alan. »Vieläkin omassa maassaan ja oma klaaninsa elättää häntä. Ei Yrjö kuninkaan valta sen pitemmälle ulotu.»

Olisin kai enemmänkin asiasta kysellyt, mutta Alan tukki suuni, sanoen: »Minä olen nyt väsyksissä ja tahtoisin panna maata.» Ja sanaakaan lisäämättä hän laski päänsä sankkaan kanervapehkoon ja näytti paikalla vaipuvan uneen.

Minulle ei saman tempun tekeminen ollut mahdollista. Olet kai kuullut heinäsirkkain sirittävän heinikossa kesäpäivänä. No niin; tuskin olin ummistanut silmäni kun koko ruumiini ja erittäinkin pää, vatsa ja ranteet tuntuivat olevan tuollaisia sirittäviä heinäsirkkvoja täynnä. Minun täytyi avata paikalla silmäni, kieriskellä ja heittelehtää edestakaisin tilallani, nousta istumaan ja viskautua uudelleen pitkäleni, tuijottaa ylös taivaaseen, joka häikäisi silmiäni, tai Clunyn raa'an ja synkännäköisiin vahtimiehiin, jotka näkyivät kummun toiselta puolen ja kuuluivat lörpöttelevän keskenään geelinmurteella.

Sen paremmin en ollut saanut levätyksi, kun sananviejä jo palasi, ja meidän täytyi jälleen nousta ylös ja lähteä taivaltamaan eteenpäin. Cluny oli näet ilmoittanut meidän olevan tervetulleita hänen luokseen. Alan oli erinomaisen hyvällä tuulella, levosta virkistynyt, nälkäinen ja iloitsi jo edeltäpäin ryypystä ja lihapaistista, joiden sananviejä oli ilmoittanut odottavan meitä.

Mitä minuun tuli, niin tuntui minusta vastenmieliseltä kuulla syömisestä puhuttavan. Tähän asti oli minun ollut vaikea liikkua, mutta nyt tunsin jonkunlaista kamalaa kepeyttä, joka ei olisi antanut kävellä. Tuntui siltä kuin olisin untuvan lailla liidellyt ilmassa, maanpinta näytti minusta pilviltä ja vuoret kepeiltä kuin höyhenet. Ilmakehä tuntui olevan alituisessa liikkeessä kuin virtaava puro, joka mielestäni kuljetteli minua edes-takaisin. Tämän lisäksi painoi mieltäni synkkä epätoivo, ja minä olisin voinut itkeä omaa avuttomuuttani.

Huomasin Alanin puivan minulle nyrkkiä ja otaksuin hänen olevan vihoissaan minulle. Pelästyin siitä yhtä mielettömästi kuin pikku lapsi. Muistan hymyilleenikin silloin enkä voinut lakata hymyilemästä, vaikka, arvellen ettei se nyt ollut soveliasta, kuinkakin koetin sitä vastustaa. Mutta kunnan toverillani ei ollut kuin hyvä mielessä, ja pian otti kaksi palvelijaa minua kainaloista kiinni ja alkoi kantaa eteenpäin kovaa kyytiä, kuten minusta tuntui, vaikka todellisuudessa taisi kulku olla hyvinkin hidasta. Kuljimme lukemattomien kolkkojen ja rotkojen kautta tämän jylhän Ben Alder-vuoren sisimpään osaan.

23 LUKU.

Clunyn häkki.

Viimein saavuimme metsän reunaan, joka peitti tavattoman jyrkkää ja louhista vuorenrintettä. Korkealla metsän yläpuolella näkyi kalju, pystysuora kallion seinämä.

»Täällä se on», sanoi muuan oppaistamme, ja me läksimme kapuamaan ylös vuorelle.

Puut olivat imeytyneet kiinni rinteeseen kuin merimiehet laivan mastotouveihin ja niiden rungot muodostivat luonnolliset portaiden kaidepuut, joiden avulla nyt kiipesimme ylöspäin.

Aivan vuoren huipulta, äsken mainitsemani pystyseinäisen kallion juurelta löysimme tuon kummallisen ihmisasunnon, joka näillä seuduin tunnettiin »Clunyn häkin» nimellä. Useiden puiden rungot oli taivutettu ristiin, välit vahvistettu seipäillä ja maa tämän rintavarustuksen takana tasoitettu lattiaksi. Muuan rinteellä kasvava puu muodosti elävän kurkihirren. Seinät olivat oksista ja sammalella peitetyt. Koko kyhäys vivahti muodoltaan munaan ja se puoleksi riippui puoleksi seisoi tällä sankan metsän peittämällä jyrkän teellä, kuin ampiasispesä viheriässä orapihlajassa.

Kojun sisään mahtui jotenkin mukavasti viisi tai kuusi henkeä. Kallion kielekettä käytettiin tulisijana ja kun savu tuli nousemaan pitkin kallionseinämää ja oli väriltään tämän kanssa melkein yhtäläinen, ei sitä alhaalta voinut huomata.

Tämä oli vain yksi Clunyn piilopaikoista. Hänellä oli vielä näillä seuduin luolia ja maanalaisia komeroita asumapaikkoina, ja seuraten vakoojiensa tiedonantoja muutti hän paikasta toiseen sen mukaan kuin sotamiehet joko tulivat lähemmäksi tai vetäytyivät kauemmaksi. Tällaista elämää eläen ja klaaninsa huolenpidon avulla ei hän ainoastaan ollut turvassa, samalla kuin moni muu oli pakotettu pakenemaan tai joutui kiinni ja tuli surmatuksi, vaan eleli täällä vielä viisi tai kuusi vuotta ja ainoastaan ylipäällikkönsä nimenomaisesta käskystä muutti lopulta Ranskaan. Siellä hän pian kuoli, ja niin kummalliselta kuin se tuntuukin, kaipasi hän siellä ollessaan »häkkiänsä» Ben Alderilla.

Tullessamme ovelle hän istui takkakallion ääressä tarkastellen palvelijansa keittohommia. Pukuna oli hänellä vain korviin asti vedetty, vyötäisiltä kiinni köytetty yönuttu. Aikansa kuluksi hän imeksi rumaa piipunnysää. Siitä huolimatta hän käyttäytyi kuin kuningas, ja hauskaa oli nähdä hänen nousevan ylös

istuimeltaan tervehtiäkseen meitä.

»No, Mr Stewart, käykää sisään, sir!» lausui hän, »ja tuokaa mukanaan ystävännekin, vaikka en vielä hänen nimeänsäkään tiedä.»

»Kuinkas te voitte, Cluny?» sanoi Alan. »Toivoakseni mainiosti, sir. Olen ylpeä tavatessani teidät ja saadessani esittää teille ystäväni, Shawsin herran, Mr David Balfourin.»

Kahden kesken ollessamme ei Alan koskaan lausunut arvonimeäni muuten kuin ivaten, mutta vieraiden läsnäollessa hän lasketteli sen kuin kuuluttaja.

»Käykää sisään molemmat», kehoitti Cluny. »Lausun teidät tervetulleiksi talooni, joka kyllä on ruma ja alkuperäinen hökkeli, mutta jossa eräs kuninkaallinen henkilö on käynyt luonani. Mr Stewart, te arvaatte epäilemättä ketä tarkoitan. Nyt otamme ryypyn sen tapauksen kunniaksi, ja niin pian kuin tämä minun kömpelökätinen mieheni on saanut lihapalat paistetuksi, syömme päivällisen ja otamme sitten kortit esille kuin kunnonmiehet ainakin. Minun elämäni on vähän yksitoikkoista», jatkoi hän kaataessaan paloviinaa laseihin. »Harvoin minun luonani käy vieraita. Istun vain täällä peukaloitani punoen ja muistelen tuota mennyttä, mainehikasta päivää ja odotan toista mainehikkaampaa, jonka me kaikki toivomme pian koittavan. Juokaamme nyt maljat toivoen, että Stuartit pääsevät jälleen valtaistuimelle!»

Kaikki kilistimme laseja ja joimme. Varmaa on, etten toivottanut Yrjö kuninkaalle mitään pahaa, ja jos hän itse omassa persoonassaan olisi ollut saapuvilla, olisi hän kai tehnyt samoin kuin minäkin. Heti ryypyn otettuani tunsin itseni paljon paremmaksi, ja kykenin seuraamaan toisten hommia ja kuuntelemaan puhelua. Järkeni taisi kyllä vielä olla vähän hämärä, mutta minua ei enää vaivannut entinen aiheeton pelko ja synkkämielisyys.

Paikka oli todellakin kummallinen, ja kummallinen oli isäntämmeikin. Pitkänä piileskelemis-aikanaan oli Clunyyin juurtunut kaikki pinttyneet tavat, jotka vanhoissa piioissa tavallisesti tapaa. Hänellä oli erityinen paikkansa, jossa ei saanut istua kukaan muu kuin hän. »Häkki» oli määrätyllä tavalla järjestetty, eikä kukaan saanut siinä pienintäkään muutosta tehdä. Keittohommat olivat hänen mielitehtäviään, ja meitä tervehtiessäänkin hän piti koko ajan syrjäsilmillä paistista huolta.

Myöhemmin kävi selville, että hän toisinaan kävi tervehtimässä vaimoan tai kävi tämä taikka joku läheisimmistä ystävästä Clunyä yön peitossa katsomassa. Muuten hän eleli enimmäkseen yksikseen ja seurusteli muiden kanssa ainoastaan vahtimiestensä ja käskyläistensä kautta, jotka palvelivat häntä »häkissä». Aamulla tuli ensiksi eräs heistä, parturi, ajamaan häneltä partaa ja kertoi hänelle seudun kuulumiset, joille hän oli tavattoman ahnas. Isännän kysymyksistä ei tahtonut ollenkaan tulla loppua ja niitä sateli tiheään kuin lapsen suusta. Joillekuille vastauksille hän saattoi nauraa aivan säädyttömästi ja vielä kauan aikaa parturin mentyäkin hän voi purskahtaa nauruun niitä muistaessaan.

Kaikki hänen kysymyksensä olivat kumminkin asiallisia, sillä vaikka hän olikin näin erillään muusta maailmasta ja häneltä kuten muiltakin Skotlannin tilanomistajilta oli parlamentin päätöksen mukaan joku aika sitten riistetty lain suoja, piti hän vielä klaanissaan isällistä kuria. Riidat jätettiin hänen ratkaistavikseen, ja nekin hänen alustalaisistaan, jotka virallisesta tuomioistuimesta eivät olisi vähääkään välittäneet, jättivät kostotuumansa toimeenpanematta ja maksoivat kiltisti sakot, joihin tämä rikokselliseksi tuomittu ja lainsuojaton mies heidät langetti. Milloin hän oli suutuksissaan, joka kylläkin usein sattui, jakeli hän määräyksiään ja rangaistusuhkauksiaan kuin kuningas, ja silloin poistuivat sananviejät hänen luotaan vavisten ja nöyrästi kumarrellen kuin lapset vihastuneen isän edestä. Sisään tullessaan hän tervehti heitä kaikkia juhlallisesti kättä antaen ja molemmat veivät sitten sotilaan tavoin käden hatun laitaan. Minulla oli siis nyt mainio tilaisuus nähdä yhteiskunnallista elämää ylämaalaisessa klaanissa. Klaanin päällikkö oli vielä tässä tapauksessa lainsuojaton ja pakolainen, ja hänen tiluksensa olivat valloitetut ja sotamiehiä kuljeksi joka suunnalla häntä etsimässä, toisinaan tuskin peninkulmankaan päässä hänen piilopaikastaan. Ja tämän lisäksi olisi vielä vähäpätöisinkin näistä parrakkaista miehistä, joita hän torui ja uhkaili, voinut ansaita suuret summat ilmiantamalla hänet.

Tänä ensimmäisenä päivänä, jonka hänen luonaan vietimme, puristi Cluny omakätisesti lihapaistiin, heti kun se oli valmista, sitroonanmehua — hänellä näet oli runsaasti ylellisyystavaroitakin — ja pyysi sitten meitä käymään ruokaan käsiksi.

»Tämä», selitti hän lihapaistia tarkoittaen, »on samanlaista kuin se, mitä tarjosin Hänen Kuninkaalliselle Korkeudelle juuri tässä huoneessa. Sitroonanmehua ei siinä kumminkaan ollut, sillä siihen aikaan olimme iloisia kunhan vain saimme ruokaa, olipa siinä sitten mausteita tai ei. Totta tosiaan, maassani oli silloin, vuonna neljäkymmentäkuusi, enemmän rakuunoita kuin sitroonia.»

En tiedä lieneekö paisti todellakin ollut niin erinomaista. Mutta sydäntäni etoi sitä nähdessäni, enkä

voinut syödä kuin hiukan. Koko ajan Cluny jutteli meille prinssi Kaarlen käynnistä »häkissä», ja kertoi keskustelut sanasta sanaan ja nousi ylös pöydän äärestä näyttääkseen missä he olivat seisoneet. Hänen puheistaan päätin prinssin olevan kohteliaan ja vilkkaan pojan, kuten sivistyneen kuningassuvun jäsenen tulikin olla, mutta aivan yhtä viisaalta kuin Salomo ei hän tuntunut. Minulle selvisi vielä, että hän »häkissä» oleskellessaan oli usein juovuksissa. Tuo hänen vikansa, joka hänestä sittemmin teki sellaisen hylkiön, oli jo silloin esiintynyt.

Heti kun olimme päässeet ruualta, veti Cluny esiin vanhan, paljon käytetyn ja rasvaisen korttipakan, sellaisen, joita näkee huonossa ravintolassa, ja hänen silmänsä kirkastuivat hänen ehdottaessaan että rupeaisimme pelaamaan.

Korttipeli oli yksi niitä huvituksia, joita minua oli pienestä pahasta opetettu pitämään huonoina, sillä isäni ei katsonut sopivan kristitylle eikä kunnonmiehelle panna pelipöydällä yhdelle heitolle alttiiksi oma omaisuutensa ja onkia itselleen toisen rahoja. Olisin kyllä nyt voinut syyttää köyhyyttäni, joka olisi ollut tarpeeksi pätevä puolustus, mutta minä arvelin tarvittavan siihen vielä todistuksia. Taisin karahtaa punaiseksi kasvoiltani, mutta sanoin kuitenkin häikäilemättä, ettei minua haluttanut ollenkaan olla toisten tuomarina, mutta että minä omasta puolestani luulin korttipelissä tehtävän vääryyttä.

Cluny keskeytti korttien sekaamisen.

»Mitä hittoa tämä on?» huudahti hän. »Mitä whigimäistä, röyhkeää puhetta tämä on, ja vielä Cluny Macphersonin talossa?»

»Minä voin taata Mr Balfourin», lausui Alan. »Hän on kunniallinen, mutta kiivasluontoinen mies, ja minä pyydän teitä huomaamaan kuka sen sanoo. Minä kannan kuninkaan nimeä», jatkoi hän hattuaan kohottaen, »ja minä ja jokainen, jolle minä ystävän nimen annan, kelpaa seuraksi kenelle tahansa. Mutta toverini on väsyksissä ja tarvitsee lepoa. Jos hänellä ei olekaan halua kortinlyöntiin, ei se suinkaan estä teitä ja minua ryhtymästä siihen. Ja minä olen sekä halukas että valmis tulemaan mukaan mihin peliin vain haluatte.»

»Tietäkää, sir», vastasi Cluny, »että tässä minun talopahassani saa jokainen noudattaa omia tapojaan. Vaikka ystävänne haluaisi seistä pääläellaan, on hän sittenkin tervetullut. Mutta jos hän tai te tai kuka tahansa ei ole täällä tyytyväinen, en kursaile vähääkään, vaan talutan hänet ovesta ulos.»

Minä en ollenkaan tahtonut, että nuo kaksi ystävästä olisivat riitaantuneet minun tähteni.

»Sir», lausuin sentähden, »olen hyvin väsynyt, kuten Alan jo sanoi, ja kun teilläkin on omia poikia, ilmoitan teille painavamman syy: minua estää isälleni antamani lupaus.»

»Elkää sanoko enempää, elkää sanoko enempää», keskeytti Cluny ja viittasi minulle »häkin» nurkkaan kanervista laitettua vuodetta. Siitä huolimatta hän ei ollut minuun tyytyväinen, katseli minua vain kiersilmin muristen itsekseen. Tunnustaa täytyykin, että minun epäilykseni ja sanat, joilla ne lausuin ilmi, maistuivat vähän liittolaiselta[1], eivätkä olleet vähääkään paikallaan raakojen ylämaalais-jakobiittien parissa.

[1] Tarkoitetaan liittoa, jonka Skotlannin parlamentti v. 1643 teki ominpäinsä Englannin parlamentin kanssa paavilais-papillista puoluetta vastaan. Suom. muist.

Paloviina ja liha alkoivat minua nyt kummallisella tavalla painostaa ja tuskin olin asettunut vuoteelle, kun vaivuin jonkunlaiseen horrostilaan, jota kesti melkein koko sen ajan minkä »häkissä» vietin. Toisinaan olin täydellisesti valveilla ja käsitin kaikki mitä ympärilläni tapahtui, toisinaan vain kuulin puhetta tai miesten kuorsaamista, ja seinällä riippuvat tarttaanit näyttivät minusta vuorotellen pienenevän ja suurenevan, kuin takkavalkean kattoon heittämät varjot. Joskus taisin puhella ja parahtaa itsekseen, sillä muistan vähän väliä hämmästykseni huomanneeni, että minulle vastattiin. Kumminkaan ei minua tuntunut painajainenkaan vaivaavan, vaan ainoastaan tavallinen synkkä ja itsepäinen pelontunne. Pelkäsin hökkeliä, jossa olin, vuodetta, jolla makasin, seinällä riippuvia tarttaaneja, ääniä, tulta ja itseäni.

Parturi, joka samalla oli lääkäri, kutsuttiin luokseni, mutta kun hän puhui geelinkieltä, en ymmärtänyt hänen lausuntoaan, ja olin liian sairas pyytääkseni selitystä. Tunsin vain voivani pahoin ja muusta en välittänyt.

Tässä surkeassa tilassa maatessani en kiinnittänyt huomiota juuri mihinkään. Alan ja Cluny viettivät enimmäkseen korttien ääressä. Alan taisi alussa voittaa, sillä minä muistan istumaan noustessani nähneeni heidän olleen kiihkeässä pelin touhussa ja pöydällä suuren kasan kiiltävää kultaa. Siinä saattoi olla rahaa noin kuudenkymmenen tai sadan guinean vaiheilla. Tuntui kummalliselta, kun näki niin suuren omaisuuden tällaisessa kalliin kylkeen kyhätysssä, puiden oksista palmikoidussa hökkelissä. Ja erittäinkin Alanille se oli uhkapeliä, hänellä kun ei ollut turvana muuta kuin viheriä kukkaro ja viiden

punnan omaisuus.

Onni näytti kääntyvän toisena päivänä. Puolenpäivän aikaan herätettiin minut tavallisuuden mukaan suurukselle. Entiseen tapaani kieltäydyin syömästä ja minulle annettiin viinaryyppy, johon oli sekoitettu jotain parturin määräämää katkeraa ainetta. Aurinko paistoi »häkin» avoimesta ovesta sisään ja sen valo häikäisi ja kiusasi minua. Cluny istui pöydän ääressä korttipakka kädessään. Alan seiso i vuoteeni yli kumartuneena ja hänen kasvonsa olivat aivan silmiäni edessä. Kuumeen rasittama kun olin, näyttivät ne minusta kamalan suurilta.

Hän pyysi minulta rahojani lainaksi.

»Mitä varten?» kysyin.

»Lainaksi vain», vastasi hän.

»Mutta minkä vuoksi?» toistin. »Minä en käsitä.»

»Joutavia, David», vastasi Alan, »sinäkö et uskoisi minulle lainaa?»

Minun olisi pitänyt ajatella, olinko täysissä järjissäni. Mutta silloin en muusta piitannut, kunhan vain sain hänen kasvonsa pois silmiäni edestä, ja niin annoin hänelle rahani.

Kolmannen päivän aamuna, oltuamme »häkissä» neljäkymmentä kahdeksan tuntia, heräsin tuntien itseni hyvin virkistyneeksi. Heikko ja väsynyt kyllä vielä olin, mutta nyt näin asiat oikeassa valossa, ja huomasin niillä lepäävän arkipäiväisen leiman. Tunsin ruokahalua ja mieleni teki nousta omasta tahdostani vuoteeltani. Heti aamiaisen syötyämme menin ulos ja istuudu i metsän reunaan. Päivä oli harmaa ja ilma vilpoinen ja miellyttävä. Koko aamun istuin siinä unelmieni helmassa. Ainoastaan Clunyn vakoojat ja palvelijat, jotka kulkivat edestakaisin tuoden ruokavaroja ja tietoja, häiritsivät minua. Rannikko oli näet nyt sotamiehistä vapaa, ja Cluny piti yhteyttä ulkomaailman kanssa melkein julkisesti.

Sisään palatessani puhuttelivat Alan ja Cluny muuatta palvelijaa. Viimemainittu kääntyi minuun päin ja sanoi jotain geelinkielellä.

»Minä en osaa geelinkieltä», huomautin.

Korttijutun jälkeen oli kaikki, mitä sanoin, Clunylle kiusallista.

»Teidän nimellänne on enemmän järkeä, kuin itsellänne», lausui hän sen tähden äkäisesti, »sillä se on puhdasta geelinkieltä. Asia on tämä. Vakoojani ilmoittaa, että etelässä on nyt tie auki. Kysymys on vain siitä, onko teillä voimia jatkaa matkaa?»

Minä näin pöydällä kortit, mutta en rahoja. Clunyn puolella oli ainoastaan kasa kirjoituksella varustettuja paperilippuja. Alanin kasvoilla oli sitäpaitsi omituinen ilme, josta huomasin, ettei hän ollut tyytyväinen. Pahat aavistukset valtasivat minut.

»En tiedä lienenkö aivan täysissä voimissani», vastasin, »mutta sen vähäisen rahasumman, joka meillä on, pitäisi auttaa meidät hyvän matkaa eteenpäin.»

Alan puri huultaan katsoen maahan.

»David», sanoi hän viimein, »minä olen sen menettänyt, siinä peittelemätön totuus.»

»Minunko rahani myöskin?» tiuskasin.

»Niin, sinunkin rahasi», vastasi Alan katkerasti. »Sinun ei olisi pitänyt antaa niitä minulle. Korttipöydän ääressä minä olen mieletön.»

»Joutavia, joutavia!» sekaantui Cluny puheeseemme. »Sehän oli vain leikkiä. Tietysti te saatte rahanne takaisin ja toisen mokoman lisää, jos sen sallitte. Menetteleisinpä kovin alhaisesti, jos pitäisin ne. Ei pidä luulla, että minä olisin esteenä kunnonmiehille, jotka ovat sellaisessa asemassa kuin te, se olisi kovin alhaista», selitti hän ja alkoi punaisena kasvoiltaan ammentaa kultakolikoita taskustaan.

Alan ei virkkanut sanaakaan, tuijotti vain maahan.

»Tahdotteko tulla kanssani vähän syrjemmäksi, sir», lausuin.

Cluny vastasi tekevänsä sen mielellään ja seurasi minua heti, mutta näytti olevan hämillään ja hajamielinen.

»Ensiksi on minun nyt, sir», alotin, »kiitettävä teitä anteliaisuudestanne.»

»Joutavia!» huudahti Cluny. »Eihän tässä anteliaisuudesta ole kysymys? Tämä on kyllä hyvin ikävä juttu, mutta mitä muuta pitäisi minun tehdä, — tähän töllipahaseeni sullottuna — kuin pyytää ystäviäni kortinlyöntiin, milloin vain siihen on tilaisuus? Ja jos he häviävät, on luonnollisesti selvää —.» Hän vaikeni.

»Niin, jos he häviävät», jatkoin minä, »annatte te heille rahat takaisin, ja jos he voittavat, pistävät he teidän rahanne omaan kukkaroonsa. Uudistan siis sanani ja kiitän teidän anteliaisuuttanne. Mutta minulle itselleni on erittäinkin ikävää tällaiseen asemaan joutuminen.»

Seurasi lyhyt vaitiolo, jonka kestäessä Cluny näytti aikovan jotain sanoa, mutta pysyi kumminkin äännettömänä. Samalla hän kävi kasvoiltaan yhä punaisemmaksi.

»Minä olen nuori mies», jatkoin, »ja pyydän teiltä neuvoa. Neuvokaa minua kuin olisin teidän oma poikanne. Ystäväni on menettänyt nämä rahat, voitettuaan ensin teiltä monta kertaa suuremman summan. Voinko minä ottaa ne takaisin? Vai menettelisinkö oikeammin, jos koettaisin pelionnea? Huomaatte kai tekin, että kumpikin on vähänkin ylpeäluontoiselle miehelle vaikeata.»

»Vaikeata tämä on minullekin, Mr Balfour», vastasi Cluny, »ja te leimaatte vielä minut jotenkin selvästi mieheksi, joka on innostuttanut köyhiä ihmisiä kortinlyöntiin nylkeäkseen sitten heiltä rahat. Minä en salli, että minun talossani ketään ystäväni häväistään, enkä myöskään että he ketään häpäisevät», lisäsi hän sitten äkkiä kuohahtaen.

»Ja sitten on, sir», lausuin, »minulla vielä jotain lisättävää, nimittäin että sellainen uhkapeli on kunnonmiehelle alentavaa. Mutta en ole vielä kuullut teidän mielipidettänne.»

Olen varma, että jos Cluny ketä ihmistä vihasi, niin hän vihasi David Balfouria. Hän silmäili minua tuimin katsein ja äkäiset sanat pyörivät jo hänen kielellään. Mutta joko sitten nuoruuteni tai hänen oikeudentuntonsa haihduttivat hänen vihansa, mutta joka tapauksessa täytyi hänellä olla painavat syyt menetelläkseen niinkuin hän menetteli.

»Mr Balfour», lausui hän. »Mielestäni te olette liian turhantarkka mielipiteissänne ja lupauksissanne, mutta siitä huolimatta on teillä oikea kunnonmiehen luonne. Kunniani kautta, ottakaa rahat — niin sanoisin pojalleni — ja tässä on käteni sovinnoksi.»

24 LUKU.

Pako kanervikossa. Riita.

Yön pimeässä saatettiin meidät Errocht-järven yli. Sen itärantaa pitkin jatkoimme sitten matkaa etelään päin toiselle piilopaikalle lähellä Rannoch-järven pohjoispäätä, jonne meidät johti »häkistä» saamamme opas. Hänellä oli kantamuksena kaikki tavaramme ja Alanin päällystakki päälliseksi. Taakka, jonka puolikin painoa olisi tavallisissa oloissa painanut minut maahan asti, ei näyttänyt häntä rasittavan enempää kuin höyhen voimakasta vuoristolaisponya, ja kuitenkin hän oli vain mies, jonka minä suorassa ottelussa olisin voinut rutistaa kahden kämmeneni väliin.

Kieltämättä oli suuri helpotus saada kävellä taakatta, ja mahdollista on, etten ollenkaan olisi jaksanut astua ilman tätä huojennusta ja siitä johtuvaa vapauden ja kepeyden tunnetta. Olinhan juuri noussut sairastuoteelta, eikä meidän nykyinen asemamme suinkaan ollut omiaan terästäämään minua raskaampia ponnistuksia kestäämään. Tiemme näet kulki Skotlannin synkimpien ja autioimpien seutujen halki, taivas pysyi pilvessä, ja sen lisäksi olimme Alanin kanssa epäsovussa.

Pitkään aikaan ei kumpikaan meistä virkkanut sanaakaan. Kuljimme vain jäykkinä milloin rinnatusten, milloin jäljekkäin, minä vihaisena ja ylpeänä, kiihottaen kaikin tavoin näitä hillittämiä ja syntisiä tunteita; Alan taas vihaisena ja häpeissään, häpeissään siitä, että oli hävittänyt rahani, ja vihoissaan, kun minä olin siitä niin kovasti pahastunut.

Eroamistuumat saivat minussa yhä suuremman vallan, ja kuta enemmän niihin mukaannuin, sitä enemmän niitä häpesin. Alan olisi menetellyt kauniisti ja jalomielisesti, jos olisi sanonut minulle: »Mene, minä olen suuressa vaarassa ja seurani vain saattaa sinun asemasi vaarallisemmaksi.» Mutta jos minä olisin sanonut ystävälleni, joka varmasti rakasti minua: »Sinä olet hyvin vaarallisessa asemassa, minä vain nimeksi; ystävytesi rasittaa minua, mene, vastaa töistäsi ja kannu yksin kova kohtalosi —»; ei, se oli mahdotonta, ja jo sellaisen ajattelemisenkin sai minut korvia myöten

punastumaan.

Ja kuitenkin Alan oli käyttäytynyt kuin lapsi, ja mikä pahempi, kuin kavala lapsi. Hän oli houkutelut minulta rahani maatesani puoleksi tiedottomassa tilassa, ja se oli tuskin muuta kuin varkautta. Siitä huolimatta hän kulki nyt tuossa rinnallani taskut tyhjinä ja ymmärtääkseni valmiina tulemaan osalle niistä rahoista, jotka hän oli pakottanut minut pyytämään. Oikeastaan olinkin valmis jakamaan ne hänen kanssaan, mutta minua raivostutti nähdessäni hänen olevan niin varman minun hyväntahtoisuudestani.

Nämä kaksi seikkaa pyörivät lakkaamatta ajatuksissani, enkä minä olisi voinut puhutella kumpaakaan matkatoveriani lausumatta heille ilkeitä epäkohteliaisuuksia. Tein sentähden toisella pahalla tavalla: en virkkanut sanaakaan, enkä edes katsonut seuralaiseeni muuten kuin toisinaan syrjäsilmillä.

Kävellessämme toisella puolen Errocht-järven muutaman kaisloja kasvavan tasangon yli, jossa astuminen oli helppoa, loppui Alanilta vihdoin kärsivällisyys ja hän tuli lähelleni.

»David», lausui hän, »tällä tavoin ei kahden ystävyksen pitäisi pikku asiasta suuttua toisiinsa. Minun on sanottava, että tapaus surettaa minua, ja nyt se on sanottu. Jos sinulla on mitään mielessäsi, niin on parasta sanoa se.»

»Ei minulla ole mitään», vastasin. Hän näytti hämmästyvän, josta minä, häpeä kyllä, olin mielissäni.

»Vai ei», jatkoi hän melkein vapisevalla äänellä. »Mutta jos sanon, että syy on kokonaan minun?»

»Tiedänhän minä, että syy on sinun», vastasin kylmästi. »Mutta sinä myöntänet, etten ole sanallakaan moittinut sinua.»

»Aivan oikein», lausui hän, »mutta sinä tiedät aivan hyvin menetelleesi vielä pahemmin. Onko meidän nyt erottava? Niin olet kerran ennenkin sanonut. Aiotko sanoa sen nyt uudelleen? Kahden meren välillä on täällä kylliksi kumpuja ja kanervikkoja, David, ja minä myönnän, etten ole ollenkaan halukas pysymään seurassa, missä minua ei suvaita.»

Hänen sanansa kirvelivät minua. Ne tuntuivat paljastavan uskottomuuteni.

»Alan Breck!» huudahdin. »Luuletko, että kääntäisin sinulle selkäni, silloin kun olet tukalimmassa asemassa? Sellaista ei sinun pitäisi sanoa minulle vasten silmiä. Koko käytökseni todistaa sen valheeksi. Totta on, että nukuin vahdissa ollessani, mutta siihen oli väsymys syynä, ja sinä teet väärin syyttäessäsi minua siitä —»

»Jota minä en koskaan ole tehnyt» keskeytti Alan.

»Mutta mitä muuta minä sitten olen tehnyt?» jatkoin.

»Mikä sitten saa sinut paljaiden arvelujen nojalla pitämään minua tuskin koiraa parempana? En koskaan ole vielä ystävää pettänyt, eikä ole luultavaa, että sinut ensiksi petän. Meidän välillämme on seikkoja, joita minä en koskaan voi unhottaa, vaikka sinä ne unhottaisitkin.»

»David», vastasi Alan rauhallisesti, »ainoastaan yhtä seikkaa tahdon sinulle huomauttaa. Jo kauan olen ollut sinulle velassa henkeni pelastamisesta, ja nyt olen sinulle rahavelassa. Sinun pitäisi koettaa keventää taakkaani.»

Näiden sanojen olisi pitänyt liikuttaa sydäntäni, eivätkä ne jättäneetkään vaikutustaan tekemättä. Mutta vaikutus oli päinvastainen. En ollut enää suuttunut yksistään Alaniin, vaan myöskin itseeni, ja se teki minut entistään julmemmaksi.

»Sinä pyysit minua puhumaan», lausuin. »Olkoon menneeksi, minä puhun suuni puhtaaksi. Sinä tunnustat itsekkin, että olet tehnyt minulle huonon palveluksen; minun on täytynyt kärsiä häväistys. Kumminkaan en ole sinua siitä moittinut enkä koko asiasta virkkanut sanaakaan, ennenkuin itse otit sen puheeksi. Ja nyt sinä nuhtelet minua sentähden», huudahdin, »etten voi nauraa ja laulaa, ikäänkuin olisin häväistyksestä iloissani. Kai minun pitäisi vielä langeta eteesi polvilleni ja kiittää sinua siitä! Sinun pitäisi ajatella enemmän toisia, Alan Breck. Jos toisia enemmän ajattelisit, puhuisit ehkä vähemmän itsestäsi. Ja kun ystäväsi joka sinusta pitää, on sivuuttanut loukkauksen sanaakaan virkkamatta, niin pitäisi sinun antaa asian jäädä sikseen, eikä vetää sitä uudelleen esiin häntä kiusataksesi. Sinun asiasi olisi siis hävetä eikä hankkia riitaa.»

»Jo riittää, jo riittää!» huudahti Alan.

Syntyi jälleen äänettömyys. Saavuimme määräpaikkaamme, söimme illallisen ja asetuimme levolle lausumatta sanaakaan.

Aikaiseen seuraavana aamuna saattoi palvelija meidät Rannoch-järven yli ja neuvoi meille tien, joka hänen mielestään oli edullisin. Ensin oli meidän ohjattava kulkumme suoraan ylös vuorille, kierrettävä sitten Lyon-, Lochay- ja Dochart-jokien latvojen ympäri ja laskeuduttava alamaille Kippenin luona, joka on Forth-joen yläjuoksun varrella. Alan ei ollut oikein tyytyväinen tähän tiehen, se kun vei hänen verivihollistensa Glenorchyn Campbellien alueen halki. Hän väitti, että kääntymällä nyt itäänpäin me pääsisimme heti Atholen Stewartien keskeen, jotka ovat hänen omia sukulaisiaan, vaikka toisen päällikön alustalaisia. Sitä tietä pääsisimme sitäpaitsi, selitti Alan, paljon helpommin ja nopeammin matkamme päämäärään. Mutta palvelija, joka oli Clunyn vakoojien päällikkö, esitti painavia syitä ehdotuksensa tueksi luetellen sotajoukkojen lukumäärän kullakin seudulla ja vakuutti lopuksi, sen mukaan kuin minä heidän puhettansa ymmärsin, ettei meitä missään niin vähän häirittäisi kuin juuri Campbellien alueella.

Alan suostui lopulta, vaikkakin vastenmielisesti, hänen ehdotukseensa.

»Se on vastenmielisimpiä seutuja koko Skotlannissa», virkkoi hän, »eikä siellä minun tietääkseni ole mitään muuta kuin kanervaa, variksia ja Campbelleja. Mutta minä huomaan, että te olette sangen älykäs mies ja senvuoksi olkoon niin kuin te tahdotte.»

Läksimme siis eteenpäin palvelijan antamien ohjeiden mukaan. Kolme yötä melkein läpeensä vaelsimme tavattoman jyliä vuoria pitkin ja kuohuvien jokien alkulähteitten ohitse. Usein saimme haparoida sumussa ja melkein lakkaamatta kestää tuulta ja sadetta. Ei kertaakaan aurinko säteillään sulostuttanut kulkuamme. Päivät makailimme likomärässä kanervikossa ja yöt herkeämättä kiipeilimme huimaavan korkeilla vuorilla ja louhikkoisilla kallioilla. Monet kerrat eksyimme ja monet kerrat ympäröi meidät niin sankka sumu, että täytyi jäädä odottamaan sen hälvenemistä. Nuotion virittäminen ei tullut kysymykseenkään. Ravintonamme oli ainoastaan drammachia sekä vähän suolattua lihaa, jota olimme ottaneet mukaamme »häkistä». Juomaan nähden taas tietää taivas, ettei meiltä vettä puuttunut.

Kamatat olivat ne päivät, ja sään ja seudun kolkkaus teki ne vielä kamalammiksi. Minulla ei ollut hetkeäkään lämmin, hampaat kalisivat suussani, kurkkuni oli samalla tavalla kipeä kuin saarella, kylkeeni pisti lakkaamatta ja märällä vuoteellani maatessani lotisi sade päälleni ja allani kuohui haiseva muta. Unenhorroksissa elin uudelleen seikkailujeni kaikki synkimmät hetket — näin salaman valaisevan Shawsin kartanon tornin, miesten kantavan Ransomea selässään, Shuanin kuolevan kansiyhtin lattialla ja Colin Campbellin kuolemankielissä haparoivan takkinsa nappia. Näistä katkonaisista unennäöistä herätettiin minut säännöllisesti illan hämärtäessä. Nousin silloin istumaan samaan lätäkköön, jossa olin maannut ja nautin illallisekseni kylmää »drammachia». Sade pieksi kasvojani tai valui kylminä juovina pitkin selkääni. Sumu ympäröi meitä kaikkialla kolkkona seinänä, tai haihtui äkkiä tuulen puhalluksesta loihkien eteemme pimeään laakson pohjattoman syvyyden, jossa joet ärjyen kiitivät eteenpäin.

Kuului siltä kuin olisi jokia joka suunnalla kuohunut. Pitkällisestä sateesta paisuivat lähteet vuorilla, jokaisesta vuorenonkalosta syöksyi vettä kuin vesisäiliöstä. Kaikki joet tulvivat yli äyräittänsä. Yöllisten vaellustemme aikana tuntui juhlalliselta kuulla niiden möyryävän alhaalla laaksoissa, milloin ukkosena jymisten, milloin taas kuin vihasta karjuen. Nyt ymmärsin tarinan koskenhaltijasta, jonka kerrotaan vaikeroiden ja ärjyen odottelevan kaalamoilla siksi kuin joku perikatoon tuomittu kulkija sattuu saapumaan. Minä huomasin Alanin uskovan ainakin puolittain todeksi tuon tarinan, sillä kun joen pauhina kiihtyi tavallista vihasemmaksi, näin hänen ihmeekseni — vaikka minun tietenkään piti yhä olla vihainen hänelle — katolilaisten tapaan ristivän silmiänsä.

Koko tänä kamalana aikana ei meidän välillämme ollut merkkiäkään ystävydestä, tuskinpa sanaa toisillemme lausuimme. Totta puhuen minä itse kärsin jäykkyydestäni, ja se on paras puolustukseni. Mutta sitäpaitsi minä olen luonteeltani leppymätön, hidas suuttumaan, mutta vielä hitaampi unhottamaan. Ja nyt olin suuttunut sekä toveriini että itseeni. Parin päivän ajan hän oli minulle väsymättömän ystävällinen. Sanattomana hän kyllä pysyi, mutta oli aina valmis auttamaan ja toivoi yhä — sen selvään huomasi — että suuttumukseni lopulta haihtuisi. Mutta minä pysyin vain umpimielisenä, haudoin vihaani ja säälimättä kieltäydyin vastaanottamasta hänen palveluksiansa antaen katseeni luistaa hänen ohitsensa, aivankuin hän olisi ollut pensas tai kivi.

Toisena yönä tai oikeammin varhain kolmannen päivän aamuna olimme aukealla vuorella, joten emme voineet entiseen tapaamme heti asettua syömään ja nukkumaan. Ennenkuin pääsimme turvallisempaan paikkaan, oli hämärä jo muuttunut jotenkin valoisaksi päiväksi, sillä vaikka sadetta yhä jatkui, kulkivat pilvet kuitenkin korkeammalla. Alan vilkasi kasvoihini ja näytti vähän huolestuneelta.

»Parempi olisi, jos antaisit kantamuksesi minulle», ehdotti hän jo ainakin yhdeksännen kerran siitä lähtien kuin olimme Rannoch-järven rannalla eronneet oppaastamme.

»Kyllä tämä menee, kiitoksia vain», vastasin jäätävän kylmästi.

Alan sävähti tulipunaiseksi.

»Viimeisen kerran nyt tarjosin», tiuskasi hän. »Ei minunkaan kärsivällisyyteni loppumaton ole.»

»Enhän ole sitä väittänytkään», kuului ajattelematon, häijy vastaukseni, joka olisi ollut omiaan kymmenvuotiaan poikanulikan suuhun.

Alan ei vastannut siihen halaistua sanaa, mutta hänen käytöksensä tästä lähtien oli selvänä vastauksena. Hän ei enää välittänyt koko korttijatusta, vaan heitti jälleen hattunsa takaraivolle, astui keikaillen ja vihellellen ja vilkuili minuun syrjäsilmillä suu ivallisessa hymyssä.

Kolmantena yönä oli meidän vaellettava Balquhiderin läntisen osan halki. Ilma kirkastui ja kylmeni. Huurteinen pohjoistuuli ajoi pilvet taivaalta ja sytytti tähdet kiiluen tuikkimaan. Virrat olivat luonnollisesti tulvillaan ja pitivät vuorien välissä vieläkin aika mellakkaa, mutta minä huomasin, ettei Alan enää ajatellut vedenhaltijaa, vaan oli nyt erittäin hilpeällä tuulella. Mutta minulle tuli sään muutos liian myöhään. Olin saanut maata liejussa niin kauan, että — raamatun sanojen mukaan — vaatteeni minua kammottivat. Olin näännyksiin asti väsyksissä ja kaikenlaisten tuskien ja vilutaudin murjoma. Tuulen viima tunkeutui luihin ja ytimiin, ja sen suhina kiusasi korviani. Tällaisessa kurjassa tilassa oli minun vielä kestettävä melkeinpä suoranaista kidutusta toverini puolelta. Hän puheli ahkeraan, mutta aina vain ivallisesti. Muuta nimeä kuin »Whig» ei hän minulle antanut. »Tässä on taas lätäkkö ylihypätäkseksi, whig-pikkuseni!» toimesi hän, »minä tiedän kyllä, että sinä olet mainio hyppääjä!» Ja sellaisia pistopuheita sateli päälleni herkeämättä.

Tiesin kyllä, että syy oli minun eikä kenenkään muun, mutta minä olin liian kurjassa tilassa kyetäkseni sovittamaan rikokseni. Tunsin, etten enää jaksaisi laahata itseäni kovinkaan pitkälle. Pian täytyi minun viskautua maahan kuollakseni tänne kuin metsäneläin vetiseen vuoristoon, ja luuni olivat täällä valkenevat kuin minkäkin petoeläimen. Pääni taisi olla vähän sekaisin, mutta joka tapauksessa alkoi tämä ajatus minua miellyttää, ja kuolema täällä autiossa erämaassa, kesyttömien kotkien pitäessä minulle seuraa viimeisinä hetkinäni, rupesi tuntumaan kunniakkaalta. Silloin Alan katuksi, ajattelin; kuoltuani hän muistaisi kuinka suuressa kiitollisuuden velassa hän minulle oli, ja tämä muisto seuraisi häntä ainaisena kiusanhenkenä. Niin kiihotin vihaani toveriani kohtaan kuin häijy, ajattelematon ja pahasisuinen koulupoika, sen sijaan, että minun olisi pitänyt polvillani rukoilla Jumalalta armoa. Ja joka kerran kun Alan pilkkasi minua, onnittelin itseäni. »Haa!» ajattelin itsekseni, »minulla on parempi herjaus sinulle varattuna. Kun minä kuolen tänne, niin tuntunee se sinusta kuin isku vasten kasvojasi. Ah, mikä kosto! Kuinkahan silloin kadutkaan kiittämättömyyttäsi ja julmuuttasi!»

Joka hetki kävin heikommaksi. Kerran kaaduin, kun jalkani suorastaan pettivät allani. Ensinnä se säpsäytti Alania, mutta kun olin nopeasti taas jaloillani ja jatkoin matkaa, aivan kuin ei mitään olisi tapahtunut, niin hän unhotti pian koko tapauksen. Vuoroin minulla oli polttavan kuuma, vuoroin värisyttävän kylmä. Pistos kyljessäni oli melkein sietämätön. Lopulta alkoi tuntua siltä kuin en jaksaisi enää kauemmaksi, ja samalla valtasi minut äkkiä halu puhua Alanille suuni puhtaaksi, päästää vihani valloilleen ja lopettaa elämäni nopeammalla tavalla. Taas hän nimitti minua whigiksi. Minä pysähdyin.

»Mr Stewart», puhkesin puhumaan värisävällä äänellä, »sinä olet vanhempi kuin minä ja sinun pitäisi tietää miten sinun on käytäydyttävä. Onko sinun mielestäsi niin erinomaisen viisasta tai sukkelaia syyttää minua herkeämättä puoluekannastani? Minä olen luullut, että jos ero mielipiteissä syntyy, niin on kunnonmiesten meneteltävä silloin säädyllyisesti, ja jos minä en tahdo niin tehdä, niin voin ilmoittaa nyt sinulle, että voisin keksiä vähän puremman herjauksen kuin mitä sinä olet nyt lasketellut.»

Alan oli pysähtynyt eteeni, hattu takaraivolla, kädet housuntaskuissa ja pää kallellaan. Hän kuunteli sanatulvaani suu ilkeässä hymyssä, sen verran kuin tähtien valossa voin nähdä, ja lopetettuani hän rupesi viheltämään muuatta jakobiittilaista laulunpätkää, joka on sepitetty kenraali Copen Preston Pansien luona kärsimän tappion häväistykseksi:

"No hei Johnnie Cope, olet jalkeilla vielä?

Ja ehkäpä rumpuas päräyttät vielä?"

Johtui mieleeni, että juuri tuona tappelupäivänä Alan oli karannut kuninkaallisten puolelle.

»Miksi sinä vihellät juuri sitä säveltä, Mr Stewart?» kysyin. »Teetkö sen vain huomauttaaksesi minulle, että molemmat puolueet ovat sinua purreet?»

Alanilta jäi viheltäminen kesken.

»David!» huudahti hän.

»Mutta nyt on aika lopettaa nämä jankutukset», jatkoin minä, »minä tarkoitan, että sinun tästä lähtien on puhuttava säädyllyisesti kuninkaastani ja hyvistä ystäväistäni Campbelleista.»

»Minä olen Stewart —», alkoi Alan.

»Niin, niin!» keskeytin, »kyllä minä tiedän, että sinä kannat kuninkaan nimeä. Mutta sinun on muistettava, että oltuani nyt ylämailla, olen nähnyt hyvän joukon ihmisiä, joilla on sellainen nimi. Ja paras minkä heistä voin sanoa on, etteivät he pesusta ollenkaan pahenisi.»

»Tiedätkö, että nyt loukkaat minua?» kysyi Alan hiljaa.

»Se on hyvin ikävää —» vastasin, »sillä minä en ole vielä lopettanut, ja jos nämä sanat jo tuntuvat vastenmielisiltä, niin pelkäänpä etteivät seuraavatkaan ole sinusta hauskeempia. Puolueeni täyskasvuiset miehet ovat ajaneet sinut pakoon ja pojan uhmaaminen lienee kovin huono lohdutus. Sekä Campbellit että whigit ovat sinua purreet, sinä olet heitä paennut kuin jänis. Sinun on puhuttava heistä kuin itseäsi paremmista.»

Alan seiso liikahtamatta paikallaan ja tuuli heilutteli hänen päällystakkinsa liepeitä.

»Tämä on ikävä juttu», lausui hän viimein. »Tässä on lausuttu sanoja, joita ei voi ilman muuta sivuuttaa.»

»Enhän minä ole sitä pyytänykään», lausuin. »Minä olen yhtä valmis kuin sinäkin.»

»Valmisko?» huudahti hän.

»Aivan niin», vastasin. »Minä en olekaan sellainen kiivastelija ja kerskuri kuin muuan, jonka nimen voisin ilmoittaa. Käy päälle!» Ja paljastaen miekkani asetuin puolustusasemaan, kuten Alan itse oli minua opettanut.

»David!» huudahti hän. »Oletko hullu? Minä en voi paljastaa miekkaani sinua vastaan, David. Sehän olisi selvä murha.»

»Sitä kai tarkoittikin loukatessasi minua», vastasin.

»Se on tosi!» huudahti Alan, ja seiso hetkisen paikallaan puristaen huulensa epätietoisena käsiensä välissä tiukasti yhteen. »Se on peittelemätön totuus!» toisti hän ja paljasti miekkansa. Mutta ennenkuin hän oli ojentanut sen minua kohti, viskasi hän aseensa kädestänsä ja heittäytyi maahan. »Ei, ei», hoki hän, »ei, ei, minä en voi, en voi.»

Silloin hälveni minusta viimeinenkin vihan kipinä, ja minä tunsin itseni ainoastaan sairaaksi ja surulliseksi ja nolostuneeksi ja käytöksestäni kummastuneeksi. Olisin antanut koko maailman, jos olisin voinut ottaa sanani takaisin. Mutta kuka voi kerran lausutun sanan lausumattomaksi saada? Mieleeni muistui kaikki se ystävyys ja rohkeus, jota Alan oli osoittanut, kuinka hän oli auttanut ja rohkaissut minua ja ollut kanssani kärsivällinen pahoina päivinä. Ja sitten muistelin kaikkia niitä häväistyksiä, joita hän oli saanut minulta kärsiä, ja huomasin nyt ainiaaksi kadottaneeni tämän kunnan ystäväni. Samalla tuntuivat kipuni tulevan kaksinkertaisiksi ja pistokset kyljessäni raatelevan minua kuin terävä miekka. Luulin siihen paikkaan pyörtyväni.

Silloin juolahti eräs ajatus päähäni. Ei mikään anteeksianto voinut sovittaa sanojani, turhaa oli sellaista ajatellakaan, ei mikään voinut sovittaa rikostani. Mutta jos anteeksianto oli turhaa, täytyi haikean avunpyynnön saada Alan takaisin puolelleni. Annoin ylpeyteni mennä menojaan ja lausuin: »Alan, jos sinä et voi minua auttaa, täytyy minun kuolla tähän.»

Hän hypähti kiivaasti istualleen ja katsahti minuun.

»Se on totinen tosi!» jatkoin. »Loppuni on lähellä. Oh, vie minut johonkin ihmis-asuntoon — siellä voisin kuolla helpommin.» Nyt ei minun tarvinnut teeskennellä. Puhuin itku kurkussa, tahdoinpa tai en, ja se olisi voinut pehmittää vaikka kivisydämen.

»Voitko astua?» kysyi Alan.

»En», vastasin, »en ilman apua. Viime tunteina ovat jalkani huojuneet allani, kylkeeni pistää kuin tulikuumaa rautaa siinä kierrettäisiin, ja vaivoin käy hengityskin. Jos kuolen, voitko antaa minulle anteeksi, Alan? Sydämeni sisimmässä olen sinusta pitänyt — häijyimmilläkin hetkilläni.»

»Lopeta jo, lopeta jo!» huudahti Alan. »Elä puhu sillä tavalla! David ystäväni, tiedäthän sinä —.» Hän vaiken tukeuttaakseen nyyhkytyksen. »Annahan minun kietoa käteni ympärillesi», jatkoi hän, »kas näin! Nojaudu nyt kokonaan minua vasten. Jumala tiesi, missä täällä on taloja. Mutta mehän olemmekin Balquhiddin seuduilla. Ei täällä pitäisi taloista puutosta olla, ei ystävienkään taloista. Onko sinun nyt helpompi astua, David?»

»On kyllä, tällä tavalla voin kyllä jatkaa matkaa», vastasin ja likistin kädelläni hänen käsivarttaan.

Uudelleen hän oli vähällä heretä nyyhkyttämään. »David», lausui hän, »minussa ei ole vähääkään

oikeudenmukaisuutta. Minussa ei ole järkeä eikä hellyyttä. En jaksanut muistaa, että sinä olit vain lapsi, en voinut käsittää, että sinä olit kuolemaisillasi. David, koeta olla kärsivällinen kanssani, koeta antaa minulle anteeksi!»

»Oi ystäväni, elköämme puhuko enää siitä!» lausuin. »Meistä ei kumpikaan kykene sovittamaan rikostaan toisen kanssa — se on peittelemätön totuus! Kummankin meidän täytyy olla kärsivällisiä toisiamme kohtaan ja hillitä itseämme. Mutta voi! Kylkeeni pistää niin kauheasti. Eikö täällä ole yhtään taloa?»

»Minä etsin sinulle talon, David», vastasi hän päättävästi.
»Laskeukaamme tätä puronreunaa alaspäin, siellä täytyy olla taloja.
Ystävä parkani, eiköhän sinulla olisi helpompi selässäni?»

»Mitä puhutkaan, Alan», vastasin, »olenhan minä vähintään kaksitoista tuumaa sinua pitempi.»

»Etkä ole», vastasi Alan kiivaasti. »Liekö tuuma tai pari pituudessamme eroa. En kumminkaan tahdo väittää olevani mies, jota sinä pitäisit suurena, ja ajatellessani nyt tarkemmin asiaa», lisäsi hän sitten alentaen naurettavalla tavalla ääntään, »tuntuu minusta kuin sinä olisitkin oikeassa. Niin, kyllä eroa sittenkin on jalan tai kämmenen leveyden paikoille, ja mahdollisesti enemmänkin!»

Oli hauskaa ja naurettavaa kuulla Alanin pyörtävän paikalla sanansa peljäten niiden antavan aihetta uuteen riitaan. Olisin purskahtanut nauramaan, ellei pistos kyljessäni olisi niin ankarasti minua vaivannut. Mutta jos olisin nauranut, olisin luullakseni samalla itkenytkin.

»Alan», huudahdin. »Mikä saa sinut näin hyväksi minua kohtaan? Mikä saa sinut välittämään tällaisesta kiittämättömästä toverista?»

»Kunpa minä itsekään sen tietäisin», vastasi Alan. »Joku aika sitten luulin näet pitäväni sinusta sentähden, ettet koskaan riidellyt — ja nyt pidän sinusta vielä enemmän!»

25 LUKU.

Balquhiderissä.

Heti ensimmäisen talon ovelle, jolle saavuimme, koputti Alan. Se ei ollut suinkaan mikään vaaraton yritys sellaisessa ylämaaseudessa kuin Balquhider. Siellä ei pitänyt mikään suurempi klaani järjestystä, vaan siellä asusti keskenään riitaisia pieniä heimoja tai niiden tähteitä ja n. s. »päälliköttömiä ihmisiä», jotka Campbellit olivat karkoittaneet tänne jylhään vuoristoon Forth- ja Teith-jokien lähteiden seuduille. Täällä oli Stewarteja ja Maclareneja, jotka olivat sodassa samalla puolen kuin Alan ja kuuluivat samaan klaaniin kuin Appin. Vielä oli täällä paljon vanhan, valloitetun, vähän tunnetun ja huonomaineisen Macgregorien klaanin väkeä. He olivat tehneet ajattelemattomia tekoja, nyt enemmän kuin koskaan ennen, eikä kukaan heihin luottanut. Päällikkö, Macgregorin Macgregor oli maanpaossa ja tämän puolueen Balquhiderin seuduilla avustavien jäsenten lähin päällikkö, James More, Rob Royn vanhin poika, odotti tuomiotaan Edinburgin linnassa. He olivat riidassa ylä- ja alamaalaisten, Grahamien, Maclarenen ja Stewartien kanssa, ja Alan, jolla oli tapana sekaantua ystäviensä riitoihin, olivatpa nuo ystävät kuinka kaukaisia tahansa, koetti kaikin mokomin välttää heitä.

Yrityksemme onnistui erinomaisesti, sillä me olimme osuneet muutaman Maclarenen talolle, jonne Alan ei ollut ainoastaan nimensä takia tervetullut, vaan jossa myöskin hänen maineensa oli tunnettu, Täällä sain heti laskeutua vuoteelle ja luokseni noudettiin lääkäri, joka tunnusti tilani olevan vaarallisen. Oliko nyt lääkäri erittäin taitava, vai vaikuttiko siihen nuoruuteni ja voimakas ruumiinrakenteeni, mutta jo viikon kuluttua voin nousta vuoteeltani, ja kuukauttakaan ei vielä ollut kulunut kun jo kykenin täysin voimistuneena jatkamaan matkaa.

Pyynnöstäni huolimatta ei Alan jatkanut matkaansa, vaan jäi odottamaan tervehtymistäni. Hänen uhkarohkeutensa, jota hän viipyessään osoitti, oli parin kolmen ystävän, jotka oli päästetty salaisuudesta osallisiksi, vasituisena valittamisen aiheena. Päivisin hän piileksi muutamassa luolassa pienen metsän suojassa ja öisin, milloin vain tie oli vapaa, hän tuli taloon minun luokseni. Ei liene tarpeellista huomauttaa, että minusta oli erittäin mieluista tavata häntä. Emäntämme, Mrs Maclarenen, ei tiennyt miten sellaista vierasta vaalia, ja kun vielä Duncan Dhulla — se oli isäntämme nimi — oli kaksi säkkipilliä ja hän itse oli innokas soiton rakastaja, oli siellä olomme yhtämittaista juhlimista, ja me

suorastaan muutamme yöt päiviksi.

Sotamiehet antoivat meidän olla rauhassa, vaikka kerrankin heitä kaksi komppaniaa ja muutamia rakuunia samosi pitkin laaksoa. Näin heidät ikkunasta vuoteella maatessani. Ja mikä vielä ihmeellisempää, ei yhtään lainvalvojaa käynyt minua tapaamassa, eikä kertaakaan minulta kysytty, mistä tulin ja mihin olin menossa. Koko tämän jännittävän ajan sain olla kyselyiltä yhtä rauhassa, kuin olisin maannut erämaassa. Kumminkin tiesivät läsnäoloni kaikki Balquhiderin ja sen ympäristön asukkaat. Talossa kävi näet maan tavan mukaan paljon vieraita ja he kertoivat sitten kuulemansa uutiset naapureilleen. Julistuskirjat oli nyt levitetty painettuina. Yksi niistä oli naulattu sänkyni jalkapuoleenkin, ja siitä voin nyt nähdä omat tunnusmerkkini, jotka eivät olleet juuri imartelevia, ja paksummilla numeroilla painetun palkinnon, joka päästäni oli luvattu. Duncan Dhu ja muut, jotka tiesivät minun tulleen Alanin kanssa, olivat epäilemättä varmat siitä kuka olin, ja muutkin olivat tietysti arvailleet sinnepäin. Sillä vaikka pukuni olikin muuttunut, en siltä voinut muuttaa ikääni enkä ulkomuotoani, ja kahdeksantoista-vuotiaat alamaalaispojat olivat, etenkin tähän aikaan, harvinaisia näillä seuduin. Siten saattoi helposti sattua, että he sovittelemalla eri asianhaaroja toisiinsa päättivät minun olevan juuri tuon julistuksessa mainitun pojan. Niin olikin asian laita. Jotkut kertovat salaisuuden ainoastaan parille kolmelle lähimmälle ystävälleen ja kuitenkin se tulee tunnetuksi, mutta tämän klaanin asukkaiden kesken oli tapana kertoa salaisuus heti kaikille ja se pysyi siitä huolimatta ainoastaan heidän tietonaan vaikka kokonaisen vuosisadan.

Yksi tapaus ansaitsee vain kertomisen, se oli Robert Oigin, kuuluisan Bob Royn pojan käynti luonani. Hänen syytettiin ryöstäneen erään naisen Balfronista ja menneen väkisin (kuten väitettiin) naimisiin tämän kanssa, ja sentähden etsittiin häntä joka suunnalta. Kumminkin hän kuljeksi Balquhiderin ympäristöllä kuin isäntä omalla alueellaan. Juuri hän oli ampunut James Maclarenin tämän kyntäessä rauhassa peltoaan. Siitä syntyi riita, jota ei koskaan ole vielä sovittu, ja kumminkin hän astui nyt verivihollisensa huoneeseen kuin kauppatukustaja ravintolaan.

Duncan ennätti kuiskata minulle, kuka hän oli, ja molempia meitä huolestutti hänen läsnäolonsa. On huomattava, että Alanin piti myöskin kohta saapua, ja hän ja kutsumaton vieraamme eivät suinkaan olleet ystävyksiä. Emme voineet lähettää sanaa tai antaa Alanille minkäänlaista merkkiä, sillä se olisi heti herättänyt epäluuloja miehessä, joka oli niin hankalassa asemassa kuin Macgregor.

Sisään astuessaan hän tekeytyi erittäin kohteliaaksi, mutta käyttäytyi kuin itseänsä alempiarvoisten seurassa. Mrs Maclarenia tervehtiessään hän otti bonnetin päästään, mutta kääntyessään Duncanin puoleen painoi sen takaisin päähänsä. Saatettuaan siten itsensä mielestään oikeaan valoon, hän tuli vuoteeni ääreen ja kumarsi.

»Olen kuullut, sir, että teidän nimenne on Balfour.»

»David Balfouriksi minua nimitetään», vastasin, »— palvelijanne.»

»Ilmoittaisin teille nyt oman nimeni», selitti hän, »mutta siitä on viime aikoina pidetty suurta ääntä. Lienee kai tarpeeksi kun sanon, että olen James More Drummondin eli Macgregorin lihallinen veli, ja hänestä varmaankin olette joskus kuullut mainittavan.»

»Olen, sir», vastasin, »ja isästäne Macgregor-Campbellista myös.» Kohottauduin vuoteella istualleni ja kumarsin, arvelin näet parhaimmaksi osoittautua häntäkin kohtaan kohteliaaksi, sillä Robin mahdollisesti oli ylpeä siitä, että hänen isänsä oli lainsuojaton.

Hän kumarsi takaisin. »Ja asiani, sir, on seuraava», jatkoi hän. »Vuonna 1745 nostatti veljeni osan Gregorien alueista kapinaan ja marssi kuuden komppanian kanssa vetämään hänkin kortensa hyvän asian eteen. Välskäri, joka seurasi meidän klaanimme mukana, ja paransi veljeni jalan, joka taittui ottelussa Preston Pansin luona, oli samanniminen kunnonmies kuin tekin. Hän oli Baithin Balfourin veli, ja jos te olette tarpeeksi läheinen sukulainen tälle miehelle, olen minä ja väkeni teidän käytettävänä.»

On huomattava, etten perhesuhteistani tiennyt enempää kuin kerjäläisen koira. Setäni oli kyllä höpissyt jotain korkeista sukulaisistamme, mutta mistään tällaisista hän ei ollut maininnut, ja nyt huomasin häpeäkseni, että minulle kuului jokin korkea asema, josta en mitään tiennyt.

Robin lausui sentähden vain lyhyesti olevansa pahoillaan, kun oli vaivannut itseään turhan tähden, ja käänsi minulle selkänsä nyökäyttämättä päätänsä hyvästiksi. Ovella mennessään kuulin hänen tuumivan Duncanille, että minä olin »vain heimoton pojan nulikka, joka ei tuntenut edes omaa isäänsäkään». Näistä sanoista olin niin vihoissani ja tietämättömydestäni niin häpeissäni, että tuskin voin pidättää nauruani, kun mies, joka oli lain rangaistuksen alainen (kolme vuotta myöhemmin hänet hirtettiin), piti niin tarkalla sukulaissuhteitaan.

Ovessa tuli Alan häntä vastaan. Molemmat ottivat askeleen taaksepäin ja tuijottivat kuin vihaiset

koirat toisiinsa. Molemmat olivat pienikasvuisia, mutta näyttivät paisuvan ylpeydestä. Kummallakin oli miekka, ja pienellä liikkeellä he nykäisivät sen kahvan esiin, jotta helpommin voisivat vetää sen huotrastaan.

»Mr Stewart, ellen erehdy», lausui Robin.

»Aivan oikein, Mr Macgregor, ei sitä nimeä tarvitse hävetä», vastasi Alan.

»Enpä tiennyt, että te olitte minun maassani, sir», jatkoi Robin.

»Luullakseni olen minä ystäväni, Maclarenien maassa», vastasi Alan.

»Se ei ole niinkään varmaa», tuumi toinen. »Siitä voi olla erimieltä. Mutta minä muistelen kuulleetni, että te osaatte muka käytellä miekkaanne?»

»Vaikka olisitte kuurona syntynyt, Mr Macgregor, on teidän täytynyt kuulla enemmänkin siitä asiasta», vastasi Alan. »En minä ole ainoa mies Appinissa, joka voi vetää säilänsä esiin. Ja kun sukulaiseni ja kapteenini, Ardshiel, oli ottelussa teidän nimisenne herrasmiehen kanssa, en koskaan kuullut mainittavan, että kukaan Macgregor olisi siinä voiton vienyt.»

»Tarkoitatteko isääni, sir?» kysyi Robin.

»Tepä sen sanoitte?» tokaisi Alan. »Se herrasmies, jota tarkoitan, oli kyllin häpeämätön liittäkseen Campbell-nimen omaansa.»

»Isäni oli vanha mies», vastasi Robin, »ja naimiskauppa oli sopimaton. Meistä, sir, tulisi parempi pari.»

»Sitä minäkin olen tässä tuumailut», lausui Alan.

Minä olin sängystäni puoleksi ulkona ja Duncan oli pysytellyt koko ajan tappelupukarien vieressä ollakseen valmis käymään väliin, jos siihen oli vähänkin syytä. Viimeisten sanojen jälkeen hänen oli tehtävä se heti tai ei koskaan, ja arkailematta, vaikka vähän kalpeana kasvoiltaan, Duncan heittäytyikin riitaveljesten väliin.

»Kuulkaa herrat», lausui hän, »minulla olisi toinen ehdotus tehtävänä. Tuolla on minulla kaksi säkkipilliä ja tässä on teitä kaksi kuuluisaa soittajaa. Vanha riidanaihe on ollut, kumpi teistä on parempi. Nyt on mainio tilaisuus ratkaista se.»

»Vai niin, sir», lausui Alan yhä Robinille, josta hän ei ollut hetkeksikään silmiään kääntänyt, eikä Robin hänestä. »Muistelen minäkin kuulleetni sellaisia huhuja. Onko teissä sitten soittoniekan vikaa, kuten kerrotaan? Osaatteko puhaltaa säkkipilliä?»

»Minä puhallan kuin Macrimmon», vastasi Robin.

»Eiväthän ne suuret sanat suuta halkaise», tuumi Alan.

»Olen minä ennen tehnyt suuremmistakin sanoista pieniä», vastasi Robin, »ja parempienkin vastustajien kanssa kilpaillessa.»

»Helppohan on nyt koettaa», lopetti Alan.

Duncan Dhu toimitti kiireellä esiin säkkipillit, jotka olivat hänen arvokkain omaisuutensa, ja asetti vieraittensa eteen suolaista lampaanlihaa ja putelin »Atholen puuroksi» nimitettyä juomaa. Se valmistettiin vanhasta whiskystä, happamattomasta kermasta ja siivilöidystä hunajasta, jotka määrättyssä järjestyksessä ja määrässä sekoitettiin hitaasti toisiinsa. Molemmat riitaveljet olivat vielä kiihottuneita, mutta istuutuivat kumpikin toinen toiselle puolen pöytää tekeytyen erittäin kohteliaiksi. Maclaren pyysi heitä maistamaan lampaanlihaa ja »vaimonsa puuroa», huomauttaen että hänen vaimonsa oli Atholesta kotoisin ja laajalti tunnettu erinomaiseksi puuron valmistajaksi. Mutta Robin ei huolinut tarjouksesta väittäen, ettei se ollut hyvää keuhkoille.

»Minun on huomautettava, sir», lausui Alan, »etten kymmeneen tuntiin ole ruuan kipenettäkään suuhuni pannut, ja se on pahempi keuhkoille kuin mikä puuro tahansa koko Skotlannissa.»

»Minä en tahdo mitään etuja, Mr Stewart», vastasi Robin. »Syökää ja juokaa, minä teen seuraa.»

Molemmat söivät vähän lihaa ja nauttivat lasin Mrs Maclarenin puuroa. Sen jälkeen Robin tarttui monen kursastelun jälkeen säkkipilleihin ja puhalsi jonkun sävelmän lisäten siihen runsaasti koristuksia.

»Kas vain, osaattehan te soittaa», lausui Alan, ja ottaen pillin kilpailijaltaan soitti hän saman sävelmän ja aivan samalla tavalla kuin Robin. Siitä hän siirtyi sitten variatsioneihin, somistellen niitä tositaiteilijan maulla ja hienoudella.

Robinin soitto oli minua miellyttänyt, mutta Alanin kerrassaan hurmasi minut.

»Tuo oli jotakin, Mr Stewart», lausui Robin, »mutta somistelunne on laihaa.»

»Laihaako!» huudahti Alan veren karahtaessa hänen kasvoilleen. »Nyt puhutte päättömiä!»

»Tunnustatteko siis joutuneenne soitannossa alakynteen, kun koetatte vaihtaa säkkipillin miekkaan?»

»Hyvin puhuttu, Mr Macgregor», vastasi Alan, »ja tästä kaikesta huolimatta» (hän pani näille sanoilleen painoa), »peräytän minä syytökseni. Minä vetoon Duncaniin.»

»Ei teidän tarvitsisi kehenkään vedota», lausui Robin. »Itse te voitte ratkaista asian monta vertaa paremmin kuin yksikään Balquhiderin Maclareneista, sillä päivän selvää on, että te olette Stewartiksi tavattoman etevä soittoniekka. Ojentakaapa säkkipillit minulle!»

Alan noudatti pyyntöä ja Robin alkoi jäljitellä muutamia Alanin variatsioneista. Huomasi selvään että hänellä oli erinomainen muisti.

»Kyllä teissä tuntuu soittajan vikaa olevan», tuumi Alan nyrpeänä.

»Päätäkää nyt itse Mr Stewart», lausui Robin, ja ottaen muunnelmat alusta alkaen, hän väritti ne läpeensä niin uudella tavalla, niin taitavasti ja tuntehikkaasti, niin vilkasta mielikuvitusta ja tavatonta sormien näppäryyttä todistavalla tavalla, että minä jouduin kokonaan ymmälle sitä kuullessani.

Alan istui paikallaan naama hehkuvan punaisena ja kynsiään pureskellen aivan kuin mies, jota on perinpohjin nolattu.

»Riittää!» huudahti hän. »Te osaatte puhaltaa säkkipilliä — nauttikaa nyt täysin määrin voitostanne!» Ja hän yritti nousemaan.

Mutta Robin pyysi käden liikkeellä hiljaisuutta, ja alkoi soittaa muuatta alussa harvatahtista sotamarssia. Kappale oli jo itsessään hieno ja se esitettiin arvokkaasti, mutta sitäpaitsi se oli Appinin Stewartien ja erittäinkin Alanin suosikki. Tuskin olivat ensimmäiset säveleet siitä kajahtaneet, kun jo ilme Alanin kasvoilla muuttui. Tahdin kiihtyessä hän näytti istuvan kuin tulisilla hiilillä, ja paljon ennen kuin kappale oli lopussa, oli jo viimeinenkin vihan väre hänen kasvoiltaan haihtunut ja hän näytti olevan kokonaan soiton hurmaama.

»Robin Oig», lausui hän kappaleen loputtua, »te olette suuri soittoniekka. Minä en ole kelvollinen soittamaan edes samassa kuningaskunnassakaan kuin te. Voi minua! Teillä on kannuksissanne enemmän soitannollisuutta kuin minulla päässäni! Mutta vaikka vieläkin olen sitä mieltä, että minä miekalla voisin otaksuttavasti näyttää teille toisenlaista musiikkia, varoitan teitä siitä jo edeltäpäin — siitä ei hyvä seuraisi. Luontoni ei sallisi hakata kappaleiksi miestä, joka soittaa säkkipilliä niin taitavasti kuin te.»

Siihen loppui se riita. Läpi koko yön kierteli »puuro»-malja ja säkkipillit kulkivat kädestä käteen, ja oli jo selvä päivä, ennenkuin Robinille johtui pois lähtö mieleen.

26 LUKU.

Pakomatkan loppu. Kuljemme Forthin yli.

Kuten jo sanoin, ei kulunut täyttä kuukautta, ennenkuin lääkäriini jo ilmoitti minun kykenevän matkalle. Oltiin jo kaukana elokuussa. Ilma oli herttainen ja lämmin, ja täynnä valmistumaisillaan olevan ja runsassatoisen viljan tuoksua.

Rahavaramme olivat huvenneet niin vähiin, että meidän täytyi koettaa mahdollisimman pian joutua perille. Sillä jos emme pian päässeet Rankeillorin luo, tai jos hän kieltäytyi auttamasta, oli meidän pakko kuolla nälkään. Alanin takaa-ajaminen oli nyt paljon laimentunut, eikä Forthin seutuja, tuskinpa Stirlingin siltaakaan, joka on joen tärkein ylikulkupaikka, enää niin huolellisesti vartioitu.

»Sodassa on pääsääntönä», selitti Alan, »kulkea sieltä, missä vähimmin odotetaan. Forth on nyt vastuksenamme ja tunnethan sinä sananlaskun: »Forth pitää rajun ylämaalaisen ohjissa.» No niin, jos koetamme kiertää tämän joen latvan ympäri ja laskeudumme alamaalle Kippenin tai Balfronin kohdalla, ovat he juuri siellä meitä vaanimassa. Mutta jos oijustamme suoraan vanhalle Stirlingin sillalle, niin panen miekkani pantiksi siitä, että he antavat meidän kulkea estelemättä yli.»

Ensimmäisenä yönä samosimme sentähden muutaman Strathinessä asuvan Maclarenin, Duncanin ystävän, talolle, jossa nukuimme 21 päivän elokuuta. Illan hämyssä alotimme toisen helpon taipaleen ja 22 päivän makasimme kanervapehkoissa Uam Varin rinteellä. Siellä leppoisassa, tuoksuvassa auringonpaisteessa ja ruutikuivalla tantereella nauttimani kymmenen tunnin lepo oli suloisin, mitä koskaan olen nauttinut. Seuraavana yönä saavuimme Allan-joelle ja seurasimme sen rantaa alaspäin. Päästyämme ulos vuoristosta, näimme alapuolellamme koko Stirlingin rannikkoseudun lakeana kuin pannukakku. Sen keskellä, eräällä vuorella oli Stirlingin kaupunki linnoituksineen ja vasemmalla kimaltelivat Forthin lahdemat kuun valossa.

»En tiedä välittäenkö siitä sen enempiä», lausui Alan, »mutta nyt olet jälleen omassa maassasi. Yöllä, ensimmäistä käydessä kuljimme ylämaan rajan yli, ja kun vain nyt pääsisimme tuon koukertelevan vesivyön yli, voisimme heittää hattua ilmaan.»

Allan-joessa, lähellä sen laskua Forthiin, huomasimme pienen hiekkaisen saaren. Siellä kasvoi takiaisia, voikukkia ja muita sellaisia lyhyitä kasveja, jotka parhaiksi voivat peittää meidät pitkällämme maatessamme. Tälle saarelle asetuimme nyt levolle. Stirlingin linnasta voitiin meidät helposti huomata. Korviimme tunkeutui sieltä rummun pärinä. Osa varusväestä piti siellä paraatia. Leikkuumiehet tekivät koko päivän työtä pellolla toisella puolen jokea, ja me saatoimme selvään kuulla sirppien karahtelun kiviä vasten ja puhelua, josta toisinaan sanatkin erotti. Meidän oli siis painauduttava tiukasti maata vasten ja pysyttävä hiljaa. Mutta hiekka allamme oli lämmin, kasvit varjostivat päätämme, ruokaa ja juomaa meillä oli runsaasti ja lopuksi — pelastus oli tuossa edessämme.

Heti kun leikkuumiehet olivat lopettaneet työnsä ja hämärä alkoi laskeutua, kahlasimme rannalle ja suuntasimme aitojen suojassa kulkumme peltoja pitkin Stirlingin siltaa kohti.

Silta on aivan linnavuoren juurella. Se on vanha, korkea ja kapea, ja pitkin sen käsipuita on pieniä torneja. Helposti voi käsittää, että katselin sitä mielenkiinnolla, en ainoastaan siksi, että se oli kuuluisa historiallinen paikka, vaan myöskin senvuoksi, että sen yli kulki nyt tie Alanin ja minun lopulliseen pelastukseen. Kuu ei ollut vielä noussut sinne saapuessamme. Ainoastaan muutamia tulia tuikki linnoituksesta, ja alempana kaupungissa oli vain jokunen ikkuna valaistu. Muuten oli pilkkosen pimeä, eikä sillallakaan näyttänyt olevan vahtia.

Minä yritin mennä suoraa päätä yli, mutta Alan oli varovaisempi.

»Kyllähän tuo näyttää jotenkin turvalliselta», lausui hän, »mutta piiloudutaan siitä huolimatta tuonne ojaan ja otetaan ensin asiasta varma selko.»

Noin neljännestunnin makasimme siellä vihellellän tuontuostakin ajan ratoksi. Ei kuulunut mitään epäilyttävää, aallot vain hiljaa loiskuivat sillan arkkuja vasten. Viimein tuli tietä pitkin muuan vanha, ontuva ja kainalosauvaa käyttävä vaimo. Hetkeksi hän pysähtyi aivan lähellemme, valitteli itsekseen kovaa kohtaloaan ja kulkemansa matkan pituutta, ja läksi sitten kapuamaan jyrkkää sillan kantta ylös. Vaimo oli niin pieni ja yö vielä niin pimeä, että me pian kadotimme hänet näkyvistämme. Kuulimme vain, kuinka hänen askeleittensa ja keppinsä kopina eteni etenemistään.

»Nyt hän on päässyt yli», kuiskasin.

»Ei ole», vastasi Alan, »hänen ontoilta kajahtavista askeleistaan kuulee että hän on vielä sillalla.»

Samassa kuului ääni huutavan. »Kuka siellä?» ja me kuulimme musketin perän kolahtavan kiveä vasten. Arvattavasti oli vahti nukkunut, joten olisimme päässeet huomaamatta yli, jos vain heti tultuamme yritimme. Mutta nyt hän oli valveilla ja hyvä tilaisuus oli mennyt käsistämme.

»Tästä ei tule mitään», lausui Alan. »Tästä ei voi tulla mitään, David.»

Sen enempiä arvelematta aloimme ryömiä peltoja myöten sillalta pois. Päästyämme näkymättömiin nousimme ylös ja läksimme astelemaan itäänpäin vievää tietä pitkin. En voinut käsittää mikä hänellä oli mielessä, ja vastoinkäymisestä olin tosiaankin niin närkästynyt, ettei mikään minua miellyttänyt. Äskettäin olin kuvitellut koputtavani Mr Rankeillorin ovelle mennäkseni vaatimaan omaisuuttani takaisin, ja nyt olin taas harhaileva, vainottu pojannulikka ja väärällä puolen Forthia.

»No mitä nyt?» tiuskasin.

»Niin, mitäs nyt?» vastasi Alan. »He eivät olekaan niin tuhmia kuin luulin. Forth on meillä vielä ylikuljettavana, David. Kirottut olkoot sateet, jotka sen synnyttivät ja vuorenrinteet, jotka sen juoksun juuri tähän ohjasivat.»

»Mutta miksi kuljemme itäänpäin?»

»No, koettaaksemme vielä onneamme!» vastasi hän. »Kun emme joen yli pääse, niin katsokaamme olisiko meillä lahdella parempi onni.»

»Joen yli vie kaalamoita mutta ei lahden», huomautin.

»Totisesti on joessa kaalamoita ja siltakin sitäpaitsi», tuumi Alan, »mutta mitä hyötyä niistä on, kun niitä vahditaan?»

»Mutta voihan joen yli uida.»

»Voi se, joka osaa», vastasi hän, »mutta kumpikaan meistä ei taida olla siinä erittäin taitava. Ainakin minä uin kuin kivi.»

»En tahdo vietellä sinua takaisin, Alan», lausuin »mutta ymmärtääkseni pahennamme vain tällä tavalla tilaamme. Vaikea on päästä joen yli, mutta selvää on, että merenlahden yli pääseminen on vieläkin vaikeampaa.»

»Mutta siellä on niinsanotuita venheitä», vastasi Alan, »jos vain en kokonaan erehdy.»

»Ja siellä kysytään rahaa», kampesin vastaan, »mutta meille, joilla ei ole venhettä eikä rahaa, on samantekevä olipa siellä venheitä tai ei.»

»Niinkö luulet?» tuumi Alan.

»Niin luulen», vastasin.

»Kyllä sinussa, David, ei ole kekseliäisyyttä ja vielä vähemmin uskoa. Mutta annahan, kun minä panen älyni liikkeelle, ja jos en saa venhettä pyydytksi, lainatuksi enkä edes varastetuksikaan, niin minä teen sellaisen kapineen.»

»Luulenpa ymmärtäväni mitä tarkoitat», vastasin, »Mutta kuulehan vielä: jos käytät siltaa ylipäästäksesi, ei se kielittele mitään, mutta jos kuljemme lahden yli, joutuu venhe sopimattomalle puolen sitä — jonkun on se täytynyt kuljettaa sinne — pannaan toimeen tut...»

»No mutta mies kulta», keskeytti Alan, »jos venheen teen, niin teen miehenkin, joka vie sen takaisin! Ja nyt elä enää vaivaa minua lörpötyksilläsi, vaan marssi päälle — siihen olet näet tottunut — ja anna Alanin pitää huolta itsestäsi.»

Yötä myöten samosimme sitten jokilaakson pohjoispuolen halki, pitkin korkeiden Ochil-vuorien juurta ja kiersimme matkamme varrelle sattuvat Alloan, Clackmannanin ja Culrossin. Noin kymmenen aikaan aamulla saavuimme nälkäisinä ja väsyneinä Limekilnsin pieneen kylään. Tämä kylä on lähellä rantaa, vastapäätä Queensferryn kaupunkia. Savuja näkyi joka haaralta kohoavan ilmaan. Vainioilla leikattiin parhaillaan eloa, pari laivaa kellui Hopella ankkurissa ja venheitä lipui edestakaisin sen pinnalla. Eteeni leviävä taulu oli siis kaikin puolin miellyttävä, enkä voinut mielestäni kylliksi ahmia silmilläni noita hauskanäköisiä, viheriöiviä, viljeltyjä kumpuja ja noita toimeliaita, maalla ja merellä hääriviä ihmisiä.

Mutta lahden etelärannalla oli Mr Rankeillorin talo, jossa rikkaus minua epäilemättä odotti ja minä olin pohjoisella rannalla, puettuna kehnoon, vieraskuosiseen pukuun, kolme hopeashillinkiä, jäännös koko omaisuudestani, taskussani, lainsuojaton mies ainoana seuranani, ja lopuksi oli omasta päästäni luvattu palkinto.

»Mikä kohtalon oikku, Alan», huudahdin. »Lahden tuolla puolen odottaa minua kaikki, mitä itselleen voi toivoa, ja linnut kulkevat yli, venheet kulkevat yli — kaikki, millä vain on halu, voi kulkea yli, minä vain en! Oi, toveri, siitä on sydän pakahtua!»

Limekilnsissä astuimme muutamaan pieneen ravintolaan, ja ostimme sieltä vähän leipää ja juustoa hyvännäköiseltä tarjoilijattarelta. Ostoksemme panimme käärröön aikoen syödä ne rannalla pienessä metsikössä, jonka huomasimme noin kolmannespeninkulman päässä. Kävellessämme katselin herkeämättä lahden toiselle puolen ja huokailin itsekseni. Alan asteli mietteisiinsä vaipuneena. Äkkiä hän pysähtyi.

»Huomasitko tyttöä, jolta nämä ostimme?» kysyi hän viitaten leipään ja juustoon.

»Kyllä», vastasin. »Hän oli kaunis tyttö.»

»Siihenkö päätökseen tulit?» huudahti hän. »Merkit ovat hyvät, David.»

»Kaiken ihmeellisen nimessä, kuinka niin?» kysyin. »Mitä hyvää siitä voi olla?»

»Minä tässä olen arvellut», vastasi hän, katsellen leikkillisesti minua, »että se ehkä voisi hankkia tuon meille välttämättömän venheen.»

»Jos olisin toisessa tilassa, voisi se kyllä sattua», lausuin.

»Eihän sinun ymmärryksesi pitemmälle kannaa», selitti Alan. »En minä tahdo, että tyttö rakastuu sinuun, vaan että alkaa surkutella sinua, David, ja sitä varten ei sinun tarvitse olla kaunis. Annahan, kun katson», lausui hän silmäillen minua veitikkamaisesti kiireestä kantapäähän. »Saisit olla vähän kalpeampi, mutta muuten sinä sovit erinomaisesti siihen tarkoitukseen — sinulla on tuollainen oikea luihu, kerjäläismäinen, hävytön silmänluonti, aivan kuin olisit varastanut takin itse paholaiselta. Tule, käännös perinpäin ja takaisin ravintolaan hankkimaan venhettämme.»

Seurasin häntä nauraan.

»David Balfour», lausui hän, »sinä olet tavallasi aika leikkisä mies, ja tämä on sinulle epäilemättä leikkisä tehtävä. Siitä huolimatta pyydän sinua ottamaan sen vakavalta kannalta, jos vain vähääkään välität minun kaulastani — omastasi puhumattakaan. Aion näet ryhtyä leikkiin, jonka onnistumisesta riippuu, joudummeko hirsipuuhun vai pelastummeko. Tee siis hyvin ja pidä se mielessäsi ja käyttäydy sen mukaan.»

Lähestyessämme kylää hän käski minun tarttumaan käsivarteensa ja varautumaan siihen, aivankuin olisin väsymyksestä kokonaan uupunut. Avatessamme ravintolan ovea hän oli minua puoleksi kantavinaan. Tyttö näytti hämmästyvän pikaisesta takaisin tulostamme, mutta Alan ei tuhlannut sanaakaan selitykseksi, auttoi vain minut tuolille, pyysi pikarillisen paloviinaa, jonka hän pienin kulauksin juotti minulle ja ottaen sitten esiin leivän ja juuston syötti niitä minulle kuin pikku lapselle. Kaiken sen hän teki niin vakavan huolestuneen ja hellän näköisenä, että tuomarinkin olisi siitä täytynyt heltyä. Ei siis ollut mikään ihme, että meidän, köyhän, sairaan ja liiaksi rasittuneen pojan ja hänen hellän hoitajansa, muodostama taulu teki tyttöön vaikutuksen. Hän tuli lähemmäksi ja pysähtyi likellemme nojaten pöytää vasten.

»Onko hän sairas?» kysyi hän viimein.

Hämmästykseni Alan pyörähti vihaisen näköisenä häneen päin. »Sairas?» tiuskasi hän. »Hän on astunut useampia satoja peninkulmia kuin hiuksia on hänen päässään ja maannut useammin märässä kanervikossa kuin kuivilla lakanoilla. Sairas, arvelee hän! Sairaspa kylläkin, luulen minä! Sairas tosiaankin», murisi hän suuttuneena ja jatkoi ruokkimistani.

»Hän on kovin nuori sellaisia rasituksia kestäämään», lausui tyttö.

»Liian nuori», tuumi Alan kääntyneenä selin häneen.

»Hänen olisi parempi ratsastaa, arveli tyttö.

»Mutta mistä minä hänelle hevosen hankin», ärähti Alan pyörähtäen taas kiukkuisesti tyttöön päin. »Pitäisikö minun mielestäsi varastaa se?»

Pelkäsin, että tyttö tällaisesta raa'asta käytöksestä närkästyneenä olisi mennyt matkaansa, ja hetkeksi hän jäikin äänettömäksi. Mutta toverini tiesi, mitä teki, sillä vaikka hän muutamissa suhteissa olikin teeskentelemätön, osasi hän tällaisissa asioissa petkuttaa tavattomasti.

»Huomaan sanomattakin», lausui tyttö viimein, »— te kuulutte herrassäätyyn.»

»Ja jos otaksutaan niin olevan asian laidan?» lausui Alan, tästä lapsellisen suorasta selityksestä vähän leppyneenä — vasten tahtoaan luullakseni. »Oletko koskaan kuullut, että yksistään ylhäissukuisuudesta taskut täyttyvät?»

Tyttö huokasi, aivan kuin olisi hän itse ollut suurisukuinen, mutta perinnöttömäksi tuomittu nainen. »En», vastasi hän. »Se on totta.»

Osa, jota minun oli näyteltävä, kiusasi minua, ja koko ajan olin istunut äänettömänä tuntien vuoroin häpeää, vuoroin naurunhalua. Mutta nyt en jaksanut enempää, vaan pyysin Alania jättämään minut rauhaan, kun olin jo muka parempi. Sanat tahtoivat takertua kurkkuuni, sillä minä vihasin valehtelemista. Mutta änkyttämiseni oli vain eduksi. Tyttö näet piti käheää ääntäni sairauden ja puutteen seurauksena.

»Eikö hänellä ole yhtään ystävää?» kysyi hän sääliväisesti.

»On hänellä ystäviä», vastasi Alan, »kun vain saisimme heidät käsiimme — ja rikkaita ystäviä, vuoteita, joissa voisi nukkua, ruokaa yllin kyllin, lääkäreitä, jotka hoitaisivat häntä — ja kuitenkin täytyy hänen kahlata täällä liassa ja loassa ja maata kanervikossa kuin minkäkin kerjäläisen.»

»Mutta miksi?» kysyi tyttö.

»Siihen en voi vaaratta vastata, neitiseni», vastasi Alan, »mutta sen sijaan saatan sinulle viheltää pienen laulunpätkän.» Niin sanoen kumartui hän pöydän yli ja vihelsi tytölle erittäin sulavasti muutamia säkeitä laulusta. »Kaarle on mun lemmittyin.»[1]

[1] Jakobiittien laulu. Suom. muist.

»Hiljaa!» kuiskasi tyttö vilkaisten olkansa yli oveen päin.

»Siinä syy», lausui Alan.

»Ja noin nuori!» huudahti tyttö.

»Kyllin vanha tähän näin — —», vastasi Alan ja pyyhkäisi etusormellaan niskaansa tarkoittaen, että olin kyllin vanha menettääkseni pääni.

»Se olisi hyvin häpeällistä», huudahti tyttö sävähtäen punaiseksi.

»Niin on kuitenkin käyvä», lausui Alan, »jos vain emme yrityksessämme onnistu.»

Tyttö pyörähti, nämä sanat kuultuaan, ympäri ja meni matkaansa jättäen meidät kahdenkesken. Alan oli erittäin iloisella tuulella, kun aikeemme näytti onnistuvan, mutta minä olin närkästyksissäni siitä, että minua oli nimitetty jakobiitiksi ja kohdeltu kuin lasta.

»Alan», huudahdin, »minä en jaksa enää jatkaa tätä peliä.»

»Sinun täytyy, David», vastasi Alan. »Jos nyt teet tenän, voit kyllä pelastaa leikistä oman nahkasi, mutta Alan Breck on mennyttä miestä.»

Se oli totta puhetta, enkä voinut muuta kuin itsekin valitella kohtalon kovuutta, mutta valitukseni hyödytti Alanin tuumaa. Sen näet kuuli tyttö, joka nyt kiirehti sisään tuoden lautasellisen makkaroita ja pullon voimakasta olutta.

»Poika parka!» lausui hän ja asetettuaan ruuan eteemme hän tuli luokseni ja kosketti ystävällisesti olkapäätäni aivan kuin tahtoen siten pyytää minua rohkaisemaan mieltäni. Sitten hän pyysi meitä käymään ruokiin käsiksi, maksusta ei nyt tulisi kysymystä. Ravintola oli hänen, tai oikeammin hänen isänsä, joka täksi päiväksi oli matkustanut Pittencrieffiin. Toista käskyä emme odottaneet, sillä leipä ja juusto eivät juuri sanottavasti vatsaa täytä, ja makkarat lemusivat erinomaisen hyvälle. Meidän syödessämme tyttö seiso i lähimmän pöydän ääressä, tuijottaen eteensä, miettiväisenä rypistellen itsekseen kulmakarvojaan, ja hypistellen esiliinansa nauhaa käsiensä välissä.

»Minun mielestäni te olette liian kerkeäkielinen», lausui hän viimein Alanille.

»Mutta huomaa, että minä tiedän kelle puhun», vastasi Alan.

»Niin, en minä voisi teitä pettää — jos sitä tarkoittanette.»

»Sitä minäkin, et sinä ole sellainen ihminen», tuumi Alan. »Mutta sen sijaan sinä voisit auttaa meitä.»

»En minä voi», vastasi hän päätään puistaen. »Ei, en minä voi.»

»Mutta jos voisit?»

Tyttö ei vastannut mitään.

»Kuule nyt, neitiseni», lausui Alan. »Venheitä täällä kyllä on, sillä tullessani kaupunkiin näin niitä kaksittainkin rannalla. Jos nyt saisimme venheen kulkeaksemme yön peitossa Lothianiin ja luotettavan, vaiteliaan miehen, joka toisi sen takaisin ja pitäisi matkansa omana tietonaan, olisi kahden ihmisen henki pelastettu — minun kaiken todennäköisyyden mukaan — hänen aivan varmaan. Jos emme venhettä saa, on kolme shillinkiä ainoana turvanamme koko avarassa maailmassa ja mihin silloin osaamme, ja mitä silloin teemme? Eikö hirsipuu ole silloin varma kohtalomme. Siinä kuulette peittelemättömän totuuden. Täytyykö meidän lähteä ilman venhettä, tyttöseni? Nukkuisitko sinä lämpimässä vuoteessa ja ajattelisit meitä tuulen ulvoessa uunin piipussa ja sateen räiskiessä kattoa vasten? Söisitkö sinä kaikessa rauhassa loimuavan takkavalkean ääressä ja ajattelisit tätä sairasta poika

raukkaa, joka saa liejussa viruen viluissaan ja nälissään pureskella sormiaan? Olipa hän sairas tai terve, täytyy hänen aina vain samota eteenpäin, kuolemankielissäkin hänen on pakko lakkaamatta raastaa itseään sateessa pitkät matkat, ja kun hän jossain kylmällä kivikasalla vetää viimeisen hengenvetonsa, ei hänen kuolinvuoteensa ääressä ole ketään muita ystäviä kuin minä ja Jumala.»

Tämän vetoamisen huomasi saattavan tytön epätietoiseksi. Hän olisi tahtonut auttaa meitä, mutta pelkäsi, että hän mahdollisesti tulisi siten auttamaan pahantekijöitä. Päätin nyt minäkin sekaantua asiaan ja hälventää hänen epäilyksiään tosiseikoilla.

»Oletko kuullut mainittavan Ferryn Mr Rankeillorista?» kysyin.

»Asianajaja Rankeilloristako?» lausui hän. »Olen kyllä.»

»No niin», jatkoin. »Hänen luokseen on minulla matka. Siitä voit päättää olenko pahantekijä. Ja voinpa sanoa sinulle enemmänkin. Vaikka pahan erehdyksen takia henkeni tosiaankin on vaarassa, ei Yrjö kuninkaalla ole koko Skotlannissa uskollisempaa ystävää kuin minä.»

Hänen kasvonsa kirkastuivat, mutta Alanin synkkenivät.

»Enempää en tarvitse tietää», lausui hän. »Mr Rankeillor on tunnettu mies.» Ja hän pyysi meitä lopettamaan ateriamme, poistumaan kylästä niin pian kuin mahdollista, ja piilottautumaan rannalle metsikköön. »Luottakaa minuun», vakuutti hän. »Minä keksin kyllä jonkun keinon saadakseni teidät lahden yli.»

Toivomme oli nyt täytetty ja kiitollisina puristimme hänen kättään. Kiireesti teimme lopun makkaroista ja poistuimme Limekilnsistä metsikköön. Se oli aivan vähäpätöinen puistikko, lieneekö siinä kaikkiaan ollut parisenkymmentä seljaa ja orapihlajaa ja muutamia saarnipuita, jotka nekin olivat niin hienoja ettemme voineet mennä ohikulkijoilta piiloon niiden taakse. Siellä täytyi meidän kumminkin nyt maata ja nauttia parhaamme mukaan herttaisesta, lämpimästä säästä ja hyvistä pelastuksen toiveista, ja miettiä tarkemmin miten meidän nyt oli menetteleminen.

Ainoastaan yksi ikävämpi tapaus sattui meille koko päivänä. Muuan kiertelevä pillipiipari asettui näet samaan metsikköön kuin mekin. Hän oli punanenäinen, tihrusilmäinen ja juopunut veitikka. Taskussaan hänellä oli suuri whisky-pullo ja hän lörpötteli meille pitkiä juttuja vääryyksistä, joita hän oli saanut kärsiä kaikkensaätyisiltä ihmisiltä alkaen ylimmän tuomioistuimen presidentistä, jolta hän ei ollut saanut oikeutta, aina alimpiin maistraatin virkamiehiin saakka, jotka taas olivat antaneet sitä liiaksi. Oli hyvin luultavaa, että hän alkaisi epäillä meitä, jotka koko päivän vietimme metsikössä voimatta ilmoittaa mitään syytä siihen. Luonamme ollessaan hän kiusasi koko ajan meitä tunkeilevilla kysymyksillään, ja hänen mentyään odotimme kärsimättöminä hetkeä, jolloin mekin saisimme lähteä, sillä hän ei suinkaan ollut vaiteliainta laatua.

Sää pysyi koko päivän kirkkaana, ja yö tuli tyynenä ja valoisana. Tulia ilmestyi talojen ja tölliön ikkunoihin ja alkoi sitten yksi toisensa perään hävitä. Kello oli jo yli yhdentoista, kun vihdoinkin kärsittyämme jo kauan aikaa epätoivon tuskaa kuulimme airojen narinaa hankoja vasten. Tähystimme ulos lahdelle ja näimme tytön itsensä soutavan meitä kohti. Hän ei ollut uskonut salaisuuttamme kenellekään muulle, ei edes lemmitylleenkään — jos hänellä sellainen oli, vaan hiipinyt heti isänsä nukuttua ikkunan kautta ulos, varastanut naapurinsa venheen ja lähtenyt yksinään avuksemme.

En voinut löytää sanoja lausuakseni hänelle kiitollisuuteni, mutta hän ei tahtonut niitä kuullakaan, pyysi vain meitä kiirehtimään ja pysymään äänettöminä huomauttaen aivan oikein, että pelastuksemme riippui juuri nopeudesta ja äänettömyydestä. Pian hän oli laskenut meidät maihin Lothianin rannikolle Carridenin lähelle, ja jättänyt meille hyvästit ja samassa hän oli jälleen vesillä soutaen Limekilnsiä kohti, eikä vielä sanaakaan oltu lausuttu hänen palveluksestaan tai meidän kiitollisuudestamme.

Hänen poistuttuaankaan emme saaneet sanaa suustamme, eikä sellaista hyvyyttä voinutkaan mitenkään riittävästi palkita. Kotvan aikaa Alan seisoi rannalla päätään puistellen.

»Siinä on rehti tyttö», lausui hän viimein, »David, siinä on rehti tyttö.» Ja vielä tuntia myöhemmin, maatessamme muutamassa kuopassa meren rannalla ja minun ollessani jo puolinukuksissa, hän puhkesi uudelleen ylistelemään tytön luonnetta. Minä puolestani en voinut virkkää mitään, sillä hän oli niin viaton olento, että minua sekä kadutti että pelotti, kadutti sentähden, että olimme käyttäneet hänen tietämättömyyttään hyväksemme ja pelotti siksi, että olimme ehkä sekoittaneet hänetkin asemastamme johtuviin vaaroihin.

27 LUKU.

Tulen Mr Rankeillorin luo.

Seuraavana päivänä sovimme siitä, että Alan pitäisi huolta itsestään auringon laskuun asti, mutta heti pimeään tultua hänen oli kiirehdittävä lähelle Newhallsia tien vieressä oleville pelloille, ja pysyttävä siellä, kunnes kuuli minun viheltävän. Ensin esitin, että viheltäisin hänelle esimerkiksi laulua »Suloinen Airlien talo», josta minä erityisesti pidin, mutta hän väitti laulun olevan niin yleisesti tunnetun, että kuka kyntömies tahansa voisi sitä sattumalta viheltää. Sen sijaan hän opetti minulle pienen pätkän muuanta skotlantilaista säveltä, jonka vielä tänäkin päivänä muistan ja tulen kai kuolemaani saakka muistamaan. Joka kerran kun se johtuu mieleeni, palaavat ajatukseni tähän päivään, jona viimeisen kerran tilani oli epävarma, ja minä näen Alanin istuvan kuopan pohjalla ja viheltäen näyttävän tahtia sormellaan, harmaan illanhämyn valaistessa hänen kasvojaan.

Ennen päivän nousua olin jo Queensferryn pitkällä kadulla. Queensferry on sievästi rakennettu kauppala, talot ovat hyvästä kivistä ja monet niistä liuskakivillä katetut. Raatihuone ei mielestäni ollut yhtä hieno kuin Peeblesissä eivätkä kadutkaan niin sileitä, mutta ylipäänsä oli siellä siksi siistiä, että minä häpesin rumia ryysyjäni.

Sitä myöten kuin aamu kului ja tulia alettiin sytytellä, akkunoita availa ja ihmisiä ilmaantua ulkoilmaan, kävi levottomuuteni ja alakuloisuuteni yhä synkemmäksi. Huomasin nyt, ettei minulla ollut minkäänlaista tukea väitteilleni, ei mitään todistusta oikeuksieni olemassa olostakaan eikä edes siitäkään, että minä todellakin olin David Balfour of Shaws. Jos kaikki olikin vain tyhjää puhetta, olin todella surkeasti petetty ja surkeassa asemassa. Vaikka asiat olisivatkin niin kuin luulin, kestäisi kumminkin kauan, ennenkuin väitteeni olivat todeksi näytetyt. Mutta oliko minulla aikaa odottaa, kun kolme shillinkiä oli koko omaisuuteni ja tuomittu, takaa-ajettu mies oli minun saatava lähetetyksi laivalla maasta pois. Totta tosiaan, jos toiveeni pettivät, roikuimme molemmat ennen pitkää hirsipuussa. Kävellessäni katua edestakaisin ja nähdessäni ihmisten kaduilla ja ikkunoista silmäilevän minua kysyväisesti ja naurusuin tekevän merkkejä ja huomautuksia toisilleen, aloin pelätä lakimiehen puheille pääsemisen käyvän minulle vaikeaksi ja vielä hankalammaksi saada hänet vakuutetuksi asiani todenperäisyydestä.

En kuolemaksenikaan uskaltanut puhutella yhtään noista kunnianarvoisista porvareista. Minä häpesin sellaiseen likaiseen ryysykasaan puettuna lausua heille sanaakaan. Arvelin, että jos olisin kysynyt Mr Rankeillorin laisen miehen taloa, he olisivat nauraneet minulle vasten naamaa. Niin harhailin katua ylös ja alas kuin isännästään eksynyt koira. Tunsin itseni vieraaksi ja vähän väliä valtasi minut synkkä epätoivo. Päivä oli jo kulunut pitkälle, saattoi olla noin kello yhdeksän tienoissa aamulla, kun harhailuuni väsyneenä olin viimein pysähtynyt maanpuolelle kaupunkia muutaman muhkean rakennuksen edustalle. Talossa oli kauniit, kirkkaat lasi-ikkunat, kukkaisimppuja näkyi ikkunalaudoilla, seinät olivat uudenaikaisesti karkeiksi hakatut, ja ajokoira istui haukotellen portailla kuin kotonaan ainakin. Katselin siinä parhaillaan kadehtien tuota järjetöntä luontokappaletta, kun ovi aukeni ja viisaannäköinen, punakka, hyvänsävyisen ja mahtavannäköinen mies vahvasti jauhotettu tekotukka päässä ja silmälasit nenällä astui ulos. Ulkoasuni oli sellainen, ettei kukaan luonut silmiään minuun pyörähtämättä heti uudelleen minua tarkastelemaan, ja tähän kunnonmieheen teki kurja olentoni sellaisen vaikutuksen, että hän tuli suoraa päätä luokseni ja kysyi, mikä olin miehiäni.

Sanoin hänelle olevani Queensferryssä asioilla, ja rohkaisten mieleni pyysin häntä ohjaamaan minut Mr Rankeillorin asunnolle.

»Se talo on juuri tämä, josta minä tulin ulos», vastasi hän, »ja ihmeen vuoksi olen minä juuri Mr Rankeillor.»

»Silloin, sir», lausuin, »pyytäisin päästä puheillenne.»

»En tiedä nimeänne», huomautti hän, »enkä vielä tunne kasvojannekaan.»

»Nimeni on David Balfour», lausuin.

»David Balfour?» huudahti hän hämmästyneenä. »Ja mistä tulette, Mr David Balfour?» kysyi hän katsoen terävästi silmiini.

»Minä tulen monesta kummallisesta paikasta, sir», vastasin, »mutta luullakseni olisi parasta selittää asia tarkemmin vähän turvallisemmassa paikassa kuin tässä.»

Hän näytti epäilevän hetken aikaa, puristaen huultaan sormillaan ja silmäillen vuoroin minuun

vuoroin katuun.

»Aivan niin, se on epäilemättä parasta», lausui hän lopulta ja vei minut sisään. Siellä hän huusi jollekin, jota en nähnyt, ettei häntä saa koko aamuna häiritä, ja vei sitten minut muutamaan pieneen kamariin, jossa kirjoja ja asiapapereita oli kaikkialla suloisimmassa sekasorrossa. Hän istuutui ja pyysi minuakin tekemään samoin, vaikka hän mielestäni katsoikin vähän surkuttelevasti ensin puhtaaseen tuoliinsa ja sitten lokaisiin ryysyihini. »Ja nyt», lausui hän, »jos teillä on jotain asiaa, niin pyydän teitä välttämään pitkiä puheita ja käymään heti käsiksi ytimeen. *Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo*[1] — ymmärrättekö sitä?» kysyi hän katsoen terävästi silmiini.

[1] Eihän Troijan sodan kertomukseen ala aina kahdesta munasta (s. o. Ledan lasten, Helenan ja Dioskuurien synnystä) asti.

»Teen niin kuin Horatius neuvoo, sir», vastasin hymyillen, »ja vien teidät suoraan *in medias res*[1].» Hän nyökäytti päätään tyytyväisen näköisenä; oikeastaan hän tahtoikin vain tutkia minua latinallaan. Tästä huolimatta ja vaikka olinkin jo vähän rohkeammalla päällä, karahdin tulipunaiseksi kasvoiltani lisätessäni: »Minulla on luullakseni vähän oikeuksia Shawsin maatalaan.»

[1] Asiain keskelle. Suom. muist.

Hän veti laatikostaan esiin asiakirjanidoksen ja avasi sen eteensä pöydälle. »No, entäs sitten?» virkkoi hän.

Mutta minun rohkeuteni oli pettänyt ja minä istuin äänettömänä.

»Eteenpäin, eteenpäin, Mr Balfour», puhui hän, »teidän täytyy jatkaa. Missä olette syntyneet?»

»Essendenissä, sir», vastasin, »12 päivänä maaliskuuta vuonna 1733.»

Hän näytti vertaavan tiedonantoani asiakirjanidokseensa, mutta missä tarkoituksessa, sitä en käsittänyt. »Isänne ja äitinne?» jatkoi hän.

»Isäni oli Alexander Balfour, koulumestari ennenmainitussa paikassa», vastasin, »ja äitini Grace Pitarrow, luullakseni Anguksesta.»

»Onko teillä mitään papereita, jotka todistavat teidät oikeaksi henkilöksi?» jatkoi Mr Rankeillor.

»Ei, sir», vastasin, »mutta ne ovat Mr Campbellin, Essendenin papin hallussa ja ne voidaan helposti saada käsiin. Sitäpaitsi takaisi kyllä Mr Campbell minut, enkä luulisi setänikään minua tässä asiassa kieltävän.»

»Tarkoitatte Mr Ebenezer Balfouria?»

»Juuri häntä.»

»Jonka olette tavannut?»

»Joka on ottanut minut vastaan omassa talossaan.»

»Tapasitteko koskaan Hoseason-nimistä miestä», kysäsi Mr Rankeillor.

»Tapasin, sir — syntieni tähden», vastasin. »Sillä juuri hänen avullaan ja setäni toimesta ryöstettiin minut tämän kaupungin edustalla, vietiin merille, kärsin haaksirikon ja sadoittain muita vastoinkäymisiä, ja seison nyt edessäni tässä kurjassa asussani.»

»Sanotte kärsineenne haaksirikon», virkkoi Mr Rankeillor. »Missä se tapahtui?»

»Mull-saaren eteläisen kulman edustalla», vastasin. »Sen saaren nimi, jolle ajauduin on Erraid.»

»Kas vain», tuumi Mr Rankeillor hymyillen, »teidän olette maantieteestä paremmin selvillä kuin minä. Mutta tähän asti käy teidän kertomuksenne täsmälleen yhteen toisten tietojen kanssa, joita minulle on annettu. — Te mainitsitte tulleenne ryöstetyksi. Missä tarkoituksessa?»

»Kuten tavallista, personallisista syistä, sir», vastasin. »Olin tulossa teidän luoksenne, kun minut viekoiteltiin prikille, lyötiin tainnoksiin ja heitettiin alas laivan pohjalle, enkä tullut tuntoihini, ennenkuin olimme jo kaukana merellä. Minut oli määrätty tupakkakentille vietäväksi, jonka kohtalon nyt olen Jumalan armosta välttänyt.»

»Priki joutui haaksirikoon 27 päivänä kesäkuuta», puhui Mr Rankeillor papereitaan selaillessaan, »ja nyt on jo 24 päivä elokuuta. Siinä on melkoinen väliaika, Mr Balfour, vähää vaille kaksi kuukautta. Se on

maksanut ystävilleen äärettömiä vaivannäköjä, ja minä tunnustan, etten ole tyytyväinen ennenkuin se on selvitetty.»

»Nämä kuukaudet ovat hyvinkin helposti täytetyt», vastasin minä, »mutta ennenkuin kerron tarinani, olisin iloinen tietäessäni puhuttelenko ystävää?»

»Nyt ei kuljeta kiertoteitä», lakimies vastasi. »Minä en voi liittyä kehenkään, ennenkuin olen kuullut, mitä teillä on sanottavaa. En voi olla ystäväne ennenkuin olen asiasta täydellisesti selvillä. Teidän pitäisi olla luottavaisempi. Se sopisi paremmin teidän iälleen. Ja tiedättehän, Mr Balfour, että meillä on sananlaskuna: pahantekijät ovat aina arkoja.»

»Elkää unhoittako, sir», lausuin, »että minä olen jo saanut kärsiä luottavaisuudestani, ja minut aikoi lähettää orjuuteen mies, joka — jos olen oikein ymmärtänyt — käyttää juuri teitä asianajajanaan.»

Minä olin keskustelumme aikana tehnyt yhä paremman ja paremman vaikutuksen Mr Rankeilloriin ja samassa suhteessa saavuttanut enemmän luottamusta. Mutta lausuttuani tämän huomautuksen, jonka minä itsekin tein enemmän leikillä, hän purskahti äänekkääseen nauruun.

»Ei, ei», virkkoi hän, »niin hullusti eivät ole asiat. *Fui, non sum*[1]. Minä olin todellakin setänne asianajajana, mutta sillä aikaa kuin te (*imberbis juvenis custode remoto*[2]) olette lännessä rakastellut, on hyvä joukko vettä virrannut siltojen alitse; ja jos teidän korvanne eivät ole soineet, niin ei siihen ole syynä se, ettei teistä ole puhuttu. Juuri samana päivänä kuin teidän merionnettomuutenne tapahtui, astui Mr Campbell toimistooni ja vaati teitä takaisin vaikka sillan raosta. En ollut koskaan kuullut teidän olemassaolostanne, mutta isänne olin tuntenut, ja tietooni tulleiden asianhaarojen nojalla (joita pian koskettelemme) olin taipuvainen pelkäämään pahinta. Mr Ebenezer tunnusti nähneensä teidät, selitti antaneensa (joka ei ollut ollenkaan luultavaa) teille melkoisia summia rahaa ja teidän lähteneen Eurooppaan lopettaaksenne opintonne, mikä oli hyvin luultavaa ja kiitettävää. Kysyttäessä, miksi ette tullut lähettäneeksi mitään ilmoitusta Mr Campbellille, hän vakuutti teidän lausuneen haluavanne katkaista kaikki siteet menneen ajan kanssa. Kysyttäessä edelleen, missä te nyt olitte, hän väitti ettei hän sitä tiennyt, mutta arveli teidän olevan Leidenissä. Ne olivat hänen vastauksensa lyhyesti kerrottuina. Uskoiko kukaan häntä, en varmaan tiedä», jatkoi Mr Rankeillor naurusuin, »ja erittäinkin muutamat päätelmäni olivat hänelle niin vastenmielisiä, että hän suoraan sanoen ajoi minut ulos. Senjälkeen emme ole päässeet sen etemmäksi, sillä olivatpa epäluulomme kuinka varmoja tahansa, ei meillä ollut mitään todistuksia. Sitten ilmestyi kapteeni Hoseason näyttämölle, ja kertoi teidän hukkuneen. Koko asia raukesi siihen, eikä siitä ollut muita seurauksia kuin huolia Mr Campbellille, ja häpeää minulle ja setänne maineeseen uusi tahrapätkä, jota se ei enää olisi sietänyt. Nyt, Mr Balfour, tiedätte asian kulun ja voitte itse päättää, miten paljon voitte minuun luottaa.»

[1] Olin, mutta en ole enää.

[2] Parrattomana poikasena poissa vartian silmäin alta. Suom. muist.

Oikeastaan hän oli vielä enemmän turhantarkka, kuin miksi hänet voin kuvata ja käytti vielä enemmän latinaisia lauseparsia puheessaan, mutta hänen esitystapansa oli niin sydämellinen ja kasvojensa sävy niin ystävällinen, että epäluuloni olivat jo aikoja sitten haihtuneet. Huomasin sitäpaitsi, että hän kohteli minua, kuin ei minun suhteeni olisi ollut mitään epäilyksiä, joten hän näytti täydellisesti tunnustavan minut oikeaksi henkilöksi.

»Sir», vastasin, »jos kerron teille vaiheeni, täytyy minun uskoa erään ystäväni henki teidän käsiinne. Luvatkaa minulle, että se on turvassa, ja mitä minuun itseeni tulee, ovat teidän kasvonne minulle riittävänä takeena.»

Hän antoi hyvin vakavan näköisenä pyytämäni lupauksen. »Mutta», lausui hän, »tämähän on vähän kummallinen esipuhe. Jos kertomuksessanne esiintyy joitain laittomuuksia, niin pyydän teitä muistamaan, että olen lakimies, ja koettamaan välttää niitä.»

Senjälkeen minä kerroin hänelle vaiheeni alusta alkaen. Hän kuunteli silmälasit otsalle kohotettuina ja silmät kiinni. Aika ajoin pelkäsin hänen nukahtaneen. Mutta niin ei ollut asian laita! Hän kuuli jokaisen sanan, kuten jäljestäpäin huomasin, ja monet kerrat sain hämmästyä hänen nopeaa käsityskykyään ja terävää muistiaan. Vieraat geeliläiset nimetkin, jotka hän ainoastaan silloin kuuli, muisti hän ja huomautti minulle niistä vielä vuosienkin kuluttua. Mainitessani peittelemättä Alan Breckin nimen, syntyi kumminkin välillämme tilapäinen sananvaihto. Alanin nimi oli luonnollisesti murha- ja palkintouutisen mukana tullut tunnetuksi yli koko Skotlannin, ja tuskin olin sen lausunut, kun lakimies liikahti tuolillaan ja aukasi silmänsä.

»Minä en mainitsisi tarpeettomia nimiä, Mr Balfour», lausui hän, »etenkin ylämaalaisten, joista useat ovat lain rangaistuksen alaisia.»

»Parempi olisi ehkä ollut, etten olisi maininnut», vastasin, »mutta kun nyt kerran olen sen päästänyt huuliltani, täytynee minun kai jatkaa.»

»Ei suinkaan», selitti Mr Rankeillor. »Minun kuuloni ei ole oikein luotettava, kuten ehkä olette huomannut, enkä ole ollenkaan varma, kuulinko nimen oikein. Nimittäkäämme ystäväänne esimerkiksi Mr Thomsoniksi, ettei siinä olisi sen enempää muistelemista. Ja tästä lähtien menettelin samalla tavalla kaikkiin ylämaalaisiin nähden, joita kertomuksessanne esiintyy, olivatpa ne elossa tai kuolleita.»

Tästä huomasin, että hän oli kuullut nimen liiankin selvästi ja oli jo arvannut, että minä olisin murhastakin mainitseva. Jos hän katsoi parhaaksi jäädä niistä asioista tietämättömäksi, ei se minua liikuttanut. Huomautin siis vain myhäillen, ettei nimi tuntunut juuri ylämaalaiselta ja suostuin hänen esitykseensä. Koko loppuosassa kertomustani kulki Alan Mr Thomsonin nimellä. Se huvitti minua sitäkin enemmän, kun uusi nimi oli ristiriidassa Alanin mielipiteiden kanssa. Samaan tapaan nimitettiin James Stewartia Mr Thomsonin sukulaiseksi, Colin Campbell kulki Mr Glenin nimellä, ja Clunylle, ehdittyäni kertomuksessani niin pitkälle, annoin nimen »Mr Jameson, ylämaalais-päällikkö.» Se oli mitä peittelemättömintä narripeliä, ja minua ihmetytti, että lakimies menetteli sillä tavalla. Mutta sellainen oli sen ajan henki. Valtakunnassa kiisteli kaksi vastakkaista puoluetta keskenään, mutta löytyi maltillisiakin henkilöitä, jotka, mielipiteiltään kun eivät olleet niin jyrkkiä, koettivat keinoilla millä tahansa välttää kummankaan puolueen loukkaamista.

»Vai niin, vai niin», lausui Mr Rankeillor lopetettuani. »Tämä on suurenmoinen taru, teidän Odysseianne. Teidän pitäisi, päästyänne opin teillä pitemmälle, julaista se latinankielellä, taikka englanninkin, jos niin haluatte, vaikka minä puolestani antaisin voimakkaammalle kielelle etusijan. Paljon olette taivalta tehnyt, **quæ regio in terris** — mitä Skotlannin kolkkaa — vapaasti kääntääkseni — ette olekaan kuljeksanut ristiin rastiin? Olette sitäpaitsi osoittanut erityistä taipumusta väärin aseisiin ja, miksikäs en sitä tunnustaisi, yleensä näytännyt suoriutuvan niistä hyvin. Tuo Mr Thomson tuntui minusta jotenkin hienolta herrasmieheltä, vaikka ehkä vähän verenhimoiselta. En olisi ollenkaan pahoillani, vaikka hän (kaikkine hyvine ominaisuuksineen) joutuisikin Pohjanmeren saaliiksi, sillä siitä miehestä, Mr David, on paljon vastusta. Mutta te olette kumminkin ollut aivan oikeassa kiintyessänne häneen, epäilemättä hänkin on teihin kiintynyt. **It comes*[1]* — niin voimme sanoa — hän oli teidän uskollinen toverinne, **paribus curis vestigia figit*[2]* uskallan näet väittää. No niin, no niin, ne ajat ovat olleet ja menneet, ja minä luulen (puhuakseni kohteliaasti), että kärsimyksenne ovat lähellä loppuansa.»

[1] Kulkee kumppalina.

[2] Vaeltaa vaivat tasaten. Suom. muist.

Tarkastellessaan siten seikkailujani siveelliseltä kannalta, hän silmäili minua niin leikkilisin ja hyväntahtoisin katsein, että minä tuskin voin hillitä mielihyvääni. Olin niin kauan elänyt lainsuojattomien ihmisten parissa ja makaillut vuorilla paljaan taivaan alla, että minusta tuntui kerrassaan mieltäylentävältä, kun jälleen sain istua katon alla siistissä huoneessa ja puhella tuttavallisesti hienosti puetun herrasmiehen kanssa. Silloin sattui katseeni säädttömiin vaateriekaleihini ja minä jouduin jälleen hämilleni. Mutta Mr Rankeillor huomasi sen ja ymmärsi ajatukseni. Hän nousi istualtaan, käski palvelijoitaan laittamaan vielä yhdelle hengelle sijaa pöydän ääreen, selittäen Mr Balfourin jäävän aamiaiselle, ja vei minut sitten makuukamariin rakennuksen yläkertaan. Siellä hän asetti eteeni vettä, saippuaa ja kamman ja antoi poikansa vaatteet käytettäväkseni. Järjestettyään kaikki muutkin tarpeelliset kapineet varalleni, hän jätti minut sinne pukeutumaan.

28 LUKU.

Menen vaatimaan perintöäni.

Parhaani mukaan koetin muuttaa ulkomuotoani, ja hauskalta tuntui minusta kun katsoessani peiliin, huomasin kerjäläispojan hävinneen ja David Balfourin ilmestyneen jälleen maailmaan. Mutta tämä muutoskin minua hävetti ja erittäinkin lainatut vaatteeni. Lopetettuani pukeutumishommat tapasi Mr Rankeillor minut rappusissa. Hän sanoi minulle muutamia kohteliaisuuksia ja vei minut takaisin työhuoneeseensa.

»Istukaahan, Mr David», lausui hän, »nythän te olette vähän enemmän näköisenne. Antakaas kun muistelen, eikö minulla olisi mitään uutisia teille kerrottavana. Ihmettelette kai isäänne ja setäänne?

Mutta se on hyvin yksinkertainen juttu, ja sen teille selittäminen ujoksuttaa minua. Sillä», jatkoi hän todellakin hämillään, »sen pohjalla on rakkausjuttu.»

»Minusta se ei oikein sovi setääni», lausuin.

»Mutta setänne ei ole aina ollut vanha, Mr David», vastasi hän, »ja mikä teitä ehkä enemmänkin hämmästyttää, hän ei ole aina ollut ilkeä. Hänellä oli kauniit, eloiset kasvopiirteet, ja ihmiset kiiruhtivat aina ulos huoneistaan katsomaan hänen jälkeensä, kun hän virralla hevosellaan ratsasti ohi. Olen nähnyt sen näillä omilla silmilläni ja, tunnustan sen suoraan, tuntenut kateutta häntä kohtaan. Minä näet olin vain halpa pojannulikka ja isäni oli vain halpa ihminen, ja siihen aikaan oli paikallaan lause: *Odi te, qui bellus es, Sabelle*[1].

[1] Vihaan sinua, koska kaunis olet, Sabellus.

»Tämähän on kuin unennäköä», huudahdin.

»Eikö mitä!» vastasi lakimies, »sellainen on nuoruus ja vanhuus. Eikä siinä kaikki! Hän oli vielä lahjakas ja hänestä toivottiin suuria tulevaisuudessa. Vuonna 1705 hän luonnollisesti karkasi kapinallisten puolelle. Isänne läksi häntä ajamaan takaa, löysi hänet muutamasta ojasta ja toi takaisin *multum gementem*[1], koko seudun iloksi. Sattui sitten niin, *majora canamus*[2], että nämä kaksi poikaa rakastuivat, ja samaan naiseen. Mr Ebenezer, joka oli ihailtu, rakastettu ja hemmoteltu, oli epäilemättä varma voitostaan, ja huomattuaan pettyneensä hän alkoi mellastaa kuin paholainen. Kaikki seudun asukkaat kuulivat siitä. Vuoroin hän makasi sairaana kotonaan, ja hänen teeskentelemättömät omaisensa seisoiivat kyneleet silmissä hänen vuoteensa vieressä, vuoroin hän ratsasti ravintolasta ravintolaan ja toivotti surujaan kaikkien Mattien ja Pekkojen korviin. Isänne, Mr David, oli hyväluontoinen kunnonmies, mutta hän oli löyhä, surkuteltavan löyhä. Nämä hulluttelut kävivät hänelle ajan pitkään ikäviksi ja hän — luopui neidosta. Tyttö ei ollut kumminkaan niin ajattelematon — häneltä kai olette perinyt terävän järkenne, eikä suostunut noin vain vaihtamaan sulhasia. Molemmat veljekset lankesivat polvilleen hänen eteensä, ja lorun loppu oli se, että tyttö näytti kummallekin missä viisi hirttä oli poikki. Tämä tapahtui elokuussa, samana vuonna kuin minä lopetin opintoni. Kohtaus mahtoi olla hullunkurinen.»

[1] Haikeasti huokailevana.

[2] Pää-asiasta puhuaksemme. Suom. muist.

Tuumailin itsekseeni, että tämä oli ikävä juttu, mutta en voinut unhoittaa, että isälläni oli siihen osaa. »Eikö se sentään vivahda vähän murhenäytelmään?» lausuin.

»Ei sir, ei ollenkaan», vastasi lakimies. »Murhenäytelmän juonena on näet joku selvä riitakysymys, joku *dignus vindice nodus*[1], ja tämä oli vain nuoren, hemmotellun aasin oikkuja, jonka korkeimpana päämääränä oli päästä naimisiin ja saada sormus sormeensa. Se ei ollut kuitenkaan isänne tarkoitus, ja hänen tehtyään myönnytyksen toisensa perään ja setänne esitettyä mitä itsekkäimpiä vaatimuksia, he joutuivat lopulta jonkunlaiseen kaupankäyntiin, jonka seurauksista olette äskettäin saanut kärsiä. Toinen otti tytön, toinen talon. Paljon puhutaan, Mr David, armeliaisuudesta ja jalomielisyydestä, mutta monasti minä olen huomannut, että tässä riidanhaluisessa maailmassa tullaan onnellisimpaan lopputulokseen, kun turvaudutaan lakimieheen ja pidetään kiinni kaikesta siitä minkä laki myöntää. Isänne Don Quixotemainen menettely, se kun itsessään oli väärä, on joka tapauksessa antanut aihetta lukemattomiin vääryksiin. Isänne ja äitinne elivät ja kuolivat köyhinä ihmisinä, teidän kasvatuksenne on surkealla tavalla laiminlyöty, ja toiselta puolen, minkälaista aikaa tämä on ollut Shawsin maatilan asukkaille! Ja voinhan lisätä — vaikka siitä vähät välitän — minkälaista aikaa Mr Ebenezerille!»

[1] Riitelemisen arvoinen solmu. Suom. muist.

»Ja kumminkin on tässä merkillisintä», lausuin, »miten miehen luonne on voinut tällä tavalla muuttua.»

»Onhan se niinkin», vastasi Mr Rankeillor. »Mutta sittenkin minä pidän sitä aivan luonnollisena. Hän ei voinut uskotella itselleen menetelleensä oikein. Ne, jotka tunsivat asian oikean laidan, kohtelivat häntä kylmästi, ne taas, jotka eivät siitä mitään tienneet, alkoivat nähdessään toisen veljistä häviävän ja toisen ottavan maatilan haltuunsa, puhua murhasta. Siten hän joutui kaikkien hylkimäksi. Rahat olivat kaikki, mitä hän sopimuksen mukaan sai. Hänen ajatuksensa kiintyivät siten yhä enemmän niihin. Itsekäs hän oli nuorena, itsekäs hän on nyt vanhanakin, ja miksi asiat viime aikoina ovat kehittyneet, sen olette itse nähnyt.»

»Mikä on nyt kaiken tämän jälkeen mielipiteenne asemastani?» kysyin.

»Maatila on epäilemättä teidän», lausui lakimies. »Isänne sopimuksilla ei ole mitään merkitystä, te

olette sukutilan perijä. Mutta setänne on mies, joka puolustaa vääryyttä, ja luultavaa on, että hän väittää ettette ole oikea henkilö. Mutta oikeudenkäynti maksaa ja oikeudenkäynti perheasioissa on aina häpeällistä, ja jos sitäpaitsi suhteenne ystäväänne Mr Thomsoniin tulisi vähänkin tunnetuksi, saisimme nähdä pistäneemme sormemme tuleen. Teidän ryöstämisenne olisi kyllä meillä hyvänä valttina, jos vain sen voisimme näyttää toteen. Mutta se taitaa olla vaikea tehtävä, ja neuvoni yleensä on, että sovitte setänne kanssa, ehkäpä annatte hänen pitää Shawsinkin, johon hän neljännesvuosisadan kuluessa on juurtunut, ja tyydytte sen sijaan riittävään eläkkeeseen.»

Sanoin erittäin mielelläni olevani sovinnollinen, ja että perheasioiden julkisuuteen saattaminen oli askel, jota ottamaan minulla ei vähääkään ollut halua. Keskustelumme aikana oli minulle vähitellen pääpiirteissään selvinnyt se menettelytapa, jota sittemmin noudatimme.

»Pahin pulma on siis siinä», kysyin, »miten saada ryöstetty takaisin kotiinsa?»

»Aivan niin», vastasi Mr Rankeillor, »ja jos mahdollista, tuomiosalista. Sillä katsokaa nyt, Mr David, epäilemättä voisimme löytää joitakuuta Covenantin miehiä, jotka valallaan vakuuttaisivat teidän ryöstämisenne todeksi. Mutta kun he kerran olisivat tuomarin edessä, emme enää voisi pitää heidän todistuksiaan tarpeellisten rajojen sisällä, ja silloin tulisi varmasti jotain ystävästänne, Mr Thomsonista mainituksi. Ja se, päättäen siitä mitä olette kertonut, ei mielestäni olisi meille ollenkaan otollista.»

»Minun ehdotukseni, sir, olisi tämä», lausuin ja ilmaisin hänelle tuumani.

»Minun pitäisi siis tavata tuo Thomson?» kysyi hän lopetettuani.

»Niin olen todellakin ajatellut», vastasin.

»Jopa jotakin!» huudahti hän otsaansa hieroen. »Ei, Mr David, minä pelkään, että tuumanne on mahdoton. En sano mitään ystäväänne, Mr Thomsonia vastaan, kun en tiedä mitään häntä vastaan, mutta jos tietäisin, — huomatkaa se, Mr David — olisi velvollisuuteni vangita hänet. Nyt kysyn teiltä: onko viisasta tavata häntä? Hän saattaa olla rikksellinen. Ei ole sanottu, että hän on puhunut teille suunsa puhtaaksi. Mahdollista on, ettei hänen nimensä ole edes Thomson!» toimesi lakimies silmiään vilkuttaen, »sillä sellaiset junkkarit voivat poimia nimiä tienpuolesta sillä aikaa kuin toinen räpäyttää silmiään.»

»Teidän itsenne täytyy ratkaista se asia», vastasin.

Mutta selvään huomasi, että tuumani oli herättänyt hänessä huomiota, sillä hän vaipui mietteisiinsä, siksi kun meidät kutsuttiin aamiaiselle. Mutta tuskin oli Mrs Rankeillor, joka syödessämme piti meille seuraa, jättänyt meidät kahden kesken viinipullon ääreen, kun hän jälleen otti ehdotukseni puheeksi. Milloin ja miten tapaisin ystäväni Mr Thomsonin? olinko varma Mr Thomsonin maltillisuudesta? suostuisinko, jos saisimme vanhan ketun petetyksi, siihen ja siihen myönnytykseen? — nämä ja muita samanlaisia kysymyksiä hän teki minulle aina pitkän vaitiolon päästä pyöritellen miettiväisenä viiniä kielellään. Vastattuani niihin kaikkiin, nähtävästi hänen tyytyväisyydekseen, hän vaipui vielä syvempiin ajatuksiin, unhottaen viininkin. Sitten hän otti paperiarkin ja kynän, ja ryhtyi kirjoittamaan, punniten joka sanaa. Lopuksi hän soitti kirjurinensa huoneeseen.

»Torrance», sanoi hän, »tämä pitäisi kirjoittaa puhtaaksi ennen yötä, ja kun olet saanut sen tehdyksi, tahtonet panna hatun päähäsi ja olla valmis lähtemään tämän herran ja minun matkaan, sillä sinua tarvitaan luultavasti todistajaksi.»

»Mitä, sir», huudahdin heti kirjurin mentyä, »te aiotte siis yrittää?»

»Se on aikomukseni», vastasi hän täyttäen lasinsa. »Mutta elkäämme enää puhuko siitä asiasta. Torrancen näkeminen johtaa mieleeni muutaman joitakuuta vuotta sattuneen hassun tapauksen. Olimme tuon veitikan kanssa päättäneet yhtyä Edinburgin kirkon luona. Kumpikin oli ollut omilla asioillaan, ja kun päästiin kello neljään, oli Torrance ottanut naukut, eikä tuntenut omaa isäntäänsä ja minä, unhotettuani silmälasini, olin niin sokea ilman niitä, etten — sen vakuutan sanallani — tuntenut omaa kirjuriani.» Jutulleen hän nauroi sitten sydämellisesti.

Myönsin sen olleen hassun sattuman ja nauroin kohteliaisuuden vuoksi, mutta ihmeekseni hän toisteli ja jankutti koko iltapäivän samaa juttua lisäten siihen aina uusia sivuseikkoja ja nauraen joka kerralla. Lopulta aloin jo joutua hämilleni ja hävetä ystäväni houkkamaisuutta.

Kun alkoi joutua aika, jolloin Alanin kanssa olimme luvanneet yhtyä, läksimme talosta. Mr Rankeillor ja minä astelimme käsikkäin ja Torrance tuli jäljessämme. Asiapaperi oli hänellä taskussa ja kädessä kannellinen vakka. Kaupungin läpi kulkiessamme lakimies kumarteli oikealle ja vasemmalle, ja vähän väliä pysäytti joku herrasmies hänet puhelemaan oikeus- tai yksityisasiosta. Tulin huomaamaan, että häntä pidettiin koko maakunnassa suuressa arvossa. Lopulta olimme sivuuttaneet talot ja läksimme

astumaan satamaa pitkin kohti Hawesin ravintolaa ja lauttauslaituria, missä onnettomuus minua oli kohdannut. En voinut liikutuksesta katsella tuota paikkaa, muistelllessani kaikkia niitä, jotka silloin olivat täällä kanssani, mutta joita ei enää ollut olemassa: Ransomea, joka, kuten toivoin, oli pelastunut häntä odottavasta kurjuudesta, Shuania, joka oli kuollut paikassa, mitä en uskaltanut palauttaa mieleeni, ja niitä mies parkoja, jotka prikin mukana olivat vaipuneet meren pohjaan. Näistä kaikista tapaturmista ja prikestä itsestään olin onnellisesti päässyt. Tunteissani ei siis olisi pitänyt olla sijaa muulle kuin kiitollisuudelle, mutta siitä huolimatta valtasi minut surumielisyys toisten kohtalon tähden, ja kylmät, uudistuneen pelon tunteen synnyttämät väreet karmivat ruumistani.

Minun näitä mietiskellessäni, Mr Rankeillor päästi äkkiä huudahduksen, pisti kätensä taskuihinsa ja purskahti nauramaan.

»Mutta tämäpä on hassua!» lausui hän. »Kaikesta siitä huolimatta, mitä olen jutellut, olen unhottanut silmälasini!»

Nyt ymmärsin hänen tarinansa tarkoituksen, ja käsitin, että jos hän oli jättänyt silmälasinsa kotia, oli hän tehnyt sen siksi, että hän voi käyttää Alanin apua hyväkseen tuntematta häntä. Se oli todellakin nerokas keksintö, sillä miten saattoi Rankeillor nyt — jos asiat menivät hullusti — todistaa Alan oikeaksi henkilöksi, tai kuinka voi häneltä nyt vaatia mitään raskauttavia todistuksia minua vastaan? Toisekseen hän oli jo hyvän aikaa tullut toimeen ilman silmälasiaan, ja puhutellut ja tuntenut monen monta ihmistä kulkiessamme kaupungin läpi, eikä minulla ollut ollenkaan epäilyä siitä, ettei hän olisi nähnyt kyllin hyvästi.

Heti kun olimme sivuuttaneet Hawesin (siellä tunsin isännän, joka piippuaan imien seisoi ovella, ja olin iloinen huomattessani, ettei hän ollut vanhentunut) muutti Mr Rankeillor marssijärjestyksemme jääden Torrancen kanssa jällelle ja lähettäen minut etukynteen vakoojaksi. Astuskelin kummun rinnettä ylös viheltäen vähän väliä geeliläistä säveltäni, ja lopulta kuulin ilokseni siihen vastattavan ja näin Alanin kohottautuvan pensaan takaa. Hän näytti vähän masentuneelta, koko päivän kun oli piileskellyt yksinään maakuopissa ja syönyt ainoastaan hiukan muutamassa olutkapakassa lähellä Dundasia. Mutta nähtyään uuden pukuni hän alkoi vähän elostua, ja kerrottuaani, miten hyvästi asiamme edistyivät, ja minkä osan loppuponnistuksessamme olin hänelle valinnut, hänestä tuli kokonaan toinen mies.

»Tuumasi on erittäin hyvä», lausui hän, »ja uskallanpa väittää, ettet sen toimeenpanijaksi olisi voinut löytää parempaa miestä kuin Alan Breck on. Se on tehtävä, (huomaa se), johon ei joka mies kykene, mutta toisin on teräväjärkisen kunnonmiehen laita. Mutta sinun lakimiehellesi taitaa aika käydä pitkäksi odottaessa.»

Minä huusin ja huiskutin Mr Rankeillorille. Hän tuli luoksemme ja minä esitin hänet ystävälleni Mr Thomsonille.

»Mr Thomson, olen iloinen tavatessani teidät», lausui hän. »Mutta minä olen unhottanut silmälasini ja tämä Mr David ystäväni (selitti hän lyöden minua olkapäälle), voi ilmoittaa teille, että olen melkein sokea, ja ettei teidän tarvitse hämmästyä, jos huomenna en teitä tunne.»

Tämän hän sanoi luullen Alanin tulevan hyvillään siitä, mutta ylämaalaisen turhamielisyys olisi vähemmästäkin kiehahtanut.

»Vai niin, sir», lausui Alan jäykästi, »eihän se nyt paljoa merkitse, kun olemme yhtyneet täällä erityisessä tarkoituksessa, pitääksemme huolta Mr Davidin oikeuksista, ja kun meillä ymmärtääkseni ei mitään muuta yhteyttä olekaan. Mutta minä hyväksyn teidän anteeksipyyntönne, se oli aivan paikallaan.»

»Se on enemmän kuin minä uskalsin toivoakaan, Mr Thomson», lausui Rankeillor sydämellisesti. »Ja nyt kun te ja minä olemme yrityksessä päähenkilöitä, pitäisi meistä tulla hyvät ystävät. Pyydän teitä senvuoksi tarjoamaan minulle käsivartenne, sillä (nyt kun on hämärä ja minulla ei ole silmälasia) minä en taitaisi muuten pysyä tiellä. Ja mitä teihin, Mr David, tulee, niin on teillä Torrancen hauska puhetoveri. Sallikaa minun vain huomauttaa, ettei hänen tarvitse kuulla enempää seikkailuistanne eikä — — hm — — Mr Thomsonin asioista.»

Lakimies ja Alan läksivät siis innokkaasti puhellen jatkamaan yhdessä matkaa, ja Torrance ja minä muodostimme jälkijoukon.

Oli jo yö saadessamme Shawsin kartanon näkyviimme. Kello oli sivu kymmenen, yö oli pimeä ja lauhkea ja lännestä kävi leppoisa tuulen henki, joka pani puiden lehdet kahisemaan ja esti siten askelemme kuulumasta. Tultuamme lähemmäksi näimme, ettei mistään osasta rakennusta vilkkunut tulta. Setäni näytti menneen jo levolle, ja se sopi parhaiten meidän aikeisiimme.

Viimeisen neuvottelumme pidimme kuiskien noin sadan askeleen päässä talosta. Lakimies, Torrance

ja minä kapusimme sitten kummulle ja kyyristyimme talon nurkan taa, ja heti kun olimme paikoillamme, asteli Alan ovelle ja alkoi koputtaa.

29 LUKU.

Tulen valtakuntaani.

Jonkun aikaa Alan ryskytti ovea, mutta ainoastaan kaiku talon sisästä ja ympäristöstä vastasi hänen kolkutuksiinsa. Lopulta kuulin kumminkin ikkunan varovaisesti avattavan ja arvasin setäni tulleen tähystyspaikkaansa. Oli siksi valoisa, että hän saattoi nähdä Alanin haamun rappusilla. Ja kun me kolme todistajaa olimme piilossa, ei minkään olisi pitänyt herättää levottomuutta kunniallisessa mieheessä, joka oli turvassa omassa talossaan. Siitä huolimatta setäni tarkasteli hetkisen äänettömänä vierastaan ja kun hän rupesi puhumaan, tuntui hänen äänensä epäluuloiselta.

»Mitä tämä on», lausui hän. »Tämä ei ole sopiva aika säädyllyisille ihmisille, eikä minulla ole mitään tekemistä yökulkijain kanssa. Mitä teillä täällä on tekemistä? Minulla on tuliluikku.»

»Tekö siellä olettekin, Mr Balfour?» vastasi Alan, ottaen askeleen taaksepäin ja silmäillen ylös pimeyteen. »Pidelkää varovasti sitä tuliluikkua, se on viekas paukahtamaan.»

»Mitä teillä täällä on tekemistä? ja kuka olette?» tiuskasi setäni äkäisesti.

»Minulla ei ole ollenkaan halua ilmoitella nimeäni kyläkunnalle», vastasi Alan. »Mutta mitä minulla täällä on tekemistä, se on toinen juttu, asiani kun koskee enemmän teitä kuin minua.»

»Mikä se sitten on?» kysyi setäni.

»David», vastasi Alan.

»Mitä se oli?» huudahti enoni kokonaan toisella äänellä.

»Sanonko koko nimen sitten?» kysyi Alan.

Synty hetken äänettömyys.

»Parasta taitaa olla, että lasken teidät sisään», tuumi sitten setäni epäilevästi.

»Voi olla», vastasi Alan, »kysymys on vain siitä, tulenko minä? Sanon nyt teille, mitä minä asiasta ajattelen. Tässä kynnyksellä tulee meidän asiasta keskustella, tässä tai ei missään. Teidän tulee näet ymmärtää, että minä olen yhtä jäykkäniskainen kuin tekin, mutta herrasmies parempaa sukua.»

Tämä käänne saattoi setäni levottomaksi, ja hetkiseksi hän jäi mietteisiinsä. Sitten hän tuumi: »No niin, no niin, minkäpä sille sitte», ja sulki ikkunan. Mutta alas tuleminen vei häneltä paljon aikaa ja salpojen päästelemisen vielä enemmän, sillä luullakseni hän katui suostumustaan ja hänen pelkonsa yltyi joka toiselta askeleelta ja jokaiselta pönkältä, jonka hän päästi. Lopulta kuulin kumminkin oven narahtavan, setäni hiipi varovasti ulos ja nähtyään Alanin väistyneen askeleen tai pari ulommaksi istuutui ylimmälle rapulle tuliluikku valmiina kädessään.

»Muistakaa nyt», varoitti hän, »että minulla on pyssy, ja jos vain astutte askeleenkaan lähemmäksi olette kuoleman oma.»

»Tuopa on toden totta kohteliasta puhetta», tuumi Alan.

»Oli mitä oli», vastasi setäni, »mutta teidän tulonne ei näytä juuri satunnaiselta ja minun täytyy olla varuillani. Nyt kun ymmärrämme toisiamme, voitte ilmoittaa asianne.»

»No niin», lausui Alan, »kun te olette niin älykäs mies, lienette jo huomannut, että olen ylämaalainen herrasmies. Nimeni ei kuulu tähän, mutta ystäväni asuinpaikat eivät ole kovinkaan kaukana Mullsaaresta, josta kai olette kuullut. Niillä seuduin kärsi eräs laiva haaksirikon, ja kun muuan sukuuni kuuluva kunnonmies seuraavana päivänä käveli pitkin rannikkoa keräillen laivan sirpaleita polttopuikseen, tapasi hän hukkumaisillaan olevan pojan. Hän veti pojan maalle ja vei hänet muutamien toisten kunnonmiesten avulla erääseen vanhaan, rappeutuneeseen linnaan, jossa hän siitä saakka tähän päivään asti on ollut ja aiheuttanut ystäväilleni suuria kulunkeja. Minun ystäväni ovat vähän raakalaisten

tapaisia eivätkä ole niin tarkkoja lakipykälien suhteen kuin muutamat, joita voisin mainita, ja saatuaan tietää, että pojalla oli jonkunmoisia sukulaisia ja että hän oli teidän veljenpoikanne, Mr Balfour, he pyysivät minun käymään teidän luonanne keskustelemassa asiasta. Ja sivumennen voin mainita, että jos emme ehdoista sovi, saatte pojan luoksenne. Ystäväni eivät näet», lisäsi Alan mutkattomasti, »ole oikein varakkaita.»

Setäni yskäisi kurkkuaan selvitellessä ja vastasi: »Minä en ole hänestä millänikään. Hän ei ollut ollenkaan hyvä poika, eikä minua haluta sekaantua koko juttuun.»

»Vai niin», tuumi Alan. »Kyllä minä älyän, mikä teillä on mielessä, ette ole hänestä välittävänäne saadaksenne lunnaat pienemmiksi.»

»Ei suinkaan», vastasi setäni, »olen puhunut täyttä totta. Minä en välitä vähääkään pojasta enkä rupea maksamaan minkäänlaisia lunnaita. Saatte tehdä hänestä kirkon tai myllyn, minulle se on samantekevä.»

»Joutavia, sir!» tokasi Alan. »Veri on vettä sakeampi, kautta paholaisen! Te ette voi hyljätä veljenpoikaanne, sellaisen menettelyn häpeällisyyden tähden. Ja jos sen tekisitte ja se tulisi tunnetuksi, ette olisi silloin seutunne suosittu, taikka olen minä surkeasti erehtynyt.»

»En minä nytkään ole mikään erityinen suosikki», vastasi setäni, »enkä käsitä miten se voisi tulla ihmisten tietoon. Minun kauttani ei ainakaan, eikä teidän tai ystävienkään kautta. Nämä ovat siis vain joutavia verukkeita, herraseni.»

»Mutta David ilmaisisi silloin asian», lausui Alan.

»Miten se on mahdollista», kysäsi setäni tiukasti.

»Tällä tavalla», vastasi Alan. »Ystäväni pitävät luonnollisesti veljenpoikaanne luonaan, niin kauan kuin on vähänkin toivoa ansaita hänestä rahaa, mutta jos he sen huomaavat turhaksi, olen varma siitä, että he antavat hänen mennä minne haluaa ja kiroavat hänet hyvästiksi.»

»Mutta en minäkään hänestä välitä», tuumi setäni. »Ehdotukseenne en suostu.»

»Sen arvasinkin», lausui Alan.

»Miten niin?» kysäsi Ebenezer.

»Katsokaas, Mr Balfour», vastasi Alan, »kaikesta siitä mitä olen kuullut, päätin tässä olevan kaksi mahdollisuutta: joko te pidätte Davidista ja suostutte maksamaan saadaksenne hänet takaisin, taikka oli teillä painavia syitä päästä hänestä erillenne ja maksaa meille siitä, että pidämme hänet luonamme. Huomaan nyt, etteivät asiat ole ensinmainitulla kannalla, niiden täytyy siis olla jälkimäisellä, ja se on minulle mieleen, sillä siitä heruisi kauniit summat minun ja ystäväni taskuihin.»

»Minä en suostu siihen», lausui setäni.

»Ettekö?» tuumi Alan. »Mutta kuulkaahan nyt, te ette halua poikaa takaisin, mitä sitten tahdotte meidän hänelle tekevän, ja paljonko maksatte?»

Setäni ei vastannut mitään, väänteledi vain raskaasti istuimellaan.

»Vastatkaa, sir», tiuskasi Alan. »Tietäkää, että minä olen kunnonmies, minä kannan kuninkaan nimeä, en minä ole mikään kauppamatkustaja, joka rupeaisin pökkuroimaan teidän talorähjänne ovella. Joko vastaatte te kohteliaasti ja paikalla, tai, kautta Glencoen huipun, minä tungen kolme jalkaa terästä sisälmyksiinne.»

»So, so mies», huudahti setäni kompuroiden seisaalleen, »antakaa toki minulle vähän ajatusaikaa. Mikä teitä oikeastaan vaivaa? Minä olen suora mies enkä mikään tanssimestari, ja minä koetan olla niin kohtelias kuin säädyllyisyys sallii. Tuollainen puhuttelu on alentavaa. Sisälmyksiini, sanotte te! Mutta mihinkä minut tuliluikkuineni jätätte?» murisi hän.

»Ruuti ja vanhat kätenne ovat kuin pisara meressä verrattuna Alanin käden heiluttamaan miekkaan», vastasi toinen. »Ennenkuin vapisevat sormenne löytäisivät liipasimen, törröttäisi kahva jo rinnassanne.»

»Kukapa sitä on koettanut kieltääkään?» tuumi setäni. »Pistelkää sillä mielin määrin, minä en pane rikkaa ristiin estääkseni teitä. Mutta sanokaa nyt, mitä tahdotte, ja saatte nähdä, että me vielä hyvästi sovimme.»

»Se on toista, sir», vastasi Alan, »minä en pyydä mitään muuta kuin suoraa käytöstä. Kahdella sanalla: tahdotteko, että poika tapetaan vai pidetään?»

»Voi, voi, sir!» huudahti setäni. »Voi minua! Tuo ei kelpaa!»

»Tapetaanko vai pidetäänkö?» toisti Alan.

»Pidetään, pidetään!» parkui setäni. »Elkäämme vuodattako verta.»

»Niinkuin tahdotte», vastasi Alan, »se on kalliimpi.»

»Kalliimpi?» huudahti Ebenezer. »Tahraisitteko kätenne rikoksella?»

»Joutavia!» tuumi Alan. »Kumpikin on rikos, jos siitä puhe tulee! Mutta tappaminen on helpompi, nopeampi ja varmempi. Pojan pitäminen on hankala juttu, hankala, mutkikas seikka.»

»Sittenkin tahdon, että hänet pidetään», vastasi setäni. »Minä en ole koskaan tehnyt mitään, joka olisi siveellisesti väärin, enkä minä ole niin hullu, että tekisin hurjan ylämaalaisen mielen mukaan.»

»Kovinpa te olette tunnollinen», ivasi Alan.

»Minä pidän kiinni periaatteistani», kuului Ebenezerin typerä vastaus, »ja jos minun sentähden täytyy maksaa, niin minä maksan. Ja te unhotatte, sitäpaitsi» lisäsi hän, »että poika on veljeni poika.»

»Hyvä, hyvä», lausui Alan, »tuumikaamme nyt palkkiosta. Minun on vähän vaikeanlainen määrätä sitä, ennenkuin olen saanut tietää muutamia seikkoja. Tahtoisin esimerkiksi tietää, paljonko Hoseasonille maksoitte ensi yrityksestä?»

»Hoseasonille?» huudahti setäni säpsähtäen. Miksi?»

»Davidin ryöstämisestä», vastasi Alan.

»Se on vale, se on törkeä vale!» kirkui setäni. »Ei häntä koskaan ole ryöstetty! Se on ollut päästä vialla, joka teille sellaista on kertonut. Ryöstetty? Ei koskaan!»

»Ei se ole minun eikä teidän vikanne», vastasi Alan, »eikä Hoseasoninkaan, että kertoja on mies, johon voi luottaa?»

»Ketä tarkoitatte?» huudahti Ebenezer. »Kertoiko Hoseason teille?»

»Voi, te vanha aasi, mistä minä muuten tietäisin?» huudahti Alan. »Hoseason ja minä olemme osakkaita, me panemme tulot tasan. Siitä näette, mitä valehteleminen teitä auttaa. Ja minä sanon suoraan teille, että te teitte hullun kaupan kun menitte ilmoittamaan tuolle merimiehelle niin paljon yksityisiä asioitanne. Kysymys on nyt siitä: kuinka paljon maksoitte hänelle?»

»Kertoiko hän itse asian teille?» kysyi vielä setäni.

»Se on minun asiani», vastasi Alan.

»Mutta», tuumi setäni, »mitä minä hänen puheistaan, hän valehteli, mutta se on, kautta Jumalan, totta, että minä annoin hänelle kaksikymmentä puntaa. Mutta minä tahdon olla nyt teille vilpityn: paitsi sitä, hänen oli myytävä poika Carolinassa, ja se oli tuottava hänelle paljon suuremmat summat, mutta ei minun taskustani.»

»Kiitoksia, Mr Thomson. Tämä kelpaa erinomaisen hyvin!» lausui lakimies, astuen esiin, ja lisäsi sitten erittäin kohteliaasti: »Hyvää iltaa, Mr Balfour!»

Ja, »Hyvää iltaa, setä Ebenezer», lausuin minä.

Ja, »Nyt on kaunis ilta», lisäsi Torrance.

Setäni ei virkkanut sanaakaan, ei hyvää eikä pahaa, istui vain portaallaan kuin kivettyneenä. Alan sieppasi häneltä pyssyn pois, ja lakimies, tarttuen häntä käsivarteen, nosti hänet seisaalleen ja vei keittiöön, jonne me kaikki häntä seurassimme. Siellä Mr Rankeillor asetti hänet istumaan tuolille takan viereen, jossa tuli oli sammunut ja hiillos vain enää hehkui.

Hetkisen me kaikki katselimme häntä, menestyksestämme riemuiten, mutta samalla surkutellen miehen häväistystä.

»Puhukaa, puhukaa, Mr Ebenezer», kehoitti lakimies. »Elkää olko alakuloinen, sillä ehtomme ovat helppoja. Antakaahan nyt aluksi meille kellarin avain, niin Torrance käy noutamassa meille pullon isänne viiniä illan kunniaksi.» Kääntyen sitten minuun päin ja tarttuen käteeni, hän lisäsi: »Mr David, minä toivon teille kaikkea hauskuutta hyvästä onnestanne, jonka luulen teidän ansainneen!» Sitten hän kääntyi Alanin puoleen ja lausui vähän leikillisesti: »Mr Thomson, minä onnittelun teitä, te menettelitte

erittäin taitavasti. Mutta yhdessä kohti en teitä käsittänyt. Onko teidän nimenne James, vai Charles, vai Georgeko?»

»Miksi sen pitää olla jonkun näistä kolmesta, sir?» lausui Alan, ojentuen suoraksi, kuin loukkaantuneena.

»Siksi vain, että te mainitsitte kuninkaan nimen», vastasi Rankeillor, »ja kun ei koskaan ole ollut kuningas Thomsonia, — en ainakaan ole kuullut hänestä —, päätin minä teidän tarkoittavan ristimänimeänne.»

Tämä oli Alanin arin kohta, ja minun on tunnustaminen, että hän pahastui näistä sanoista. Hän ei vastannut mitään, vaan vetäytyi keittiön kaukaisimpaan soppeen ja istuutui sinne närkeästyneen näköisenä. Vasta sitten kuin minä menin hänen luokseen, tarjosin hänelle käteni ja kiitin häntä huomauttaen, että menestykseni oli pääasiallisesti hänen ansionsa, alkoi hän vähän hymyillä ja saatiin lopulta yhtymään seuraamme.

Sillä aikaa olimme sytyttäneet tulen ja avanneet viinipullon. Torrancen korin sisällöstä valmistimme hyvän illallisen, jonka ääreen Torrance, Alan ja minä istuuduimme. Lakimies ja setäni vetäytyivät viereiseen huoneeseen keskustelemaan. Siellä he viipyivät noin tunnin ajan. Tullessaan sitten takaisin keittiöön he olivat saavuttaneet täydellisen yksimielisyyden, ja setäni ja minä panimme virallisesti puumerkkimme sopimuksen alle. Sen määräyksen mukaan setäni sitoutui ottamaan Rankeillorin omaisuutensa hoitajaksi ja maksamaan minulle kolmanneksen Shawsin vuotuisista tuloista.

Rekiviisussa mainittu kerjäläinen oli siten tullut kotiinsa, ja laskeutuessani sinä yönä levolle kirstujen päälle, olin varakas mies ja minulla oli tunnettu nimi. Alan, Torrance ja Rankeillor nukkuivat kuorsaten kovilla vuoteillaan, mutta minuun, joka olin niin monta päivää ja yötä maannut paljaan taivaan alla, mutaisella maankamaralla ja kivillä, usein kuolemanpelossa ja vatsa tyhjänä, vaikutti tämä asemani onnellinen muutos masentavammin kuin yksikään noista aikaisemmista kurjuuksista, ja päivännousuun saakka makasin valveilla tuijottaen katossa leikkivään tulenheijastukseen ja laatien suunnitelmia tulevaisuutta varten.

30 LUKU.

Hyvästi!

Omalta osaltani minä olin nyt satamassa, mutta Alan, jolle minä olin suuressa kiitollisuuden velassa, oli vielä huolenani. Sitäpaitsi olivat vielä murha ja Glensin Jamesin asia minulle raskaana taakkana. Nämä molemmat huoleni uskoin seuraavana aamuna Rankeillorille, kävellessämme kello kuuden tienoilla Shawsin kartanon edustalla, missä katseeni kiertelivät vain peltoja ja metsiä, jotka olivat olleet esi-isieni ja nyt olivat minun. Esillä olevista vakavista asioista puhuessanikaan en malttanut olla heittämättä ihailevaa silmäystä tiluksiini ja sydämeni paisui ylpeydestä.

Lakimiehellä ei ollut epäilystä velvollisuudestani ystävääni kohtaan. Minun täytyi auttaa hänet maasta pois, kävi miten tahansa. Mutta Jamesin suhteen hän oli toista mieltä.

»Mr Thomson», lausui hän, »ja Mr Thomsonin sukulainen ovat kokonaan eri asioita. En kyllä ole asiasta täysin selvillä, mutta arvaan, että eräällä ylhäisellä henkilöllä (nimittäkäämme häntä vaikka D of A'ksi[1]) on osansa asiassa ja luultavasti myöskin kostoaikeita. D of A. on epäilemättä oivallinen aatelismies, mutta, Mr David, **timeo qui nocuere deos**[2]. Jos te sekaannutte asiaan tehdäkseen hänen kostotuumansa tyhjäksi, tulee teidän muistaa, että on olemassa eräs keino, jolla päästään teidän todistuksistanne: teidät pannaan syytettyjen penkille. Silloin te olisitte samassa pihdissä kuin Mr Thomsonin sukulainen. Väitätte olevanne syytön, mutta niin hänkin väittää. Jos joudutte tutkittavaksi kuolemanrikoksesta ylämaalaisen oikeuden edessä, ylämaalaisessa riidassa ja ylämaalaisen tuomarin istuessa tuomarinistuimella, niin on matka hirsipuulle hyvin lyhyt.»

[1] Argyllin herttua.

[2] Pelkään niitä, jotka ovat rikkoneet jumalia vastaan. Suom. muist.

Näitä seikkoja olin ennenkin miettinyt, tulematta mihinkään varmaan päätökseen. Vastasin siis yksinkertaisesti: »Minulla ei siis näin ollen ole muuta neuvoa kuin mennä hirteen — vai kuinka?»

»Rakas poikani!» huudahti hän, »menkää Jumalan nimeen ja tehkää, minkä katsotte oikeaksi. Raskasta olisi minun ajatella neuvoneeni teille kerran elämässäni turvallisen ja häpeällisen tien; ja pyytäen anteeksi minä otan sanani takaisin. Menkää ja tehkää velvollisuutenne, ja astukaa hirsipuulle, jos se on välttämätöntä, kunnanmiehen lailla. Maailmassa on pahempiakin asioita kuin hirsipuu.»

»Vähän, sir», vastasin hymyillen.

»On, sir», huudahti hän, »on paljonkin! Monta kertaa parempi olisi sedällemmekin, (ottaaksemme esimerkin läheltä) jos hän roikkuisi hirressä.»

Sen sanottuaan hän läksi sisään hyvin kiihtyneessä mielentilassa, josta huomasin tehneeni häneen syvän vaikutuksen edukseni. Siellä hän laati minulle kaksi kirjettä, tehden kirjoittaessaan niiden johdosta huomautuksia. »Tämä», puhui hän, »on minun pankkiireilleni, British Linen Companylle, ja oikeuttaa teidät nostamaan heiltä rahaa. Neuvotelkaa Mr Thomsonin kanssa, hän kyllä keksii keinot, ja te voitte näillä rahoilla pitää huolta välikappaleista. Minä olen varma, että käytätte rahojanne oikealla tavalla, mutta sellaisen ystävän hyväksi, kuin Mr Thomson on, minä olisin tuhlaavainenkkin. Mitä sitten hänen sukulaiseensa tulee, en tiedä parempaa keinoa, kuin että te hankitte asianajajan, kerrotte hänelle asianne ja tarjoatte todistuksia; ottaako hän asian ajaakseen ja hyökkää D. of A'n kimppuun vai ei, on kokonaan toinen juttu. Tullaksenne sitten pääprokuraattorin luo hyvillä suosituksilla varustettuna, annan tässä teille kirjeen kaimallenne, oppineelle Mr Balfourille, Pilrigin herralle. Hän on mies, jota minä kunnioitan. Näyttää paremmalta, että teidät esittää sukulaisenne, ja Pilrigin herraa pitävät kaikki asianajajat suuressa arvossa, ja hän on pääprokuraattorin kanssa hyvissä väleissä. Jos olisin teidän sijassanne, en vaivaisi häntä pikkuseikoilla, ja — ymmärrättekö? — mielestäni on tarpeetonta mainita Mr Thomsonista. Tehkää niinkuin sukulaisenne neuvoo, hän ymmärtää asiat, prokuraattorin kanssa toimiessanne olkaa varoillanne, ja kaikissa näissä asioissa ohjatkoon teitä Herra, Mr David!» Sen sanottuaan hän jätti hyvästi ja läksi Torrancen kanssa Ferryä kohti, samalla kuin Alan ja minä suuntasimme kulkumme Edinburgiin. Seuratessamme polkua ja sivuuttaessamme porttipylväät ja keskentekoisien kornien katsoimme taaksemme isieni kartanoon. Siellä se seiso, yksinäisenä, kookkaana ja autionnäköisenä eikä savua kohonnut sen savupiipusta. Yhdessä ylimmistä ikkunoista näkyi vain yönutun nurkka, heiluen ylös ja alas, edes ja takaisin kuin kaniini kolonsa suulla. Vähäisen sain osakseni ystävällisyyttä sinne tullessani ja vielä vähemmän siellä ollessani, mutta siitä huolimatta katseltiin minua poislähtiessäni.

Alan ja minä astelimme hitaasti tietä pitkin, haluttomina sekä kävelemiseen että puhelemiseen. Molemmat oli vallannut sama ajatus: eronhetkemme oli lähellä. Menneiden aikojen muistot saivat meidät haikealle mielelle. Mutta keskustelimmehan me tosiaankin siitä, mitä nyt oli tehtävä! Päätettiin, että Alan pysyttelisi lähistöllä, piileskellen milloin missäkin, mutta tullen kerran päivässä määrättyyn paikkaan, jossa minä voisin hänen kanssaan neuvotella joko itse tai välittäjien kautta. Sillä välin minun piti etsiä asianajaja, muuan Appinin Stewarteja, ja siis täysin luotettava mies. Hänen toimekseen annettaisiin laivan hankkiminen ja huolenpito Alanin toimittamisesta laivaan. Tuskin olimme nämä asiat loppuun keskustelleet, kun puheemme tuntui tyrehtyvän, ja vaikka minä koetin laskea Alanin kanssa leikkiä hänen uudesta nimestään Mr Thomsonista ja hän minun uusista vaatteista ja maatilastani, olisi selvään voinut nähdä, että meillä olivat kyyneleet lähempänä kuin nauru.

Me kuljimme syrjäiteitä Corstorphinen kukkulan yli, ja saavuttuamme likelle sitä paikkaa, jolle on annettu nimeksi: »Levähtäjän Kiitos», ja katsellessamme allamme olevia Corstorphinen soita ja kaupunkia ja kummulla komeilevaa linnaa, pysähdyimme molemmat, sillä sanomattakin älysimme tullemme paikkaan, jossa tiemme erosivat. Siinä hän vielä toisti kaikki, mitä meidän kesken oli sovittu, lakimiehen osoitteen sekä ajan, jolloin Alan oli löydettävissä, ja merkit, jotka jokaisen häntä tapaamaan tulevan täytyi antaa. Minä annoin sitten hänelle kaikki rahat, mitä minulla oli — pari Rankeillorilta saamaani guineaa — jottei hänen tarvitsisi odottaessaan nähdä nälkää. Hetkisen hän seiso sitten paikoillaan, katsellen äänettömänä Edinburgin kaupunkia.

»No, hyvästi nyt», sanoi Alan, ojentaen vasemman kätensä.

»Hyvästi», sanoin minä, puristin kiireesti kättä ja läksin laskeumaan kummulta alas.

Ei kumpikaan meistä katsonut toistaan silmiin, enkä minä, niin kauan kuin hän olisi ollut näkyvässäni, kertaakaan vilkaissut taakseni ystävääni, jonka nyt jätin. Mutta kulkiessani omaa tietäni kaupunkia kohti tunsin itseni niin hyljättyksi ja avuttomaksi, että mieleni teki istuutumaan ojan reunalle ja itkemään ja parkumaan kuin pikku lapsi.

Päivä oli jo melkein puolissa kuin West Kirkin ja Grassmarketin ohi saavuun kaupunkiin ja tulin pääkaduille. Rakennusten tavaton korkeus, niissä kun oli kymmenen- ja viisitoistakerroksisiakin, ahtaat kaarikattoiset sisäänkäytävät, joista lakkaamatta tulvi kävelijöitä, kauppatavarat ikkunoissa, melu ja alituinen liike, ilkeä löyhyä ja hienot puvut, sadat pikku seikat, joita ei kannata luetella, vaikuttivat minuun niin lamauttavan hämmästyttävästi, että annoin tahdottomana ihmisvirran kuljetella itseäni

edestakaisin. Ajatuksissani oli lakkaamatta Alan »Levähtäjän Kiitoksen» luona, ja koko ajan — vaikka olisi luullut minun tunteneen vain mielihyvää tätä komeutta ja näitä uutuuksia nähdessäni — tunsin sydämessäni kalvavaa tuskaa, ikäänkuin olisin katunut jotain tekemääni vääryyttä.

Kohtalon käsi ohjasi minut harhaillessani British Linen Company pankin ovelle.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RYÖSTÖLAPSI: KERTOMUS DAVID BALFOURIN SEIKKAILUISTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do

copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.